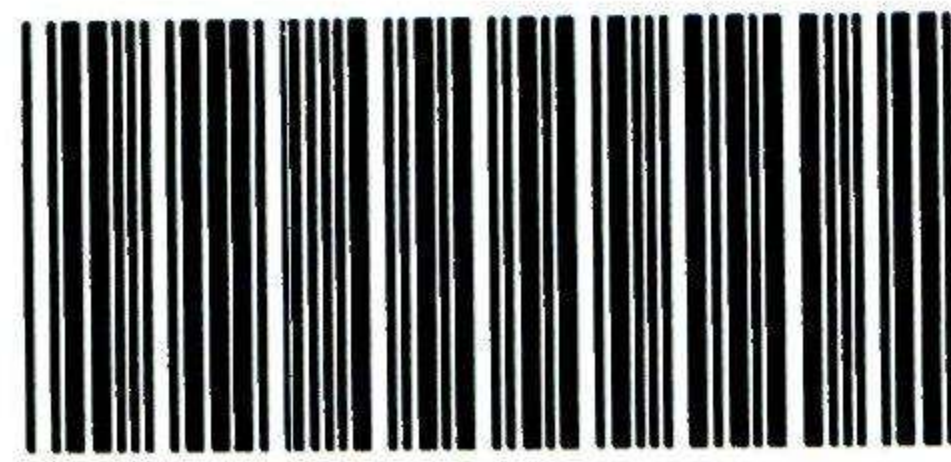

משרד הביטחון

ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון

התחלת תיק

7522946

מספר משלוח/תיק : 1975 / 383 - 69

תאריך המסמך המוקדם : 18.11.1973

תאריך המסמך המאוחר : 28.01.1975

סימון התיק :

סודי

ועדת החקירה למלחמות

יזה"כ פ

צוות אל"ט (מיל) יהושע נבו

עדויות גזרת

רכה"ג

1. אין ה-עדויות באות להציג תמונה מלאה ומקיפה על אירועי שלב ה-בלימה ב-רמה"ג, שכן נועדו הן לברור ה-עניינים הבאים:

- א. מה היו ה-תורות וה-תפישות של צה"ל להגנת רמה"ג.
- ב. השתקפות ה-תורות וה-תפישות בהערכת המצב, ב-הכנות ובניהול ה-קרב עד לשחר יום ה-7 אוק' 73.

2. גבינו במספר מקרים עדויות שחרגו מתחומי הנושא והזמן שהגדרנו לעצמנו. היה זה כאשר נוכחנו, כי מספר עדים מוסרים מידע שיתכן ויהיה ל-וועדה עניין לדון בו.

גביית העדויות

3. לאחר שלב פורמלי של זיהוי העד, ושאלה אם אין לו התנגדות להעיד, התנהלה גביית העדות כדיון חפשי שהוקלט ב-רשם-קול.

עיבוד העדויות

4. חלק מהעדים לא התבטאו בבהירות גאוה, לעתים היו חזרה רבה על משפטים ונושאים. לוגשנו סטנוגרמה מלאה מהעדות, היה הדבר מסרב ומקשה על ה-וועדה. לכן שכתבנו חלק מהעדויות תוך הקפדה לשמור על תכנן ואפיון. החתמנו את העדים על ה-עדויות המשוכתבות רק במקרה אחד או שניים ביקשו עדים למתן בסוים שהוקלט בעת מתן העדות, איפשרנו להם לעשות זאת.

5. כדי שתהיה ל-וועדה ביקורת על מלאכת ה-שכתוב צרפנו:

- א. את סרטי ההקלטה.
- ב. תיק ובו פענוח מלא של ההקלטות והשכתוב.
- 6. חומר העדויות כולל לפיכך.
  - א. חמישה עותקים של כל העדויות.
  - ב. תיק עדויות הנושא חתימת העדים (אחדות מהן לא חזרו עדיין).
  - ג. תיק הכולל פענוח מלא של ההקלטות ושכתובן.
  - ד. סרטי הקלטה.

7. ב-נספח א' רשימת העדים. ב-נספח ב' נושאים שעלו בעדויות, שחורגים מתחומי הנושא והזמן המגדירים, אך מצאנו לנחוץ להביאם בפני ה-וועדה.

מסמך זה הוא העתק מצולם מהמסמך המקורי הגנוז בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. אין לפרסם מסמך זה ואין ליצור ו/או לצלם עותקים נוספים מהמסמך בלי אישור ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. השימוש במסמך זה מותר רק למטרות שאושרו כדין.

(לפי טור המבואר)

מס' עמודים	שם וטעם משפחה	מפקידו ציפן המזכיר	מס' עמודים
1	אלוף	יצחק חופי	אלוף פיקוד הצפון 12
2	אל"מ	אורי שמחוני	ק' אג"מ פיקוד צפון 6,7
3	אלוף	ישראל טל	סגן ה-רמטכ"ל 11,5
4	סא"ל	יאיר נפשי	מג"ד 74 17,3
5	סא"ל	חיים ברק	מג"ד 82 29
6	רס"נ	משה צורדיך	זמ"ן חט' 188 21
7	אל"מ	אהרון פלד	מח"ט 11 3
8	אלוף	רפאל איתן	מפקד אוגדה 36 8
9	סא"ל	אביגדור קהלני	מג"ד 77 11
10	אלוף	אברהם טמיר	ראש אג"מ תכנון 3
11	תא"ל	יאנוש בן-גל	מח"ט 7 12, 14
12	אל"מ	אמיר דרורי	מח"ט "גולני" 12
13	אל"מ	צורי שגיא	מח"ט 317 14
14	אל"מ	אברהם בר-דוד	מח"פ צפון 16
15	סא"ל	שרגא בן-צבי	מג"ד 55 5
16	רס"נ	אלי זרד	ע' קצינ' הנדסה צפון 4
17	תא"ל	יעקב שטרן	רמ"ח מבצעים 1
18	אלוף	אלי זעירא	ראש אמ"ן 1
19	סגן	בני ברץ	קמב"צ חט' 7 13
20	רס"נ	מאיר זמיר	מ"פ בגדוד 82 10
21	סא"ל	זאב אורן	מג"ד 13 11
22	סרן	צבי גרינגולד	מפקד "כוח צביקה" 15
23	רס"נ	יעקב צ'סנר	מ"פ בגדוד 82 10
24	סא"ל	חגי מן	קמ"ן פיקוד צפון 11
25	סא"ל	יהודה רוזנפלד	רע"נ גיוס וכווננות 2
26	סרן	אשר קליכמן	ע' קמ"נ חט' 820 8
27	סא"ל	עודד ארז	מג"ד 53 16
28	אלוף	נחמיה קיין	ראש אג"א 1
29	רס"נ	חגי רגב	ק' אג"מ חט' 7 21
30	אל"מ	צבי ענבר	פצ"ר 4

מסמך זה הוא העתק מצולם מהמסמך המקורי הגנוז בארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. אין לפרסם מסמך זה ואין ליצור ו/או לצלם עותקים נוספים מהמסמך בלי אישור ארכיון צה"ל ומערכת הביטחון. השימוש במסמך זה מותר רק למטרות שאושרו כדין.

צ. שגיא

עדות אל"מ צורי שגיא

נגבחה ב-11.4.74

- ש. באיזו תקופה שימשת כמפקד חטיבה 820, ומתי עזבת למעשה סופית את רמת הגולן?
- ח. את הפיקוד על החטיבה קבלתי בספטמבר 72. כיום שישי ערב ראש השנה הייתי עם המחליף שלי ברזני אצל ה-רמטכ"ל והוחלפו ביננו המינויים. משך שבוע ימים עשינו חפיפה וסיוורים משותפים, ובערב יום הכיפורים עזבתי סופית את רמת הגולן.
- ש. מסור לי בקשה מה זכור לך על התוכניות השונות להגנת רמת הגולן.
- ח. היתה תוכנית בט"ש, בה היתה למעשה החטיבה שלי אחראית להגנת כל רמת הגולן, כשעליה לבצע זאת עם שני גדודי חי"ר, גדוד בצפון וגדוד בדרום, כשגבול גזרה - זה בין 110 ל-109. בתוכנית הזו נתפסו רק מוצבי בט"ש הקבועים בקו, כאשר מחלקות הטנקים מאחורי המוצבים. היו שתי תוכניות: אחת של שש מחלקות טנקים, וכזמן כוננות מוגברת - חשע מחלקות טנקים לקו קדמי, שהיו מחלקות שצריכות לחבור למוצבים ולתת להם הגנה תמורה, זו תכנית בט"ש.
- ש. מה היה תפקיד חטיבתך בתכנית "סלע"?
- ח. למעשה תכנית "סלע" גובשה בחקומה די קצרה לפני המלחמה, כי לפני זה היו תוכניות שונות ששונות. התכנית האחרונה ככל אופן, דברה על זה שהחטיבה שלי, ת"פ אוגדה 36, מקבלת את הגזרה הצפונית, ובגזרה הזו היא מאיישת מוצבי בט"ש, וכנוסף לזה (עד כמה שאני זוכר), עשרה מוצבים שנבנו בתוכניות "סלע" קודמות שהיו להם שכפ"צים ונחגו עומק וסגירה הרמטית יותר של הקו.
- ש. עד מתי הייתה בחוקף תכנית "סלע" המדברת על מוצבי עומק של חי"ר?
- ח. למעשה מרגע שקיבלתי את הפקודה - לא היה שינוי. במלחמה לא בוצעה תכנית "סלע".
- ש. כידוע לך, שונחה הקונצפציה בפיקוד צפון. פעם היתה תכנית "סלע" שמבוססת על מערכי עומק של חי"ר. באפריל-מאי בוטלה הקונצפציה, ונאמר לא לעשות קוי עומק.
- ח. התוכנית הישנה דברה למעשה על מערכי עומק בלא שכפ"צ. גם בתכנית "סלע" המתוקנת דובר על חפיסת מוצבי עומק, אבל רק אותם מוצבים שיש להם שכפ"צ ז"א שכבת פיצוץ שיכולה לעמוד בפני ארטילריה.
- ש. האם יש בעומק מוצבים בעלי שכפ"צ באיזור חושנייה...
- ח. בחושנייה לא. לא דובר על האיזורים האלו. אך אם אתה מדבר על גזרות אחרות, הרי בגזרה הדרומית לדוגמא בתל ג' וחדר ובתל סאקי יש מוצבים ישנים שהוכנו בתכנית "סלע" קודמת, ודובר על חפיסתם בעיקר על-מנת לתת תצפית לעומק ואחיזה בשטחים עורפיים יותר.

עמק או 1

ש. האם היו בתל ג' וחדר ובתל סאקי מוצבים בעלי שכפ"צ חפורים ומוכנים לתפיסה?

ת. כן. לא בעלי שכפ"צ כמו מוצבי בט"ש, שכן הסטנדרט כאן היה נמוך יותר, אבל בהחלט שהיה שכפ"צ.

ש. אילו מוצבים היו בעלי שכפ"צ ומוכנים?

ת. שורה שלמה של מוצבים, ואני צריך מפה על-מנת להצביע עליה: בגזרה הדרומית, זה לא היה אמנם בגזרה שלי, אבל כיוון שבט"ש זה היה אצלי, ואני מכיר, הריני יכול להצביע.

קודם כל, מוצב 117 שזה תל ענטר. איני יודע אם החטיבה שהיתה אחראית תכננה, אבל היה בו מוצב עם ביצורים (אמנם לא רציניים) וניתן היה לתפוס אותו במלחמה. דובר שתל סאקי ייחפס בזמן מלחמה כמערך עומק, ובעיקר לתצפית ושליטה על שטחים שלא ניצפים ממוצב 116. תל ג' וחדר זה בגזרה הדרומית.

תל פארס היה תפוס כל הזמן, אבל הוא צריך היה לשמש חפ"ק.

תל פארס לא נראה לי תל שאי אפשר לאמר שהוא היה מוצב להגנה. היה ניתן להילחם ממנו, אבל הוא לא היה בנוי להגנה, כי בנו בחל הזה מוצב פיקוד גדול והיו שם עבודות עפר ענקיות שלמעשה שיבשו.

ש. מה היו התוצאות לו היית מכניס שם פלוגת חי"ר להגנה?

ת. היא הייתה נלחמת טוב.

ש. היה לך מחסה בפני ארטילריה?

ת. כן, בהחלט. ניתן היה אף להכניס יותר מזה, כמו כן נמצא פה מוצב 113 שלא היה תפוס בכלל על

יריניו בזמן רגיל, אבל היה ניתן להכניס בו יותר ממחלקה בזמן המלחמה. היו בו עמדות. במוצב

112 גם כן היו עמדות ומקלטים נגד ארטילריה.

ש. האם היו מוצבים נוספים בעומק?

ת. באיזור זה לא היו מוצבים חפורים. דרך אנב, עד כמה שאני זוכר, נאמר במפורש שבכל מערך

העומק ייחפסו גשרים ודברים כאלו, והמערך הזה מיועד להיות מערך של שריון. זה היה חלק

מהתפיסה. מוצב 112 לא היה תפוס, אך היה מוכן לתפיסה.

פה ישנה שורה של מוצבים על רכס שאפ -- כביר שמאחורי 110. היו בהם עמדות "סלע" ישנות

ואלו פוצצו בזמנו ע"י המחבלים, עוד לפני שהגעתי ליחידה. ברכס זה לא היה למעשה שום דבר,

פרט למוצב אחד בקצה באיזור מוצב 109 משני צידי הציר היו עמדות. יש להם פה שדה מוקשים

שהעמדות האלו היו צריכות לתת עליו שליטה.

פה זה למעשה יבשה 54. הגבעה שמשמאל לו - גם היא חפורה - ויש בה מקלטים ישנים, שבזמנו,

כתוכניות הישנות, דובר על תפיסתם.

המפה הזו קצת ישנה. לפני המלחמה כשהתחילה הכוננות, פיקוד צפון עשה מבצע מוגבר של

חפירת העלות נ"ט, ופה נמשכת כעצם העלת ה-נ"ט עד ציר "יבשה". ליד גבעת המוטטר, מתחילה

הגזרה שאני הייתי אחראי עליה.

1 עמק

- ש. האם כל המוצבים שמניח הם כמרחק של 1 - 3 ק"מ מהקו הסגול, כלומר; הם בקו הקדמי ולא מערכי עומק?
- ח. אפשר לאמר, פרט לשחי נק' שאפשר לציין אותן כמעבכי עומק: תל ג' וחדר ותל סאקי, שהן למעשה מערכי עומק, נוחנים תצפית לעומק ושולטים על ציר שהוא עמוק יותר. בגזרה הצפונית ליד גבעת הבוסטר, במקום הנקרא תל-אל-מחסי, והצופה על ציר אמריקה, נמצא מוצב חפור די גדול הנותן גם הגנה בעומק. הוא נמצא דרומה מהחרמונית ויש בו עמדות "סלע" ישנות.
- מוצב נוסף הינו החרמונית לרגלי החרמונית נמצא את 426. מוצב זה בנוי ל-חי"ר וחפור חזק יותר. פה בדיוק היתה הפריצה שלהם. המקום הזה שנקרא נק' 412 (תל-אלמנפוחא) ושנמצא 3 ק"מ ממזרל לברכת-רם, לא היה תפוס, ותוכנן לתפיסה בתכנית "סלע" מורחבת.
- בהתחלה ציוד הפיקוד בתפיסת מוצבי ה-בט"ש בלבד (ב"סלע" אפילו), אני לעומת זאת בקשתי לתפוס מספר נק' נוספות, וזה 412, תל-אל-מחסי.
- ש. האם הם נתפסו לקראת מלחמת יום הכיפורים?
- ח. לא. הם לא נתפסו לקראת מלחמת יום הכיפורים כי במלחמת יום הכיפורים לא בוצעה תכנית "סלע".
- ש. האם אושר לך (כשבקשת רשות) לתפוס מוצבים אלו במסגרת "סלע"?
- ח. כן. זה אושר במסגרת "סלע", וסומן בתכנית שלנו שאנחנו תופסים אותם.
- ש. בתוכנית "סלע" היית צריך להיות מפקד הגזרה הצפונית. האם הועמדו תחת פקודך גם כוחות שריון?
- ח. למעשה היו צריכות להשאר בקו מחלקות טנקים של קו ה-בט"ש. אני חושב שזה הסתכם בכמעט גדוד טנקים שהיה צריך לחת לי סיוע למוצבים עצמם. מאחורי היתה צריכה להיות חטיבת שריון. בתכנית "סלע" הייתי צריך לקבל גדוד טנקים והוא היה צריך להיות בעצם בארבעה ריכוזים, למעשה היה לנו גדוד טנקים שהיינו צריכים לקבל מחטיבת השריון שמאחר (של חטיבת דן שומרון 679 כמדומני).
- ש. האם הגדוד הזה היה מיועד לבצע התקפות נגד?
- ח. לא. הגדוד הזה היה מתוכנן לבצע בלימה, ז"א סיוע למוצבים הגדוד היה מפוזר ולא מרוכז באגרוף.
- ש. האם הוכנה שם תכנית התקפת נגד?
- ח. היתה תכנית התקפת נגד של החטיבה מאחור. אפילו סיירנו אותה, ואני זוכר, שרפול אישר את התוכנית. כולל שטחי הריכוז של הטנקים, צירי התנועה ושטחי הריגה של כוחות הנגד. ככל הזכור לי תוכנן תל-אל-מנפוחא כשטח הריגה להתקפות נגד. ממוצב 105 דרומה, לפני תל חרמונית, תוכנן איזור להתקפות נגד. פה התנהל למעשה קרב הטנקים. קריאת השטח היא למעשה שווה בכל התכניות, כך שלמעשה בפתחת קונטרה תוכנן גם כא בתקפת נגד, אמנם התכנית לא בוצעה, שכן בוצעה תכנית אחרת, אך פה בוצעה התקפת נגד על כח.

1
א
י
י

ש. האם היתה פה תכנית?

ת. כן כהחלט. פה כוצעה בשעת המלחמה פריצה, וחטיבה 7 בלמה פה.

ש. אבל היא היתה בעמדות סטטיות, היא לא עשתה תמרונים. האם היתה תכנית כתובה?

ת. אני חושב שהגדלת "סלע" עצמה, אם כבר כתובה אני לא יודע, אך היא אושרה בשטח בסיורי

מפקדים ובתדריכים, וזה צריך להופיע בתכנית "סלע".

ש. האם ראית ושקיף להתקפות נגד?

ת. אנחנו היינו בשטח הגזרה שלי, עברנו מגזרה לגזרה ורפול אישר לי ולדן שומרון את שטחי

הריכוז של החטיבות, צירי התנועה ושטחי ההריגה של התקפות הנגד.

עשינו פה יום שלם של אישור תכניות בשטח. לא התעמקתי בתשקיפים כי אני סה"כ מכיר

מצויין את השטח ומה שהוצבע בשטח חרות אצלי היטב.

ש. האם אתה מניח שכך גם היה בגזרה הדרומית?

ת. אנחנו המשכנו את הסיור ^{עם רפול} לכל אורך הגזרה כולל פתחת רפיד. הסיור כלל למעשה את כל ה-מח"ס

כשלא נילוויים קציני מודיעין וקציני אג"מ. פה אני זוכר ששטנגל היה ה-מח"א שמדרום לי

(נרמה לי של 179).

ש. האם הוא הכנין שם התקפות נגד?

ת. הם תיכננו התקפות נגד בגזרה הדרומית בשיטחנו. בתוכנית "סלע" היו התקפות בשיטחנו.

ש. ביחס לתוכנית "גיר" ו"חול ים", "גיר" עם 220 טנקים - היו תוכניות?

ת. אלו הן תוכניות שאיני יכול לתת לך פירוט עליהן מאחר והתכנית שהיתה בתוקף (יכול להיות שהיו

עוד תוכניות) היתה תוכנית "סלע" ו-בט"ש.

ש. אבל תוכניות "גיר" ו"חול ים" היו בכל-זאת בתוקף. יצאו פקודות מבצע עליהן. האם הוצאת

תוכנית מיוחדת למבצע "גיר" ו"חול ים"?

ת. היו לי תיקים אך למעשה אצלי היה זה אותו הדבר, מבחינת חטיבה 820.

ש. האם "סלע" ו"גיר" היה אותו דבר?

ת. "סלע" הרי שונה.

ש. "סלע" החדש.

ת. ל"סלע" החדש לא היה מבחינתי תוקף. אמנם הוצאה פק' מבצע אבל מבחינתי זה היה אותו דבר,

כי הגזרה שהייתי צריך לתפוס וההיערכות היתה שווה מבחינת הערכות הכוחות שלי.

ש. אז לא הוצאת, איפוא, פקודה מיוחדת ל"גיר"?

ת. יצאה פקודה ל"גיר" אך היא לא היתה שונה בעצם מהתכנית הזו. השוני היה רק שבתוכנית "סלע"

הישנה הייתי צריך לתפוס מערך עורפי כאשר כל החטיבות תופסות מערך קדמי, ואני אחראי

בעיקר על הגנת הישובים בעומק, ולאחר מכן זה שונה, ואני הייתי צריך לתפוס את הגזרה הצפונית

עם כוחות חי"ר בקו וגרוד טנקים מאחור. תוכניות - היו הרבה והשתנו הרבה. התכנית שהיתה בתוקף

ושהתיחסנו אליה כאל תוכנית חיה ולא כאל תכנית שבחיק היתה תכנית "סלע".

עוגן ג' א

ש. לקראת ראש השנה ניכרה מתיחות וביקר אף שר הבטחון. מה בקרתם?

ת. הייתי נוכח בכיקורי בקו. עלינו למספר נק' תצפית תל-פארט וצפונה יותר. לא היה זה, למעשה,

ביקור של כוחות בקו, אלא בעיקר התרשמות של שר הבטחון מהשטח.

ש. האם הוא דבר אחר?

ת. למעשה אירח אותו אלוף הפיקוד, אני הייתי נוכח וזוכר ששר הבטחון שאל שאלות.

בין היתר שאל השר אם אנחנו חושבים שאנחנו מוכנים לאיזושהי התקפה. אף אחד מאיתנו לא חשב

באותו רגע שהטורים יתקפו בהיקף מלא. הובאו בהחלט בחשבון אפשרויות שסורים יעשו פעולות

שונות כולל התקפות, החל מהתקפות מקומיות. לפי רמת סבירות, אני זוכר אפילו שנאמר שיכול

להיות שהם יעשו איזשהו מחטף גדול.

ש. באיזה כוח בערך?

ת. אני לא רוצה פה לערב את שר הבטחון, מאחר ואיני זוכר בדיוק מי אמר מה, אבל דובר שהסורים

יתקפו, בלא שיוזכר באיזה היקף. לכן לא הייתי רוצה להתייחס פה לנקודה זו.

ש. האם דובר על פלוגת טנקים, גדוד טנקים, חטיבת טנקים, דיביזיה?

ת. לא! דובר על איזה שטח הם יעלו, אך לא הוזכרו סדרי גודל של כח. יכול להיות ששר הבטחון

החליף עם האלוף מלים נוספות בנושא זה אך אני לא הייתי עד להם.

ש. האם שאל אותך שר הבטחון אם להערכתך מסוגל אתה לעמוד?

ת. שר הבטחון בהחלט שאל אותי, כשנסענו במכונית, אם אנחנו מוכנים. אמרתי לו שאנחנו מוכנים

ש. אתה מוכן לעמוד עם חטיבה 820 כנגד הסתננויות של פאתח והתקפות מקומיות של פלוגות, אך

האם גם כנגד התקפה מקומית מוגדרת במקום של דיביזיית שריון יכול אתה לעמוד?

ת. כנגד דיביזיית שריון מרוכזת אני לא חושב. לא ראינו אפשרות כזו. מבחינת הידיעות שהיו לנו

וההערכות לא היתה הערכה או מחשבה שעלולה לתקוף דיביזיית שריון.

ש. חטיבת שריון?

ת. חטיבת שריון נראה לי שאפשר לעצור בתוכניות שהיו אז. בראש השנה תונבר הקו (לא היחה

חטיבה 7) ע"י שלוש פלוגות נוספות של חט" 188 שהיו מאחור.

ש. האם היו בראש השנה שני גדודי טנקים?

ת. נכון!

ש. האם עם כח זה חשבתם לעמוד כנגד חטיבת שריון סורית?

ת. חשבנו שבהחלט ניתן לעצור בזה. חטיבת שריון סורית.

ש. כשענית לשר הבטחון שאתה מוכן, כנגד מה ראית את עצמך מוכן?

1 on my

- ת. אני ראיתי בהחלט התקפה מקומית לגמרי. לפי נסיונינו בעבר ניסו הסורים לתקוף מוצבים, למשל מוצב 111, בזמנו. הדבר הנועז ביותר לפי ידיעותינו וראות עינינו היה שהם ינסו לכבוש מוצב; כי בעבר הם ניסו לכבוש את מוצב 107 ו-111 בתורה חוצפנית ב-107 הם נכשלו, ואילו ל-111 הם נכנסו פזיזה. לא היה זה בזמני. לאור נסיונות אלו ראינו בהחלט אפשרות שהם יחזרו על תרגילים מהסוג הזה, ובכוחות שעמדו אז לרשותנו נראה לי בהחלט שנערכנו כך שכוחות האויב שלא היו מסוגלים לעשות פעולות מהסוג הזה.
- ש. האם שר הבטחון שאל אותך: "אם תקוף אותך פה חטיבה - תוכל לעמוד?"
- ת. לא. לא נכנסנו איתו לפירוט ולסדר גודל של כח שעלול לתקוף.
- ש. אתה הרי בזנר פו"מ, כשאתה נמצא עם מחלקה במוצב ותוקפת אותו כתי, סביר להניח שתאמר שמוצב יוכל להגן על עצמו, אך אם תוקפת את המוצב הזה חטיבה (ואני מתכוון לאש של חטיבה), ומסתערת פלוגה אחת או שתיים, זה כבר דבר אחר, לא כן?! כוונתי כשמדובר על התקפה בו יורדת על המוצב אש של 2 - 3 אנדים ארטילריים ותוקפים גדר סנקים וגדוד חרמ"ש.
- ת. לי נראה שהיינו יכולים בהחלט לעמוד כנגד התקפה כזו.
- ש. האם על מתקפה כוללת לא דובר בשום זמן, עד ערב יום הכיפור?
- ת. לא דובר כלל על מתקפה של כלל הצבא הסורי. אמנם קמ"נים הציגו את זה מדי פעם כאפשרות, אך זו נראתה האפשרות הכי - פחות סבירה. אנו אף לא היינו ערוכים כנגד התקפה טורית כוללת כוחותינו היו דלילים מכדי לעצור התקפה שכזו. לעומת זאת ראינו עצמנו מוכנים בהחלט, שעה שראינו בסבירות הגבוהה ביותר כי ענין לנו עם חטיבת המוצב. בביקור זה לא דובר על סוג ההתקפה, כך ששיכול להיות שכל אחד ראה בהרהורי ליבו סוג אחר. לי נראה חטיבת מוצב בדבר סביר. התקפה חטיבתית - נראתה לי אמנם בדרגת סבירות נמוכה יותר, אך כאפשרית, ונראה לי שבהחלט יכולנו לעמוד מולה בלא קושי רב.
- ש. למודל של חכנית "גיר" שזה 220 סנקים שבו יש שתי חטיבות מוקטנות מאחור כאילו, אנרופים, האם היו מתוכננות התקפות נגד חטיבתיות?
- ת. כודאי שהיו מתוכננות. אני מוכן לתת עדות מלאה על חכנית "סלע" שהיתה חכנית שסיירו אותה בשטח ודובר בה. חוכניות "גיר" כמוכן שהיו מתוכננות. אני לא מוכן כאן לתת עדות מלאה. אני יכול למסור אולי את החלק שלי, אך בכל הקשור להתקפות של חטיבות אחרות אני פשוט חושש שלא אדויק.
- ש. האם היו בחוכניות "סלע" הישנות תכניות לתפוס קווים יותר עמוקים בנוסף לאילו שצינת? היכן למשל?
- ת. כן! בחוכניות "סלע" הישנות דובר על האיזור של תל-אבו-גידא ותל-ארם, יותר מאוחר הכשירו אותו למשהו אחר.

4 ע"מ

ש. האם בתל-אבו-נידא היו מקלטים ועמדות?

ח. היו מקלטים, ואני אף זוכר שתוכנן פה, סויר (ע"י קוטי) ונקבע היכן יחפרו העמדות.

ש. אבל לא היו שם עמדות האם קשה לחפור שם?

ח. לא! אך אלו היו תוכניות ישנות, חלק מהם שונה.

ש. האם קשה לחפור שם?

ח. לא קשה. ב-12 שעות חפירה ניתן לחפור שם שוחות עם שופלים. עם הידיים זה מסובך יותר.

ש. אך האם אפשר ב-12 שעות לחפור שוחות כרייה?

ח. אפשר לאמר שכן. נוסף לכך נמצא באיזור זה תל-שיבן שהוא גם חפור במידה מסויימת, ודובר גם לתפוט אותו.

ש. האין בו שכפ"צ?

ח. לא! לכל עמדות העומק אין שכפ"צים. זה במקרה אין לו.

ש. היש עוד עמדות עומק? הראה לי בגזרה הדרומית, למשל.

ח. באזור חושנייה דברתי על תל.....

ש. עקשא?

ח. לא תל עקשא הוא קדמי, הוא חדש בכלל.

ש. תל אל-טלא מדרום לחושנייה?

ח. זה מקום לא חפור אני לא יודע. יכול להיות שבאיזור תוכנית הוא היה מתוכנן אבל הוא לא חפור ולא כלום.

ש. האם הערכתם בשעור היו לפניכם תוכניות "סלע" הישנות, שחוכלו לעמוד במערכי עומק נגד ארטילריה?.....

ח. קודם דובר על תפיסת שטחים לפי תפיסות ישנות בהם חופרים החיילים עמדות הגנה וחפירות שדה ונכנסים לתוכן. אחרי תקריות האש ברמת הגולן, כשראינו שלמעשה יורים הסורים כמויות גדולות של אש ארטילרית, נוכחנו שעמדות כאלו הינן למעשה מסוכנות ל-חי"ר, ופריסה גדולה של חי"ר ללא שכפ"צים חגרום לכמות גדולה מאד של נפגעים.

ש. האם היו לכם נפגעים רבים בעמדות ללא שכפ"צ?

ח. קודם כל לא היו לנו שום תקריות בעמדות ללא שכפ"צ. אלויהיו רק בעמדות בעלות שכפ"צ.

אני לא אלוף הפיקוד, אני לא החלטתי. תוכניות "סלע" הן תוכניות אונדחיות ופיקודיות. אני מח"ט קטן.

ש. אבל כ-מח"ט קטן אתה היית בקו?!

ח. בהחלט! אני אענה בדיוק. הסורים היו יורים כמויות אש גדולות מאד, כשהם מרכזים אותם על מוצב, ונראה שבמידה ומוצב עומד בלא שכפ"צ יגרום הדבר לאבידות רבות נוספות. לפי דעתי החלטה זו נכונה וצודקת. אם יש טעם לתפוט מקום יש גם בהחלט טעם לחזקו ב-שכפ"צ.

כל אותם מקומות נראו חיוניים.

עיון

- ש. למה לא הנחתם שכפ"צים?
- ת. מקומות אלו לא תוכננו לתפיסה.
- ש. למה לא לתפוס מקומות כמו ג' וחדר תל-סאקי תל-פארט שיש שם שכפ"צים?
- ת. אם הייתה מוצבת תכנית "סלע" והיה נעשה תגבור חי"ר לפי תכנית זו, היו בהחלט תופסים אותם.
- ש. כמה זה תגבור חי"ר לפי תכנית "סלע"?
- ת. למעשה המוצבים הם עד קיבולת מחלקה. במצב רגיל המוצבים נחפסו ע"י כח של כחה לערך.
- ש. האם היה מקום לתגבורת למחלקה?
- ת. כן! וזו אכן התוכנית במוצבים רגילים.
- ש. מה שיעורי הכח שצריך להיות למשל ב-111 לפי "סלע"?
- ת. אתה שוב שואל אותי על מוצב שלא שייך לי ב"סלע". אבל אני מוכן לענות לך.
- ש. 107 שייך לך?
- ת. כן!
- ש. כמה הוא מנה?
- ת. הוא מנה 13 איש בדיוק כמצב בט"ש, וניתן היה לתגבר אותו למחלקה.
- ש. כמה זה מחלקה?
- ת. זה יכול להיות 25 איש.
- ש. וכמה בזוקות?
- ת. שתי בזוקות היו בו כל הזמן.
- ש. ול"סלע" הייתה באה מחלקה עם הבזוקה שלה?
- ת. למעשה הייתה זו חוספת. אם הייתה תכנית "סלע" הרי שהיו שתי הבזוקות של המוצב ושתיים נוספות - סה"כ - 4 בזוקות.
- ש. כלומר הפעלה של 100% של כושר העמידה נ"ט?
- ת. כן.
- ש. האם הערככם שמוצבים אלה עם 13 איש יכולים להחזיק מעמד נגד התקפה טורית גדולה, או שבשביל כך צריכים 25-30 איש.
- ת. אני מוכן להגיד גם היום שלמעשה המוצבים האלו בשל עצם מבנם הקומפקטי והגידור הרב סביבם יכלו לפי דעתי לעמוד בקלות עם כח בן 13 איש כנגד התקפה פלוגתית.
- ש. ועם 25 איש?
- ת. עם 25 איש - אני לא רוצה לאמר החקפה אבסולוטית... כי אי אפשר לרכז יותר מפלוגה להתקפה על מוצב גם מבחינת מקום הפריסה.

יונתן ז"ל

- ש. אך 13 איש צריכים גם לשמור בלילה וכדומה. הם יכולים אפוא להיות מוחשים תוך כמה שעות.
ת. מספיקה פצצה אחת שנופלת ופוגעת בכמה אנשים והמוצב יוצא מפעילות בעוד שאם יש 25 איש אז המצב שונה. לא כן?
- ש. כהחלט נכון. יש לזכור שהיינו אז בעידן של צמצומים, ובדקנו אפשרות בו יוכל כח מינימלי להח להחזיק מעמד נגד התקפה על מוצב בודד, אפילו לא של פלוגה, שכן גם בעבר הם לא הקפו מוצב עם כח בסדר גודל של פלוגה.
- ש. אתה רוצה להגיד כך: מערך בט"ש הייתם 13 איש, אבל למלחמה או להתקפה יותר רצינית של פלוגה ופלוגה פלוס ראייתם 25 איש חוספת עם חוספת לנשק נ"ט ונשק אוטומטי כ.....
- ת. בדיוק כך!
- ש. האם מאפריל נחפרו תעלות נ"ט ונוספו מוקשים בקו?
- ת. בהחלט. לאחרונה, עם תחילת הכוננות, אולי אפילו קצת לפני ראש השנה, נעשתה עבודה גדולה של תעלות נ"ט, וזה קודם כל בין מוצב 109 לרכס שפא-כביר (בין 109 ל-110), באיזור מוצב 111 וגם באיזור הדרומי הוארכה תעלת ה"נט, ובאיזור תל פארס דבר על קו שני של תעלת נ"ט.
- ש. זה לא בוצע?
- ת. כן בוצע. אני לא יודע אם נגמר אך בוצע.
- ש. האם בנוסף לכך הונחו מוקשים?
- ת. הונחו מוקשים על כל הכבישים והדרכים שמוליכים פנימה. דרומית למוצב 105 בפיתחה (מול החרמונית) הונח שדה מוקשים גדול כחוספת לשדה המוקשים הקיים במקרה הכח הסורי עלה עליו.
- ש. כמה ק"מ הונחו שם כחוספת?
- ת. נדמה לי 2 ק"מ, אבל זה היה השלמה של שדה שכבר היה, האריכו אותו וסגרו פה את הפיתחה. בכניסה של ציר פלג הונח מקבץ ז"א חסימת הדרך. דובר אז על חסימת הכביש ועוד כמה מטרים מכל צד. . . . . אני חושב שיותר מ-30 מוקשים לא יותר מ-100. בכניסה של ציר "יבשה" הונח מקבץ. בכניסה של ציר "טרויה" מתל-קודנא לכיוון מוצב 110. דרומה ל-111, היכן שהיתה הפריצה הסורית (בין 111 ל-112) הושלמה תעלת נ"ט עוד קודם לכן, אבל לא הונחו מוקשים, כי הם פרצו בשטח פתוח.
- ש. האם חיברה תעלת ה-נ"ט את 111 ו-112?
- ת. היא חיברה את 111 - 112 עם כמה קטעים שלא היו בסגירה הרמטית. הייתי אומר - מהשטח שנראה כעביר בין 111 ל-112.
- ש. האם היתה תעלה אחת רצופה?
- ת. היתה תעלה אחת רצופה עם הפסקה המסומנת אף על המפה. יש חוספת, מתצפית ה-או"מ, פה רואים את ההפסקה.
- ש. האם לא היו שם שדות מוקשים?
- ת. אני לא זוכר פה שדה מוקשים.

אין ע"א

- ש. מי הניח את ה-ק"מ מוקשים שבפיתחת קונטרה?
- ת. החטיבה שלנו עם חגבור הנדסה שקיבלנו.
- ש. מי זה החטיבה שלנו?
- ת. חטיבה 820. קיבלנו ח"פ פלוגת הנדסה ועשינו מבצע. שדה זה הונח בחלקו הגדול ביום, מקום השדה נקבע ע"י אלוף הפיקוד, שנתן פקודה להניח אותו, והם הניחו את השדה.
- ש. מהו משך הזמן לעבודה זו?
- ת. הנחחו של שדה זה הושלמה, כמדומני, ביומיים.
- ש. כלומר שהפלוגה מניחה קילומטרים ליום?
- ת. אני חושב שכן, אולי אפילו יותר.
- ש. האם השתתפו בזה גם חבלנים שלך?
- ת. לא.
- ש. האם היו לך אנשים מאומנים בהנחת מוקשים?
- ת. למעשה היו לי כוחות בקו. לא היה לי שום כח שהייתי יכול להקצות להנחת מוקשים. הייתי מתוכנן על כל אדם.
- ש. לא היו לי כוחות אורגניים להניח מוקשים אלא קיבלתי כוחות הנדסה לצורך המבצע.
- ש. איפה היית ביום כיפור?
- ת. בנפח.
- ש. מה עשית שם?
- ת. חקק קרא לי בשעות הבוקר כדי להטיל עלי את מחוז מירון. מחוז זה לא היה מאורגן כי הוא היה בשלבי פירוק. משמר הגבול היה שם האחראי. כשהתחילה הכוננות וכשאייתי שאיש לא קורא לי ושאין לי מינוי ביד, טלפנתי ל-820 דברתי עם ה-סמח"ט; שאלתי אותו מה קורה, אם ה-מח"ט חדרש מסתדר, ואם צריך לבוא לעזור. הוא אמר לי שאין זה נעים. יש מח"ט חדש והוא לא יוחלף כאמצע. ה-רל"ש של חקק דבר איתי וכעבור כמה דקות אמר לי לבוא מהר.
- ש. מתי הגעת לנפח?
- ת. הגעתי בסביבות 1345.
- ש. האם היה שם האלוף?
- ת. לא מצאתי שם את האלוף. מצאתי את ה-חפ"ק הפיקודי.
- ש. מי פיקד שם על גזרת רמת הגולן?
- ת. היה שם חפ"ק פיקודי עם קצין אנ"מ פיקודי שאירגן את ה-חפ"ק הפיקודי. היה שם חפ"ק של חטיבה 188 שהיה בכנוקר ה-חפ"ק. וחטיבה 820 - כתא שלה. ראיתי שהתחוללו כבר שינויי כוחות מיום אתמול. לא הספקתי לעקוב כי סה"כ זה היה דקות מאז שהגעתי עד שהספקתי להתרשם מה קורה.

עמך נ"א 1

ראיתי שהיו שינויי כוחות בקו, גם בשריון. ב-חי"ר - לא הספקתי לראות עדיין במדויק. כעבור כמה דקות חקפו את נפח מטוסים, וארטילריה התחילה לרדת.

ש. מי היה המפקד במקום על גזרת רמת הגולן?

ת. קשה לי להגדיר בדיוק. היה חפ"ק פיקודי שהיה בו קצין אנ"מ, היה חפ"ק של 188; ולמעשה

ה-חפ"ק של 188 הפעיל את הטנקים בגזרה. ראיתי ש-מח"ט 188 נתן פקודות לטנקים שלו. ה-חפ"ק של 820 עם הארטילריה ירתה ארטילריה לכל מיני נק". הייתה חטיבה 7 מאחור. ולמעשה הגזרה עצמונית הייתה דלילה יותר. מח"ט 7 לא רצה לזוז ממקומו. ולא רצה לקבל פקודה, ואז הוא קבל פקודה.

ש. לא ברור לי.

ת. הוא לא רצה לזוז ממקומו. הוא היה כמדומני בצומת וואחד.

ש. למה לא רצה לזוז, ומי נתן לו פקודה?

ת. הוא היה צריך לקבל פקודה על מנת לזוז וזו ניתנה לו ע"י קצין אנ"מ פיקודי. היו איתורים של

כניסות של טנקי האויב ולמעשה הכוחות שעמדו בקו היו דלילים ביותר בשלב זה. אני לא יודע אם נצטיירה תמונה ברורה מספיק. אבל היה ברור שנעשה מאמץ מצפון 107. לא היה ברור עדיין בשלב זה ^{אם אכן} נערכה כבר הצליחה. היה ברור שמתרכז שם כח גדול, ושם (ידפקו) אותו על המכשול קדימה ימנע הדבר צורך בלחימה עמוקה יותר בשטחנו. לא הייתה באותו שלב כל סיבה להחזיק טנקים שיעמדו מאחור, ולא יעשו דבר.

נערך פה וויכוח. בן-שוהם נתן פקודה לטנקים לחטיבה 7 הוא לא יכל לתת פקודה, ולבסוף נתן קצין אנ"מ פיקודי את הפקודה לזוז קדימה. אני לא מוכן להתחייב פה במדויק על התמונה שנצטיירה אצלם.

ש. למה בן-שוהם לא יכל היה לתת פקודות?

ת. הוא היה יכול ונתן, אבל חטיבה 7 הייתה ח"פ הפיקוד. אני לא יודע למה הוא לא יכול היה לתת, אני יודע שחטיבה 7 לא רצתה לזוז.

ש. האם הוא נתן להם פקודה לזוז?

ת. הם לא אמרו שהם לא רוצים לזוז, הם אמרו שהם רוצים פקודה מהפיקוד.

ש. מי היה, אפוא, מפקד רמת הגולן באותו זמן?

ת. אני לא יודע מי קבל את המינוי.

ש. מי נתן את הפקודות לחטיבה 820?

ת. ברזני היה במקום.

ש. מי הורה את ברזני והארטילריה מה לעשות?

ת. היה אפילו שלב בו נתתי אני לארטילריה מטרות. אבל חטיבה 820 הייתה חטיבה סטטית.

ציון א' 1

ש. מי קיבל את ההחלטות על הניהול הכללי של המלחמה, כלומר את ההוראה לאן להנחית אש. היתה תקיפה כגזרה הדרומית והצפונית, מי החליט שילקח כח (75) מהגזרה הדרומית וינתן לגזרה הצפונית?

ת. היה מפקד ארטילריה במקום. כל מקום שאותר כח - נורתה לעברו אש. בשלב זה אותרו למעשה כוחות בכל הגזרה והונחתה אש. לא הייתי אומר שזה היה בצורה מסודרת ביו תר. היו מקרים שאני אפילו עמדתי ליד מפה וציינתי להיכן יש לירות. בשלב זה - לא הותקף עדיין שם מוצב בצורה מסוכנת. היתה התקרבות למוצבי 109.

ש. היו שני אנשים ב-חפ"ק הפיקודי: בן-שוהם ואורי שמחוני. מי מכין שיהם פיקד על הגזרה לפי התרשמותך?

ת. הייתי אומר שיותר בן-שוהם.

ש. אינני מדבר על פקודות אש למחלקות טנקים או פקודות תנועה, אלא, על ניהול הקרב הכללי - המערכה.

ת. הייתי קורא לזה יותר קואליציה מאשר סמכות.

ש. מי היתה שם הדמות הקובעת? מי תפס את המנהיגות?

ת. אני לא יודע. אף אחד לא "תפס" את המנהיגות. נערכה שם קואליציה של בן שוהם - שמחוני. אני

הייתי שם (איני רוצה להגיד בלא סמכויות בכלל) ובתור יהודי נורמאלי נתתי עצות. בן שוהם נתן פקודות לטנקים (ולא לכח אחר). לארטילריה זה היה...

ש. ברור. האם את הפקודה לתנועת חטיבה 7 נתן שמחוני?

ת. כן!

ש. מה הוא אמר להם?

ת. אני לא שמעתי, אבל ידעתי שהוא נתן להם פקודה, והם זזו לגזרה הצפונית של 107 צפונה. היו

פה עוד הרכה דברים שעקבתי אחריהם, השתדלתי לאתר מתוך דיווחים מה קורה.

ש. האם היה צורך להזיז אותם?

ת. לפי דעתי כן. כשאחה מאתר כח ויכול לרפוק אותו קדימה ולהשמידו בהתחלה - חסוך לעצמך

אחר כך כל מיני מהלכים נוספים.

ש. אבל חטיבה היתה עתודה, ושם הופעלה חטיבת העתודה לגזרה מסויימת. עתה כחכמים לאחר מעשה אנחנו

אנחנו יודעים שהאויב הרי פרץ מדרום במאמץ עיקרי יותר מאוחר.

ת. אני לא חושב שהיה צריך להפעיל אותה רק לשם.

ש. על זה אני מדבר. שנשלחו לשם שני גדודים או שני גדודים פלוס.

ת. על העניין של תמונת המצב על חטנקים היה משונה.

ש. האם היתה תמונת מצב שהצריכה לשלוח שני גדודים? אולי מספיק היה גדוד אחד?

1st July

ת. אני לא יודע מה בדיוק דבר בן שוהם עם אורי. בכל אופן, היה ברור שיש פריצות טנקים. דיווחים

על טנקים קבלנו גם מהמוצבים וגם מהטנקים שלנו, אשר דיווחו מה הם מסוגלים לבצע, הייתי

אומר שמצב זה הוחזר ביותר לבן שוהם. אני חושב שהוא האיש המרכזי שהפעיל שם כח.

ש. האם היה זה שיקולו של בן שהן לשלוח שני גדודי טנקים של חטיבה 7 לגזרה הצפונית?

ת. אני לא מוכן להתחייב.

לאט לאט הצטיירה תמונה ברורה יותר, שאלו התקפות מקומיות לכל אורך הקו, כשדווקא בגזרה

הצפונית נראה המאמץ גדול. היו קרבות של טנקים וארטילריה לכל אורך הגזרה. בשלב זה הגיע

חקה, ושלח אותי למחוז מירון. כשעזבתי, לא היחה, אפוא, עדיין תמונה ברורה. ומכל מקום

נכר היה שמגמת האויב ליצור פרצות, כאשר באיזור 107 וצפונה היה מאמץ גדול יותר.

ש. נחזור לנושא מערכי עומק. דיברתי על כך שכתקופת אפריל זנחו את הגישה של מערכי עומק ל-חי"ר

האם זנחו גם את תפיסת המוצבים שהיו חפורים, כגון תל סאקי וג' וחדר, או התל שבגזרתך ששיינת

אותו מול ברכת רם?

ת. לא! הוא בהחלט היה מתוכנן.

ש. האם ידוע לך למה לא תפסו אותו עם חי"ר ערב מלחמת יום הכיפורים?

(הוא הרי היה עם שכפ"צ?)

ת. אני לא יודע. הוא מתוכנן בכל אופן בתכנית "סלע" אבל תכנית "סלע" לא הופעלה. לא היו כלל

כוחות "סלע" באיזור. בתכנית "סלע" מתייצב סד"כ מסויים וב-סד"כ הזה פועלים. לא נראה שהיו די

כוחות להערכות זו. יכול להיות שהיו כוחות לתגבר את המוצבים הקיימים. דבר שהיה חשוב יותר,

(שכן חשוב יותר שמוצב שישנו יהיה מספיק חזק לכל יפול מאשר לתפוס שטחים נוספים בצורה

דלילה יותר). אך לי נראה, כאמור, שלא היו כוחות ל"סלע" אם היו מתייצבים כוחות "סלע"

במקום וכל החטיבות היו ערוכות ומגויסות היה הדבר נתפס. אני גם לא הייתי דרך אנב, שותף בכל

השיקולים האלה, אני אושר לך מה שהיה ומה שראיתי היה שלב בו לא הייתי ונעשה תיגבור מסויים

בקו. עזבתי סוללת ארטילריה אחת - ופתאום אני רואה 11 סוללות ארטילריה.

ש. האם צריך היה ה"הגמ"ר להיות גורם בהגנת המרחב התכנית "סלע" החדשה?

ת. ה-הגמ"ר כמגן של הישובים - לא.

ש. ובתפיסה הישנה?

ת. דובר שתהיה נחלטה מה לעשות עם הישובים.

ש. האם לא היו הישובים מאורגנים להגנה?

ת. להגנה פיזית לא. ואני חושב גם שלא היה צריך לארגן אותם, כי ישוב לא יושב בהכרח על שטח

שמהווה מקום שכדאי להגן עליו מכחינה צבאית, ומצר שני אם ישבו במקום רחוק ויפנו אותם זה

יתן חופש משחק צבאי יותר נוח ברמה. אני הייתי תמיד נגד התפיסה של ישוב כהגנה, וזו גם דעתי

עמך ג' 1

כיום, אם כי תפיסה זו מקובלת כיום. לפי דעתי יש משום משגה בהשקעת כסף להשקטה פסיכולוגית במקום עבור הכלית. יכול להיות שהצד הפסיכולוגי חשוב, ואני לא מעריכו

מספיק, אך נראה לי שמוטב שאנשי קיבוץ יסבלו שבוע אם על ידי זה הימנע השקעת כסף במוצבים או במקומות שהם לא בהכרח צריכי הגנה מבחינה טקטית.

ש. האם מוטב איפוא לדעתך להשקיע כסף במקומות שהם טובים יותר להגנה?

ת. יש להשקיע בישובים אך זה בתחום של הצלת נפשות, מקלטים דרכי גישה - למקלטים מוגנים וכיוצא בזה.

בתכנית "סלע" הפיקודית היתה צריכה חטיבת ה-חי"ר לתפוס רק את מוצבי בט"ש. אני בקשתי לתפוס מוצבים נוספים ולי אכן אושרו מספר מוצבים נוספים בעלי שכפ"צים. מוצבים אלו לא הוכתבו כאמור בתכנית המקורית.

ש. האם היתה אמנם כוונת הרמה הפיקודית לתפוס רק את מוצבי בט"ש בלא המוצבים הנוספים כגון 112 וכדומה? אתה הוא זה שקבע לתפוס את המוצבים הנוספים?

ת. בהחלט! אני בקשתי שבחוכנית "סלע" שלי יאשרו לי תפיסת מוצבים נוספים שלא היו בתכנית הפיקודית והם כאמור מספר מוצבים נוספים שהיה להם שכפ"צ.

עדותו של אל"מ בר-דוד אברהם

- ש. מה תפקידך כעת ומה היה במלחמה?
- ת. כיום ראש תח"מ במפקדת קתמ"ר, ובמלחמה מת"פ צפון החל מסוף חודש יולי 73 עד 9 לפברואר 1974.
- ש. האם שירתת קודם בפיקוד צפון והיכרת את הזירה?
- ת. כן, שירתתי בזירה מ-66 ועד 73. קרוב ל-4 שנים שירתתי בתפקידי מג"ד ו-סמג"ד בגדוד תותחנים בפיקוד צפון.
- ש. מה היו תכניות הסיוע או החלק הארטילרי בתכניות "גיר" ו"חול ים", וזאת בהשוואה לתפישת בט"ש רגילה?
- ת. זה קצת מסובך להיזכר בכל הפרטים. עקרונית אני הכרתי את תכניות הסיוע של "גיר" ושל "חול ים". אני לא רוצה להיכנס כרגע למספר יחידות האש שהיה מתוכנן, אבל עד כמה שאני זוכר עכשיו, ה-סד"כ היה בנוי בעיקרו על סד"כ סדיר עם אפשרות תגבור של חלק מהיחידות באנשי מילואים (נדמה לי, ב"חול ים" בלבד), ובעקבות זאת היו בפיקוד, מבחינת ארטילריה פיקודית, כמה יחידות עם רשת קריאת גיוס יותר מהירה מאשר רשת קריאת גיוס רגילה.
- ש. "גיר" זו תכנית עם 220 טנקים, שנפרסות בה 820 בדרום, 179 בצפון ו-188 בעתודה. מה סד"כ הארטילריה בתכנית זו?
- ת. נדמה לי שסה"כ מדובר על 14 סוללות, אני לא בטוח במספר.
- ש. כמה סוללות היו ביום הכיפורים?
- ת. כדי להתחיל את הסיפור של יום הכיפורים אני חייב לתת לזה איזושהו רקע. מבחינת ביטחון שוטף בגזרת פיקוד צפון היו צריכות להיות 4 סוללות. התכנית של 4 סוללות התבססה על 3 סוללות של גדוד סדיר, וסוללה רביעית היתה סוללה של גדוד 175 מ"מ, שישבה בסיני. כשאני הגעתי לפיקוד היו 4 סוללות, ו-אח"כ ירדה סוללה של 175 מ"מ לסיני לאימון הגדודי. הפיתרון של אג"מ מבצעים ב-מטכ"ל היה שבמקרה וסוללה יורדת לאימון בסיני (אימון מתוכנן במסגרת הגרודית, כי מחנה הקבע היה בסיני), סוללת מילואים באה למעלה לרמת הגולן ועושה תעסוקה מבצעית...

1 או יומ

המשן עדותו של אל"מ בר-דוד אברהם

ש. האם זו סוללת 175 מ"מ?

ת. לא, זו סוללה של 155, אבל היא היתה לרשותנו על תנאי. זה היה דבר שהוא על תנאי, כי אמרו, שבגלל הרגיעה במצב אנ"מ מבצעים יתן את ההחלטה העניינית אם לגייס או לא. סמוך לביצוע. ועובדה, בזמני ירדה סוללת ה-175 לאימונים, ופעם הייתי צריך לגייס סוללות 155 שהיו על תנאי, ונדמה לי שבוע לפני זה נתנו את הביטול של הגיוס, כך שבתאריך ה-13 לספטמבר, שהיה יום המטוסים עם סוריה, היו בפיקוד הצפון שלוש סוללות בקו כט"ש.

הגדוד שהיה בתעסוקה היה 334. זה גדוד שכמקורו הוא 160 מ"מ (3 סוללות). במסגרת הפיקוד עשינו "תרגיל" בניגוד לתקנים (זה עשו עוד לפני, אבל קיבלתי את זה כאחד הפתרונות הטובים ביותר שיש): אחת הסוללות עשתה הסבה ל-155 מ"מ תומ"ת (מתנייע), כך שבצעם מבחינת טוחים כביטחון שוטף היה שיפור מהותי בטוחים; כי הטווח של ה-155 גדול בערך פי שנים מהטווח של ה-160. בעצם, הסוללות היו: אחת 155 ושתי סוללות 160, וזו היתה הפריסה הקבועה של הביטחון השוטף.

ש. מה עם ה-175?

ת. סוללת 175 לא היתה. כשהתחילה הכוננות בפיקוד אנחנו דרשנו מיד להעלות סוללה אחת... דרשנו תגבור ארטילריה.

הדיווחים של ה-קמ"נ הפיקודי והתצפיות הקרקעיות (והן היו כולן תפוסות ע"י ארטילריה) התחילו עוד הרבה קודם לדווח על תגבור הקו. זאת אומרת, התחילה תופעה של תגבור הקו לקראת החורף בניגוד למה שקורה בדרך-כלל, כאשר לקראת החורף מדללים הסורים את הקו.

כשהתחילה המתיחות בפיקוד (המתיחות הזאת עוד התחילה לפני ראש השנה, כי בראש השנה היה כבר תגבור הקו משמעותי), אנחנו דרשנו תגבור ארטילריה. תגבור ארטילריה שבא בחשבון מידית היה גדוד ה-175 הסדיר שישב בסיני ותגבור נוסף היה גדוד 155, גדוד 405 שהוא גדוד ששייכותו הטריטוריאלית היא לפיקוד המרכז ומחנה הקבע שלו היה ב-ביל"ו. גדוד ה-155, נדמה לי, היה בנופש, והיתה אז החלטה להחזיק אותו בכוננות, אבל לא לבטל לו את הנופש ולא להוציא אותו ממחנה הקבע; ומה-175 קיבלנו סוללה אחת בהטסה לפיקוד בשבת שלפני ראש השנה. כאשר היא באה כהטסה מסיני, היא הצטיידה בתותחים של ימ"ח של גדוד 175 שהיה בפיקוד. אחת האפשרויות היתה, שסוללות מסיני יכואו בהטסה ויצטיידו עליו. המיקום של

ה-ימ"ח היה כך: סוללה אחת של 175 מ"מ מסככת היחה ליד מפקדת חט" 820 [redacted] שתי הסוללות הנוספות היו [redacted] לקראת ראש השנה, בעקבות התגבור הנוסף שראינו כמות הסוללות הסוריות הלכה ועלתה, מניחה לגיחה, דרשנו תגבור נוסף. עוד פעם דרשנו את כל ה-סד"כ הסדיר האפשר. קיבלנו תוספת של עוד סוללה אחת 175, ואת גדוד 405 שכלל 3 סוללות 155 העמידו במחנה הקבע שלו בביל"ו על מוכילים, ואז בראש השנה הפריסה בקו היתה חמש סוללות. בערך בראש השנה, הסורים עברו את מספר הסוללות שהיה בדרך כלל.

צוקן או 1

המשך עדותו של אל"מ בר-דוד אברהם

גם כשהלכנו לתקריות יזומות על ידם, וזה היה כ-75 סוללות, לקראת ראש השנה, הם עברו מספר זה. כשאני מדבר על 70 סוללות, הרי ביום פתיחת המלחמה היו להם 149. ש. אני קיבלתי משרגא בן צבי את המספר 153.

ת. יכול בהחלט להיות, משום שיש גם כמה ויכוחים על איזו סוללה היא דמה ואיזו היא לא דמה. ההערכה בפיקוד היתה 147-153 סוללות.

בכל מקרה, כראש השנה הם עברו את ה-70. בין ראש השנה ליום כיפור דרשנו עוד פעמיים ארטילריה (פעמיים דיברתי עם האלוף. ישבנו ועשינו דיון מטה מחדש מה המינימום, המינימום שבמינימום).

ש. מינימום בשביל מה?

ת. המינימום בשביל תקרית-אש, המינימום לתקרית-אש כזאת, שחששנו שתהיה. זאת אומרת, חשבנו שהסורים יגיבו בתקרית-אש בקנה-מידה גדול. חשבנו שיגיבו אולי בניסיון של מחטף של מוצב זה או אחר כולל החרמון. הנחנו גם אפשרות של מחטף באזור החרמון, אבל בהחלט הנחנו אפשרות למחטף שייעשה באזור צומת רפיד, או משהו כזה.

ש. באזור החרמון או במוצב החרמון?

ת. אני מדבר על אזור, כי ממוצב 104 ומעלה כל הקומפלקס הזה הוא שטח אחד מבחינת האופי. אני לא זוכר שדיברנו ספציפית על מוצב החרמון דוקא, אבל מוצב החרמון והרכבל התחתון כולל מוצבים 104, 102, 103 שהם מוצבים שבקלות אפשר היה לתקוף אותם ומסובך מאד לבוא לעזרתם. כשהתחיל מצב הכוננות של ראש השנה היה דבר נוסף שנעשה:

העמידו לרשותנו, באופציה בכוננות, את קורס הקצינים של בה"ד 9 במסגרת של 3 סוללות כגדוד. הוא בא למעלה בראש השנה, סייר את העמדות (זאת אומרת סגל המפקדים שלהם), בא וסייר את ה-ימ"ח, שעליו הוא היה צריך להצטייד (על ימ"ח אחד מתוך אחד מגדודי המילואים של הפיקוד [REDACTED] הם חזרו, ואמרו שתוך שלוש שעות ממתן הפקודה הם יגיעו ל-ימ"ח. בערב יום כיפור קיבלנו אישור לקבל את 405 ולעלות לקו, והוא עלה למעלה, וקורס הקצינים עלה למעלה והצטייד ביום ששי בלילה על ה-ימ"ח [REDACTED] .. בתוחים 155 של גדוד מילואים שלנו. לקראת שחר, 6 בבוקר יום שבת היו פרוסות בקו 11 סוללות.

ש. זה הכל, מתוך ראייה של אפשרות שהאויב עשוי לבצע יום קרב?

ת. כן, וזאת בלבד, כי אני מתאר לעצמי, שאם היינו מדברים על יותר מזה, היינו מתחילים לדבר על גיוס מילואים, מה שלא דובר בכלל בשלב זה.

ש. אבל זה בכל זאת יותר ממה שהיה לכם אי-פעם גם בימי קרב.

ת. לא. בימי קרב בפיקוד היו תמיד מגיעים לסדר גודל של 10-12 סוללות.

101

המשך עדותו של אל"מ בר דוד אברהם

- ש. זאת אומרת שנפרסתם כאילו ליום קרב רגיל.
  - ת. כן. אנחנו דרשנו דבר נוסף, דרשנו אם אפשר לקבל גרוד סדיר נוסף מסיני. ועל זה היתה תשובה מוחלטת שלילית, כי היו ימי קרב בשנה האחרונה שהביאו פעמיים גרוד מסיני (למשל בפשיטה בלבנון הביאו גרוד מסיני, עשה את הפשיטה, וחזר חזרה).
  - דבר אחרון שעשינו אותו ביום ששי בערב, בהתחלה הרי 3 סוללות של 334 היו פרוטות לכל הנזרה, בגלל זה שהגיע תנבור, התחלנו לשיום אותם בריכוזים גדודיים. נתון נוסף שהתחשבנו בו היה ש-בה"ד 9 מורכב מאנשים שאינם מאומנים כגוף - זה לא גוף הומוגני - זה קורס הקצינים וכל מיני קרסים נוספים. ולכן, שמו אותם בעמדות הביטחון השוטף, כי עמדות הביטחון השוטף הן עמדות יותר מבוזרות ויותר טובות, וההגנה של האנשים תהיה יותר טובה. זה לא ניתן לעשות בגזרה הצפונית, כי שם עמדת הביטחון השוטף היתה כבר תפוסה ע"י סוללת 155, ואז את סוללת ה-155 השלישית של בה"ד 9 שמנו באזור קוניטרה [redacted] בעמדה חפורה. כל יתר העמדות הנוספות לא היו כולן חפורות - מרביתן היו פתוחות לגמרי. בעיה מרכזית בארטילריה היא תצפיות. מהנסיון שיש לנו, התצפיות [redacted] הן תצפיות מהתיות לעומק מערך האויב, גם ביום - כשהן מועטות באש. לכן, שמנו בתצפיות האלה חברה רציניים. [redacted] תלים מרכזיים ששולטים על כל הנזרה. [redacted] שולט רק על המובלעת של היום, שהיה לה משקל אחר ותיכף אפרט על [redacted] שמנו מג"דים ועוד שני קצינים בתצפית. [redacted] היה מפקד קורס הקצינים של בה"ד 9, סא"ל עמי כהן, שבא כ-מג"ד, [redacted] היה שרגא בן-צבי שהיה מג"ד 175 והוא שימש כקצין תצפית. [redacted] הוא שולט טוב בתצפית על סוללות הארטילריה הסוריות, שיכולות היו להשפיע על הישובים שלנו ממערב לקו הירוק של 1967. לכן שמנו שם שני קציני חת"מ בתצפית: מפקד סוללת ועוד קצין.
  - ש. איך היתה מערכת ניהול האש? מי נתן פקודות למי? מי ביקש סיוע, ומי נתן את הסיוע?
  - ת. הפעלנו רשת כ-בט"ש, בה כל מי שדיבר היה בה עוד קודם, ולא נוספה שום תחנה. אמרנו שעם פתיחה באש אנו עוברים לשתי רשתות, כמו שהאחריות לגזרה מתפצלת בין שני הגדודים של 820. ה-חפ"ק של 820, ה-חפ"ק של 188 וה-חפ"ק הפיקודי היו ביחד בשלושה חדרים.
- מפקדות סיוע נוספות שיכולות היו לדרוש אש היו:
- ליד 188 - אותו מפקד סיוע של 820, שישב יחד איתו בבור, ואמר שברגע ו-188 תצא להתקפה חטיבתית, יצא הוא או אחד הקשאים שלו כמפקד הסיוע של 820...

המשך עדותו של אל"מ בר-מזד אברהם

- ש. התקפה חטיבתית?
- ת. היה מח"ט 188 והיה מח"ט 7. ליד מח"ט 7 ישב מג"ד 405 ו-מג"ד נוסף לא היה לו. אז אמרתי: ה-מג"ד של 820 ישב ליד 8.0, וברגע שתיפתח האש וה-מח"ט של חט" 188 יצא לבצע התקפה בפיקודו, אז ה-יג"ד - מפקד הסיוע שיהיה איתו - יהיה אותו מג"ד 334, שנמצא כרגע ב-820 בבור. בומר: הוא היה מיועד לשני התפקידים, כשהיה עימו קש"א נוסף שהוא יכול היו 'לדחוף' אותו במקרה שהיה צורך בפיצול.
- ש. האם היתה הקצאת-אש ליחידות?
- ת. לא. בהתחלה הכל היה ברמה הפיקודית, הכל הוחזק פיקודית הכל היה שלי, וברגע שנפתחה האש, אז התחלתי להקצות כלים.
- ש. האם היתה תכנית או האם היו עקרונות לתכנית האש?
- ת. התכנית היתה קודם כל לנסות לשתק את הסוללות ארוכות-הטוח שלהם, ובעדיפות הראשונה את אלה המשפיעות על הישובים. לכן כל הסוללות שלנו היו מוצבות מראש על מטרות בשיטה של קנה על סוללה.
- ש. האם זה נשאר עד פתיחת המלחמה?
- ת. עד פתיחת האש. בשלב שני היה תדריך לכל התצפיות והקישור לנסות לאתר מוקדם ככל האפשר סטיות כדי ליעל את האש, אם האש שלנו אינה מספיק מדויקת.
- דבר נוסף בתכנית היה שבמקרה ועולים טנקים (ובעיקר נכון הדבר בגזרה הצפונית ולכן גם שמנו שם את ה-160), מתעוררת בעיה של תפיסת הרמפות של הטנקים, מאחר והסורים מפעילים סאגרים. צריך אז לכסות באש את כל הדרך, החשופה, שהטנק צריך לעבור כדי להגיע לרמפות הטנקים. סוללות ה-160 היו מוכנות מראש למטרות האלה. כל הרכס כוסה ע"י קנים במרחקים שונים, כדי להכניס מכת אש בזמן שטנק נוסע ולמנוע מהמפעיל את האפשרות של ראייה וניווט הטיל אל הטנק בזמן תנועת הטנק.
- ש. האם זה היה על מסלול של נסיעת הטנק?
- ת. לא, זה היה על הרכסים השולטים, על המסלול.
- ש. אני מבין, שכל זה היה במסגרת תכניות של ימי-קרב.
- ת. בדיוק, עכשיו לכל מוצב יש משימות-סכנה המופיעות על מפת הקוד, וזה דבר ישן. עשינו תרגיל כזה באופן קבוע ושוטף: כל מוצב היה קורא לאש. בניגוד למה שקיים בתקני תוא"ר של צה"ל ב-בט"ש, לכל סוללה היתה אפשרות להאזין ישירות לרשת גדוד ה-חי"ר. סוללה האזינה גם לגדוד ה-חי"ר, גם לפלוגת הטנקים הגזרתית וגם לרשת ה-חח"מ. כל מפקד מוצב, בעצם, יכול היה לקבל את הסיללה שלו לידי, כי הלילה היו הסוללות מוצבות בסכנה, ורק ביום היו עוברות למשימות נ"ס.

1 in July

המשך עדותו של אל"מ בר-דוד אברהם

ש. האם לתכנון "סלע" היו לכם עמדות אחרות ל נוחים?
 ת. כן. בפיקוד יש ב-סה"כ שלוש עמדות בט"ש. יש אולי 3-4 עמדות חפורות למחצה, וכל היתר הן עמדות חשופות שצריכות להיתפס ב"סלע". הפריסה ב"סלע" היא בחלקה פריסה יותר אחורית של יחידות נוספות שצריכות לו:יע.

ש. זאת אומרת, שהיתה לפיקוד פריסת בט"ש, ע דיברת עליה קודם, ובנוסף לכך היו עמדות אחרות ותכניות אחרות למקרה של "סלע".

ת. כן, אבל גם העמדות האלה ב"סלע"; יכול להיות שלא על-ידי אותן היחידות. כן, הפריסה ב"סלע" היא בחלקה פריסה יותר אחורית של יחידות נוספות שצריכות לו:יע.
 ש. האם ב"סלע" היו גם משימות אש ותכנית אש שונות לגמרי?
 ת. כן.

ש. האם היו גם מטרות אחרות?

ת. היו אותן מטרות. מבחינה תותחנית אתה עובר על רשימת מטרות שכוללת את כל המטרות הפוטנציאליות ממול.

ש. אבל האם היה סדר עדיפויות אחר?

ת. היה סדר עדיפויות אחר, אבל לא מטרות אחרות.

ש. הסבר בבקשה את ההבדל בין תכניות האש וניהול האש ב-בט"ש וב"סלע".

ת. המטרות עקרונית לא משתנות, כי המטרות הן מקומות שהאויב נמצא בהם. ממקומות אלה הוא יורה, מפעיל נשק ומבצע תזוזות. מקומות אלה נמצאים ברשימת קואורדינטות שנמצאת אצל כולם. ברגע שסוללה יוצא ל-בט"ש, יש לה רשימת קואורדינטית, שהיא טובה ל-בט"ש, למלחמה ולכל דבר אחר; זה לגבי רשימת המטרות. ברגע שהיום הוא יום קרב, ניהול ה"עסק" הוא ניהול פיקודי. המעבר מיום-קרב של הפיקוד לתכנית "סלע" מוחלטת היא במספר שלבים. בהתחלה באה אוגדה ותופסת את הקו, ואז בא יחד איתה אנד ארטילריה; אח"כ מפצלים את הפיקוד לשתי האוגדות כמו שמתוכנן, ואז אתה כבר נותן את הסמכות לתכנון האש בתכנון הראשוני. לסמכויות הרכה יותר נמוכות: למפקד אנד, למפקד סיוע חטיבתי...

ש. וב"גיר"?

ת. ב"גיר" יש אוגדה 36 ויש תכנית-אש של האוגדה.

ש. מי מנהל את האש? מפקד האנד?

ת. העיקרון בהפעלת ארטילריה הוא כזה. בגזרה, שבה יש אחריות לאוגדה, האש מנוהלת על-ידי מפקד הארטילריה הגזרתי היינו: מפקד האנד, בפיקוד שיש לו שתי גזרות כאלה, אז כל אוגדה היא בגזרה שלה. הפיקוד עצמו משפיע. במה אתה משפיע בפיקוד כ-מת"פ? אתה משפיע בתכנון האש של יחידות פיקודי... אם איני טועה יש תכנית-אש ל"סלע" לאוגדה 36. היא היתה עוד לפני שהגעתי.

ש. האם היא הוצגה לפיקוד?

ת. כמה שאני זוכר כן. אתה מדבר על תכנית-אש ארטילרית בהגנה. תכנית-אש ארטילרית בהגנה זה רישום בלבד: אין ירי, אין הפעלה. יש משימות סכנה וזה הכל. אין תכנית, בה אתה אומר לפקודה איקס אני יורה עשר דקות על זה ועשרים דקות על זה ואחר כך שלושים דקות על זה; כי תלוי מה האויב יעשה: האם האויב יהיה בנקודה א' עם מתן פקודה איקס או בנקודות ב, ג, ד. יש פריסה, יש רישום שטח ויש תפיסת עמדות - כל זה קיים. ישנה הקצאה, אבל אין טבלת משימות-אש. האויב הוא הקובע זמנים ומקומות.

- ש. האם בשבת נפגשת עם האלוף וקיבלת פקודה, תדריך, תכנית?
 ת. כן, קיבלתי. בשש בבוקר הוא עשה קבוצת-פקודות, והוא נסע מפה למטה הכללי. אח"כ הוא חזר ונסע שוב. אנחנו קיבלנו ממנו התראה שכנראה הולכים לקראת מלחמה רצינית וכוללת ב-18.00.
- ש. באיזה שעה הוא אמר לכם את זה?
 ת. לא זוכר, אך בבוקר. נדמה לי שבין הפעם הראשונה שנסע ל-מטכ"ל לבין השנייה.
- ש. האם ידעתם שזה לא יום-קרב רגיל?
 ת. כן. אך לא בביטחון, אם תשאל אותי להרגשתי האישית. קיבלנו פקודה שהולכים למלחמה. ההרגשה האישית שלי היתה, שהולכים לקראת יום קרב הרבה יותר חמור ממה שחשבנו, אבל עדיין יום-קרב.
- ש. על יסוד מה חשבת שלא תהיה מלחמה? אני מתכוון לרקע פסיכולוגי.
 ת. אנסה להיות כן עם עצמי ולחשוב למה חשבתי, שלא תהיה מלחמה: לא ידענו מספיק מה קורה בפיקוד דרום. היינו די-מנותקים מפיקוד דרום. חשבנו שאנחנו לחוד, ושם אולי העניינים מתנהלים אחרת. אם אתה שואל אותי אם ידעתי בשבת בבוקר מה קורה בפיקוד דרום אני יכול להגיד שלא.
- ש. כשחקה אמר לכם מלחמה כוללת, הוא לא אמר לכם שום דבר על מה שקורה בדרום?
 ת. לא, הוא אמר לנו שמגייסים, אבל ממש מה קורה: יש שם ציוד צליחה, מוכנים לתזוזה וכו', לא. ידענו שבעקבות המתיחות הכוללת הורידו לסיני את הספר לשריון ועוד, אבל ידענו שהכל נמצא אחורנית ברפידיים - מין חזרה על "כחול-לבן". אני חושב שגם אז היה אותו מתח, והוא ירד חזרה. היינו בטוחים שעם הסורים אנו הולכים לאש בצורה מהותית; בזה לא היה לנו כל ספק, וגם ידענו שהפתיחה באש תהיה כנראה שלהם, כי ראינו שפה אותנו בולמים.
- ש. למה חשבתם שלא תהיה מלחמה?
 ת. אז אני אומר לך קודם כל לא ידענו מספיק במלוא החומרה מה שנעשה בדיוק בפיקוד דרום, ודבר שני אולי... לא חשבנו על האפשרות שהסורים יתקפו בעוצמה וב-סד"כ כפי שהם תקפו. היינו בטוחים, שהם הולכים לעשות איזשהו מחטף, אבל לא מלחמה כוללת.
- ש. אבל למה?
 ת. מסובך לי להגיד לך למה. אני אומר לך שזו היתה הרגשה אישית. תראה, בשעה 10.00 אני עוד הסתובבתי בקו. הייתי [REDACTED] למעלה וראיתי את הריכוזים הסוריים. לא הסתובבתי עם פחד, שאני הולך לקראת מלחמה טוטלית. לא היתה לי את ההרגשה הזו בשום מקום שהסתובבתי ובשום דבר שראיתי בשטח.
- ש. וזה אחרי שחקה כבר אמר לך שיש מלחמה?
 ת. כן... כל הבוקר הרי שיחקנו.

המשך עדותו של אל"מ בר-דוד אברהם

- ש. האם היתה השפעה להלך הרוח הכללי בציבור מאמרי עתונות, לנאומרים ולאמצעי התקשורת על כך שחשבת שלא היה מלתמה?
- ת. אני חושב שכן. קודם כל כשבאתי לפיקוד בסוף יולי קיבל אותי אליו הפיקוד לראיון והוא אמר לי: פה עם הסורים משהו לא ברור, מהתקרית של 8 לינואר 1973 יש פה שקט, שלא היה כמוהו מאז שאנו מכירים את הגבול עם הסורים, גם עוד לפני ששת הימים; ועובדה שמ-8 לינואר לא נורה אף כדור אחד.
- ש. איך זה התפרש?
- ת. זה התפרש כרצון להשתיק - כשקט טוטלי.
- כשאני עזבתי את הפיקוד כ-מג"ד, הייתי רגיל שיש עוד חדירות של פח"ע, ונוסעים עם הנשק צמוד ושאסור לנסוע ללא רכב מדופן וכו'. כשחזרתי ראיתי שלא שמים לב לפרטים האלה.
- ש. זאת אומרת, שהקו בו נקטו הסורים מינואר 73 ושהרדים אותנו, התפרש כסימן של ארנעת הגזרה?
- ת. לפחות התפרש כך על-ידי. אני לא יכול להגיד לך איך הוא התפרש על-ידי גורמים שמעלי.
- ש. איך הוצג לך המצב החדש?
- ת. הוצג לי כשקט ושלווה. כשקיבלתי את התפקד הוסבר לי, כי ברמת הגולן יש שקט אבסולוטי. תבין, ברמת הגולן היינו גם מקבלים אישור להוציא טוללה מתוך 3 הסוללות האלה לפה ולשם, כדי לעלות על הפתח-לנד, ללכת לגבול הלבנון ליומיים ולחזור. בחודש אוגוסט, בדיוק חודש לפני זה, הוצאנו שתי סוללות והן נתנו סיוע ל-חט' 188 לתרגיל.
- ש. שאלתי אותך שאלה קונקרטית מאד. האם לכלי התקשורת היתה השפעה...
- ת. אני חושב שכן, קשה לי להגיד לך, כי לא הייתי בארץ.
- ש. אתה אמרת שאתם עובדים בשתי מתכונות: מתכונת אחת כ-בט"ש, בה הפיקוד מנהל את האש, ואילו בתכנון אופרטיבי שבו נכנסת אונדה או איזושהי מפקדה שיש לה ארטילריה והפיקוד עסוק במלחמה כללי, אז אותה מפקדה ארטילרית מנהלת את האש. אמת?
- ת. אמת.
- ש. מה היתה התכנית ליום הכיפורים שעה 14.00?
- ת. התכנית היתה שהפיקוד יתן להם את האש.
- ש. האם היה תכנון-אש לטובת התקפות-נגד?
- ת. כן, היתה תכנית של התקפות-נגד פיקודית.
- ש. איזה תכנית?
- ת. מפת "ברק" נדמה לי.

עדותו של בר דוד (המשך)

- ת. קוראים לה בפיקוד, והיא היתה, יש תוכנית של התקפות נגד. לצורך זה החזקנו בגדודי סנקים קש"אים ואמנם בחטיבה 7 היה מפקד הסיוע איתם. בחטיבה 820, היה מפקד הסיוע שמיועד ל-188, עמד ליד המח"ט.
- ש. ותוכנית התקפות נגד של פיקוד צפון זו תוכנית "ברק"?
- ת. נדמה לי, כן, כן, עם קודים, עם תוכניות ומסלולי תנועה ותקיפה והיא כוללת התקפות נגד, בט"ש, למקרה קונקרטי, שינסו לעשות מחטף כזה או אחר - כן, זו מפה הידועה לכל הכוחות הפיקודיים.
- ש. האם היתה עוד איזו תוכנית להתקפות נגד? חוץ מ"ברק"?
- ת. עד כמה שאני זוכר, לא. יש תוכנית "סלע"? , יש תוכניות פיקודיות.
- ש. אני שואל אותך, לדוגמא, ביום כיפור - היתה תוכנית להתקפות נגד?
- ת. כן, זאת תוכנית "ברק", בתוקף, הפיקוד שולט, הפיקוד מנהל את זה, אין ספק.
- ש. זו הפקודה שהיתה בתוקף? תוכנית שהיתה בתוקף ביום הכיפורים?
- ת. זו תוכנית שהיתה בתוקף לא רק ליום כיפורים. היא הוכנה גם לפני זה.
- ש. ביום הכיפורים, היו 2 חטיבות שריון בקו וחטיבת חטמ"ר. חטיבה אחת חטיבה 7, היתה בעתודה.
- ת. היא היתה מיועדת בין היתר גם למכות נגד. לפי התדריך שקיבל המח"ט - כן.
- ש. האם המח"ט תכנן התקפות נגד?
- ת. לא יודע. לא הייתי בשום אישור תוכניות לחטיבה 7.
- ש. מה שאני שואל, ביום הכיפורים, היתה חטיבה 7 חטיבת עתודה, אמרת לפני כמה דקות שהוא היתה מיועדת, בין השאר גם להתקפות נגד.
- ת. כן.
- ש. אני שואל, התקפת נגד, לפי התורה המקובלת, ב-צה"ל, כוללת אגוד כוחות, תוכנית אש, שטחי השמדה, שטחים שולטים וכד', תוכנית התקפות נגד - המשימה והכוונים הניתנים על ידי הרמה הפוקדת, הכוח המתכנן את התקפות הנגד, מגיש לאישור למפקדה שמפקדת על הגזרה. האם בוצע נוהל זה בתחום הארטילריה בפיקוד צפון?
1. אם זה נאמר למח"ט 7 אני לא יודע. מה שאני יכול להגיד לך מה אמרתי למפקד סיוע 820.
- ש. אני לא שאלתי אותך מה אתה אמרת, אלא אם היה אקט כזה, כיוון שאתה נוכחת שם.
- ת. לא, של אישור תוכניות.
- ש. לא של אישור תוכניות, של מתן פקודה. אני חוזר.
- ת. לא. כשמח"ט 7 הגיע אני לא הייתי במפקדת הפיקוד, אני הייתי בשטח.
- ש. היתה נציג שלך, כיוון שארטילריה, עלי בכל אופן מקובל, ואני מניח שגם עליך, היא חלק חשוב מאד במסגרת תכנון וניהול הקרב.
- ת. כן.
- ש. האם היה נציג שלך ליד אלוף הפיקוד?
- ת. אם אלוף הפיקוד דיבר עם מח"ט 7 אז, בנושא של תוכניות אלה בטוח שהיה שם מישהו כי ק' אג"מ שלי היה במקום.
- ש. ~~אני מבקש להבהיר, האם כשמפקד מטיל משימה, על מישהו, והוא מגדיר לו את הכוחות שבהם הוא יתקוף, של חטיבה 7 הוא לא גם אומר לו איזה סוג הוא מקבל, וזאת הוא לא עושה את ההדצאת הזאת לאזור התמימות עם ק' מטח של התותחנים?~~

ת. זה שאת ההקצאה עם ק"מ/מטה שלו/אין צל של ספק. וכשהוא מקצה כוח + הוא מקצה גם אמצעים. אין ספק. אם אתה פרוט ברמת הגולן כמו שאתה פרוט, ויש לך מסגרת לעתודות מכל מי שיחכנון אש, שמי שינוע (העתי הפרטית, גם כראש מ"מ) תורת חת"מ אומרת ככה שמי שינוע בזנב של החטיבה עם גדוד טנקים, גדוד התומ"ת ואם הוא יועץ לצפון הוא תסגל סיוע של גדוד התומ"ת, יינוע/דרומה עם הגדוד של התומ"ת לא שיוך לעניין.

ש. השאלה שלי האם בשבת בבוקר מאז שהגיע מפקד חס' 7 לגזרה האם היה אקט של מתן פקודה שאתה נוכחת בו, או שאתה יודע עליו - של מתן פקודי לרזקפת נגד - שכולל את כל מה שאנחנו יודעים לפי התורה שצריך לתת בהתקפת נגד - ושידוע לך על זה.

ת. בבוקר, שיאנוש, בה לשם, קיבל פקודה, מה בדיוק ירטי הפקודה, איפה הוא תוקף ובאיזה עוצמות - לא זוכר. באמצע עוד היה ויכוח - לא כל הטנקים ש"ו הספיקו להגיע כי הוא ניסה לחכות לבוקר ולעשות תאום כוונות והיה שם איזה לחץ להביא אותו יותר מוקדם אחר כך היה לי דיון עם יאנוש אני הסברתי ליאנוש מה קורה עם הארטיילריה איפה היא פרושה ואיפה היא נמצאת, והבאתי לו מפקד סיוע והוא עוד התווכח איתי מי מפקד הסיוע שיהיה איתו, כי לחטיבה 7 אין מפקד סיוע אורגני שלה. והוא רצה מישהו אחר שהיה חבר שלו ושכנעתי אותו שיקבל את מי שאני נותן לו, ואז הוא קיבל את הקס"אים לגדודים, וזה השלב האחרון שבו אני תדרכת את אנשי הסיוע ואת מח"ט 7 בנושא של הארטיילריה. מפקד הסיוע של חטיבה 7 קיבל את ההנחיה שברגע שהחטיבה הולכת להתקפות נגד כל מה שישנו בגזרה, בהתאם להתפתחויות, כל עה שיש בגזרה - יעמוד לרשותו, בהתאם להתפתחות הקרב - ועליו יוכל לבסס כל תכנון אפשרי, וברגע שהוא קבל פקוד על הגזרה הצפונית הוא גם קיבל את הסיוע של יחידות האש. כי מבחינת ארטיילריה לא צריך לקבל את הפיקוד על היחידות צריך לקבל את האש מהם. ואז הוא קיבל את הקשור אני לא טועה - בשעה 2, יאנוש קבע קבוצת פקודות למג"דים שלו, עם הקס"אים במסגרת החטיבה בלבד לבוא לקבוצת פקודות חס'. שבו הוא יפרט את התוכניות האלה למג"דים שלו. המלחמה פרצה עוד לפני השלב שיאנוש בא עם האשור שלו, עם התוכניות שלו לאישור האלוף.

ש. האם היו בפקוד תוכניות מתכונתנים אחרים, כגון "גיר" או "חול ים" ששם יערכו גם כן 2-3 חטיבות והתקפות נגד לגזרות רפיד, קוניטרה.

אני מדבר פה על סמך זכרון, נדמה לי שבן, נדמה לי שיש אפילו תוכנית שיש בהן אפילו את תוכנית האש. אני לא זוכר במאגן אחוז. אפשר לעלות למעלה לפקוד ולנסות להביא חומר. יש פקודה כתובה של כל אוגדה ל"חול ים" ושל "סלע" של אוגדה 36, אני בפרוש זוכר, אני קיבלתי נספח סיוע.

ש. האם כוונתך לפרק הזה של "חול ים"?

ת. זה מה שאתה קורא "נספח סיוע" זו פקודת סיוע.

ש. יתכן, לטענתך, שהיו.

ת. לא, אני לא חושב, שהיו, אני לא חושב שהספיקו לתכנן משהו חטיבתי, כי חטיבה 7 לא חטיבה פיקודית.

ש. האם חטיבות אחרות תכננו התקפת נגד פיקודית?

ת. חטיבה 188 לא היתה מיועדת בשום תכנון לעשות התקפה חטיבית בגזרת קוניטרה ובגזרת רפיד כי לא

היה שום תכנון כזה, התכנון הפיקודי היה שכל מי שאחראי על גזרה יבצע את ההתקפות בגזרתו.

ש. נניח שהיתה תכנית, בתוכנית "גיר" של חטיבה 188 היא מאחור, והיא כוח פיקודי להתקפות נגד,

האם ידוע לך אם תוכננה תכנית כזו?

ת. אני לא יודע, אני חושב שכן, אני לא יודע.

- ש. היו 2 גדודי סנקיס בקו. לכל גדוד סנקיס כזה היו 2 פלוגות מרוכזות ל-53 2 פלוגות בחושנייה, ל-74 בקוניסרה ובוואסט, האם היו גם תוכניות התקפות נגד שלהם בליווי סיוע ואם זה היה שייך לסיוע פיקודי או חטיבתי?
- ת. לא. לא היה תכנון שאם כוח יתקוף בציר א' של "ברק" אז הוא יקבל סיוע 3 דקות פה, ו-5 דקות שם. ל לא היתה תוכנית כזו. היה לו הקש"א, שיכול לתכנן את האש, כלומר - כל תוכנית כזו היתה צריכה להיות תוכנית אש חפוזה. בהתאם להתפתחות הקרב. אתה לא יכול לתכנן דבר כזה מראש. רק הקצאת אש אפשר לתכנן.
- ש. האם זה קרב התקלות?
- ת. לא, לא קרב התקלות, זה מה שנקרא בחת"מ תוכנית אש חפוזה. אני יודע, שאני צפוי, לשלב א; ; לשלב ב' ולשלב ג'. אז אני לא מוציא 3 תוכניות אש כתובות לסוללות. אלא, ברגע שאני קובע - שאני עושה פפשייו את שלב א' בהתאם להתפתחות בשטח אני קובע את התוכנית, נוחן את הפקודה ובמצע את האש.
- ש. ר את מהלכי הקרב.
- ת. כשנפתחה האש ביקשתי אישור להשיב אש.
- ש. האם זו לא היתה פקודה מקדימה?
- ת. ההוראות ברמת הגולן היו שפתיחה באש ארטילרית מותנית באישור של הפיקוד, גם לחטיבה 820 לא היה אישור לפתוח באש ארטילרית אפילו בבס"ש לסייע למוצבים.
- ש. מי נתן לך את האישור לפתוח באש?
- ת. ק' האג"מ כי האלוף לא היה. נדמה לי.
- ש. מי החליף את האלוף?
- ת. מי שהתיישב על השולחן במקומו של האלוף היה בן שוהם. בהתחלה פתחנו באש לפי התוכנית, היתה תוכנית לפתיחה באש, על ארטילריה.
- ש. האם בן שוהם היה מפקד הגזרה?
- ת. אני לא יכול להגיד שבן שוהם היה ממונה, נדמה לי שמי שנשאר שם כממונה זה היה אורי שמחוני האג"מ, על כסא של האלוף ישב בן שוהם אבל הוא ניהל את הפיקוד, הוא ניהל בעיקר את החטיבה את הסנקיס שלו, הוא דיבר עם כל סנק. היה לו חדר סמוך ומשם פיקוד.
- ש. מה היה המשך הפעולות.
- ת. פתחנו באש לפי התכנית. היתה לנו תכנית לשיתוק הארטילריה כ-40 דקות אנחנו ירינו אש נ"ס כל קנה על סוללה שלו, ומוקדם התחילו סוללות שלנו לדוח על ירי נ"ס סורי לאזורי העמדות שלנו. חלקם קיבלו אישור לדלג - חלקם לא. היה צורך. עבר זמן מה שהתחילו בהדרגה הדרישוח הרציניות של אש מהמוצבים. כשהגיעו ידיעות מהמוצבים על תנועת סנקיס לקראתם, על נסיון לחצות את הקו הסגול ולחקוף את המוצבים - אז הופנו כל מה שהיה בגזרה לטובת המוצבים.
- ש. דרך איפה קיבלתם בקשות סיוע?
- ת. דרך המס"ח של 820. אנחנו ישבנו על כל הרשתות, החפ"ק היה בנוי כך שאני ישבתי על כל הרשתות לכל
- גזרה היתה רשת נפרדת, לכל הרשתות היתה לי האזנה. גם למוצבים וגם לארטילריה יש רשת ניהול אש גזרתית וזה הגיע לחטיבה 820 דרך הרשת המבצעית שלה. דרך הרשת של הארטילריה בכל מקרה, זה התקפו לאותו אזור. כי מפקדי הסיוע ישבו יחד בחפ"ק, לדוגמא אני אישית הייתי בקשר עם הסנקיס וכונתי את התאור: מ-40 דקות, אנחנו לא ירינו יותר נ"ס.

עותק מס' 1. ב"ד

ח. כשהחלו בקשות הסיוע של המוצבים הפסקנו ירי נ"ס וירינו רק לפי דרישת המוצבים, למעט אותן היחידות, בעיקר היחידות ארוכות טוח שהפעלנו לטובתם של 2 מט"צים אחרים שישבו [REDACTED] וצפו על מהלכים יותר בעומק מאשר המוצבים של הקו הקדמי. בגזרה הדרומית - היתה חמיד בעיה למי לחלק את הנתח. האם [REDACTED] שמדווח, או למוצב 116 והפיקוד קבע עדיפויות.

ש. האם הבחנת כשעתיים שלוש הראשונות איפה יש לחץ יותר כבד?

ח. בתחילה היה לחץ בצפון, באזור מוצב 104, אם אני לא טועה, ושם הוא דבר על סנקים. שם הופנה קודם כל איזשהוא אלמנט של שריון. אנחנו הפנינו קנים ירינו ב-160 שם הלחץ נרגע. אחר כך, עוד באור יום הלחץ התאזן לאורך כל הקו, והיו 2 מקומות שדווחו בצורה רצינית מאד על לחץ; היה מוצב 116 בגזרה הדרומית והיה מוצב 110 מצפון לחל עקשא פחות או יותר במרכז מדרום לקוניטרה.

ש. מה היו פעולותיכם בהמשך?

ח. במשך היום ירינו תחמושת שהיתה בתוך העמדות והתחלנו לדחוף תחמושת. נוהל הכנסת התחמושת היה מתוכנן עוד לפני שהתחילה הלחימה. ביום שבת בבוקר אני קיבלתי לרשותי את בסיס התחמושת שם היו 7000-8000 פגזים.

ש. לפי איזה חישוב היו שם 7000 פגזים?

ח. היה זה מתקן מטכ"לי שעבד לרשות הפיקוד לצורך מילוי מידי בימי קרב. זה לא היה מתוכנן כמות תחמושת אוגדתית או לפי יום לחימה של אוגדה. הוחזקו בו 3 סוגי תחמושת בלבד, של כלים שהיו פרוסים בקו, תותחי 155 מרגמות 160 ותותחי 176 לא היו שם פגזי 120 מ"מ, או פגזים אחרים כי לא היה מקום לשים דבר אחר. כי זה היה המכסימום. שאפשר להחזיק בפנים. הקביעה כמה להחזיק מאיזה סוג היתה קביעה מטכ"לית בתאום עם המת"פ, ובהחלט על דעתי קיבלתי [REDACTED] היו שם 50 טירונים לסיוע בהעמסה קצין שלי ישב שם במקום, עם קשר רדיו וקשר טלפון וחרגולת היתה שכל גדוד ברגע שהוא יורה שולח את המשאיות הריקות למעלה, מתמלא וחוזר חזרה. במקום היה גם "קלרק" אחד להעמסת תחמושת זה התחיל לפעול כך די מוקדם כי אנחנו ירינו הרבה מאד אמנם היתה לנו תחמושת בעמדות כ-200 פגז בערך לקנה אבל זה הלך ונגמר. מנה היא כ-200 פגזים חצי מזה בגדוד וחצי ב-גה"ס. אין גה"ם ברמת הגולן בימי בט"ש ואין גה"ס באוגדה 36 לפני שהאוגדה המתגייסת. והגה"ס עצם יכול לבוא לידי ביטוי רק 36 שעות אחרי הקריאה.

ש. כלומר, מאיפה היתה צריכים לקחת תחמושת?

ח. צה"ל קבע תקני תחמושת מנה אחת בגדוד, מנה שנייה בגה"ס, של האוגדה, אני קבעתי שכל מה שיש לגדוד יהיה בעמדות והיו כ-200 פגז לקנה ועוד כ-7000 פגז [REDACTED] ליתר הכוח שמנה 44 קנים. כלומר, בערך 40 פגז, לקנה, אבל 160 היה הרבה יותר כי קצב האש הוא גבוה מאד ולקנים האחרים היה פחות. חוץ מזה היה בפילון תחמושת של גדוד אחד של הגדוד המהיר שהיה צריך להתגייס. יש שם את הבטן שלו, כלומר 100 פגז לקנה. נוסף על כך יש תחמושת במיתקן פיקודי [REDACTED] ויש תחמושת [REDACTED] כל זה לא באחריות פיקודית. [REDACTED] עד כמה שאני יודע נמצא כל תקן התחמושת של אוגדה 36.

ש. אם כך לא היתה בעיה לספק תחמושת?

ח. היתה בעיה מסובכת מאד - של הרכב.

כל בעיה של תחמושת מעבר הירדן לא היתה בעיה שלי. הלחימה מתוכננת כך שמכינים עירומי קרקע ובפקודה כתוב כמה עירומי קרקע וכמה תחמושת, וכמה מנות יש להכין מדובר על עירומי קרקע מוכנים מראש - כמות עצומה. לפחות עוד 100 פגז לקנה.

ש. וזה לא הכינו?

- ת. זה - לא. לא היה ברמת הגולן אף פגז נוסף.
- ש. האם תבעת את זה?
- ת. לא, לא תבעתי את זה. תבעתי שכל היחידות יגיעו עם התחמושת, כי אם אני הולך למלחמה כוללת אינני יודע איפה להניח את עירומי הקרקע. כל תכנית ה"סלע" מבוססת על כך ש"סלע" נתפס לפני שנפתח שם אש.
- ש. כן, אבל אמרו לך שם, שב-1800 מתחילה מלחמה, האם עשית הכנות לכך.
- ת. ודאי, ולכל זה צריך לגייס רכב, זה מותנה ברכב.
- ש. כלומר, לפני גיוס רכב אין מה לעשות?
- ת. לפני שיש רכב אין מה לדבר עם אף אחד, אמנם יש רכב תקני ליחידות חת"מ אבל אי אפשר להפעילו לפני גיוס הנהגים וביחידות הסדירות הרכב היה מועסק.
- ש. האם גדוד שכבר הגיע לרמה אינו יכול לשלוח בשבת בבוקר להביא עוד מנת תחמושת?
- ת. מדוע עלי להשקיע את הרכב של הגדוד להביא תחמושת ממתקן עורפי - שממלא מתוכנן להגיע אלי בדחיפה. במלחמה לא עשיתי את זה לא שלחתי רכב מעבר לירדן.
- ש. כמה, מה כולל התקן מבחינת תאורה, פצצות תאורה,
- ת. בוא נגיד ככה, תקן - בחור שצריך להיות בקנה 4 פגזים - זה תחמושת תאורה. היה נכון לערב יום הכיפורים. תחמושת תאורה יש רק ל-155, מכל הסוגים שהיו פרוסים ברמת הגולן ביום פתיחת האש, אין ל-175 ואין ל-160.
- ש. אין בכלל בצה"ל?
- ת. אין, אין. זה עובדה. מזה צריך להתחיל. במקום 4 לקנה, היו לנו 20 לקנה, כי אנחנו דרשנו כי חששנו מפני פשיטות וחדירות.
- ש. האם לדעתך תקן תחמושת התאורה היה מספיק?
- ת. אם חשאל אותי - כן. אם תקח את סה"כ ימי הלחמה ותחלק את דרישת תאורה וכמות התחמושת - מספיק. לא מספיק הפתיחה באש, כשאתה עומד עם 11 סוללות מול 150 במקום 60 שאתה צריך לעמוד. אם היה לי הסד"כ מתוכנן - תקן התחמושת היה מספיק. היו לנו פי 5 מהתקן בתאורה ופי 2 בנפיץ וזה לא הספיק כי סמכנו על ח"א שימלא חלק מהמשימות של הארטילריה.
- קודם כל - סיבה אחת - בגלל ח"א, כל צה"ל כל עם ישראל אנחנו בנינו כל הזמן שברגע שיש "פיפס" אתה מפעיל את ח"א.
- ש. מי אמר לך את זה?
- ת. בכל מקום בצבא מלמדים אותי ככה. בכל קורס, שבו הייתי נפטר לנו שנקבל טיוע קרוב למוצבים, וגם פה. עובדה היא - שעם תחילת המלחמה צעקנו ח"א, חפ"ק אוירי היה על ידי, צעקנו ח"א עד שהסתבר שח"א יש לו בעיות להסתדר איתם. נגיד אחרת, גם היינו מודעים, שח"א חיינה לו בעיות לבד. היינו מודעים, כי ראינו את מערך נ"מ שהם פרסו שם ברמת הגולן, אז אחת הסיבות שדרשתי שיעלו תותחי 175 לרמת הגולן זה בגלל טילי הנ"מ שלהם. כי הפתרון היחידי שישנו כדי להגיב על סוללות האלה זה רק ה-175.
- ש. מהי הפריסה המוצגת בשקף שלפנינו?
- ת. שקף הפריסה. לגזרה הדרומית יכולות לסייע 5 סוללות 155 מתוך ה-6. לא, לא, יש משמעות.
- ש. ודאי, יש משמעות בטווח אני יודע. בגזרה הצפונית יש 5 סוללות.
- ת. משקף הפריסה אנו יכולים לראות: מתוך 11 סוללות ארטילריה - 2 סוללות 175 יכלו לירות לכל מקום בגזרה.

עמך 1

בר דוד

ש.ת. לא מצאנו לנכון לשנות את פריסת הארטילריה מכיון שלא נעשה שום שינוי מהותי בהערכות הכוחות של הפיקוד. לא היה מאמץ פיקודי לכיוון מסויים שחייב זאת, למרות שחקה צעק יש מלחמה לא היה תרגום בשטח של כל המשאבים. בשבת בבוקר ביקשנו אישור לגייס ארטילריה בשביל אונג' 210, כי לא היה לה אגד ארטילרי, אך ה-מטכ"ל לא אישר. על דעתי, וללא סמכות גייסתי כ-100 איש, כדי לקצר את התהליך למקרה ואקבל אישור לאחר כך. שפצתי שרק ב-8 בערב התחילו בגיוס מפני שחסר רכב לגיוס. היות וגייסו חלקים חלקים, לא נשארו אמצעים מספקים בשביל היתר. ה-מטכ"ל יצר אוירה שהפיקוד רציני מדי והשתדל להורג את המה.

ש.ת. ב-חפ"ק בכנען היה רק טלפון אחד עד הלילה. הפיקוד תכנן שלושה חפ"קים, והם היו בשלבי הקמה: תל אביטל, תל זוהר, והר כנען. תל זוהר בנוי גמור, בלי מערכת קשר. בהר כנען מערכת קשר לא מוכנה ולכן דחה הפיקוד את יציאתו מנפח לכנען עד שהוקם שם הקשר. כמו כן לא הייתה עדיין אונג' 36 לקבל פיקוד מפני שלפיקוד לא היה לאן לצאת. נוסף על כך, לפני שבת לא חשבו על מלחמה, אלא על יום קרב ולכן ישבו בנפח.

ש.ת. קצין תצפית של סוללה [REDACTED] שמע רעש טנקים וקולות בערבית. כשאמר לצות שלידי "טנקים סורים" - הצות ברח. אח"כ טלפן ל-קע"ח שיש טנקים. בינתיים הטנקים הסורים עלו לעמדות אש. ה-מ"פיק חטף 2 פגזים וה-קע"ח נהרג עם טלפון ביד. יתר הצותים שמעו פיצוצים וחשבו שזאת אש נ"ס, ונסגרו בתוך ה-חומ"תים. הם חטפו אש ונפגעו כולם. פרט לאחד שבו לא הבחינו הסורים. ה-סמג"ד היה בסוללה השניה. הם רצו לדלג לאחור אך בן-שוהם פקד עליהם לא לזוז.

ש.ת. סוללת [REDACTED] הייתה בעמדה משוכפצת ושמעה רעש טנקים מצפון. המפקד נתן פקודה לכוון אה החותחים לכניסה לעמדה ולהיות מוכן לירי בכינון ישיר נגד טנקים פורצים. כשדווחו על הרעש נתנו להם פקודה להפסיק את הירי.

ש.ת. נושא הירי בכינון ישיר והגנת העמדה נגד טנקים לא תורגל והוזנח גם בתכניות האימונים של בסיסי ההדרכה.

ש.ת. הארטילריה הראשונה שהגיעה הייתה גדוד מכמ"ח 120 של הפיקוד. לא הכנסנו אותם פנימה, אלא פיצלנו אותם לאבטחת הגשדים. 2 סוללות לכל גשר. מאוחר יותר הגיעו 2

סוללות של 175 מ"מ, אחת מהן הצטיידה [REDACTED] וקבלה פקודה לפרוס [REDACTED] ולירות מיד לסייע לכוחות. נתנה בצירים עדיפות לרכב כבד עם תחמושת ארטילרית.

ש.ת. סוללת [REDACTED] קבלה פקודה לסגת כשנראה היה שכוחות סורים נכנסים לקוניטרה.

1 יוני

בר דוד

- ש.ת. כלילה היו מעט דרישות לאש בעיקר באזור החרמון ו-116 ובקשות תאורה. לחצנו בפיקוד לירות יותר. לא עשינו ריכוז אש כי לא ראינו מטרות לריכוז כזה. פעם אחת רכזנו אש על חושניה כשהסתבר שהיא לא בדינו. היתה לנו בעיה טוח ביום, כי הקו הקדמי היה תחת אש. לאחר שהסורים הפסיקו לירות על הקו הקדמי עשו ה-קת"קים עבודה טובה. רבים מה-קת"קים והקשרים נפגעו, שמו אותם כחמישי בצות טנק.
- ש.ת. הסוללה [REDACTED] קבלה פקודה לדלג לאחור בשעה 5 בבוקר. בדרך הנסיגה עלתה על חניון של טנקים סורים. אחד מהם היה בכוננות. מפקד הסוללה החליט לנסות ולחלוף על פניהם במהירות. הוא עבר את החנון אולם הסנק שבכוננות דפק את כל ה-תומ"תים תוך כדי נסיעתם. הצותים ברחו והגיעו בקבוצות אל כוחותינו. אחד מהם שבויבסטוריה.
- ש.ת. לפיקוד היה ברור שכל עוד לא ישותק מערך הטילים לא נקבל סיוע אוירי לכוחות היבשה. מכשירי קשר לצורך קשר אויר-יבשה לא היו בפיקוד. בכל הקו היו כ-9 מכשירים לפי תקן בט"ש. זה נבע מחוסר מכשירים ב-צה"ל ולכן רוכזו כולם ב-קשר"ר, ב-12.00 קבלנו אותם וחלקנו לקו.
- ש.ת. כש-ח"א התחיל להגיע נקבע שבשלב ראשון ינתן סיוע מזרחה לקו הסגול. אולם הסיוע לא ניתן כדלמטוסים רבים מ-27 גיחות נפלו 11 מטוסים.
- ש.ת. למה נדרש סיוע אויר - ולמה הוכנסו מטוסים בשעות היום למרות שמערך טילים לא הושמד.
- ת. הדרישה לסיוע אויר היתה לגיטימית. היה בתכנון "בנדיגו" לענין זה נח"א אמר שאם הקו הקדמי סטטי אין בעיה ויתקפו ע"י "קלע". לכן בקשנו סיוע ע"י "קלע" אולם המטוסים נפגעו גם בתקיפה צזאת.
- ש.ת. במבט לאחור היה מוצדק לבקש סיוע אויר לאור התנאים. המצב היה חמור מספיק לבקש סיוע. והפתרון היחידי לבלום את הסורים היה ע"י סיוע אויר כהשלמה לסיוע ארטילרי. היו הרבה דרישות לסיוע ארטילרי ולסיוע אוירי, במצב של בט"ש היתה חלוקת משימות סיוע בין ארטילריה למטוסים, בסופו של דבר, היתה הסמכות לקבוע אם לתת סיוע והם החליטו לסייע.
- ש.ת. יש ב-צה"ל פגזי "מוץ" שמאפשרים לארטילריה לשבש מכ"מים ולאפשר תקיפת מטוסים, אולם פגזים אלה לא היו בפיקוד בתחילת המלחמה והם הגיעו רק ביום שני גז שלישי. הם היו מיועדים לביצוע תכנית משולבת אויר-ארטילריה ולא היו במחסנים פיקודיים ולא בתקני הפיקוד. גם התותחנים לא היו מאומנים בשימוש בתחמושת זו, כי יש לה לוח טוחים לא. סטנדרטי. לא היתה תרנולת לשימוש בתחמושת זו ולא התיחסו ברצינות לאפשרות הפעלת אמצעי זה. לא נתנו לנו אמצעים לאימונים.

בן-צבי

עיתק מס' 1 מתקן 7 עותק
מסמך פה מס' 5 עתידי

ש.ב.צ.

עדות סא"ל שרוא בן-צבי - מג"ד 55

(נגבחה ב- 24.3.74)

ש. מה היה תפקידך במלחמה ?

ת. שימשתי כמפקד גדוד 55 אשר הורכב מתוחמים בני 175 ו-203 מ"מ. כשבוצע אירגון

השטח (שבוע לפני המלחמה) חילק מת"פ צפון את נושא הקישור והתצפיות ברמה ביני לבין

סא"ל עמי כהן מבה"ד 9. אני ריכזתי [redacted] את נושא התצפיות הארטלריות בגזרה

שמדיום לקונטרה וצפונה, ואילו סא"ל כהן [redacted] וריכז את התצפיות הארטלריות

בגזרתו. במידה ועתיד היה להתפתח משהו היה תפקידנו לרכז את האש ולנהלה מתצפיות אלו.

ב"ריכוז" אני כולל הן את נושא הבקרה והן את נושא התצפיות. מכחינת מויריעין ארטילרי

היה עלינו לזחות את ריכוזי האוייב וסוללותיו, לעקוב אחר תזוזת הכוחות ולדווח. כן

נועדנו לקבל במידה והיה מתפתח משהו, יחידות חחת פיקוד אשר איתן היה עלינו להפעיל אש.

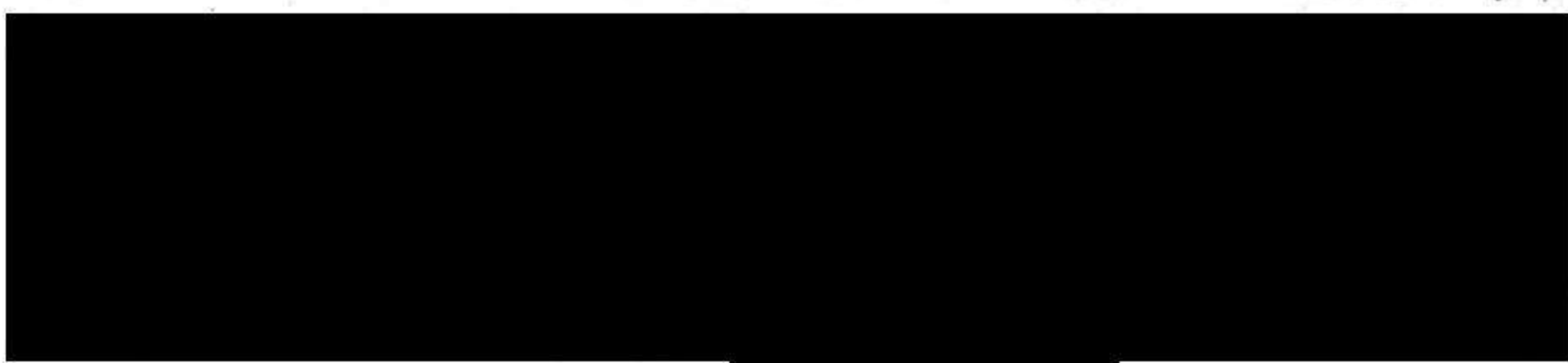
ש. הניתן, אפוא, להגיד שאתה למעשה ניהלת את האש, ביפחושם, בשל היותך בנקודות הצפייה

מצויינת, גם בקרת אותה ?

ת. חיובי!

ש. היכן היו פרוטות יחידות הארטילריה בגזרה בה ניהלת את האש ?

ת.

ש. האם יכלו תותחי 155 מ"מ [redacted] לחת אש לאזור הפירצה שמול התרמונית ?

ת. עד כמה שזכור לי - לא. אך אני בטוח. אני מכל מקום לא העסקתי אותם. היחידות שאני

העסקתי היו - סוללות בה"ד 9, סוללות של 334 בעיקר, וסוללות ה-175 מ"מ, כאשר היקצו

לי אותן.

ש. מי ניהל את האש ב-רמת-הגולן ביום הכיפורים ?

ת. ניהול האש ב-רמת הגולן כוצע ממפקדת הסיוע שישבה הנפח כחטמ"ר 020 כשמפקד הסיוע היה

מג"ד 334. ככל הזכור לי, לפחות ביום הכיפורים עצמו, ישב לידו גם המת"פ

ש. מה ידעת בשבת בטרם פרצה המלחמה-על המלחמה, והכוונות שמסביב לה ?

ת. מקומו הקבוע של גדוד 55 הוא בכיני, ועליחנו ל-רמת הגולן היתה קשורה בשנה האחרונה

בהתפתחויות צבאיות מקומיות. היינו מועלים לרמה עם סוללה אחת או שתיים ולפעמים אף עם

הגדוד כולו. באופן מתוכנן היתה צריכה סוללה אחת שלנו לעלות לרמה בסביבות ה-10 בספטמבר,

אך לאחר הפלת המטוסים ב-13 בספטמבר הוקדמה עלייתה באופן מידי. לאחר מכן החלפתי

אותה, כי לא היתה זו הסוללה שנועדה לבצע את התעסוקה לפי התוכנית שעברתי. הסוללה

הוחלפה, איפוא, וירדה חזרה לסיני כשסוללה אחרת תופסת את מקומה, בערב ראש-השנה

קבלתי פקודה להעלות את מפקדת הגדוד וסוללה נוספת ל-רמת הגולן, כך שבערב ראש השנה

הייתי פרוס ב-רמת הגולן עם שתי סוללות ומפקדת גדוד.

100

כליל יום הכיפורים נערכה קבוצת פקודות עם המת"פ במפקדת הסיוע כנפח. מתוך דוחות המודיעין שקיבלנו שם, עמדנו על ריכוז סוללות הארטילריה של האוייב. לשאלתנו "מה הולך להתפתח?" השיב המת"פ כי המצב לא ברור, אך משערים שיערך יום קרב או נסיון סורי לבצע מחסף על אחד המוצבים. ליותר מזה אין מצפים. יתרה מזו, נאמר לנו שהרמטכ"ל יבקר ביחידות אשר ברמת הגולן בשבת, וביום ראשון יבוא כנראה שר הבטחון. ביום שישי לפנה"צ אחרי שהוצאתי חלק מאנשי הקבע לחופשת שבת קיבלתי הוראה להחזיר את כל חיילי הסדיר למחנה. הוצאתי הוראות כהתאם,

ואכן חזרו רוב החיילים אל היחידה. אחרי קבוצת הפקודות שנערכה כאמור, כליל יום הכיפורים (ב-11 בלילה) עליתי ע"פ הוראת המת"פ לתפוס את התצפית

כמשך הלילה צפינו על השטח ואכן ניתן היה להבחין בפעולות שמן העבר השני. הבחנו בתנועת כוחות, רכב, אורות, אורות מאופלים וכיו"ב. דיווחנו על כך מאחר וזה היה שונה מהשגרה (אליה הורגלתי משך השנה וחצי בה שהייתי ב-רמת הגולן קודם למלחמה). בלילות רגילים היה ניתן להבחין מהתצפית בכלי רכב בודדים כשהם נוסעים באורות מלאים, הפעם-היתה הרגשה של תנועה. מסות בשיירות של כעשרה כלי רכב. זה היה שונה מן השיגרה אליה הורגלנו. מראה זה נתגלה לנו גם בשעה שערכנו תצפית בלילה הקודם.

ש. האם רק בשתי לילות אלו, או אף בלילות שקדמו להן?

ת. כיום אני זוכר מה התרחש בשתי לילות אלו. קשה לי לאמר מה התרחש קודם לכן.

ש. האם טיעה באורות מאופלים נראתה גם לפני כן?

ת. זה היה קורה, אך בדרך כלל נעו כלי הרכב עם אורות מלאים. כל התכונה האמורה לא נראתה

לנו יוצאת דופן לאור הידיעות שקבלנו בדבר תיגבור הצבא הסורי באיזור. היינו רגילים למצב בו פרוטות מולנו 60 - 70 סוללות והנה בעידכון האחרון שקבלנו, בקבוצת הפקודות כליל יום-הכיפורים דובר כבר על 150 סוללות בצד האוייב. סמוך לאותה תקופה נחתם ההסכם בין הירדנים לסורים בדבר פינוי הכוחות הסוריים לאורך גבול ירדן. אחת הסכרות קשרה את פינוי הכוחות מגבול ירדן עם תגבור המערך הסורי ברמת הגולן. היה ניתן איפוא, למצוא רקע כלשהו למתרחש. איש לא ידע ואיש לא אמר שממצב זה עלולה להתפתח - מלחמה ביום שישי פיזרתי קת"ים למוצבים 109 ו-104. אחי נשאר הקמב"ץ שלי ועוד קת"ק אותו החזקתי לאפשרות כה יתפתח משהו, ויהיה צורך להעלותו למוצב 105.

בבוקר יום הכיפורים צפינו וערכתי אירגון שטח באורח כזה שמהתצפית עליה ישבתי יכול הייתי לציין במהירות, במידה ונפתחת אש, איזו סוללה יורה עלינו. הקמנו לוח איכון של כ-48 סוללות, היו לנו נק' ציון של סוללות האוייב, וציינו לעצמנו אילו סוללות ממש זהינו ע"י רשתות או כניסות רכב ויציאות, לאחרות ציינו את האזימוטים והמרחקים, כך שאם ישנה יציאה מאיזשהו מקום תוך זיהוי האזימוט ואמדתן מרחק ניתן להניח כבר איזו סוללה פתחה באש. בבוקר זה היה הכל רגוע לא היו לי ידיעות על דבר העומד להתרחש. ב-1200 לערך עלה אלי למוצב מג"ד 13 אשר קיבל פקודה לעלות ולתפוס יחד אתי חפ"ק. כן קבלנו הוראה לפנות את האזרחים מהישובים מאחר ומשהו עומד כנראה להתחולל. המשכנו לצפות בשטח עד 1345 לערך, ואז הבחנו לפתע במטוסי האוייב שמעלינו, והפגזה מסיבית החלה לרדת לכל אורך הקו כשהיא הופכת את הגזרה כולה לעשן ואש. בשנ יות אלו היה ברור לנו שפה נפתחת מלחמה.

ש. מלחמה או יום קרב?

ת. אני התרשמתי שאכן נפתחת פה מלחמה. הבחנתי כי אין זו שגרה מסויימת של ימי קרב

אליה הורגלתי ובה נטלתי חלק בכל ימי הקרב ב-רמת הגולן בשנה וחצי שקדמו למלחמה.

האש התפשטה באורח מיידו ולאורך כל הגזרה. ראיתי את המטוסים כשהם צוללים הן על התל עצמו, והן על הסוללה [REDACTED] הייתי בטוח שהסוללה מושמדת אך התברר שהפצצות נפלו 500 מטר ממנה, ולא קרה דבר. מרגע זה התחלנו ליצור קשר עם הקתק"ים. עם קת"ק 109 היה לי קשר מיידו, עם קת"ק 104 לא היה לי קשר בהתחלה, אך מאוחר יותר יצרתי עמו קשר דרך רשת החי"ר. מיד נדרשנו לנסות ולזהות את מקורות הירי - דבר שנכצר מאיתנו בשלב זה, בשל ההפגזה הכבדה והעשן. תל-אבו-נידא הופגז והותקף אף הוא ע"י מטוסים וכל שדה הראייה שלנו היה ממוסך בעשן. נראה היה כי יורים מכל עבר. כשניתן היה לראות משהו דרשתי את היחידות והתחלתי להעסיק אותם כנגד מטרות אויב בהן הבחנתי.

- ש. האם היה לך קשר טלפוני ?
- ת. היה לי קשר טלפוני במפקדת הסיוע בנפח.
- ש. האם היה גם קשר טלפוני ממפקדת הסיוע ליחידות ?
- ת. כן, את היחידות קבלתי לרשת ניהול האש שלי, כן הועברו ישר לרשתות בקרת האש של הקתק"ים ומשם הפעלנו את היחידות. בשעת האש הראשונה ניסינו עדיין לנהל יומן מבצעים, אך בשל הלחץ הגובר והולך של דרישות הסיוע שקבלנו לא יכולנו לעמוד בקצב, ולא היינו מסוגלים להמשיך ולנהל אותו בצורה מסודרת. היומן אבד כשנכנסנו לשטח הסורי. אני, מכל-מקום, ראיתי את היומן בטרם אבד והתרשמתי כי הרשום בו לא שיקף את שאירע. זכורות לי הדרישות לאש שהגיעו אלינו באותה שבת ממפקדת הסיוע בנפח. הורו לי להנחית אש לטובת מוצב החרמון, אך אש זו היתה בלתי מבוקרת מאחר ולא היתה לנו חצפית וגם הקת"ק שישב ב-104 לא יכול היה לבקר את האש למוצב החרמון. במוצב החרמון היה אמנם קת"ק אך לא היה לנו אתו כל קשר למרות הצורך שברבר.
  - ש. מתי נעשתה לפני המלחמה בדיקת הקשר האחרונה עם קת"ק החרמון ?
  - ת. אני לא עשיתי אתו בדיקת קשר. הוא יצר את הקשר ישירות עם מפקדת הסיוע בנפח. בשבת אחה"צ נתבקשתי ליצור אתו קשר אך לא הצלחתי ואז הנחתתי עליו אש בלתי מבוקרת, רובה מ-160 מ"מ ומיעוטה מסוללת ה-155 מ"מ של 334. המשכנו להנחית אש כמעט במשך כל הלילה, כשאנחנו מטפטפים לסירוגין לטובת המוצב. יתר האש שהנחתנו שם היה בעיקר לפי דרישות המוצבים.
  - ש. לאיזה מוצבים נתת עדיפות ?
  - ת. באותו רגע ניתנה עדיפות למוצב שהיה צועק "גוואלד" גדול יותר, ככל שהצלחנו לראות.
    - ש. מה הצלחתם לראות ?
    - ת. מהתצפית שלי ראיתי הייטב את כל הכניסה לחן-ערנבאה, ואת אזור התלים העיקריים: תל שעאר, תל-אל-מל, תל-תארה, תל-אל-עכמאר ותל דהור.
    - ש. הנחתת אש נגד תול"רתיות ?
    - ת. כן.
    - ש. מה היה האפקט בשעה שנמצאת ביחסי כוחות ארטילריה כה נחותים ?
    - ת. היה לי ריכוז של כמה סוללות ע"י מאן-ערנבאה, הנחתת האש שלי באיזור זה הביאה אמנם לשיתוק מיידו של מקורות האש הסוריים, אך לאחר זמן מה שבו מקורות אש אלו לפעול, כך שלמכת האש שלי היה אפקט זמני בלבד. לעומת זאת היה לי ריכוז של 5 סוללות באזור מותנה, כאן יריתי עם 203 (היה זה כבר ביום השישי לאחר שבוע ימים) והודות לתצפית הטובה שהיתה לי הבחנתי בפגיעות ישירות בתוך האיזור, ואכן שם לא נתחרשה האש הסורית. עם 203 היתה זו עבודה פנטסטית ממש קלסית.
    - ש. האם היה זה בשל טיב הפגז ?

ת. טיב הפגז ודיוק התותח. זהו הכלי המדויק ביותר הנמצא בשימושנו.

ש. האם יריתם עם רסיקי אויר ?

ת. ירינו עם רסיקי אויר בחחילת המלחמה, כל עוד היו לנו.

ש. האם היה הכדל גדול באפקט ? -

ת. קשה לי לקבוע. מהתצפית אינך רואה את זה. אני בטוח שבשטח אין להשוות כלל וכלל

את האפקט. זה מרסט את השטח בלי הרבה בעיות.

ש. האם ראית את חדירות האוייב בין מוצב 107 ו-105 (עמק הבכא) ?

ת. ראינו את קרב הטנקים בעמק הבכא, והבחנו למעשה בכמה חדירות. חדירה אחת היתה

באיזור חעלת הנ.ט. ממזרח לקונטרה. כח מטנקי האוייב חדר פנימה, והבחנו בטנק גישור

שניסה להניח גשר במקום.

ש. מי בלם אותם שם ?

ת. את הנחת הגשר אני חושב שבלמנו עם הארטילריה. הנחתת האש שלנו עליהם נעשתה על

ידינו מיר עם גילויים.

ש. האם לא היו שם טנקים ?

ת. לדי המוצבים היו גם מחלקות טנקים, אך לא ראיתי אותם בולמים את הכוח הסורי.

ש. מה ראית צפונה ל-107 מול החרמונית ?

ת. ראינו את השיירות, אתה טנקים המגיעים מול 107 על הציר מכיוון חאן-ערנבא, ואח"כ

ראינו חלק מהזרימה של הטנקים לכיוון החרמונית ואת קרב הטנקים שהתנהל שם.

ש. אני מדבר על השבת

ת. לא יודע.

ש. לא זוכר ?

ת. אני חושב שזה לא היה בשבת.

ש. בשבת ניסו לעבור מול החרמונית והופעלה חטיבה 7, האם לא זכור לך הקרב של שבת ?

ת. לא !

ש. האם יריתם במוצאי שבת ?

ת. ירינו מעט מאד, מאחר ובגזרתי לא היו דרישות. שרר שקט. במוצאי שבת או ביום ראשון

וזרנו לעבודה שגרתית של הצבות כלים לטובת מוצבים עם "ש"-נים וכיו"ב. בעיקר עם

קני תאורה כך במידה ונדרש נמצאים במקום הקנים.

ש. האם זכור לך מה היתה הפעילות הארטילרית ביום ראשון בבוקר ?

ת. אינני יכול לציין דברים מיוחדים על יום ראשון, אך אם איני טועה קבלנו בבוקר יום זה

הודעה לפנות את [REDACTED] נערך ויכוח בין מג"ד 13 ומפקדת החטיבה והפיקוד (שכן לא

ראינו שום סיבה לפינוי), ואז כעבור שעתיים לאחר שהתחלנו כבר בהכנות לפינוי הגיעה

הודעת אבטל'י.

זה היה למעשה אופי הפעולות משך כל השבוע. סוללות שזיהנו - או שהעסקנו

או שמסרתי לטובת קת"ק. כן היו מטרות שטיווחתי עבור מג"ד 405 שהיה מס"ח חטיבה 7,

מאחר והוא לא יכול היה לראות את המטרות.

ש. האם היית מס"ח של מישהו ?

ת. לא !

פולגת א' 1

ש. שמעתי השקפות שונות ביחס ליעילותה של ארטילריה בקרב של כוחות משוריינים. שאלתי אנשי שריון לדעתם על מצב בו יש למפקד 60 טנקים ובאפשרותו לקבל פלוגת טנקים נוספת או גדוד 155 מתנייע - מה דעתך בנושא?

ת. אני לא הייתי משווה בין גדוד תותחים ופלוגת טנקים. אני מתחייב שכלימה שתעשה בסיוע גדוד תותחנים תביא להשמדת אויב באותה מידה שעשוי להביא לכך כח טנקים, אך מנסיוני אני יכול להעיד כי אנו מסוגלים לבלום עם גדוד תותחנים, ואכן בכמה וכמה מוצבים עליהם ניסו לעלות טנקים סוריים נבלמה המתקפה ברגע שיכולתי לתת למוצבים אלו את הסיוע הארטילרי הנדרש. קשה לערוך השוואה ולהכריע בין גדוד תותחים ופלוגת טנקים, אך למקרה של קרב משולב של טנקים וארטילריה הייתי מעדיף לקבל עוד סיוע ארטילרי מאחר ואוכל לשחק עם האש הזאת, אוכל להעתיקה ממקום למקום, ואוכל לבלום באמצעותה גם התקפה משוריינת.

א.זרד

עותק מס' 1. מליק 7 עותקים
מסמך זה מס' 4 עמ' 3

עדות רס"נ אלי זרד - ע' ק. הנדסה פיקוד צפון

- ש. מה תפקידך, וממתי משמש אתה בתפקיד זה?
- ת. אני סגן המחנ"פ בצה"ל 801 ומשמש זה כשנתיים בתפקיד זה.
- ש. אתה מציג לפני תיק בשם "פעולות חה"נ בפיקוד עד מלחמת יום הכיפורים" בהוצאת יחידת חה"נ 801. פרק א' של התיק מדבר על פעולות חה"נ לכוננות "אשור" ונאמר בו שב-1 אוקטובר הגשתם הצעה להנחת 4 ק"מ מוקשי נ"ט, 6 ק"מ תעלות נ"ט, בניית 3 רמפות טנקים ליד התעלה, ופריצת 10 ק"מ דרכי גישה. כן נאמר כאן שאג"מ מבצעים אישר זאת ב-3 לחודש. האם קיבלתם לצורך זה כוחות לביצוע?
- ה. להנחת המוקשים קיבלנו כ-50 מש"קי חה"נ מבה"ד 14. אני נזכר כרגע שקיבלנו גם כ-75 צוערים. יום לפני המלחמה הם סיירו אצלנו בקו, ואנו ספחנו אותם אלינו.
- ש. מה בוצע מתוך התוכנית שצוטטה על-ידי לעיל, וכמה מתוך 4000 המוקשים אכן הונחו?
- ת. ביום הונחו 1291 מוקשים, ובליילה - 675, סה"כ - כ-1900 מוקשים שהם למטה ממחצית ממה שתוכנן. הכוונה הייתה לתת לכוחות לנוח בשבת, ולהמשיך במוצאי שבת בהנחת המוקשים עד ליד 104, 109 ו-107.
- ש. מה הספקתם לעשות מבחינת תעלת ה-נ"ט?
- ת. אני אישית הייתי בדיוק בערב המלחמה (יום שישי) במשרד הביטחון, שם נחתמו סופית חוזים שלנו עם הקבלנים. נקבע כי העבודה תחל ביום ראשון, והמלחמה תפסה אותנו, אפוא, כשהחוזים ביד והכל מוכן לפתיחת העבודה - אך עבודה פיסית בשטח עדיין לא הספקנו לבצע. לעומת זאת חפרנו תעלת נ"ט כחודש לפני המלחמה.
- ש. מה היו ההכנות ומה בוצע בחודשיים שמאז "כחול לבן"?
- ת. אם להתייחס ל"כחול לבן" הרי שהגשנו לאג"מ מבצעים מסמך בו פורטו משימות בערך כספי של כ-10 וחצי מליון ל"י ("פיתוח התשתית הקרקעית למלחמה ברמת הגולן" 18 אפריל 73). אג"מ מבצעים אישר לנו 6,310,000 ל"י לפי הפירוט הבא: 12 ק"מ תעלת נ"ט, 130 ק"מ של דרכי גישה, דרכי טנקים ומשטחי פריסה, שני גשרי ביילי, 15 ק"מ כבישים ו-15 קמחות במפקדות. כל זה מפורט ב"סיכום עדיפות א'".
- ש. מה מתוך כל זה בוצע?
- ת. תעלת הנ"ט הושלמה לכל אורכה. דרכי גישה ומשטחי פריסה הושלמו אף הם (להוציא שתי דרכים בודדות 19 ו-35 שלא הושלמו - אך אין זה משמעותי). מלאכת בנייתם של הגשרים הושלמה אף היא, ואכן עמדו שני גשרים אלו במלחמה. הכבישים היו בשלב ביצוע, 15 המחסות עמדו בשלבי גמר כשהחדרים מונחים כבר בשטח, ולמעשה חסר להם מעטה השכפוף והאבן. כל חמשת הרמפות שאושרו אכן הוקמו, הדרך המרכזית הייתה בשלבי ביצוע כשחלק ממנה כבר גמור מבחינת עבודות העפר. ניחן, איפוא, לאמר שאת רוב רובה של התכנית שאושרה לנו ב"כחול לבן" אכן בצענו, והחלק הקטן שנותר, נתון היה אף הוא בשלבי ביצוע.
- ש. לפי עדויות שקיבלתי הייתה לתעלת הנ"ט שחפרתם השפעה עצומה, וזו היוותה למעשה גורם מכריע לבלימת האויב, האם הופעל עליכם לחץ למהר ולסיים את העבודות?
- ת. אני לא זוכר. יכול להיות שאת המפקד שלנו דרבנו בלשכה. ומכל מקום, כשקבלנו הוראה מאת המפקד לא היינו זקוקים לדרבון.

- ש. האם נכללה ב"כחול לבן" גם תוכנית מיקוש?
 ת. עד כמה שזכור לי - לא.
- ש. האם היה זה משום שלא דאיתם חשיבות במוקשים?
 ת. לא, אם אינו טועה היה "כחול לבן" בזמנו כמין תשתית, קרקעית ל"סלע", וחשבנו אז שהמיקוש לא יבוצע מראש אלא בשעה שהולכים לקראת "סלע". שאם לא כן היינו מניחים את המוקשים הרבה קודם לכן, אך לא זאת היתה הכוונה. היו לנו סימונים מדוייקים של שדות, היתה לנו נקודת מוצא, והכל היה מאורגן מוכן להנחה.
- ש. ישנם מדדים להספקי ביצוע בנושא הנחת מוקשים, האם ניתן, לדעתך, להגיע להספקים גבוהים יותר כאשר השדה מאורגן והכל מדוד ומוכן? מה יכול להיות, למשל, הספק של פלוגה בהנחת שדה מוקשים?
 ת. כיום אנו מניחים עם פלוגת חה"נ כ-1000 מוקשים בלילה.
 ש. ומה ההספק עם חבלנים גדודיים?
 ת. עם חבלנים גדודיים נופל כמדומני ההספק לכדי 500-700 מוקשים.
 ש. לקראת המלחמה בלילה ה-4-5 באוקטובר הנחתם עם פלוגה כ-2000 מוקשים משך יום ולילה. שררה מתיחות עצומה, מדוע לא הניחו, איפוא, יותר מוקשים?
 ת. קודם כל לא היו לנו כוחות.
 ש. למה, הרי היו, למשל, חבלנים של גולני?
 ת. אין זה כל כך פשוט, אנחנו קבלנו את אישור אג"מ מבצעים להנחת מוקשים ב-3 לחודש.
 ש. האם לא השתמשתם אף פעם בחבלנים של הפיקוד, ביחידת חה"נ פיקודית, או בחבלנים גדודיים?
 ת. מעולם לא, הנחנו מוקשים עם חבלנים גדודיים ואינני חושב שצריך היה להכניסם לפעילות זו. לאחר שקבלנו אישור מאג"מ-מבצעים להחלטתנו בדבר המיקוש, קבלנו כוח למטרה זו - ומיקשנו די יפה אני אישית לא צפיתי למלחמה ב-6 לאוקטובר.
- ש. האם להערכתך היתה נודעת להטמנת 10000 מוקשים (ביחוד בגזרה בין 111 ל-112) השפעה על מהלכי המלחמה?
 ת. אינני יודע.
- ש. האם התעניינת בתוצאות השימוש במוקשים במלחמה?
 ת. כן, לפני נתונים המציינים כי 25 טנקים נתקעו במיקוש שהונח ערב המלחמה ו-5 טנקים נוספים נתקעו במיקוש ישן שנותר במקום.
 ש. מהיכן שאוב הנתון על 25 הטנקים?
 ת. בענף מקצועות במקנה"ר נערכה על כך חקירה שלמה.
 ש. האין אלו לדעתך הישגים מרשימים?
 ת. יכול להיות. אך בשעה שדברו כנגד זאת על מספר כה רב של טנקי אויב הריני בספק אם ל-30 טנקים אלו נודעה משמעות.

- ש. יש לשים לב כי בשעה שמדובר על 25 טנקים תקועים אין לנו עניין רק עם טנקים שהלכו לאיבוד אלא גם עם השלכה חשובה הנובעת מכך והיא - שטנקים אלו מונעים מכוחות נוספים לפרוץ אחריהם באותו מקום.
- ת. לפני המלחמה לא הערכנו שהמיקוש הינו הפתרון הקלסי, במלחמה אכן נוכחנו ביעילותו הרבה של המיקוש. לפני המלחמה חששנו להניח מוקשים (בעת שלום) מאחר והנחתם גרמה לנו צרות צרורות. בפרט אמור הדבר במוקשים נגד אדם.
- ש. מוקשי נ"ט דורשים אחזקה, ושדות המוקשים שהונחו במלחמה ששת הימים הינם בעלי גדר נפולה שהיתה טעונה כאמור פיקוח. במסגרת "כחול לבן" ביקשנו כמליון עד שני מיליון ל"י על מנת לגדר את שדות המוקשים, דבר שעתידי היה למנוע כניסת אזרחים לתוכם. באופן כללי ניתן לאמר כי הגישה היתה שאין להניח מיקוש לפני מלחמה, אלא ממש ערב המלחמה.
- ש. אבל אז יש צורך בכוחות?
- ת. נכון, אבל את הנחת 4000 מוקשים אותם תכננו אכן עתידים היינו לסיים במידה וניתן היה לנו להניחם במוצאי שבת או ביום ראשון.
- ש. האם לאור הנסיון אינך חושב שמן הראוי היה להניח 40000 מוקשים ברמת הגולן?
- ת. עכשיו קל אמנם להגיד שאכן חבל שלא הונחו 40000 מוקשים.
- ש. האם לא היתה לפיקוד צפון פלוגת חה"נ?
- ת. לפיקוד צפון היתה פלוגת חה"נ במילואים, אך מעולם לא היה בפיקוד כל כוח סדיר של חה"נ.
- ש. האם יש גדודי חה"נ סדיר כמו 601?
- ת. גדודים מעין אלה היו בסיני, בפיקוד צפון - היתה לנו פלוגת תעסוקה שרצה כל השנה, בחורף - מחלקת תעסוקה. ערב המלחמה היתה לנו פלוגת חה"נ מגדוד 641 אשר עבדה כמדומני בגידור שדות מוקשים, בביצורים ובעבודות שוטפות בקו.
- ש. בעבר היה מתוכנן במסגרת מבצע "סלע" קו עומק. הרבה מעמדות עומק אלו פוצצו ע"י מחבלים. מה היה מצב מוצבים אלו, האם פוצץ למשל תל סאקי?
- ת. אם אינני טועה הרי שמתוך 153 עמדות פוצצו כ-100. רוב העמדות פוצצו, אפוא, להוציא פה ושם עמדות שנותרו.
- ש. מה היה מצבו של תל פארס במלחמה?
- ת. היה בו מקלט, אך לעומת זאת לא היו בו מערכות של מזוג אויר וחשמל. כמו כן היו מסביב לתל כמה עמדות תקינות שאת מספרן המדוייק איני זוכר.
- ש. ומה היה מצבו של תל ג'וחאדר?
- ת. דומני שהמקלט פוצץ בו באורח שלא איפשר כל כניסה פנימה. הפיצוצים שערכו המחבלים היו יסודיים, וכשהכניסו את חומר הנפץ התעופף כל המבנה. כולל הגג. בשל סכנת הקריסה אסור היה לנו להכניס לאחר מכן אנשים לבונקר שנפגע באורח זה, ביחוד בשעה שמטען חבלה זעזע אותו מבפנים.
- ש. האם נותרו מוצבים שלא פוצצו?
- ת. קשה לי כיום, לאחר 4 שנים, לזכור במדוייק, אך נדמה לי שהיו כמה מקומות בהם אמנם לא נגעו הסורים.
- ש. האם מילכדתם את המוצבים?

- ת. המילכוד אמנס נעשה על-ידי, אך היה זה בחורף, ובשל תנאי מזג האויר נגרמו קצרים והסוללות היו מתרוקנות. נוכחנו אפוא לדעת שאין המילכוד יעיל ביותר. בשלב ראשון היו לנו אמנס הצלחות פה ושם; כמה מחבלני האויב מצאו את מותם בנסיונם להכנס פנימה, אך בשלבים מאוחרים יותר תפסו את הפטנט ולמדו כיצד לנטרל את המילכוד, לאחר שהגענו למסקנה שאין זה יעיל התחלנו לפרק את המלכודים.
- ש. מכאן שביצורים יש להחזיק בכוח?
- ח. נכון.
- ש. מה להערכתך מחירן המשוער של עמדות אלו?
- ת. בשנות ה-70 דובר על סכום שנע בין ארבעה לששה מליון ל"י, כיום עשוי המחיר להגיע ל-15 מליון ל"י.
- ש. מה היה המצב במוצב 112?
- ת. ב-112 היו שתי עמדות "סלע" ובונקר "סלע", כשהם נתונים במצב תקין.

י. שטרן

עוֹתָק מִס' 1... מחוֹרֵף... עוֹתָקִים
מִסְמַך זֶה מְכִיל 1... עוֹדִים

עֲדוֹתוֹ שֶׁל תֹּא"ל יַעֲקֹב שְׁטֵרן

- ש. תֹּא"ל יַעֲקֹב שְׁטֵרן, אֲנִי מִבְקֵשׁ לִדְעַת הָאֵם 180 הַטְנָקִים שֶׁנִּשְׁלַחוּ לִרְמַת הַגּוֹלָן לִקְרֵאת יוֹם כִּיפּוּר, הִיוּ אֲמוּרִים לְבִלּוֹם מִתְקַפָּה סוּרִית כִּלְלִית - בְּשֶׁלֶב הָרֵאשׁוֹן עַד לְבוֹא סֵד"כ הַמִּילוּאִים - כְּלוֹמֵר לִמְשַׁךְ 18-24 שָׁעוֹת?
- ת. הִיוּ צְרִיכִים לְבִלּוֹם. כֹּאשֶׁר הֵם נוֹתְנִים לְנוֹ אֶת אוֹתוֹ זְמַן עַד שֶׁהַמִּילוּאִים מִתְחִילִים לִהְיוֹת וּמִגִּיעִים. צְרִיכִים לְזָכוֹר כֹּל הַזְמַן בַּהֲקָשָׁר הַזֶּה - שֶׁאֲנַחְנוּ רֹאִינוּ הִתְרַאָּה לִקְרֵאת הַמִּלְחָמָה, בְּאוֹפֵן, שְׁבִמְשַׁךְ הַזְמַן לִהְגַּעַת הַמִּילוּאִים הִיא צְרִיךְ לִהְיוֹת יַחֲסִית קֶצֶר.
- ש. הֲאֵם לִקְרֵאת מִלְחַמַת יוֹם כִּיפּוּר, נִנְיַח בִּימֵים רַבִּיעִי-חֲמִישִׁי-שִׁישִׁי, חֲשַׁבְתֶּם שֶׁאֵם תְּהִיָּה מִלְחָמָה וְתִהְיֶה לָכֵם הִתְרַאָּה עַל כֶּךָ שֶׁל כִּמָּה יָמִים?
- ת. אֲנִי לִפְחוֹת, בַּהֲחֹלֵט, הִיִּיתִי בַּהֲרַגְשָׁה, שֶׁעֲדִינִן תְּהִיָּה לְנוֹ הִתְרַאָּה שֶׁל לִפְחוֹת 24 שָׁעוֹת לִקְרֵאת מִעֵבֶר לְמִלְחָמָה מְלֵאָה. הִתְרַאָּה בְּסוּפוֹ שֶׁל דְּבַר קִיבְלָנוּ רַק בְּשַׁבָּת. הִיא הִיָּתָה קוֹנְקְרֵטִית.
- ש. כְּלוֹמֵר, שֶׁאִיזָה 8 שָׁעוֹת. עֲכָשִׁיו, הַשְּׂאֵלָה הָאַחֲרוֹנָה לִישִׁיבָה הַזֹּאת: כּוֹנְנוֹת "כַּחֲלוֹל לְבָן" אִם זָכוֹר לָךְ, הִיוּ פְקוּדוֹת "גִּיר" ו-"חֹל יָם", ש-"חֹל יָם" זֶה 110 טְנָקִים, פְּרוּסִים בְּרִמַת הַגּוֹלָן, ו-"גִּיר" - שְׁתֵּי חֲטִיבוֹת, 220 טְנָקִים. הֲאֵם כּוֹנְנוֹת "כַּחֲלוֹל לְבָן" הִיָּתָה אֲמוּרָה גַם כֵּן לְגַבִּי מִלְחָמָה כִּלְלִית? הֲאֵם זֶה הִיא לְמִקְרָה מִתְקַפָּה כִּלְלִית סוּרִית?
- ת. "חֹל יָם" שֶׁזֶה סֵד"כ יוֹתֵר מְצוּמָצֵם, אִם אֲנִי לֹא טוֹעָה, הִיא אֲמוּרָה לְהִיעָרֵךְ כֹּל עוֹד אֲנַחְנוּ נִעְרָכִים בְּסִדִּיר בְּלִבֵּד.
- ש. כֵּן, עִם גְּדוּד 39.
- ת. אִם הִתְרַאָּה הִיָּתָה יוֹתֵר חֲזָקָה וּמֵאֲפָשֶׁרֶת, אוֹ מִחִיּוּבַת גְּיוּס מִילוּאִים, רֹאִינוּ גְיוּס חֲטִיבָה נוֹסֶפֶת. ל-220 טְנָקִים, שֶׁהֵם, כְּמוֹ לְבָן, חֲכוּחַ בְּלִימָה.
- ש. עַל מָה הֵם הִיוּ צְרִיכִים לַעֲנוֹת 220 טְנָקִים? עַל בֵּט"ש, מַחֲטָפִים, אוֹ גַם לְמִתְקַפָּה כּוֹלֵלָת עַד לְבוֹא סֵד"כ "סִלְע"?
- ת. הֵם הִיוּ צְרִיכִים לַעֲשׂוֹת אֶת אוֹתוֹ דְּבַר שֶׁאֲמַרְתִּי קוֹדֵם, הֵם הִיוּ צְרִיכִים לְבִלּוֹם, כּוֹלֵל מִתְקַפָּה כּוֹלֵלָת, עַד לְבוֹא סֵד"כ "סִלְע".
- ש. תוֹדָה רַבָּה.

מסמך זה מכיל 1. עותקים
מתוך 7. עותקים
עותק מס' 1. ....

עדות ראש אמ"ן

13.3.74

נבו: אני מבקש לשאול בענין השואת משך ההתראה ב"כחול-לבן" לעומת מלחמת יוה"כ. נאמר לי בעדות מסוימת, שלקראת כחול-לבן אמרתם, שמשך ההתראה למלחמה כוללת אמנם יתקצר, אך עדיין ביכלתכם לתת התראה. ואילו ביוה"כ אמרתם, שלמלחמה כוללת - לא תהיה התראה. (בשני המקרים אמרתם שהסבירות למלחמה-קטנה). הואל נא להשוות, המפקד.

ר. אמ"ן: לא זכור לי אי פעם, שנשאלתי איזה משך התראה אמ"ן מסוגל לתת, או שעניתי על שאלה כזאת. לא זכור לי שנכתב אלי מכתב השואל איזו התראה אמ"ן מעריך שיוכל לתת ולכן לא זכור לי גם, שעניתי על מכתב כזה. עם זאת, יש לבדוק את כל הסטנוגרמות, כי יתכן שנאמרו דברים בנושא הזה, שאינם זכורים לי.

נבו: המפקד, אצלי מצויות מספר סטנוגרמות ואבדוק, אך היות ולא כל הסטנוגרמות על דבריי בידי, אכיר לך תודה אם תורה את אנשיך לבדוק הנושא.

ר. אמ"ן: יחד עם זאת, אני מבקש להוסיף, שאענה לשאלתך בדבר משך ההתראה. עניתי כדלעיל, אך יש להוסיף, שבהופעותי בפני הממשלה אמרתי, שהצבאות המצריים והסוריים ערוכים במערכים, המאפשרים להם לצאת למתקפה מהמצב בו הם נמצאים. לא נשאלתי האם אדע מראש על ההחלטה לצאת למתקפה. באשר לתקופת כחול-לבן, איני זוכר אם אמרנו, שהצבאות הערביים ערוכים גם כן במערכים, המאפשרים להם לצאת למתקפה מהמצב בו הם נמצאים.

7
ב.ברץ

ענתק מס' 1 מתק 7 ענתק
מס' 71 (מכ"ל) ב' 701

עדותו של סגן ברץ בני - קמב"ץ 71

23.4.74

בני. שמי ברץ בני במלחמה הייתי קמב"ץ 71 - גדוד שפעל במלחמה ת.פ.
חטיבה 7 ברמת הגולן. גדוד 71 זו מסגרת שמאלתרים אותה בזמן
כוננות מתוך בית הספר לשריון.

נבו. כיצד נכנסתם למלחמה ?

ת. במשך השבוע ידענו שיש כוננות, אך לא נאמר לנו עם נעלה, ביום
חמישי בערב קבלנו פקודה לארגן את הגדוד, אך לא נאמר לנו עם
נעלה לרמת הגולן או לסיני... נכנסנו לכוננות גבוהה, עדיין היה
ברור שנצא עם טנקים של בית הספר ועם כל הדרג המנהלתי של
בית הספר. בערך בשעה 1200 קבלנו הוראה שעולים בטיסה ל-
רמת הגולן ולא לוקחים מבית הספר שום דבר, אלא רק את משאיות
התובלה, כלומר - אנחנו נטוס ובמקביל המפקדה תעלה על גלגלים
הגדוד עדיין לא נבנה בשלמות. רק ב- 12.30 - 1300 הגיעו צוערים
מבה"ד 1. הרכב הגדוד היה צריך להיות 11 צוותים שהורכבו
ממדריכים מקצועיים של בית הספר, או מאנשי מנהלה שהיו משובצים
מאנשי צוות לשעת חירום. המדריכים המקצועיים היו מצוינים לעומת
אנשי המסלה ששובצו בצוותים. הם אנשים שנפלטו מהגדודים או שהיו להם
בעיות נפקדות, או שהיו להם בעיות אישיות שעקב זה הם עברו... גם
בשיבוץ שלהם היה לקוי, כי לא שמו לב למקצועות שלהם ולמשל בסנק
שלי - סנק המג"ד - היו שלושה טענים קשרים שזהו מקצועם אך הם
מילאו בפועל אצלי תפקידים שונים.

פלוגה שנייה שארגנו, אני מדבר רק על מסגרות ארגון עכשו, לא על
מסגרות מבצעיות, היתה פלוגה של 14 צוותים * מ"פ + ממ"ים שהגיעו
אורגנית ממ"ח 500 מחטיבה 500, ופלוגה שלישית שארגנו, רק לצרכי
ארגון היתה של 6 צוותים מבה"ד 1 שאליהם הצטרפו 6 מסק"ים ממחלק
500 שלא היה טעם לצוות אותם בתפקידי פיקוד. כלומר - היו מסק"ים
והם צוותו בתור אנשי צוות.

צוערי בה"ד 1 נוצלו רובם ככולם בתור ^{אנשי צוות} מסק"ים כי מה שקרה - אותם
אנשים שהיו מסק"ים מהמדורים של 500 היו ותיקים יותר מהצוערים -
וטענו לזכות, הם ביקשו לפקד ולכן רוב הצוערים מבה"ד 1 נוצלו
בתור אנשי צוות, וזה היה חוסר ניצול משווע, אף על פי שאין להם
נסיון מבצעי, הם יכולים לתפקד טוב יותר בתור מסק"ים - והם
בפוטנציה אנשים מבינים יותר.

ש. אמור לי משהו: למה אם אתם גדוד של בי"ס לשריון - לא ירדת עם שאר
2 הגדודים לסיני? מה ההגיון בזה שתלחמו תחת חטיבה שאינכם מכירים
אותה?

↑ מן

ת. זו באמת בעייה, אבל אני מנסה לראות את ההגיון, חטיבה 7 היתה בנויה באותה תקופה מ- 2 גדודי טנקים - 82 ו- 77. למעשה גדוד שלישי היה גדוד 75, שהיה גדוד חרמ"ש וכיון שאנחנו היינו גדוד "שוטים" לכן צרפו אותנו אליהם. אני לא מוצא סיבה אחרת, אבל רוב התכנונים האופרטיביים היינו מתוכננים לבית הספר לשריון.

ש. איזה תכנונים אופרטיביים אתה מכיר ?

ת. אני לא זוכר את שם הקוד, אבל אני זוכר שהיינו מתוכננים במסגרת הכללית של בי"ס לשריון לירידה לתעלה. פעם אחת דובר על עליה לרמה ואפילו הכנו חפ"ק על זחל"מים, אבל תכנון מפורט לא עשינו.

ש. מהו מבנה בית הספר לשריון במלחמה ?

ת. היו לבית הספר 3 גדודים - 2 מהם אורגניים מאד - כיון שהיו תמיד פעילים על טנקים בשטח - זה גדוד שבנוי מקורס קק"ש וגדוד שבנוי מקורס קמ"ט, הגדוד השלישי - גדוד 71 היה בבי"ס לשריון, גדוד שבא למלא צרכים חסרים.

ש. האם שמעת על השם "שובך יונים" ?

ת. כן. זאת התכנית בדרום, הזכרנו את זה, אבל מעולם לא תכננו זאת בפרוט. הנוהג שלנו בתכנון היה: מתאספים המג"ד - סא"ל רטס והסמג"ד, המג"ד היה מציג את האפשרויות העומדות לפנינו, בלי פירוט, נתפוס כאן, או נתפוס שמה, בדרך כלל - סיכום של כל ישיבה כזאת היתה - היות וזה לא מעשי - אז איך טעם להיכנס לפירוט יתר, ברגע שנעמוד בפני מצב שהכוננות תופעל - תקבלו הסבר מלא.

ש. האם הכרת את רמת הגולן ?

ת. אני את רמת הגולן לא הכרתי, כמו שצריך, הכרתי מתוך סיורים שעשיתי בתור קצין ובקורסים, אבל עמדות טנקים, רמפות ופרטים כאלה לא הכרתי ועשיתי זאת פעם ראשונה בשבת בבוקר.

ש. מה המשך מעשיכם לפני המלחמה ?

ת. טסנו יחד עם הצוותים ב- 3 מטוסים: הרקולס ו- 2 דקוטות. והגענו לפילון בערך ב- 6 בערב.

ש. למה לא יצאתם ל"קבוצת סיור" ? המג"ד והקמב"ץ והקמ"ן יוצאים קודם, מכירים את השטח, מכירים את התכניות המבצעיות, והסמג"ד מביא את קבוצת הלחימה, אתה מכיר את זה ?

β...

ת. כן. כן. זה נוהל קבוע, על הנוהל הזה אף אחד לא עמד, בגלל הצרכים הדחופים של הגדוד - כגון ארגון הצוותים, בכלל לא ידענו על איזה טנקים אנחנו עומדים להיות, הכל היה בספק כזה גדול, כך שאף אחד לא מצא לנכון לארגן קבוצת סיור עד שבת בבוקר. רק שבת בשעה 0700 - 6.30 היתה לנו קבוצת סיור, היא גם לא היתה שלמה ותקנית.

ש. זה לא הפליא אתכם שבערב יום כיפור אתם מזוודים טנקים ?

ת. זה הפליא אותנו מאד, ואמרנו - אם כבר יש רמה כזו של כוננות - למה אומרים לנו שהאפשרות המעשית ביותר שניכנס לכוננות שיגרה בקו. מה שהינחה את המג"ד שהסביר לנו את זה - זה ששנה לפני כן ביום כיפור, היתה פשיטה לדרום לבנון, וגם אז עלה כוח של בית הספר לשריון לכוננות לאזור נפח, אבל לא הפעילו אותם לשום דבר. הפעילו את 188. אני הייתי אז בגדוד הזה - בתור צוער ולכן היה הלך הרוח, שאפילו יצאה איזה יום קרב, או תהיה איזו תקרית - הגדוד שלנו יהיה לו זמן להתארגנות. כי בזמן שהוא יהיה בכוננות הוא יוכל להמשיך להתארגן בעוד שהכוח העיקרי שיפעל יהיה חטיבה 188 או חטיבה 7 שיש לה גדודים אורגניים במקום, ולכן הם בעדיפות להפעלה, כך ציפינו גם הפעם וזה בוטא גם על ידי המג"ד. ולכן הנחנו שגם הפעם יהיה לנו מרווח זמן להתארגנות ולסיורים, להכשרת צוותים - זה הגיע למצב כזה שהמג"ד ביקש שנתאם עם קצין אג"מ חטיבה 7 - שטח אש לתכנית, כי היה ברור שהצוותים לא מאורגנים ולא מאומנים כצוותים, ואז לפחות צריך לעשות מסלולים על יבש / או לעשות מסלולי מקלעים כדי שהצוותים יכירו אחד את השני. אלו בעינינו היו הבעיות הבערות.

ש. מה היה מצב הימ"ח של 179 כשקבלתם טנקים ממנו ?

ת. היו מספר טנקים עם תקלות משביתות, אני מנסה להיזכר - היתה נזילה ממיכל דלק, דבר שמאד הפליא אותנו, כי רואים את הסולר על הארץ. היו דברים היה ברור שהם תקלות, ואפשר לראות אותם בעין. לדוגמה: מיכל הדלק, היו תקלות חשמל, ודיה טנק/בלי צידוד. החוליה עבדה על התקלות האלה במשך הלילה. אפשר להגיד, על חלק ניכר מהן התגברנו, כפי שאני זוכר כרגע, התגברנו על הכל, אני יודע, שבשלב מאוחר יותר שהמג"ד העלה את שארית הטנקים על זחלים היו תקלות נוספות ונשארו טנקים.

ש. איך עליהם על זחלים או על מובילים ?

ת. חצי גדוד עלה על זחלים וחצי גדוד עלה על מובילים. התחמשו הגיעה לא מאורגנת. לכל טנק יש בסך מוכנה של כל סוגי הפגזים שהוא צריך:

ת.
המשך

רימונים וכן הלאה. מה שקרה שם - היתה מגיעה משאיות עמוסה חלולים, משאית עמוסה חש"ים. ואז כל צוות היה צריך לספור, לארגן לעצמו את הפגזים. נוכחנו לדעת שאם משאיות צריכות להביא תחמשת מהבונקרים עדיף שיביאו את זה לפי בטנים ולא לפי סוגי הפגזים, התחלנו לחמש, ובשלב מסוים - קבלנו פקודת טירונים מ"גולני" שהגיעה עם אוטובוסים לעזור לחמש, הם הגיעו בלי פיקוד מתאים מגולני, היה איתם רב"ט - שניים. אבל הם לא השתלטו עליהם, לכן הטירונים לא הביאו תועלת. כשגמרנו לחמש והחלטנו לשחרר אותם, התברר כי אפילו הם שכחו שמה אדם אחד. פשוט - לא היה מי שיפקח עליהם. בימ"ח לא היתה תאורה וקיימת אפשרות כזאת: מחמשים בלילה, מזוודים בלילה וכיון שלא היתה תאורה בימ"ח / כל הנושא הזה של זיווד וחימוש נעשה תחת אורות הטנקים או אור של משאיות שכוון לעבור הטנקים. זה היקשה מאד על העבודה והאכזר את הקצב. לא היו פנסי כיס ומשקפות בזיווד של הטנקים. בשלב מאוחר יותר גלילה, קצין אפסנאות של חטיבה 7 הביא פנסי כיס, אבל בלי סוללות וסוללות קיבלנו רק ביום ראשון בלילה. לא היו רימוני הגנה ועד שאני נפצעתי ופוניתי לא היו רימונים באף אחד מהטנקים. ולכן במקרים של התקלות עם חי"ר לא היה לנו רימונים. לא היו פנסי כיס למט"קים ומכיון שמדובר במט"קים - כמו בציינתי קודם - שאינם אנשים מקצועיים בשטח - אז דבר זה נחוץ מאד. לא היו נגמ"שי פיקוד, היו רק זחל"מים טכניים לחוליות הטכניות. לאחר מכן כשנתנו לנו כבר נגמ"שים הם היו ב- 679, בימ"ח של חטיבה אחרת, והיינו צריכים לנסוע לכורזים באמצע הלילה, להביא נגמ"שים. לא היו מפות, לא מפות לבנות ולא מפות קוד. השגנו בסך הכל 5 - 4 מפות בחסדי קמ"ן וקצין אג"מ של חטיבה 7. הם עשו טובה שנתנו, ציוד בלתי מתכלה כגון פולי-אתילן למפות - אפשר לפי דעתי בהחלט לשמור בימ"ח, לא היה לנו כזה דבר, והמפות התקלקלו לאחר שימוש קצר בסיור. לא היו אמצעי עזר של חפ"ק גדודי והיינו צריכים לקחת מ- 679, קבלנו רק חלק. אני מתכוון לציוד אפסנאי שהוא אלמנטרי לניהול מפקדת גדוד בתנאי שדה.

ש. לא היה לגדוד המילואים הזה ?

ת. לא היו לו. נסעתי במיוחד לשם. זה היה בערך ב- 3 בבוקר, ויכול מה שהיו מוכנים לתת ב- 679 היה מקלעים לנגמ"שים. המקלעים לא התאימו לכנות, לא היתה שם מטרת תאום - כוונות גודית, זה לוח עץ פשוט, של 3 x 3 מטר שאפשר היה בקלות להחזיק אותו במחסן הגדוד, וכשהיינו צריכים לעשות תאום כוונות בבוקר, עשינו אלתור מאד לא מבצעי - לא היה ציוד לחוליות הטכניות: הסתמכו על זה שהחוליות שלנו יביאו את הציוד שלהם והיינו צריכים לחכות עד שהציוד יגיע מבית הספר לשרק. אבל היו תקלות טכניות שזיהינו אותן מיד כשהגענו לטנקים. ולכן היה זמן עד שהצלחנו לקבל ציוד טכני מינימלי לצורך החוליות מהימ"ח שם. הסמג"ד צלה אתנו בטיסה ומ"פ

100

ת. מפקדה עלה עם פלוגת המפקדה . בפילון ארגנו את הגדוד במבנה מבצעי:
 במבנה של גדוד . מבנה הפלוגות היה : פלוגה א - פלוגה ב - כנסת,
 פיקוד זמני של סמ"פ בשם תאני, לא היה מ"פ לפלוגה הזאת. היה צריך
 להגיע מ-500 ולא הגיע. היו לה 10 צוותים. פלוגה ל - "לעז" בפיקודו
 של אביגד סנדלר, והיו לה גם 10 צוותים. פלוגה מ - מדריך פיקוד - נוח
 פנפורז. 10 צוותים + צוות אחד של טנק מג"ד. סה"כ 31 צוותים.

ש. מה היה שמכם ב-רשת ?

ת. "זקיק", בשלב ראשון ולאחר מכן - "אולם" כי לא הצלחנו על זקיק
 לשדר, היו הפרעות.

ש. קבלתם איזה פקודות מהמח"ט ביום ששי ?

ת. את המח"ט ראה רק המג"ד - סא"ל ופ"ט הוא היה אצל בקבוצת פקודות.
 ושם קיבל את הפירוש של הנקודה אליה נעלה ברמה להתארגנות - וואסט.
 היה ברור כבר בלילה שאנחנו נתארגן בוואסט עשינו קבוצת פקודות,
 קחים, קצין אג"מ ב-12 בלילה ואחרי זה הסמח"ט ב-1 בלילה. לא
 נגענו בשום דבר מבצעי בקבוצת הפקודות, זה לא היה קבוצת פקודות
 למעשה, זו היתה פגישה חברית על יד שולחן, שבה ניסינו כל אחד
 לנחש מה נעשה במשך השבועות הקרובים. עם הסמח"ט דברנו בעיקר
 על בעיות מנהלה. הבעיה שזבאה בשיחה עם קצין האג"מ, הצביעה על
 שיגרת כוננות, אנחנו נתפוס איזה מבנה במקום, נקבל במשך הלילה תכניות
 לגבי מקומות שאנחנו עתידים לתפוס, אבל לא נראה שיש בעייה של
 חוסר זמן זה יצא - שכאילו נוכל להתארגן עוד בוואסט.

ש. במה ?

ת. על מובילים.

ש. איך עליחם לוואסט ?

ת. היו לנו 5 - 4 מובילים. היו יותר מובילים באזור, אך הם שרתו במקביל
 אח גדוד 82. ובשעה 2 כשפרצה המלחמה היו לנו בוואסט 15 סנקים,
 שאר הסנקים היו בדרך על זחלים. הודיעו לנו ב-11 או ב-10 להעלות
 מהר את כל הסנקים ואם אין מספיק מובילים שיתחילו לעלות על זחלים-
 בציר שהסמג"ד קיבל. הסמג"ד נשאר בפילון והעלה את הסנקים על
 מובילים, בכל סנק השארנו רק מפקד ונהג, הסנקים האלה הגיעו רק
 ב-5 בבוקר. היו לקראת המלחמה כ-13 סנקים, לא זוכר מספר מדויק,
 אבל הגיעו פחות כי היו סנקים שלא יצאו מפילון בגלל תקלות, עשינו
 סיור, שהיה מיועד להיות סיור מפקדים, בבוקר, עם אמנון גבע מ"פ מגדוד
 82 שהכיר טוב את הגזרה, רצינו לקחת לסיור הזה: מג"ד, סמג"ד,

ת. וקצין קשר, קצין סיוע ארטילרי קמב"ץ ומ"פ ומ"מ מכל פלוגה. מ"מ מכל הפלוגה היה ברור מהרגע הראשון שלא נוכל לקחת, כי הם היו לחוצים בהתארגנות מכיון שכך, עלה לסיור הזה כל מי שרק היה פנוי באותו רגע וזה באמת היה חסר: סמג"ד לא עלה. כי נשאר עם הסנקים להתארגנות. וזאת היתה בעיה, כי למעשה: עד אמצע הלילה ב- 1 הסמג"ד לא הכיר את הגזרה. רק ביום ראשון בבוקר בסביבות 10 הכרתי לו את השטח בפירוט.

ש. כמה זמן ואיפה נערך הסיור שלכם בבוקר?

ת. הסיור נמשך שעתיים וחצי עד 3 שעות. התחלנו מ- 111 עד 104 מ- קצת דרומה לקוניטרה בדרום עד קצת צפונה לבוקעתה תל ורדה.

ש. קבלתם פקודה במשך הבוקר?

ת. הפקודה היחידה היתה - לבטל את הצפייה למובילים לגבי אותם סנקים ולהעלות על זחלים.

ו. פקודה מבצעית? כוונות מלחמה, יום קרב?

ת. שום דבר. המצב נשאר כמו שהוא. עד שגמרנו את הסיור בוואסט בסביבות אחת והבע. ברגע שגמרנו את סיור המפקדים בוואסט המג"ד קיבל פקודה לנסוע לקבוצת פקודות אצל המח"ט, ואני הייתי צריך להשאר ולעדכן את אלו שלא השתתפו בסיור. בכמה נקודות שהמג"ד נתן לנו לעדכן אותם, שום נקודה לא מעשית לעניננו. בין היתר לעדכן אותם בעובדה שיש הוצאות מוקשים מתעלות הנ"ט, כל מה שהמג"ד אמר נאמר כבר מפי אמנון גבע, רק ציינו אותם, ללמד את האנשים תרגולת ירי מטווח קרוב, כי יש סכנה של עימות בטווחים קרובים, באזור הרמפות או ליד המעוזים. ביציאה מקוניטרה הכל ממוקש עד 200 מטר לפני הגדר, מלבד במעברים המוגדרים. הסברתי את שיטת המספור של הרמפות הפוכים: מספר הרמפות של 105 הם 501, מלבד 111 שאי אפשר להפוך את סדר הספרות זה 989 וסדר האותיות מצפון לדרום. אלו היו כל הדברים בשבת בבוקר שעה 1 אחרי הסיור המג"ד מנה 3 אפשרויות והכתיב לי אותם על פתק: אחת - זה כוונות שגרה מתמשכת. השנייה - תקריות יום קרב, 188 שאנחנו רק בכוונות בעורף. ואפשרות שלישית מה שקרה במלחמת היום השביעי - מלחמה בקנה מידה קטן שייחכן שיכניסו גם אותנו, אבל הוא לא... הוא ראה את זה כאפשרות אחרונה, לפי הסדר שמניתי לך. המג"ד נסע מוואסט לנפח לקבוצת פקודות עם המח"ט, והמפקד שנשאר - היחי אני. בשעה 1.50 הגיע פתאום אוטובוס עם עוד כמה מאנשי הצוות של הסנקים שעלו על הזחלים, שלחו את הטענים והתותחנים עם אוטובוס כי היה צריך להיות רק נהג ומפקד. ואז הגיעו אנשי הצוות + איזה טגן בשם רוזנצוויג משה, שהציג עצמו בתור מ"פ, בוגר קורס מ"פ"ים, קיבל מיד את הפלוגה שלא היה לה מ"פ, אני אמרתי לו שיהיה לו ברור... היה משהו אחר. ברגע שהוא הגיע התחילה המלחמה. לגבינו, זה התבטא במיגים שירדו עלינו.

ת. ארטילריה לא קבלנו - אבל שמענו רעש של פמים באזור החניון של וואסט. על הסנקים ממש - זה לא היה, רמב האנשים היו חשופים בחוץ כי הם האזינו לי, מיד עלו לסנקים והתחילו לירות נ"מ. זה לא עזר הרבה, כעבור כמה דקות הגיע המג"ד ויצאנו למלחמה. התחלנו 7 סנקים בפלוגה אחת, 8 סנקים בפלוגה אחרת, סה"כ 15 סנקים שהגיעו על מובילים, המג"ד עצמו ואני - נוסעים בג'יפ, לא היה לנו סנק. יכולנו לעלות על אחד הסנקים, לא היה טעם כי זה היה רחוק מהגדוד. התחלנו לנסוע מוואסט נסענו בציר האורך, כשדברנו קודם לכן בסיוור על אפשרות לנוע מכוון וואסט לקוניטרה ולעלות חזרה באזור הבוסטר, אבל בדרך קבלנו פקודה לתפוס באזור דרוסה לבוקעתה בקטע שליד חרמונית. אמרו לנו להגיע לשם ושם יגידו לנו לאן להמשיך. נסענו לציר קזוארינה - פנינו ביקיר-צפנה. בצומת קזוארינה יקיר נפל עלינו פאנטום ואז הבנו שזוהרציני, ממש, לפני הסנק הראשון איזה כמה מטרים. לא ראינו טייסים יוצאים. צנחו קודם. ככה התחילה למעשה המלחמה. את העמדות הראשונות תפסנו ביציאה מבוקעתה, על הציר מבוקעתה לכוון מזרחה, לכוון ג'ובעתה - אל חאשב, העמדות שלנו - באופן מדויק היו בין הר ורדה לכביש... מזרחה לציר פיאדה על הכרמים על הכביש, דרומה ל-105. תפסנו עמדות בשעה 3 לעל המאוחר. זיהינו סנקים ומספר נגמ"שים שמנסים לחדור בהמשך הכביש על יד הרמפות. על יד סגול 38, המוח לא היה גדול. לא היה לנו קרב אש אתם. היתה גם שיירה של משאיות שהתקדמה לא על הכביש אלא על הוואדי מכוון ג'ובעתה אל חאשב ועליה עשו מטווח כל התותחנים שבינינו בשלב מסויים הגיע הסמג"ד, על זחלים ואז אמרו לי לתפוס באזור קזוארינה דרומה לחרמונית באזור סגול 426, ולשם עלינו על כל הגדוד, נענו על ציר פידאל, באחד הכרמים התהפכנו עם הג'יפ, המג"ד ואני עברנו לסנק לא קרה לנו כלום. על הסנק שעלינו אליו היו 3 אנשים בתפקיד טען קשר. הפריטלסקופ לא היה תקין יצא במצב הזה למלחמה. לפגוע עם הסנק הזה אי - אפשר. אפילו אם אתה פוגע בפגז אחד, אין לך סבירות שתפגע בפגז השני, אז להילחם ממש - הסנק הזה לא היה יכול. מה שהיה לי זה מכשירי קשר. הפקודות מהחטיבה דיברו על פריצה בציר אמריקה. אבל ממקומנו לא זיהינו, זאת אמרו לנו להישאר במקום שאנחנו. עד חשיכה ירינו כאשר זיהינו את הסנקים והמשאיות שספרתי עליהם, אנחנו ירינו באזור ציר פידאל, הסמג"ד עמד על יד קזוארינה ואינני יודע אם ירה.

ש. איפה אתה היית ?

ת. אני הייתי כל הזמן עם המג"ד, היינו מפוצלים כל הזמן, לשני כוחות הכוח שהגיע על זחלים עם הסמג"ד יצא על ציר קזוארינה, דרומה לחרמונית, הכוח בפיקודו של המג"ד היה כאן. אני הייתי מיום ששי בבוקר כל הזמן צמוד למג"ד כל מה שאני אומר - זה לגבי החלק הזה. עם חשיכה נקבעה לנו פגישה, עם המח"ט על ציר יקיר במתג 21 עם יאנוש. צומת קרטון ויקיר. הפגישה

צומן א' 1

ב. נקבעה כאן, ואחר כך ירדנו בנסיבות שאיני זוכר אותן כרגע, דרומה יותר, על ציר יקיר, שם פרסנו מחלקת טנקים אחת לאבטחת מח"ט, היא חזרה אלינו רק ביום שני בבוקר. בפגישה שם התחלנו באופן מסודר, פעם ראשונה לקבל מהמח"ט בדיוק מה קורה, איפה אנחנו נמצאים, כי למעשה, היינו כאן בניתוק מבצעי מוחלט מהחטיבה, בלי שום הוראות מוגדרות לגבי מה שאנחנו עושים. ולמעשה לא עשינו הרבה. כי אני לא מאמין שנסיון הפריצה שנעשה כאן היה רציני.

ש. האם ידוע לך אם היו טנקים ב- 105 ?

ת. היו 3 טנקים של 188 וסילקו אותם אחר כך, הם כנראה ננטשו ביום שני. ולא היה לנו מגע אתם, לא היה לנו שום קשר, היו לנו הוראות קשר של חטיבה 7 ולא קבלנו הוראות קשר של 188. לא יכולנו לקבל את החדר שלהם, קצין הקשר נסע עם ג'יפ וניסה להשיג, אבל הוא לא הצליח הוא לא מצא את האנשים הנכונים... בפגישה הזאת עם המח"ט, הרגעים הראשונים הוחלפו לכל מיני ברכות הדדיות וברגע שהתחלנו לדבר על דברים מבצעיים יותר, הערכות מצב וכל הדברים האלה - התברר שיש פריצה באזור קזוארינה - ערן 425, הפסיקו הכל ונאמר שהצורך המידי זה לעלות לציר קזוארינה, כוח בפיקודו של הסמג"ד כבר היה בדרך לשם, כי הסמג"ד אמנם הצטרף אלינו לקבוצת הפקודות עם המח"ט אבל רק הגיע עם הטנק שלו שאר הכוח שלו היה כאן. הוא מיהר לפה, והכוח שלנו ה- 15 טנקים בפיקוד המג"ד פנה אחורנית, נע לכביש ונסע לכוון ציר קזוארינה. כאן היה באמת ציר פריצה רציני מאד. זה היה כבר בחשיכה גם הפגישה עם המח"ט יאנוש כבר היתה בלילה בסביבות 9 - 8. הגענו לכאן לא היה ברור שום דבר, מאיפה הם נכנסים, כמה הם נכנסים למזלנו - הגיע מ"פ ח' של גדוד 77 אמי פלנט, "חומוס" הוא נקרא ברשת. הבאתי אותו בטנק שלנו הוא עלה - והוא הסביר ~~ט.ט.ט~~ בדיוק מה קורה, בדיוק היכן הם פורצים. הוא נשאר אתנו במשך כל הלילה כל הקרב הזה. התחלקנו מבחינת פעילות. זה היה קרב מאורגן מאד מבחינת ידיעת איפה כל טנק נמצא ולאן הוא יורה. אני יכול לחפש במדיוק איפה הם נכנסו ואדי מארז'ה - ש' בלה אנחנו תפסנו אותם - על תעלת הנ"ט. העמדות שלנו היו על התעלה עצמה, בשלב היותר מאוחר אנחנו זינבנו אחריהם, והצלחנו קצת להיכנס, היה שם כוח גדול. יתכן אפילו חטיבה.

ש. באיזה שעה, בערך היה הקרב הזה ?

ת. אני מעריך - שביין 12 - 1 בלילה אבל זו הערכה. את שארית הלילה ניצלנו לצורך ארגון הגדוד מחדש, כי במשך הקרב טנקים התפזרו ורצינו לרכז אותם. הצלחנו לרכז את הגדוד מחדש על ציר קזוארינה לחרמונית.

- ש. אני מסופק אם היתה שם חטיבה, קהלני ונפשי מספרים אחרת.
- ח. לפי הפאניקה שאצלנו - כאילו שנלחמנו נגד אוגדה, אבל ייתכן שאתה צודק כי לא היו לנו הרבה נפגעים.
- ש. מה עשיתם אחרי חצות ?
- ת. אחרי חצות ניסינו להתארגן מחדש. על הכביש.
- ש. האם אמצעי הא.א של הסורים השפיעו על הקרב בלילה ?
- ת. הלילה הראשון - לא. אבל זה התבטא לילה אחרי זה. נהלנו אש סנקים ביציאה מבוקעתה עם כוח סנקים שאני לא יכול להגדיר את הגודל שלו. הוא עמד באזור ברמפה שלנו, אנחנו היינו באזור הכרמים של בוקעתה מהיציאה מהכפר. ופגזים של סנקים עברו ממש לידנו. היה ברור שהם רואים אותנו בבירור ואנחנו - לירות עליהם-היינו צריכים לקבל תאורה - ולא קבלנו. קבלנו פגז בודד פה, פגז בודד שמה, באופן בלתי מתוכנן. נאלצנו לירות על פי ההבהקים ולאור מדורות סנקים שבערו בשטח. אבל זה טוב רק אחרי שמדליקים סנק אחד לפחות. על פי ההבהקים היו שמה כלים.
- ש. מה עשיתם בהמשך הלילה ?
- ת. התארגנו והמחנו על הכביש להוראות, ההוראה הראשונה שקבלנו היתה, שלפנות בוקר, נשפר בחזרה באזור בוקעתה, וזה יהיה המקום הקבוע שבו אנחנו נצטרך לחסום. אבל הוראה זו שונתה אחרי כמה דקות ונצטוונו לעלות מיד על החרמונית. עלינו על החרמונית, ממש באור ראשון ואז היה נדמה לאיזה קצין סיוע ארטילרי שעולה שמה כוח אויב וטווח אותנו עם ארטילריה ישראלית, אחרי כמה שניות של צעקות בקשר - הם ירדו מאיתנו, אבל ב... בנס לא נפגע שמה אף אחד. עלינו, תפסנו עמדות על החרמונית, יש שם עמדות אש מצוינות. הבעיה היחידה היתה ^{הנמכה} אני לא ראיתי חי"ר כשהיינו על החרמונית כמה סנקים אחרים שלנו - עמדו באגף הצפוני יותר, אני עמדתי באגף הדרומי של החרמונית, סה"כ אני מדבר על 7 - 6 סנקים. שאר הסנקים תפסו עמדו ח באזור בוקעתה. המשימה הראשונית שדברנו עליה, היו סנקים שתפסו כאן על המורדות הדרום מזרחיים של תל - א - שיכה, של החרמונית, הם ירו אם אני זוכר נכון - גדוד 77 התפרס בערך כאן, אני לא בטוח שאני מדייק. אותם סנקים שהיו באגף הצפוני של החרמונית טענו שהם איתרו חי"ר מנסה לעלות מכוון צפון - מזרח. אני אישית לא ראיתי אותם, אני רק זוכר את הסיפור, הם קיבלו ארטילריה לשובתם, ולהם היתה בעייה של הנמכה של העמדות : לירות על מורדות התל - הם לא יכלו, אבל בסווחים יותר גדולים אפשר היה לירות היטב ואפשר היה לשלוט על תעלת הנ"ט ומשם ירינו כל הבוקר, זה לא היה קרב, זה היה מטווח סנקים, עמדנו וירינו.

לוי

ש. הם ניסו לפרוץ ?

ת. כן. היה כוח גדול מאד. אני לא יכול להגדיר אותו. מקום הפריצה היה מזרחה לחרמונית. השמש היתה בעיניים, אני מעריך שזה היה ב- 8 - 7 בבוקר. ירינו כל הזמן וגם ספגנו ארטילריה וזה פפריע לנו מאד.

ש. אתה מייחס חשיבות לארטילריה בקרב טנקים ?

ת. ארטילריה, הריכוז שהיא היתה עלינו, על החרמונית, היא משמעותית מאד בקרב, ארטילריה מטפפת, זה דבר שאתה מתרגל להימצא אתו - ואתה ממשיך, אבל בריכוז כזה גדול, כמו שהיה לנו כאן - זה מצב קשה. אתה נמצא עם הראש בחוץ, אין לך ברירה, אתה לא רואה אחרת, אתה חשוף כל הזמן לרסיסים ומלבד הדאגה לירי של הטנקים, אתה בפחד מתמיד שתחטוף רסיס, אבל אפשר להחגבר לזה. זה בהחלט סביר. אני יודע שלמט"קים צעירים - זה הפריע. נתחי שם סטירת לחי וזה לא קרה לי בחיים, ראיתי טנק סגור לגמרי והתברר לי שזה היה טנק צוערים מבה"ד 1, עם מט"ק מבה"ד 1, הם סגרו מדפים ולא עשו כלום - אף על פי שהיו מולם טנקים רבים, אז נצמדנו לטנק ההוא, התברר שהם פחדו, פקודת המג"ד היתה להמשיך לירות כרגיל, אז נתחי לו סטירת לחי וזה עזר. בעייה חמורה מאד שהיתה לנו - זו בעיית פצועים מאש ארטילרית. 3 או 4 פצועים - אי אפשר היה לפנות אותם. לא היה לנו תאג"ד, לא היה לנו רופא גדודי, החובשים היו עם הנגמ"שים וכל המפקדה, היתה בנפח או באיזו מקום אחר - דרומה יותר. הפינוי היחיד שנעשה - היה על קצין הקשר בחור נועז מאד, שלקח ג'יפ ונהיה נושא מתל א- שיכה, כל משאית שהיה רואה היה מוריד בה את הפצועים^{יה} היה מאד לא מאורגן ולאחר מכן - נפצע אחד המפ"ים - נוח פטופרו - פציעה קשה, עמדנו והחזקנו אצבעות וכשבקשנו פינוי, התחילו לדבר, והסמח"ט של 7 אמר שאפשר יהיה לפנות רק בעוד חצי שעה, שעה.

ש. היה רופא בגדוד ?

ת. לא היה רופא בגדוד. הרופא המקורי שלנו - ניסינו לאתר אותו כל יום ששי ולא הצלחנו, זה היה הרופא החטיבתי של בית הספר לשריון, רק ביום שני קבלנו רופא אחר.

ש. האם ביום ראשון בבוקר או אחה"צ ניהלתם קרב ?

ת. לא. בבוקר הגיעה אלינו תחמשת בצורה מאורגנת. ביום ראשון בלילה חזרנו לבוקעתה ושם נעשתה טעות, אחד המ"מים פלט בקשר שאנו מתארגנים שיהיה חניון גדודי. הוא פשוט אמר שמתארגנים מול קיבוץ אל-רוסו בצומת קזוארינה-יקיר... אלה היו השעות הראשונות שהתחלנו לנשום, ואז ברגע שהצוותים ירדו מהטנקים, והתחילו להתארגן והמג"ד כינס את הפקוד לקבוצת הפקודות, התחילה הפגזה ארטילרית סורית בעוצמה הכי גדולה שהיתה במלחמה עלינו.

1 או 1

ת. לא נתקלחי בשום מקום בהפגזה כזו. היה להם נ.צ. מדויק איפה אנחנו נמצאים כל מה שהיה להם לעשות - לכוון ארטילריה.

ש. האם במוצאי שבת, לא קיבלתם פקודה לנוע דרומה לכוון גזרת רפיד ?

ת. כשנסעו לפגישה עם המח"ט, דובר אז שהכוח בפיקודו של המג"ד - 15 הסנקים האלה, בלי הכוח של הסמג"ד ישלח לאזור קוניטרה - רפיד.

ש. על פי רשתות הקשר ויומן מבצעים פיקודי, נראה שהמח"ט דן עם אלוף הפיקוד אם לשלוח את זקיק לגזרה הדרומית, האם ידוע לך על כך ?

ת. זה לא התבטא בגדוד. ואני הייתי כל הזמן על יד המג"ד.

ש. אתה לא זוכר שאמרו לכם להתכוון לנסיעה דרומה ?

ת. אני מסביר לך : הסנקים בפיקודו של המג"ד, הגיעו עד לנקודת הפגישה עם המח"ט, אז היתה אותה פריצה, קרב קזוארינה של מוצאי יום כיפור, עלינו בחזרה צפונה.

ש. בגלל הקרב הזה ? האם אינך זוכר שהייתם צריכים לנוע דרומה ?

ת. אני זוכר לקוניטרה אני לא זוכר דרומה. לקוניטרה.

ש. ושם בקרב הזה, שאתה מספר עליו במוצאי שבת, זה היה ממש קרב קשה ? היו פרושים שם כל 30 הסנקים של הגדוד ?

ש. זה לא היה קרב קשה. אני לא מאמין שהיו פרושים כולם. היה בלגן.. מבחינת סנקים. אני לא מדייק אם אני אומר שלא היו קשיים, לכל אחד מהמס"קים היה נדמה ולכל אחד מהמ"מים היה נדמה, שיש טעם בהימצאות שלו. אז בקשר דיווח כל אחד דיווח שהוא מזהה סנק והוא מנהל אש עם סנק, לא היה ירי מאורגן, לא היה קרב במסגרת פלוגה או מחלקה. זה נשא אופי אישי.

ש. מיומן המבצעים הפיקודי, אני יודע שניסו לשלוח את הגדוד שלכם דרומה, לעזרת חטיבה 188 ובאמצע שונתה החלטה, ידוע לך על זה ?

ת. המקום היחידי שאני יודע על שינוי החלטה - שנסענו עם 16 סנקים בפיקודו של המג"ד לפגישה עם יאנוש המח"ט, ולאחר כמה דקות של פגישה, אפילו לא הספקנו לשוחח "טכלס", נאמר לנו מיד לחזור מיד צפונה לכוון קזוארינה כי יש שם פריצה, את זה קבלנו מהמח"ט בע"פ, תוך כדי שיחה, אינני יודע מי דיווח לו.

ש. ואיפה היה בדיוק הקרב שנהלתם אז ?

ת. ירדנו מקזוארינה מהציר, באזור הפגישה שלו עם טרץ' הקרב החל, ברגע שירדנו מהציר לשטח. אין לי נקודות ציון.

עונן א"א

ש. זה ע"י תעלת הנ"ט או יותר עמוק ?

ת. על יד תעלת הנ"ט, ליד פנישת התעלה עם ואדי גדול... ייתכן שזה היה דרומה יותר.

ש. מחי נפצעה ?

ת. בסוף הבלימה. ביום שלישי בבוקר 11 או 10 בבוקר.

ש. בקרב נגד ה-טי-62 ?

ת. כן.

ש. איך הם הצליחו להגיע מתחת לאף שלכם בלי שחרגישו ?

ת. אני אגיד לך : אנחנו ישבנו כל יום שני בלילה, בין שני לשלישי, כאן התחננו לקבל תאורה ולא קבלנו. זיהו איזה טנקים, אז פשוט הסמג"ד שיפר לכוון הרמפה, על מנת להיתקל במגע יותר קרוב, שם היה מעבר יותר קרוב של בזקקות. 3 הטנקים של 188 היו כפי הנראה נוטושים, הסמג"ד נהרג, אחד המ"מים נהרג, 3 טנקים השארנו שם בנסיון פינוי. לפנות בוקר עלינו, זה על הבוקר עסקנו בזה שניסינו לחלץ מכאן פצועים, אבל לא היה כבר את מי לחלץ, היה רק הנהג של (של הסמג"ד).

ש. מה היתה הפריצה של ה-טי-62 ?

ת. בשלב של הפריצה של ה-טי-62 לחרמונית עשינו את הדרך מבוקעתה לקיבוץ אל-רום, תפסנו כאן על הגדר המערבית של קיבוץ אל-רום, כשראינו את הטנק הראשון עולה לעמדה לשוליים הדרומיים של החרמונית, אז קבלתי ת.פ.פ. שלי 6 שרמנים וקראו "פצירה" ברשת. זה היה למעשה תאורטי מאד הדבר הזה. השרמנים האלה לא היו על רשת אחת אתנו.

ש. כן, אבל איך הצליחו ה-טי-62 להגיע עד הנה ? לא היה כאן כוח ?

ת. על החרמונית לא היה כוח טנקים שלנו, אם היה או לא - בטוח שלא היה שלנו.

ש. לה הייתם בכלל באל - רוים במקום בחרמונית ? זו השאלה.

ת. לא קבלנו לנוע לחרמונית. יש באיזה מקום שקבלנו ?

ש. לא.

ת. לא קבלנו, בוא אגיד לך מה שקרה : בנסיון החילוץ הזה של הסמג"ד ביום שלישי בבוקר, הטנק שלנו אישית, הטנק של המג"ד קיבל טיל : בירכחיים/הוא לא התפוצץ על הטנק, אלא התפוצץ על האספלט של הכביש

עמך אג 1

ת. ופגע רק בטלפון האחורי. זה שום דבר מבחינת קשר זה בכלל לא תקלה, אבל הנהג לא ניתק את הפתיל של הקשר האחורי, היתה נפילת מתח במערכת הקשר ולמג"ד לא היה קשר חוץ. אני מניח שאם יש לך רישומי רשת הקשר של חטיבה 7 או של הפיקוד, אנחנו לא מופיעים בקשר החל מיום שלישי בבוקר.

ש. כלומר - אתם הייתם תקועים כאן בשעה שבתנהל הקרב ?

ת. בדיוק. היינו 6 סנקים ולל הקשר שלנו עם הסנקים האחרים של הגדוד היה בעזרת סימנים.

ש. האם ייתכן שהסורים עברו כי אי אפשר להזיז אתכם ?

ת. זו אפשרות.

ש. איפה היו הסנקים האחרים של הגדוד באותו יום ?

ת. 3 סנקים בפיקוד של מ"מ בשם תאני עלו בתור מחלקה לסיוע לנסיון העליה לחרמון, שם כל הסנקים נפגעו ביום הראשון. 2 או 3 פרסו זחלים על תל-א-שיכה וננטשו.

ש. ומדוע לא השתמשו בהם כסנקים יורים בלבד ?

ת. לא היה להם תחמשת. אי אפשר היה להעלות משאיות תחמשת לשם, הם גם לא עמדו, הם היו במצב של התהפכות. 3 סנקים השארתי במארב, שבו נהרג הסמג"ד, סנק אחד השארנו פגוע.

ש. סה"כ נשארו לגדוד 6 סנקים ?

ת. 6 סנקים.

11

עיתון מס 1 מתוך 7 עיתונים
מס' 10 דפי

עדותו של רס"ן מאיר זמיר (טייגר)
17.4.74

טייגר. שמי מאיר זמיר, פקדתי במלחמה על פלוגה ג - הפלוגה המבצעית של גדוד 82 שהיתה ת.פ. 77. לרמה עלייתי עם הגדוד של קהלני, כ- 10 ימים לפני המלחמה, הפלוגה שלי היתה המבצעית היחידה ושלהם היו פלוגות צמ"פ.

נבו. הכרת את רמת הגולן לפני כן?

ט. מ- א' עד ת". כי הפלוגה שלי המבצעית, בדרך כלל היתה מתחזקת גם את הקו שט, תיחזקתי אותו כ- 3 פעמים. פעם להחליף לחופשות שם, פעם החלפה לחודש, פעם עם חיילים שלי ות.פ. שלהם.

ג. כשעלית עם קהלני בערב ראש השנה, מה עשיתם במשך כל השבוע?

ט. א. הכנת הטנקים. ב. סיורים, כמעט כל יום היה סיור. הסיורים היו חשובים, אני כמעט כל המלחמה לא הסתכלתי על מפה. אני מכיר שם כל סלע, לי זה לא הוסיף הרבה, פשוט הסתובבתי שם כל הזמן אבל לאלה שלא הכירו - בשבילם זו היתה הצלה. בבוקר המלחמה עשינו אתם סבובים שם. אני הייתי המדריך. היו שהכירו פחות טוב, והיו שלא הכירו בכלל. אני הכרתי אותו היטב. ישבנו במחנה ירדן על יד בית המכס העליון, כוח להתקפות היינו בכוננות להתקפות נגד במסגרת חט" 188. הייתי 6 פעמים בכוננויות שם, בסינדיאנה ובמחנה ירדן.

ג. במסגרת הכוננויות האלה - היו לכם תכנונים להתקפות נגד?

ט. כן. בכל הגזרות. כגון התקפת נגד על הציר הנפט לחוף שטח סוריה,

ג. האם תכננתם איזה התקפות נגד גם לשטחנו?

ט. אמת תכננו. אנחנו למדנו את העמדות - מרגע שאנחנו יוצאים מבית המכס העליון - את כל קוי העמדות עד הגבול. זו היתה השיטה של יאנוש ללמד אותנו. ממש - עמדה עמדה. היו קורעים אותנו בנושא הזה.

ח. זה מה שקוראים בצה"ל - תפישת מערכים נגד חדירה?

ג. במשך השבוע שהייתם שם עם קהלני האם עשיתם מיני תכניות כאלו - בשטחנו?

ט. לא.

נ. הלאה : האם הראו לך איזה חיק על התכנית, או אמרו לך שיש תכניות להתקפת נגד ?

ט. בשטחנו - לא.

נ. האם דיברו אתך על תכנית להתקפת נגד במסגרת הגדוד של קהלני ? שכל הגדוד יתקוף באחת הגזרות רפיד - קוניטרה, ומה אמרו לך בענין זה ?

ט. ממשימה עיקרית הגדירו לנו התקפות נגד לאחר מכן נתנו לנו את זה בעצם ב- 3 גזרות, האחד - לאזור הזה על ציר הנפט. כל האזור הזה 114 - 116 אחר כך נתנו לנו לאזור קוניטרה ולאזור הצפון.

נ. חוץ מאשר המשימה הכללית לתקוף בכוון זה - התקפה גדודית, האם פרטו משהו ?

ט. לא.

נ. מתי נודע לך שתהיה מלחמה ?

ט. היו שמועות בחטיבה שהמח"ט שולח את המג"דים לסיורים כי הוא חושב שיהיה משהו רציני ברמה. ומתוך זה גם הוציאו אותנו, אנחנו היינו פעמיים עם 188 בסיורים. על התכניות הקיימות שהיו. היינו מפ"ים בסיור שמה, עם המג"ד זה היה עוד עם מצנע. הכרנו את כל השבילים מאיפה אפשר להגיע, כולל מהכנרת - לעלות למזרעת - קוניטרה למעלה, במקרה גם השתתפתי שם בתרגיל עם 188, זה היה עוד יותר טוב. במסגרת הזאת של קהלני - מה שעשינו - זה לימוד צירים. תנועה על צירים ותגבור כל האזורים של המוצבים. זאת אומרת - מבחינת תנועה. על נושא אויב - איפה אויב - לא דיברו.

נ. מה הידיעות שקיבלת בשבת ?

ט. ביום ששי בשעה 10 לפנה"צ חזרתי מסיור בוקר, עשיתי סיור באזור מוצב 107. חזרתי בחזרה, רצייתי לצאת, אמרו לי - אין יציאות - נשארתי. והזעקנו גם את אלה שיצאו. סה"כ יצאו איזה 2 - 3 אנשים מהחוליה הסכנית, לא מהצוותים. היה אישור ליציאות רק למ"פ אחד וע' מ"פ אחד, לא יותר מזה. בבוקר ביום שבת, המח"ט אסף אותנו בין השעה 9 ל- 10, כל המפ"ים של כל החטיבה היוושים. ואמר לנו - אני זוכר את זה עד היום; היום בסביבות הצהריים; תיתכן מלחמה כוללת עם הסורים, או תקריח גדולה שעוד לא היתה כזאת, נתן לנו הנחיות, בנושא, דברים אחרונים שיש לעשות. בקורח הסנק בפעם המי יודע, כמה אחרונה, תיאום כוונות יסודי. לצאת לסיורים - מי שלא יודע עם אלה שיודעים. ומיד הורכבו הקבוצות. אני יצאתי עם מג"ד 82 אז - ברק, מ"פ שלו וקמב"ץ שלו להראות

ט. להם את השטח בגזרה הדרומית, קבעו גזרות כמובן, מי לאן. כל אחד -
 - מה המקום שלו. לאיזה מקום הוא הולך. עשייתי אתם סיור. הסיור שאני
 עשייתי אתם - במלחמה-בדיוק זה היה הציר שלהם. ממש לאותם מקומות
 לקחתי אותם, לפי הנחיות של המח"ט ושל יאנוש, איפה לעשות להם.
 על הציר הזה הם נלחמו. את השטח הם הכירו שטחית, חזרנו בחזרה,
 כשחזרתי אחרי איזה רבע שעה הגעתי לפלוגה. נתתי שמה הנחיות, לבדוק,
 הסתובבתי לראות שהכל בסדר, סה"כ זה אנשים ותיקים, שנה וחצי אנשי
 צוות והם מקצועיים רציניים. הכל תקין. חזרתי ללשכה - לראות שמה
 את המג"ד אם יש משהו. אמרו לי שיש קבוצת פקודות ב-2. דברתי שם
 עם מישהו - והתחילו לרדת מטוסים.

נ. מה עשית במלחמה ?

ט. א. ישבתי באזור נפח. אנחנו ישבנו במחצבות. זה כפר נפח, ישבנו
 בצומת. קבלנו היכון לתנועה אחרי שהמטוסים כבר ירדו, הורדנו רשתות
 התחלנו להרביץ נ.מ. לא הפלנו שום מטוס, לצערי, התקדמנו וכאן נכנסנו
 פה בשטח. מערבה להר - שיפון באזור ה-3 קטקומבה 37 - ציר שמקצר
 לאזור קוניטרה - רשת - מה שנקרא, כאשר אני מוביל בצד ימין ויתר
 הגדוד כאן. חיכינו בסביבות שעה שמה, כאשר הודיעו לנו שפתחו באש,
 לא ידענו בדיוק מה קורה, המתנו לפקודות. היינו מוכנים שמה ירדה ארט-
 -לריה, לא נורא. התחלנו לנוע בסביבות שעה 4 בערך, הובלתי על ציר
 קטקומבה, הפקודה היתה - נוע על קטקומבה לרזיאל, על אזור רזיאל 35,
 לאזור הצומת. מכאן התחלתי לפנות ימינה, אמרו לי - שינוי משימה, נוע
 לאזור יבשה 12, שיניתי מבנה ו-כוון תנועה, בשביל לקצר את הזנב. הגעתי
 לציר יבשה התחלתי לנוע על יבשה. נתנו לי יבשה אמריקה ואז השגתי את
 המג"ד הוא פשוט נע אחרי. באזור אמריקה נענו על יקיר קרטון. קרטון
 זה לכוון הצומת ל-107. לפני זה - עצרו אותנו, אמרו לנו לעלות לעמדות
 באזור מוצב 107, הבוסטר, כשעלינו לעמדות, כאן, נפרסנו - היה קצת צפוף
 הורדתי 3 טנקים לאחור. היו לי סה"כ 3 טנקים במגע. הצליחו לירות 4 פגזים.
 הורדנו 2 טנקים מהבוסטר - דרומה קילומטר ומכאן ירינו לטווח 3 ק"מ,
 3.5 קילומטר.

נ. כלומר - מעבר לקו הסגול עוד ?

ט. כן. 800 - 3. השמדנו 2 טנקים, היו לי בשלב הזה 10 ודפקנו אותם מסווחים
 רחוקים. התותחנים שלי היו משהו מובחר. כאן קבלתי פקודה - נוע עם 11
 עם הסמג"ד, לכוון פלג - רשת, תאבטח את הצומת, באנו לכאן בערך בארבע
 וחצי, כשירדתי מהעמדות התחיל כבר החושך קצת. באנו לכאן לא היתה
 שום תנועה. ושום דבר. קבלתי שינוי משימה: נוע, חסום את פלג.

ט. ציר פלג - על הקו הסגול. חסמנו באן, שמנו מארב ע"י מוצב 110...109.

(עיון במפה)

ט. בינתים התחילו לתקוף את 110, שלחתי מחלקה עם הסמ"פ לכאן, תקפו אותם בחי"ר, בצליח להוריד כמה חי"ר נשאר שמה, בשטח, עם מסיכות אב"כ הם תקפו, וההתקפה נסוגה. אמרתי לו להישאר במקום. כשאנחנו היינו צריכים לזוז עם הסמג"ד שהיה כאן - קבלנו משימה שוב - על יבשה לכוון פלג. עוד פעם לצומת. להתארגן בצומת, הגענו לשם, השארתי את הסמ"פ שלי עם עוד 3 טנקים כאן ליד 110, בין 109 ל-110, המוצב קרא לי עוד פעם שיש התקפה. הוא ביקש ממני אישור. אשרתי לו, נע לשם במהירות, שם נמצא הבית של האו"מ, הוא השמיד אויב באזור האו"מ, זה היה רק חי"ר בלבד. תל עקשה - זה כאן, השמיד אויב שמה, דיווח לי חזר בחזרה לציר שחשבו שיכנסו משם, מכיון שהמוצב שמע תנועות בשטח. ירד החושך, כליל כבר. שעה 10. התארגנו באזור צומת פלג - רשת. לא היה שום דבר. רק ירדה ארטילריה. כל הזמן. לא ירינו שום דבר.

נ. רגע. למקום הזה לקו הסגול, באיזה שעה הגעתם בערך ?

ט. ב-7. לא היה שם שום דבר. היה שקט. ב-1 בערך קבלתי פקודה, המח"ט דיבר איתי. מהרגע הזה, בעצם, הפכתי לכוח חטיבתי. קרא לי ברשת : טייגר - כאן 20. נתן לי פקודה - לאויב שחדר על ציר רשת. נוע תפוס אותו. תיצור אתו מגע - תשמיד אותו. אמרתי לו - רות, בסדר. נתן לי הנחיות ליצור קשר עם מח"ט 188 לפי כרטיס התדרים....

נ. היה לך כרטיס התדרים ?

ט. בטח. של כל הגזרה. קבלתי אותו בשבוע לפני זה, מהיום שבאתי תמיד היה לי אותו שם, בעצם, כל פעם שבאנו כמעט.

ח. באיזה הזדמנות היו נותנים לך אותו כשבאת ?

ט. איך שאני מגיע - חתימת ציוד... כרטיסי....

ח. כלומר - זה היה פק"ל ? חלק מהכניסה לקו ?

ט. ישר עם חתימת הציוד אתה מקבל את זה. בעצם - אפילו לפני זה : אם אתה בא להחליף בקו. על החפיפה - אתה מקבל את הקריאה של האזור. עם המוצבים וכל זה. אחרי זה, אתה עושה עם המ"פ שאתה מחליף את העברה. הגדודים של חט" 7 באופן קבוע - נכנסו שמה, ב-188 גם כן. זה היה פק"ל שם. בייתי מקבל את כרטיס התדרים - אפילו שלנו - הם מופעים אצלנו. אמרתי למח"ט איפה אני, יצרתי קשר עם מח"ט 188 " תוה"י" קרא לי ברשת דבר איתי. הפסיק. קצין האג"מ שלו - בני - לקח את הרשת, דיבר איתי, אמר

אני

ט. אמר לי, שיש כוח אויב שנע, כוח גדול, תעצור אותו, תשמיד אותו, אז מה שהיה לי - המחלקה הזאת... אני שהגעתי לאזור הזה - עצרתי לרגע ודוממתי - כד לשמוע. אני מכיר את השטח טוב, ידעתי שכל האזור הזה הוא שולט כאן. אני הייתי בסביבות רשת 50 נשלט על ידי אזור רשת 52. עצרתי לרגע לשמוע ושמעתי תנועות של סנקים, הבנתי שאני קרוב, וגובשה אצלי תכנית למארב באזור הזה, הורדתי את הסמ"פ שלי מהציר, מאזור יבשה, הוא ירד על הציר של מוצב 110, התמקם באזור הזה, ע"י רשת 54. הציר שמחבר את מוצב 110 עם ציר כביש - רשת. תפס כ- 800 ממזרח לציר, עמד. דיווח לי - ממוקם. אני הגעתי עם הכוח שלי תפסתי בערך באזור הזה - שהוא - פחות או יותר - שווה למה שכאן - זה קצת שולט. רשת 52 עם 3 סנקים ממערב לרשת 52. 4 סנקים - 2 מהם באזור ממערב לרשת 54 עם הפנים מערבה כאשר 2 סנקים המשיכו לחסום את ציר העליה למוצב 110 לכוון 110. מפה גם התחיל לנוע הכוח.

איך הגיע לשטח כוח?

ט. הגיע לשמה. לא יודע איך. ג"פ יפ"ו - 2 משאיות וקצת חיילים.

במוצב הזה לא היו סנקים 74?

ט. לא היו. עכשו דיווח הסמ"פ שהכוח מגיע, שומע אותו. רואה אורות, בינתיים כל הזמן מח"ט 188 וגם קצין האג"מ שלו שאלו את אני במגע, אמרתי שלא. שאני ממתין וכוח מתקרב. נתתי פקודת אש. מטח ראשון - בלמנו אותם בטווח 800. כאשר אני עובד לפי אורות הרוחב שלהם. מכה ראשונה הדלקתי איזה 8 - 7 סנקים. סמ"פ תקף באגף מאחורה, אני בחזית. היתה שם שיירה עצומה.

איך ראית אותם? מטווח ראשון?

ט. אורות רוחב. הם נוסעים עם אורות רוחב. אני לא יודע למה, אם לא היה - לא הייתי רואה אותם - הייתי גומר את הקריירה שם.

למה לא נחת להם להתקרב יותר קרוב?

ט. זה... טווח קצת יותר מדי מסוכן, אם להתחשב בנושא של האש שלהם, אני-אין לי א.א.

כלומר - ניתן לכוון ולירות ככה?

ט. 100 אחוז. סוג א. המזל הוא שהיה לי ירח. זה היה מזל.

ט. בכל זאת - זה קשה מאד לקלוע, צריך תותחנים מעולים לירות בלילה בין זוג אורות לטווח של 800 ואתה הרי לא יודע את הטווח.

התוחחנים שלי הם אשפיט היום, הייתי מספר לך על ההכנות של הפלוגות האלה, לפני המלחמה - זה הסטוריה בפני עצמה. איזה אמונים שהם עברו - אני לא יודע אם איזה חייל בצה"ל עבר אותם באיזה שהוא שלב בשריון מבחינת הריכוז של האמונים, גם בירי גם בתרגילים מורכבים עם חיילים אחרים. זה השפיע.

יפה, אז דפקתם כ-7 טנקים.

משהו כזה. נכנסנו למגע של קרב כידונים, 5, 15, 10 מטר סה"כ בשטח כבר דלקו בסביבות 15 - 20 טנקים שלהם. לי לא היה אף נפגע. מהמקום של רשת 52 דילגתי לכוון מזרח לאזור סגול 311 וכבר התחיל השחר לעלות. זה היה קרב קצר מבחינת השעות, קצת מפספס, דיווחתי למח"ט שאני במגע, זה כן, הוא אמר לי - יפה, תמשיך, מה קורה, מה זה עידכנתי אותו הורדתי את אמצעי הלילה שיש לי, שרק מסרבליס, השתמשתי בהם מעט מאד. כלומר, בשיטה שטנק מאיר ואני יורה - או אני מאיר וטנק אחר יורה. מה"כ זה מושך המון אש.

עבדת עם זרקורים?

עבדתי עם זרקורים.

מתי הפעלת זרקור? מתי ירית בין הפנסים?

בהתחלה, השלב הראשון, אחרי זה היה קצת חשוך אז התחלתי לחפש גם מסרות.

הסתדרנו גם ככה, הנהגים זיהו לנו את הטנקים, מטווח 10 מטר, גם... דורך... אחד אומר - דרסתי. הוריד לי את הראש שם, עם הקנה שלו - הוא בא על טרסה יותר גבוהה ממני. ממש לצודד את התותח, לשים על התמסורות שלו ולירות פגז מ-20 מ"מ או ממטר, משהו כזה. ממש התותח נוגע בו, היו כמה כאלה שם. שיפרנו לכאן, תפסנו עמדות בסגול 311, ואז התחיל האור, ראינו אותם יורדים לכוון הכביש, את מה שנשאר מהם, לציר רשת חזרה, וממשיכים לנוע לכוון קוניטרה לצפון. מה שקרה כאן - פתחנו עוד פעם באש, 1000 - 1600 משהו כזה, הטווחים, השמדנו סה"כ כאן בסביבות 40 טנקים. הסה"כ כאשר אם אני לקוח בחשבון את המשך התנועה שלי לסריקה על הציר. מאחר והבנתי שהם עברו אותי, התחלתי באזור סגול 310 - יש מחפורות של ארטילריה. שם הם עשו לי מארב חדש אני ירדתי מהאזור הזה, והם התקילו אותי ברגע שהם התקילו אותי - נתתי פקודת מגע - זה בדרך כלל משתמשים רק אצלנו בחטיבה. מגע - בחזית אש סוף או תותח טווח קרבי. טנק על אש, היחלצות לכאן או לכאן מיד השמדתי איזה 10. המשכנו בתנועה על הכביש על ציר רשת, לכוון קוניטרה, השמדנו עוד איזה 5 - 4 טנקים, 2 מהם עומדים עד היום בצומת. דיווחתי למח"ט, בקשתי אישור לבצע סריקה פעם נוספת לאורך הציר לאזור הזה. הוא אישר לי את זה, כבר היה יום ראשון בבוקר שעה 10 - 11. בדרך השמדתי כאן כוחות חי"ר שהסתובבו, חי"ר איזה

ט.

מיכלית, כמה משאיות, נגמ"ש פל מיני שטויות כאלו. סה"כ התנגדות של
 סנקים לא היתה. לקחתי מקוניטרה חזרה לכוון דרום על ציר רשת כאשר
 מח"ט 7 נותן לי הנחיות ברשת, להיזהר מכוח אויב שכנראה ושלנו
 שנע באזור חושנייה, ונתן לי קו לא לעבור מבחינת תנועה, את האזור הזה
 של רשת 54. היה אויב, עשיתי עוד מארב. נעתי קודם כל לכאן למוצב
 110. היה לי סנק תקוע פה. חילצו אותו וצרפתי אותו אלי, קודם כל עליתי
 לבד למעלה והכוח שלי עמד בעמדות לכוון הזה. ליד 53, קטקומבה
 לכוון דרום. עליתי למוצב 110 כשירדתי - ראיתי אבק רציני מכוון
 מערב - דרום מערב - מהאזור שמדרום להר יוסיפון. מיד הקמת קשר עם מח"ט
 אמרתי לו שיש שם אבק רציני, אני בתצפית. אני אכניס אותו בחמונה ברגע
 שאני אזהה. זיהיתי שזה סנקי אויב. נכנסתי למצב של עמדות, עם כל הכוח
 לכוון הזה, בין מת 54 - 53 על ציר רשת, לכוון דרום - מערב. קבלתי
 הנחייה מהמח"ט - לפתוח באש, לא פחות מטווח אלפיים - מאחר והם היו
 רבים. היה כאן בסביבות 30 סנקים. במכת האש הראשונה נעצרו איזה 5,
 בטווח 2000, מכת האש הראשונה - זה עניין של דקה, שתיים לא יותר, אחר
 כך נחתי עוד מכת אש, סה"כ השמדתי שם 40 סנקים, כל כוח האויב שנע
 אלי - על ציר טרויה שבר כוון לכוון דרום - לכוון חושנייה, בקשתי מהמח"ט
 רשות לרדוף אחריהם על הציר הזה, ציר רשת לכוון דרום, כאשר אני מכיר
 את הנקודות כאן - זה 364, לנסות לדפוק אותם מכאן או מתל פאזרה, שזה
 מצפון לחושנייה. לא קבלתי אישור והסבר לי שכוח מחטיבה שלנו של אורי
 כנראה, לוחץ בכוון הזה והוא שמבריח אותם בשביל שלא נכנס אתם למגע.
 זה היה ביום א', בערך ב-2.

ח.

אורי כבר היה באזור הזה?

ט.

אני משער, ראיתי סנקים, אני משער שזה שלו, מאחר ולי לא היו ספקות
 שזה כוח שלנו. א. הטנק היה שונה. כל הדברים האלו - גם כוון האש
 שלהם, לא היה ספק כאן שזה אויב, אז נמנעתי מלעבור את האזור הזה.
 יריתי כאן מכוון דרום, על משאיות שנעו באזור השטח לכוון צפון, שיירה
 זו התפזרה, האנשים התחילו לברוח אחרי הפגז הראשון. נשארנו בשטח
 10 - 15 משאיות, ובזה זה הסתיים. בקשתי, שאלתי את המח"ט, אם יש
 לו משהו בשבילי, הוא נכנס אלי, בעצם, לפני זה, ואמר לי להמתין ולראות
 שבאמת הכוח שונה כוון ולא מגיע לכוון שלי. לא היה לי בעצם מה לעשות
 מאחר והם ברחו, כנראה חשבו שזה כוח הרבה יותר גדול מ-5 סנקים,
 7. סנקים.

נ.

אתה האזנת בפשך הלילה הראשון לרשת של חט" 188 או לרשת המוצבים
 וכדומה?

ט. אני לא האזנתי למוצבים, המוצבים כל הזמן קראו לי.

נ. איך אתה התרשמח? מה קרה שם, בשעות הלילה הראשונה?

ט. א. לא התרשמתי מהם טוב מהמוצבים - ההסטריה היתה יותר מדי גדולה, ומאד התרגזתי כשראיתי שאנשים בחוץ המוצב - לפי דעתי, לא ניצלו אח וצשק שיש להם, מוצב כמו 110 עם הגדרות שלו יכול להרביץ מכת אש רצינית - על הגדרות. היו יכולים גם כן לעצור את ההתקפה הזאת של החי"ר, הסנקים היו להם גם משימות אחרות ברנע ששחררתי 4 סנקים מכאן - פתחתי ציר אבל עיקר הבעיה היא ההרגשה שאנשים לחוצים, צריך לעזור להם. דבר נוסף, הם קראו לי מכל מיני מקומות, לא לכל מקום הלכתי, כמובן - שהייתי מעביר למח"ט, המח"ט גם היה מדבר אתם, לבדוק מה קורה בדיוק, עם 188 דברתי רק כשהייתי מתקרב לגזרה הזאת כאן, אז דברתי עם קצין האג"מ בדרך כלל קראתי לו. לא רציתי להפריע למח"ט, האזנתי לרשת החסיבתית של 188 רק בשלב שהתקרבתי לגזרתם.

נ. שהתקרבת לכאן, זה היה בערך בחצות הלילה, איך התרשמח מהשיחות ברשת של 188?

ט. לא שמעתי את כל מה שדיברו שמה דווקא הייתי בהאזנה, במקומות שהייתי שקט ידעתי שהמצב לא טוב שם, ידענו את זה, מידיעות. המח"ט היה נותן לנו דו"ח מצב, כמעט כל הזמן. כל שעה היה נותן לנו דו"ח מצב והוא תאר לנו מה שקורה בדרום מתחילת הערב.

נ. מה הוא תאר לכם?

ט. בשלב של שעה 10 - 8, בערב בערך, נתן דו"ח מצב שהכוחות שמדרום לנו כנראה שמצבם קשה והוא נדמה לי הכיך איזה כוח, אני לא זוכר במדויק, שסורך לנוע לשם.

נ. זכור לך איזה בדוד זה?

ט. אני לא זוכר.

נ. הוא נתן הוראה לכוח להתארגן?

ט. כן. הוא נתן, וחוזר מזה הוא גם דיבר עם ברק, שהיה מג"ד 77 - שיתיה קצרה, ברק רצה למסור דו"ח מצב ליתוס"י לא לי.

נ. כשעשית את המארב, היית ת.פ. 188?

101

ט. בעצם, הייתי ת.פ. שלהט המח"ט שלהט דיבר אתי, אמרתי לו שלא ידאג, יהיה בסדר.

ח. באיזו רשת הוא דיבר אתך ?

ט. ברשת תופי, אבל ברשת עצמה לא שמעתי דיבוריט, זה מה שהפליא אותי.

נ. מי העביר אותך ת.פ. 188 ? יאנוש ?

ט. כן.

ח. ומתי חזרת ליאנוש ?

ט. מיד אחרי המארב הזה.

נ. מי נתן לך הוראה לחזור ליאנוש ?

ט. קראתי ברשת לקצין האג"כ של 188, בני קצין, אמרתי לו שהשמדתי און הכוח. אין שום הנועה על יד הכוח שלי, הוא אמר לי - תודה - יפה מאד, להתראות. ואז הקמתי קשר עם מח"ט 7.

ח. אתה הבנת שה"להתראות" זה שאתה עובר ?

ט. לא. קראתי למח"ט, הייתי בהאזנה, יש לי 2 מקלטי עזר.

ח. קראת למח"ט 7 ?

ט. כן. על 2 הרשתות הייתי ועל הרשת הפלוגתית שלי קראתי למח"ט, אמרתי לו שכאן סיימהי מה יש לו בשבילי. אמר לי - תבצע סריקה כזאת כמו שאני בקשתי.

נ. הוא מסר לך את הדו"ח מצב, שהמצב קשה - זה היה ב- 10 - 8 ?

ט. לפני זה לא היתה ההרגשה שהמצב קשה.

נ. ובגזרה שלכט ? הצפונית ?

ט. בגזרה שלנו, במקום שאני עבדתי באזור בין קוניטרה עד לקצה גבול הגזרה החטיבתית, השמדתי בערב ובלילה כ- 50 טנקים. שם.

נ. איזה כוח זה היה ?

ט. גדוד ואולי יותר מגדוד מחטיבת 62 או 52.

102

- נ. דיבר אתך משיהו מהטיקוד או מהאוגדה ?
- ט. לא. אף אחר. גם לא שמעתי אותם.
- נ. תעלת הנ"ט נגמרה באזור זה ולכן על הקרב שלך היא לא השפיעה ?
- ט. לא. למחרת היא כן השפיעה.
- נ. איפה היה קרב למחרת, ביום שני ?
- ט. היה לי פה. באזור הזה... היה לי אישה מהמח"ט להיכנס קדימה לעבור את השטח שלנו, הבעייה שבאתי לעבור את הקו הסגול באזור צפתניה - - שרקיה שם יש מוקשים, ראיתי אותם, אז רציתי לתפוס את האזור הזה.
- נ. מוקשים שלנו ?
- ט. אני חושב שכן. כן. זה מוקשים שלנו, פשוט היתה החקפת חי"ר כאן לכוון 107. המח"ט נתן לי מקודה לנוע לתת נכנסתי ובקשתי אישור לעלות לפעלה. בסוף התחרטו...
- נ. אתה זוכר את השיחה הזאת, על גדוד, הגדוד שהכין יחידה לשלוח לגזרה הדרומית, שהמצב היה קשה ?
- ט. לא. אני לא זוכר את זה, אבל אני משוכנע שהוא אמר למישהו להתכונן, פשוט הייתי עסוק.. אגיד לך את האמת, הייתי אמנם ברשת החטיבתית, אבל כשאתה באמצע המלחמות שם, אתה שומע את זה ברקע, רק אם השם שלך מופיע אתה קולט את זה.

עוֹתֵק מִסֵּף א. מתוך... עוֹתֵקִים
מִסְמַךְ זֶה מְכִיל מ. עמוֹדִים

10.3.73

עדותו של סא"ל זאב - אורן - מג"ד 13

נבו אתה העדת בפני ועדת החקירה ובפני אלוף אבידר. איני מתכוון לשאול אותך על כל עלילותיו המפוארות של גד' 13 במלחמה, אלא רק לבדוק מספר נקודות השייכות לתפיסת ההגנה ב-רמה"ג. אתה העדת על כך, שהטנקים של גדוד 74, זה שהיו בגזרתך, בשלב שלפני כניסת חט' 7 לגזרה - לא היו תחת פיקודך, אלא תיאמת אותם על בסיס של יחסים אישיים.

זאב אורן - כן.

נ. האם זה היה המצב הרשמי הפורמלי מבחינת פקודות הקבע, וכדומה?

ח. לא היו פקודות לקראת העניין הזה.

ש. במצב בט"ש?

ח. במצב בט"ש לי היו ת"פ מחלקות טנקים למוצבים שלי.

ש. כמה היה לך ב-סה"כ?

ח. 5 מחלקות.

ש. 5 מחלקות ת"פ והשאר?

ח. כן. השאר היו תחת פיקודו הישיר של מג"ד הטנקים נפשי.

ש. היתה לך גזרה גדולה, האם נתת לכל פלוגה שלך לערך מחלקה, או שאתה החזקה את הטנקים

תחת פיקודך?

ח. לא, לא. זה היה ת"פ כל מוצב.

ש. ת"פ כל המוצב?

ח. לא ת"פ המוצב. אלא זה היה מיועד כסיוע למוצב. לא בדיוק ת"פ, אלא כסיוע.

ש. אני חוזר, 5 מחלקות הטנקים היו תחת פיקודך, או כסיוע?

ח. כן. כן תחת פיקודי.

ש. אתה מקוון את ההבדל בין ת"פ סיוע ישיר כללי וכדומה?

ח. למדנו! למדנו!

ש. מה היתה הזיקה או הקשר שלהם ל-מג"ד 74?

ח. עצם העובדה שהם היו שלו. הם היו חלק שייכים לגדוד שלו.

ש. כלומר בתחזוקה וכדומה, כוח אדם.

ח. נוהלים וכדומה.

ש. אבל פקודות אש ותנועה?

ח. היו שלי עד לשעה 2

ש. מה קרה בשעה 2?

ח. בשעה 2 מג"ד הטנקים - התחיל לשלוט בהם. מקביל אלי, במקביל. הכפיפות היתה

מוגדרת. אבל מצב הקרב היה כזה, שלו היה יותר כוח בשטח לשלוט בהם מאשר לי. הם היו

גם שלו.

עוֹתֵק מִס' 1.

זאב אורן

- הוא היה צריך אותם לעצם המלחמה שלו. ואני לא יכולתי לקרוא בדיוק כל מחלקה מה היא עושה.
 אני ישבתי אמנם ב-חפ"ק, אבל לא היתה לי שליטה.
 ש. אתה ישבת בתל-נידא.
 ת. כן. על אבו-נידא. אבל לי לא היתה שליטה ישירה מה קורה בדיוק - בשלב מסוים, ברגע מסוים ובמוצב מסוים בדיוק. ואז הוא היה בשטח ורץ עם הטנקים. וברגע שהוא היה צריך מחלקה מסוימת למקום מסוים, הוא לא ביקש ממני אישור, אם אני יכול לקחת או לא יכול לקחת, הוא אמר - "נוע אחרי" - וזה החבר"ה שלו, והם רצו.
 ש. כלומר - הוא "גנב" אותם ממך. אם נסבר במילים גסות.
 ת. כן. ואני השלמתי עם העניין, מתוך העובדה שהבנתי שהם לא הולכים לשחק, אלא הם הולכים לעשות גם את המלחמה.
 ש. ביום שבת האמרו לך שיש כוננות או שיש מלחמה?
 ת. שום דבר. שום דבר.
 ש. על מלחמה לא שמעת?
 ת. שום דבר.
 ש. היית בקבוצת פקודות כל שהיא?
 ת. שום דבר.
 ש. בשבת? ביום שישי?
 ת. שום דבר.
 ש. לא היית בקבוצת פקודות, לא ביום שישי, ולא ביום שבת. אתה בטוח?
 ת. מאה אחוז.
 ש. בטלפון הם דברו אתך?
 ת. בטלפון.
 ש. מה הם אמרו לך?
 ת. כוננות. שיש כוננות ליום קרב. שום קבוצת פקודות. באיזה שהיא צורה גם לא... שבוע לפני זה.
 ש. מתי ראיתך בפעם האחרונה את מפקד החטיבה לפני מלחמה?
 ת. כיום שבת בבוקר עשינו סיור במוצבים.
 ש. עם ה-מח"ט?
 ת. עם ה-מח"ט. הוא לא הכיר את המוצבים. זה מפקד שהתחלף יומיים קודם.
 ש. הוא לא נתן לך פקודת תדרוך קרב וכדומה?
 ת. בטלפון דברנו, אם פה תהיה פעולה כזו, אז הטנק יעלה לכאן, זאת אומרת, דברים קונקרטיים ליום קרב.

עוֹתָק מִס' 1.

זאב אורן

- ש. מתי ראיתו מישהוא ממפקדת הפיקוד, אלוף, קצין אג"מ, לפני המלחמה.
- ת. שבועיים-שלושה בביקור שגרתי.
- ש. בשבועיים האחרונים לפני המלחמה, לא ראיתו את מפקד הפיקוד?
- ת. אני לא זוכר מתי היה ביקור האלוף, אבל האלוף היה אצלנו, בביקור שגרתי, שעשינו ביקור עברתי במוצבים.
- ש. בראש השנה היה שר-הביטחון, האם בקרו אז אצלך.
- ת. לא ראיתי.
- ש. לא ראית אותם. גם לא ידעת שהם בקרו?
- ת. ידעתי שהם היו - נדמה לי בתל-פארס.
- ש. שהתחילה המלחמה היתה הפגזה חזקה על תל-נידא?
- ת. חזקה.
- ש. מהמקום הזה, של אבו נידא יש תצפית טובה על השטח?
- ת. ראיתי הכל.
- ש. הכל? מתי בערך ראית את הטנקים שלהם, או חי"ר, מתחילים לנוע?
- ת. ב-14.30-15.00 מיד. זה היה, אני מעריך זה בערך 1/2 שעה הפגזה.
- ש. ואז הם התחילו גישור?
- ת. אז הם נגשו לגישור, ראינו את כל העסק נוסע. בגזרה שאפשר היה לראות אתה לא רואה בדיוק את הכל.
- ש. כן, אבל היית בתצפית מצויינת והייתה לך משקפת טובה.
- ת. הייתה לי משקפת טובה.
- ש. כמה טנקים בערך עברו בגזרה הזאת, של מול החרמונית, הם פרצו, נכון, על-יד 107?
- ת. הם פרצו מדרום ל-110.
- ש. אז את לא ראית.
- ת. ומצפון ל-109 את זה כן ראיתי.
- ש. 110 לא ראיתי.
- ת. לא ראיתי - אבל קבלתי דיווחים. אני הייתי...
- ש. אני מדבר על מה שראית.
- ת. אה... מה ראיתי? מצפון ל-109 ראיתי פריצה (מפה)
- ש. מה גודל הכוח כאן?
- ת. קשה לי להזכר אני חושב לפחות גדוד טנקים. 30 טנקים והרבה חי"ר ומשאיות. ראיתי גם את מה שנקרא "ציר-אמריקה". פה ראיתי את התנועות.

עו תק מס' 1.

זאב אורן

- ש. גם כן כגדוד טנקים?
- ת. קשה היה בדיוק לספור את הטנקים, זה היה מאוד מעורבב עם הרבה נגמ"שים וארטילריה. סדר גודל של גדוד טנקים.
- ש. סדר גודל. אם זה 20 או 40 לא משנה, או 50.
- ת. כן. זכערך. זה תלוי גם באיזה שלב.
- ש. זה הציר המרכזי - היה 107? שם היתה הפריצה?
- ת. כן, מצפון.
- ש. והם ניגשו לגישור תעלת ה-נ"ט?
- ת. כן. את טנקי הגישור ראיתי כאן.
- ש. על-ידי 109 דוקא?
- ת. כן.
- ש. ו-ע"י 107 לא ראית?
- ת. לא, שמה זה מוסתר קצת. האזור של הגישור הוא לאחרי קפלי קרקע.
- ש. ובגזרה הצפונית יותר, לכיוון מוצבים 104?
- ת. תצפית לא היתה.
- ש. אבל דיווחים?
- ת. היו לי כן.
- ש. אני מתעניין בגיזרה הזאת, מקום שחטיבה 7 בלמה את הטנקים הסוריים. מתי בערך הגיעה לשם?
- ת. קשה לי לזכור מתי הגיע מה.
- ש. מה היו תפקידי וייעודי מוצבי ה-בט"ש במלחמה?
- ת. תצפית, דיווח אחרנית, טיווח אש, ארט"ו והשמדה בגזרתם.
- ש. מה זה "גזרתם" - לפי טוח?
- ת. לפי טוח הנשק.
- ש. איזה נשק?
- ת. הנשק הגדול היה 81, כלומר - בעל טוח הארוך ביותר שהיה בכל המוצבים.
- ש. ופעלו המרגמות?
- ת. הן פעלו יוצא מן הכלל. ירו המון. למרות ההפגזות הארטילריות.
- המוצבים בנויים עם בונקר, בזמן הפגזה, כולם בבונקר, גם הרגמים, גם הרובאים. כשצריך להילחם מהמוצב, כולם יוצאים החוצה ע"מ להילחם.
- ש. העמדות עם מחפי ראש?
- ת. רק העמדות 20 מ"מ כאלה, והן בודדות.

עוֹתָק מִס' 1.

זאב אורן

- ש. האם קיימות עדיין עמדות הבטון עם חרץ ירייה שנקראו פעם עמדות סלע?
ת. זה לא במוצבי ה-בט"ש. זה מה שהיה באמת במוצבי סלע, אבל קשה להילחם בהן. אי-אפשר להפעיל הנשק, זה לא זה. וגם הגיזרה צרה מאוד.
ש. גזרה צרה מאוד, אבל זה עם מחפי ראש.
ת. אבל מזה לא נלחמו.
ש. האם תיפעלו נשק מתוך עמדות בלי מחפי-ראש?
ת. ודאי.
ש. ותחת הפגזה ארטילרית?
ת. כן.
ש. או שהיו תופשים את העמדות כאשר הוסטה אש האוייב?
ת. בדרך-כלל אחרי שהפגזה הוסטה - היו תופשים את העמדות.
ש. כשאנחנו תוקפים; אנחנו מסיטים את אש החיפזי הארטילרית כמה שיותר מאוחר, כדי שהאויב לא יספיק להתארגן בעמדות. האם הסורים כאן לא פעלו בשיטה זו והסיטו אש, ברגע האחרון - שאז אתה לא מספיק לצאת מהבונקר?
ת. העובדה היא פשוטה: למעט החרמון - כל מוצב שניסו לתקוף אותו ושהיה בנוי בדגם הזה של מוצבי ה-בט"ש - שום התקפה לא הצליחה. זוהי ההוכחה הפשוטה.
ש. זו הוכחה שיש לנו חיילים וסגל פיקוד נפלא, ויתכן שהסורים קצת פחות טובים. כדי להבין אני מתכוון לבודד - אם אפשר לבודד, את האלמנט הזה של תפישת הגנה.
ת. בעיקרון אתה צודק. קשה היה לי להבחין בעניין הזה. אני, למשל, דיברתי עם מוצב 110. הוא אישר לי הפגזה, הפגזה, הפגזה. נגמרה ההפגזה - אושר לי "נגמרה". טנק תיכנס לעמדות - נכנס לעמדות! אחרי כמה דקות היתה הסתערות חי"ר עליו. אני מעריך שהם פעלו ככה.
ש. בחזית הדרומית?
ת. זה היה ככה...
ש. בדקתי כמה באמת הסתערו על המוצבים. זו לא היתה תופעה שגל הלך וגל בא, ושוב גל, עד שלוקחים את המוצב. אולי תקפו פלוגה או גדוד, אבל לידי ביטוי באו רק גחלקה או שתיים. אני יכול לדעת לפי גופות שנספרו.
ש. מוצב 110 עמד בהתקפת חי"ר. ספרתי 13 גופות. מוצב 105 קיבל התקפת חי"ר - ספרנו 8 גופות. זאת אומרת, אי-אפשר כאן לדבר על המון חי"ר.
ש. האם תקפו גם זחל"מים?
ת. עם נגמ"שים.
ש. מוצב זה דבר קטן. אתה לא יכול לפרוס יותר מאשר פלוגה.
ת. נכון מאוד. וזו הסיבה... יתכן, אבל לא למעשה.

עוֹתָק מִס' 1.

זאב אורן

- ש. האם הם ניסו לפצח עמדות לפני זה בטנקים?
 ת. כן, כן, גם כן. לא, לא בצורה מסודרת.
 ש. בקיצור.
 ת. קשה לבחין שפה היה משהו, מי יודע מה, כזה מתוכנן ומתוחכם, שכל פרט יודע, וזה מתואם.
 קשה היה להבחין בעניין הזה, היתה יותר הרגשה שזו הסתערות של פרשים - כזאת, ככה, איך שבא, לפחות מתוך הדיווחים וקריאת הקרב. וקשה היה להבחין בעניין שזה מאוד מאוד מסודר.
 למשל, אם זה היה מאוד מסודר, אז נשמע מאוד טפשי. אני היום יודע שבאזור הזה של קחטניה, שמצפון ל-109 (מפה), אני מעריך שבמשך 5 ימים ישבה חטיבת חי"ר עם גדוד טנקים עד שהדפו אותם. מהיום הראשון, עד שהדפו אותם. ועד היום לא ברור לי מה מנע מהם להסתער על 109, או מנע מהם להיכנס לקוניטרה. הם לא נכנסו.
 ש. הסורים לא נכנסו?
 ת. להערכתי - לא. יש כאלה שטוענים שכן. אם נכנסו, אז חיילים בודדים. קוניטרה היתה בידינו משך כל המלחמה. צריך פעם אחת להבהיר את העניין הזה.
 ש. הממשל הצבאי וכל אלו נשאר בקוניטרה?
 ת. בודאות. בודאות. זיילים בודדים אולי נכנסו לקוניטרה. אבל אני הרגשתי שההתקפה, ההתקפות לא היו מסודרות. לא היו מסודרות. ברמות - פחות מהגרוד, זה היה ככה, מאוד חובבני.
 ש. לזמן מלחמה יש תיק מוצב?
 ת. יש תיק מוצב.
 ש. מה התקן למלחמה?
 ת. מבחינת?
 ש. כוח אדם ונשק?
 ת. אין שינוי.
 ש. אין שינוי בין בט"ש בזמן מלחמה?
 ת. כן.
 ש. בין 12 ל-16 איש? לא מחלקה?
 ת. לא.
 ש. מרגמה אחת 81?
 ת. כן.
 ש. כמה בזוקות?
 ת. תלוי במוצבים השונים, בין 1 ל-3.
 ש. בוא ניקח את 109.
 ת. 109 - נדמה לי 3.
 ש. בין 1 ל-3? ?

- ח. בין 2 ל-3. אפילו 4. ב-107 הגענו ל-4 בזקות.
- ש. תיקני?
- ח. תיקני. נדמה לי שהיו 4 בזקות, אם אני לא טועה.
- ש. עכשיו, הוה מיקוש נגד אדם בסביבות המוצבים?
- ח. בחלק, בחלק מהמוצבים.
- ש. למה לא היו באחרים?
- ח. לא זוכר בדיוק באיזה מוצב היו. אני אישית, אף אחד לא שאל אותי, המוצבים האלה נבנו בלי שאנחנו נעצתי; אני אישית - נגד העניין הזה של מיקוש נ"א. אני אישית; נגד העניין הזה של מיקוש נ"א.
- ש. למה?
- ח. למה שזה, לדעתי, לא יעיל. זה לא יעיל, ובדרך כלל גם אנחנו עולים על זה.
- ש. אבל למה זה לא יעיל?
- ח. זה לא, זה לא עוצר כלום.
- ש. נ"ט?
- ח. נ"ט - טוב מאוד.
- ש. האם כל המוצבים היו סביבם נ"ט?
- ח. היו סביבם, כן.
- ש. באיזה מרחק מהמוצבים?
- ח. זה תלוי, היו חגורות נ"ט שהלכו בין המוצבים. היו חגורות נ"ט שעברו לפני המוצבים.
- ש. וזה פעל במלחמה?
- ח. כן, כן. זה היה יעיל. טנקים הגיעו ל-נ"ט ועלו עליהם. אנחנו הנחנו ביום שישי וחמישי ורביעי ולפני המלחמה, הנחנו חגורות נ"ט והם עלו עליהם.
- ש. מי הניח - חיל הנדסה או חבר'ה מהגדודים?
- ח. חיל הנדסה.
- ש. לך יש מחלקת חבלה בגדוד.
- ח. לא, החבלנים בגדודים שלי מפוזרים במחלקות רגילות. כלומר, אין לנו תקן של מחלקת חבלה.
- ש. החבלנים לא השתתפו בהנחה?
- ח. לא.
- ש. החיילים שלך בגדוד יודעים להניח מוקשים?
- ח. כן.
- ש. מאומנים?
- ח. מאומנים. יש לי הרבה מעבר לתקן הרגיל.

- ש. האפשר להניח מוקשים? בלי בעיות? בלי מהנדסים, ע"י חבלנים גדוריים?
- ת. הולך הולך. אולי עם קצת הכנות, קצת יעוץ.
- ש. הפעלת תול"רים במלחמה? לא היו תול"רים במוצבים?
- ת. היו, במוצבים - כן.
- ש. איפה היו לך?
- ת. היו 4 תול"רים במפקדת הגרוד.
- ש. על ג'יפים?
- ת. על ג'יפים.
- הופעלו?
- ת. לא היה מקום להפעיל אותם. במלחמה תול"ר זה דבר פגיע ביותר.
- ש. בהפגזה ארטילרית?
- ת. הכל היה נוסע. ביום הראשון ירו על קונטרה. 2 פנצ'רים, בשני הגלגלים - נגמר ה-תול"ר. זה לא זה.
- ש. והפעלתו מהקרקע?
- ת. אני לא יכול לדבר על מה שהיה במלחמה, למה שזה לא נעשה ואין לי ניסיון. אבל אם אתה שואל אותי, דוקטרינרית, לא צריך אותם. לפני כן. אתה ב-500 או ב-300 עם אר. פי. ג'י. אתה רוצה לסגור טוח - קדימה, תוריד את חוליות טנקים לחוף הוואדי. גם לא במוצב היא מקבלת ארטילריה.⁽¹⁾
- ש. אני שואל אותך: האם היה מקום להניח תול"רים במוצבים? האם עכשיו, כחכם לאחר מעשה, היית מכניס תול"רים למוצבים, אם לא היו לך מספיק טנקים?
- ישבתי מאז המלחמה בהרבה מוצבים ולא הכנסתי תול"רים פנימה. זה דבר פגיע ביותר. רמת-הגולן לא מתאימה לענין הזה. סיני יותר מתאימה לעבוד באגפים עם תול"רים - במקום שאין הפגזה.
- ש. ותותחי נ"ט 90 מ"מ?
- ת. אותו דבר. זה קצת פחות פגיע, אבל התותח פחות טוב. הוא קצת פחות בטוח.
- ש. כלומר, אם אין לך טנקים - אתה לא רואה מקום לנשק נ"ט?
- ת. יש לנו אר. פי. ג'י. זה כלי טוב מאוד.
- ש. לאיזה טוח?
- ת. עד 400, זה פוגע.
- ש. מה אתה עושה אם הטנק עמד לך על 800?
- ת. צריך טנקים.
- ש. אתן לך דוגמא: סורים כבשו את מוצב החרמון. שמו שם תול"רים - ידוע לך?
- ת. כן, זה טוב, שטח ההרי, שבאמת, כשטנק לא מגיע, זה טוב. טוב על צירים מוגדרים, שאין מרחבי תמרון, ואתה רוצה לפגוע במשהו.

(1) כוונתו שאם הטנקים נמצאים מעבר לטוח היעיל של מפעילי הנשק, ה-נ"ט מקל עליהם להתקרב לטנקים ע"י שיתגבכו בוואדי לעברם.

(2) כוונתו שהתול"רים פגיעים אף במוצב.

זאב אורן

עוֹתָק מִסֵּף א.

- ש. אני לא מדבר על שטח כמו סיני - אני מדבר על רמה"ג, מקומות שהשטחים הם סלעיים מאוד והטנק לא יכול לדהור, אלא הוא נוסע לאט לאט בין הסלעים.
- ת. לא, לא נראה לי העניין הזה של תול"ר. אני אומר לך: הייתי בהרבה מוצבים מאז המלחמה - ולא מצאתי מקום שכדאי להכניס בו תול"ר. עם תול"ר קרקעי, בסדר, אז הוא ירביץ פגז אחד - יתרון עצום; הוא ירביץ 2 פגזים; הוא יהיה מיד פגיע. זה דבר שרואים אותו מרחוק יורה, והעמדה שלו מוכרחה להיות גלויה.
- ש. המרגמות 81 שלך פעלו תחת אש?
- ת. גם היו לי הרוג ופצוע באחד המוצבים, שקיבל פגיעה ישירה.
- ש. היה להם ערך בשיבוש פעולת האויב?
- ת. יוצא מן הכלל.
- ש. כן?
- ת. טוב מאוד. זה אני קראתי לזה מקלען של המוצב, מפקד המוצב. זה דבר כזה נייד שיורה רחוק, עם פצצה לא רעה. הוא לא צריך הרבה אישורים והוא לא צריך לבקש ארטילריה. ולאחרונה, יש לי את הכלי על-ידי והוא יורה כל מה שהוא רוצה - וזה גם הולך מהר. וזה דבר טוב מאוד.
- ש. כמה פצצות של 81 היו בכל מוצב?
- ת. היה תקן של 72 חנ"מ ו-24 זרחן.
- ש. זה הכל?
- ת. בסביבות 100. זה התקן הרגיל.
- ש. זה לא מספיק אפילו לשעת אש.
- ת. זה אנחנו דחפנו למוצבים. דחפנו, לא היה מוצב שמרגמה רצתה לירות ולא היתה לה תחמושת.
- ש. אבל זה מה שהיה למלחמה התקן? 100 פצצות?
- ת. 70 חנ"מ, ועוד נדמה לי 48 זרחן, 36 תאורה, אם אני לא טועה.
- ש. בפצצות 52 השתמשתם?
- ת. מעט, מעט מאוד. זה פחות מדויק. גם הטוח הוא קצר. גם האפקט הוא לא אפקט. הוא פחות יעיל. 52 הוא פחות יעיל.
- ש. לאחר שכוחותינו גמרו את שלב הבלימה באותה גזרה יצאתם לעבר הקו הסגול.
- ת. כן. כן.
- ש. השתתפת באיזה התקפה?
- ת. בהתקפות - לא.
- ש. בהגנה?
- ת. בהגנה - כן.
- ש. איפה?
- ת. בתל-א-שאמס.
- ש. ישבת שם?
- ת. ישבתי שם.

- ש. היו שם עמדות מוכנות, לסורים?
ת. כן, כן.
ש. איזה עמדות?
ת. לא עמדות. בונקרים - בונקרים מנהלתיים יותר. זה לא היה בונקר לחימה. זה לא היה מוצב שהיה מאורגן לחימה.
ש. ומוצב?
ת. מוצב, שאנחנו ראינו במלחמה עוד, שהוא היה מוצב נ"מ של בסיס טילים. הם היו יורים משם טילים, והיו שם בונקרים לאנשי הצות והצותים.
ש. ברור. תפשתם אותו להגנה על תל שאמס?
... להגנה.
ש. באיזה כוח?
ת. עם כל הגדוד.
ש. כל הגדוד ישב על התל?
ת. על התל ועל נפואה - מה שנקרא; על התל והצדדים.
ש. עכשיו, הגדוד לא ישב בתוך הבונקרים?
ת. בבונקרים.
ש. כל הגדוד בתוך הבונקרים?
ת. כל הגדוד
ש. ומאיפה ניהלתם את הלחימה?
ת. מהעמדות בחוץ, שבנינו. עמדות שקיים.
... אבל בהם לא ישבתם בהפגזה?
ת. לא, לא.
ש. מה היה כושר ההישרדות של חי"ר, שהוא לא יושב בבונקר ותחת ארטילרית?
ת. בקרב, בשדה הקרב, כמו שהוא נראה היום - חבל על כל יהודי לצאת החוצה, חבל על כל יהודי, ואנחנו ניהלנו ככה.
ש. מה היה קורה לו הורו אותך לתפוש תל דומה שאין בו בונקרים, אז איך אפשר להם להישאר בחיים?
ת. אי-אפשר. אם הוא מקבל מכות, אי-אפשר. פרט ל-מג"ד ול-מ"פ ול-קמ"נ ועוד איזה קמב"צ או מישהו - בזמן הפעילות השוטפת הרגילה אף חייל לא נמצא בחוץ. בהפגזה אני אומר - אף חייל. לא תצפיות ולא כלום. מג"ד ו-קמב"צ יושבים בעמדה חיצונית, עמדה קטנה, שהיא יחסית, אם יש פגיעה ישירה, אז פגיעה ישירה. אבל אם אין פגיעה ישירה, אין בעיה.
ש. ומה אתה עושה אם מפגיז אותך עם חנ"מ או מעורב עשן עם זרחן, ופתאום אתה מגלה אויב במרחק של 100 מטר.

זאב אורן

עוֹתָק מִס' 1.

- ת. כולם קופצים החוצה מהבונקרים, וזה מתורגל. זאת אומרת, הפרינציפ צריך להיות כזה, שעד העוזי וה-רומ"ט לא מגיעים לטוח, והאויב לא מגיע לטוח שלהם, החבר"ה יושבים בשקט, מוכנים חגורים כולם, ולשריקה או למלת קוד או לקשר או לטלפון - לא משנה כרגע השיטה - מזנקים אחד, כל אחד, לגזרה שלו מתוך הבונקר ומגינים על המקום.
- ש. ב-זחל"מים לשבת?
- ת. פגיע, זה כמו עמדה חיצונית. רק זה דולק.
- ש. ואפילו לא משנה אם זה זחל"מ או נגמ"ש עם גג?
- ת. לא משנה. טנק זה כבר דבר משמעותי.
- ש. טנק זה כבר יכול לעמוד גם בפגיעה ישירה של... .
- ת. גם נגמ"ש זה כבר משמעותי וגם מחסי הראש.
- גבו - תודה.

18.4.74

עדותו של סרן צביקה גרינגולד

מפקד "כח צביקה"

נבו. מה שאני רוצה לשמוע ממך צביקה, זה על הקרבות שהשתתפת בהם. לפני זה סיפור רקע וכל מיני פרטים שתוכל למסור לי על המערכה ב-רמת-הגולן. צביקה. שבועיים לפני המלהמה, בערב ראש השנה, למעשה עזבתי את החטיבה, הייתי צריך ללכת לשבועיים להיות בבית - לחופשה, לאחר מכן ללכת ל-קורס מפ"ים ואחרי הקורס להשתחרר. המלחמה תפסה אותי לפני ה-קורס, חוץ כדי חופשה בבית.

ש. מה היה תפקידך האחרון?

ת. מ"פ ב-גדוד 74. בשבת שמעתי ברדיו, לא משום מקור אחר, שהתחילה המלחמה, אז החלטתי שיקול כזה, שאני לא מוצב בשוט יחידה,

ש. ולא קראו לך מה-גדוד?

ת. לא. לא מוצב בשוט יחידה, והחלטתי שאין לי שום מקום אחר ללכת - אלא בחזרה לחטיבה שלי ולראות מה אפשר לעשות, ואז עליתי ל-רמת-הגולן.

ש. איך עלית?

ת. נסעתי ב-טרמפים והגעתי ל-נפח בסביבות 1730. הגעתי ל-נפח, למקום ההתאגדות שלי, אז פגשתי שם חבר'ה מה-גדוד והתחלתי לשאול מה עם ידיעות, מה קורה, והם ידעו מעט מאוד. אחרי כשעה וחצי בערך, הצלחתי ליצור קשר ב-אלחוט עם קצין ה-אג"מ של החטיבה ואמרתי לו שאני ישנו, ושיגיד לי מה לעשות.

ש. מניין לקחת מכשיר קשר?

ת. היה במחנה של ה-גדוד, היה זח"ל מג"ד והיתה תחנת אלחוט. אז הוא אמר לי לבוא אליו, הוא ישב ב-חפ"ק ב-נפח, חפ"ק של החטיבה שלנו, 188 וגם, אם אני לא טועה, אני לא בטוח גם אלוף הפיקוד. אז באתי אליו, דבר ראשון שהוא אמר לי לעשות, זה לרוץ החוצה, היו צריכים להגיע שני נגמ"שים עם פצועים מה-חטיבה ולראות מי הגיע, ומי לא הגיע... לאמת ידיעות שהצליחו להוציא עשיתי את זה וחזרתי אליו, כשחזרתי אליו הגיעו קצין חימוש של החטיבה וה-סמח"ט ואמרו שהגיעו סנקים מה-קו פגועים...

ש. באיזו שעה זה היה?

ת. זה היה ב-7.

ת. כשהגיעו מה-קו 4 סנקים וקצין ה-חימוש הבטיח שתוך שעה יחזירו לפחות שני סנקים ל-מצב תנועה, אז ה-מח"ט אמר לי לגשת לשם ולהכין את הסנקים, להיכנס אתם על ציר הנפט ולהתקשר ל-מח"ט. ציר הנפט לכוון חושנייה. יצאתי לסנקים, הסנקים האלה היו פגועים כולם, בשני סנקים היו גויות. הוצאנו את הגויות. היה שם מ"מ מ-גדוד 53 - חגי, ואמרתי לו לאסוף את ה-חיילים, הוא אסף את ה-חיילים, חילקתי אותם ל-צוותים, אמרתי להם להיכנס ל-סנקים, להתחיל דבר ראשון לנקות אותם מה-דם, ויחד עם אנשי ה-חימוש שהיו בשטח, קצין חימוש הביא אותם להתחיל להכין את הסנקים לתנועה. אבל הזמן עבר וכל הזמן הגיעו שליחים מה-סמח"ט לצאת, לצאת לצאת, לחצו עלי כל הזמן לצאת, והתחיל להסתמן תיקון של סנק אחד, שאר 3 ה-סנקים העריכו שייקח הרבה יותר משעה, 5 שעות ויותר. חוץ כדי זה הגיע סנק מ-גדוד 82 שבזמן התנועה שלהם נשמט ב-סינדיאנה, נפל לו גלגל מתח, והוא תוקן וחזר אלי. ואז לקחתי והעליתי את חגי ה-מ"מ על ה-סנק הזה, אני עליתי על סנק שהצליחו לתקן אותו במקום, ויצאנו עם 2 סנקים על ציר-הנפט, מ-נפח ל-כוון חושנייה, זה כניסה לשטח בסביבות 9. יצרתי קשר עם ה-מח"ט, הזדהיתי בשמי ה-פרטי.

ש. הוא הכיר אותך ?

ת. הוא הכיר אותי והוא ידע... הוא לחץ כל הזמן שיכניסו אותי, שיכניסו אותי פנימה, דבר יחידי שתוא לא ידע - זה כמה סנקים אני... ואני לא הספקתי לדבר איתו, כי הוא נהרג למחרת, אבל אני מבין שהוא חשב שזה כוח בסדר גודל של פלוגה לפחות והוא לא ידע שזה שני כלים. ולמעשה - אף אחד לא ידע וזה התברר לי אחרי המלחמה, שהתחילו להתברר דברים, אז כל מי שסיפרתי לו שזה היו 2 סנקים, וברוב הזמן סנק אחד לבד - השתגע לגמרי. בקיצור, נכנסתי פנימה על ציר מחזה, ציר הנפט ל-כוון חושנייה ונעתי בתנועה איטית. מה שאני יודע - באותו זמן - ה-מח"ט נתן לי הוראה לנוע על ציר מחזה, להגיע ל-ציר כביש ולעלות על ציר כביש.

ש. כביש - זה הציר שנכנס ל-חושנייה ?

ת. להתחבר ל-ציר רשת, לנקות, לפי הערכה שלו, זה מה שהבנתי ממה שהוא אמר לי. יכול להיות שהוא העריך אחרת, אני לא רוצה לדון בהערכות שלו, אבל לפי מה שאני הבנתי, הכל מנקודת ראות שלי. השיקול הזה, שפה - באזור חושנייה יש כוחות מעטים, הוא הכניס את גדוד 82 ל-אזור הזה, על ציר רשת מ-צפון ל-רשת 56.

צומח או 1

ש. ל-צומח של רשת...

ת. רשת-כביש. כדי למנוע כניסת כוחות מ-ציר טרויה פנימה.

ש. ציר טרויה ל-כוון כודנא?

ת. כן. והוא האמין שעל ידי זה הוא חוסם את כניסת הכוחות, ואותי הכניס הנה לנקות את השטח וה-מטרה שלו, עד ה-בוקר להביא ל-מצב כזה שפה יהיה נקי. ונוכל לנצל, פחות או יותר, את קרב ה-גבול. וזאת היתה למיטב הבנתי... ה-שיקולים לעניין הזה. אני נכנסתי פנימה ואז ב-אזור הזה, קילומטר ו-חצי לפני צומח מחזה - כביש, נתקלתי כשה-טנק שלי מוביל וה-טנק שלי חגי אחרי.

ש. באיזה מרחק זה היה ממך?

ת. 15 - 10 מ'.

ש. ממרחק קצר?

ת. זה תנועות לילה.

ש. היו לכם אורות?

ת. לא. נתתי הוראה: שום אורות, לא עיני חתול, לא א.א. שום דבר... כי... אני אגיע לזה בהמשך... אני מקווה שתבין... על כל פנים, באזור הזה נתקלתי ב-טנק שנסע מולי. זה היה, התנועה שלי היתה - נסעתי, עליתי ל-עמדה על גבעה כזו - כמעט שנחתי לנהג להמשיך לנסוע, מ-טווח של 10 מ' לפני ראיתי טנק סורי, נוסע. נתתי פקודת אש, ה-טנק הזה נדלק ונתתי פקודה להסתלק אחורה. ברגע שנעצרתי בעמדה אחורית, יותר אחורה, ניסיתי לדבר עם אנשי ה-צוות, ואז התברר לי שה-קשר בטנק לא תקין, הסתכלתי ימינה ושמאלה, ראיתי את חגי עומד לידי, קפצתי מה-טנק הוא עמד ממש על ידי, תוך כדי תנועה אחורה ועמדתי על ידו, עליתי על ה-טנק שלו. אמרתי לו לעלות על הטנק שלי ושישדל לעשות מה שהוא יכול, שיראה לאן אני הוורה, ולאן אני נוסע, שיסע אחרי ויירה לאן שאני יורה, זיהיתי עוד 2 טנקים עומדים בצד, לא היה ברור לי שזה טנקים אבל זיהיתי צלליות בצד ויריתי - נדלקו.

ש. באיזה טווח זה היה?

ת. אני מדבר על טווחים של 20, 30 מ', לא יותר. ואז אחרי שפגעתי בשני הטנקים האלה - העפתי מבט מסביב ראיתי שחגי איננו, מסתבר אחר כך, הוא דיבר איתי בקשר, שהוא החליט שהוא לא יכול להפעיל את ה-טנק - והוא חזר חזרה ל-נפח לתקן את עצמו. אני נשארתי לבד בשטח.

1 או 1

צ. דברתי עם המח"ט כל הזמן הוא לחץ עלי שאגיד לו כמה כלים יש לי. ולא אמרתי לו, כי פחדתי שאם אני אגיד לו כמה כלים יש לי, הסורים ישמעו את זה, יעלו על זה, וישטפו את כל האזור. ההרגשה שלי היתה שהם מרכזים מאמץ על ציר הנפט לכוון נפת. אבל זה - כל הזמן דברתי עם המח"ט ואמרתי לו, הבטיח לי שהוא שולח לי פלוגת מילואים שהגיעה לרמה, שיכניס אותה אלי. בשלב זה נשארתי לבד. היו לי עוד כמה התקלויות, שהתנועה שלי על הציר, באותו אזור, פחות או יותר, היא אחורה וקדימה, אחורה וקדימה, היתקלות - הייתי פוגע, יורה ונוסע אחור. זה היה המשחק שלי. כשהגיעה אלי יחידת המילואים הזאת, זאה היתה פלוגה מ-179 שפיקד עליה מג"ד.

נ. מה שמו ?

צ. עוזי שמר, אג אני לא טועה, מילואים. הוא נכנס להיות ת.פ. המח"ט שלי והמח"ט שלי נתן לי אותו. עכשו : מסיבה פשוטה : אני הייתי בשטח, התמצאתי מה קורה והכרתי את השטח גם מהשרות שלי ברמה, הכרתי את השטח טוב מאד. והוא בא המג"ד הזה, הגיע לא ידע איפה הוא נמצא בכלל, כך שאני קבלתי אותו - הודעתי למח"ט ואמר לי לנסות להמשיך להתקדם, לכוון ציר כביש. באותו זמן - התקשרה אלי בקשר כל הזמן - חוליה טכנית, עלו על הרשת החטיבתית ושמעו אותי מדבר ברשת, אז הם קראו לי.

נ. מה היה שמך ? איך קראו לך ?

צ. צביקה.

נ. כוח צביקה ?

צ. אני הזדהיתי בתור צביקה ברשת. והם אמרו לי שהם בסביבות תרשנייה ומזהים כוחות אויב מסביבם ושאלו מה לעשות, לא שאלו מה לעשות, אמרו שרוצים שיבואו לחלץ אותם.

נ. איפה הם היו ? אתה יודע ?

צ. אני עכשו יודע. אז לא ידעתי. הסורים תפסו אותם בציר מחזה - כביש בצומת, יש שם מחסי ראש שהכינו אותם להפגזות שכל מי שנוסע בכביש, יהיה לו לאן להיכנס.

נ. הם היו עם זחל"מ ?

צ. הם היו עם זחל"מ, אבל הם נטשו אותו והתחבאו, אני לא ידעתי איפה הם ואני מצטער היום שלא נתתי להם הוראה לקחת את הרגלים ולברוח. אבל

צ. לא נתתי להם הוראה כזו ואמרתי שאני בדרך אליהם, מנסה להגיע אליהם, אני נתקל אמנם בהתנגדות אבל אני מקווה שאני אגיע. זה מה שאני אמרתי, אני לא הצלחתי להגיע אליהם, והסתבר שהסורים תפסו אותם ורצחו אותם. באותו שלב המח"ט ניסה להכניס מכוון נפח שיירה של אספקה לג'וחאדר על ציר הנפט השיירה הזאת הגיעה עד הצומת ישיבה - מחזה. מחזה - צבעון, כן זה ציר המים, פה עמד המח"ט על הציר הזה. הוא ניסה להכניס אספקה לג'וחאדר, התברר לי שלג'וחאדר הוא לא יוכל להכנס. הוא ניסה להעביר את המג"ד שהיה בגזרה בקו אליו (מג"ד 53 - נבו), המג"ד הזה נתקל כל הזמן, כל הדרך ניסה להתקדם ולא הצליח להגיע אליו, אף אחד לא סיפר לי ואף אחד לא אמר לי, אבל אני מעריך מתוך מה ששמעתי שהצליח להביא את הכוח שנמצא פה בקו, לרכז אותו ולהביא אותו אליו לציר צבעון. לנסות לעשות אתו משהו. הוא שמע דווחים שכוחות ממשיכים להיכנס על ציר כביש והוא החזיר את השיירה הזאת אחורה שהיא לא תילכד פה.

נ. איפה זה "פה" ?

צ. בין ציר כביש וציר מחזה וציר צבעון עד ציר מחזה. ואז כשהוביל את השיירה הזאת קמב"ץ נדמה לי ששמו הוא דרור, מחטמ"ר 820, כשהוא עבר עליד ציר כביש הוא צעק בקשר שהוא מזהה המון שיירות של טנקים של אויב, והצליח לעבור עם אורות מלאים, אני לא יודע למה הם לא פגעו בו. הצליח לעבור עשרות מטרים לפנייהם, לפני שהספיקו לסגור את הצומת. אז אני ניסיתי באותו שלב, להתקדם קדימה על ציר מחזה.

נ. והיו אתך כל הפלוגה הזאת מ-173 ?

צ. כן. הסתדרנו בשני טורים. הוא הסתדר בטור, ניסיתי להעביר חצי כוח שלו שיעבור אחרי ולפצל את זה, שלא תהיה שדרה אחת גדולה, אבל הוא הסתבך בקשר והשליטה שלו בכוח לא היתה טובה. וטנקים לא עברו. אני נעתי בין הגדרות על ציר הנפט, והוא נע על הכביש. ואז נענו קדימה כשבראש מובילים 2 טנקים אני והטנק שלו. לא של המג"ד עצמו - של אחד המ"מים, נענו קדימה, ואחרי זה איזה 10 מטרים נדלק הטנק הראשון נפגע ונדלק. לקחנו חזרה אחורה.

נ. ממה ?

צ. אני גם לא יודע אני יושב שזה היה בזוקה. נענו אחורה וחשבנו מה לעשות, הלחץ היה גדול, אמרתי למח"ט שאנחנו נתקלים, שהציר חסום, אמר לי - לחץ. תמשיך להתקדם. תמשיך להתקדם, אמרתי לו שיעלה עוד טנק אחד שלו קדימה.

10/1

אמרת למג"ד 179, כן ?

נ.

כן. אני אעלה בצד ואנסה לזהות מאיפה יורים, ולהשמיד כדי שנוכל להמשיך ולהתקדם. הוא העלה עוד טנק ועליתי אני בצד, במקביל אמרתי לו, אם אתה מתאר לך את המצב: הוא נע פה ואני בצד במקביל לו במרחק 10 מ" 20 מ" ממנו. אמרתי לו שמימין התחילו להתרכז טנקים וזיהיתי אותם לפי האורות הקטנים. עיני חתול זה נקרא. אמרתי לו שבזמן שאנחנו מנסים לבצע את התרגיל הזה, שאר הכוח יסתדר בשדרה על הכביש, עם הפנים ימינה וינסה לדפוק טנקים שמנסים לעבור מימין. הם היו כנראה מאד מבולבלים...

צ.

מי זה "הם" ? הסורים או היהודים?

נ.

הסורים לא היו מבולבלים. הסורים היו בסדר גמור, בשלבי האלה. המלואימניקים. והוא אמר להם לירות ואז עלינו שני הטנקים, והם נפגעו מאותו כלי כנראה - בזוקאי או משהו כזה. שהיה בצד הכביש, ואותה שנייה ממש 2 טנקים שלו-של המילואימניק הזה - המג"ד הזה-דפקו את הטנק שלי כי אני הייתי מימין לשני הטנקים שלהם. שני חש"ים נכנסו לי בטנק למטה, הרגו את הנהג. 3 אנשי הצוות אני, תותחן וטען נפצענו מכוויות וקפצנו החוצה. בשלב הזה, התחלתי לרוץ בכוון ההפוך אחר כך התהפכתי חזרה, התחלתי לרוץ, עליתי על טנק שלהם, והתברר לי שזה טנק סמ"פ, כשעליתי על הטנק הזה - נתברר לי שהמג"ד נפצע והמ"פ נפצע. בהתחלה הייתי המום, עמדתי אצלו... ואחרי כמה שניות, התעוררתי קצת מההלם הראשוני הזה, של הפגיעה, התחלתי לשמוע אותו מנסה לעשות סדר, הוא היה יותר מבולבל מהמג"ד ומהמ"פ שלו שנפצעו, הוא לא ידע בכלל איפה הצפון. אמרתי לו שיעבור לטנק אחר, שירד מהטנק, ויתן לי את הטנק הזה. עליתי על הטנק הזה, בשלב זה המילואימניקים ביוזמתם - המ"מים, המט"קים רצו קדימה לטנקים הפגועים שלהם, אספו משט פצועים והזרו אחורה. נשארתי איתי בשלב ראשון, שני טנקים, חוץ מהטנק שלי. בשלב שני גם הם נעלמו לי, לא יודע לאן. ושוב פעם נשארתי לבד. עוד פעם דווחתי למח"ט מה קורה. הוא הפסיק לשמוע אותי בקשר, הוא חשב שקרה לי משהו, אמרתי לו שאני בסדר.

צ.

באיזו שעה בערך זה היה ?

נ.

11.

צ.

איך אתה יודע ש - 11 ? הסתכלת על השעון ?

נ.

לא.

צ.

אלא ?

נ.

בערך. רק בערך.

צ.

100

צ. והמח"ט אומר לי שעוד כוח נכנס אלי ושאני אמשיך להחזיק מעמד. אז המשכתי להחזיק מעמד על הציר הזה. היו לי עוד כמה התקלויות עם סנקים שלהם וכשפחות או יותר, מה שאני מתאר לעצמי היה, הם נכנסו מציר כביש וכנראה קבעו לעצמם שהצומת יהיה נקודה שיגיעו אליה בלילה. נקודת היערכות, התארגנות לקראת הבוקר לפרוץ קדימה. חלק מהסנקים - כנראה סטו פה מהציר והגיעו לאזור צפונית לצומת כביש - מחזה, כ- 2 ק"מ ושם אני עמדתי, וראיתי אותם ממש נוסעים בשיירות ופונים הנה, דרומה, לכוון הצומת, אבל חלק מהסנקים התברברו או משהו כזה, התחילו לרוץ על הכביש הזה ועם הסנקים האלה נתקלתי. והטווחים שאני מדבר עליהם זה עד 10 מטר לא יותר. ועמדתי עם התוחחן עם העין על הכוונת על הפריטלסקופ ופגז בקנה ותוחח מכוון לכביש, איך שהופיעו על הכביש - היינו דופקים אותו ובורחים אחורה קצת. היה שקט - התקדמנו קדימה לאותו מקום וככה שיחקנו במשך כמה שעות טובות, עד שהגיע הכוח, זה היה לקראת בוקר כשהגיעה פלוגה נוספת.

נ. כמה סנקים שלהם נפגעו בתרגיל הזה ?

צ. אני מעריך בסביבות 10, 15.

נ. מי היו אנשי הצוות שלך בטנק הזה של הסמ"פ ?

צ. אנשי מילואים מ- 179, אני יודע שהטען קשר הוא חבר קיבוץ יגור - איך קוראים לו אני לא יודע. שאר אנשי הצוות - אני לא יודע איך קוראים להם.

נ. האם ראית אותם אחרי זה ?

צ. ראיתי אותם בבוקר.

נ. ואחרי זה - עזבת אותם ?

צ. אחרי זה עזבתי, פיננו אותי לבית חולים.

נ. הצוות הראשון שלך ?

צ. היו שם אנשי צוות סדירים, מגדוד 53, אבל מי הם, שמות, מאיפה הם אני לא יודע כלום.

נ. ככה נלחמת עם 2 צוותים, בלי לדעת אפילו את השמות שלהם - או שאתה לא זוכר ?

צ. את השמות - תוך כדי לחימה - שאלתי אותם איך קוראים לך ? איך קוראים לך ? וקדימה. לא היה לי זמן לקפוץ אליהם הביתה. ולהכיר אותם. המציאות הכתיבה את זה.

101

צ. לקראת הבוקר אמרתי למח"ט שלפי הערכתי לפי מה שאני רואה בשטח מתרכז כוח גדול של הסורים על ציר מחזה - כביש וינסה בבוקר לפרוץ קדימה לכוח נפח. על ציר הנפט. והוא קיבל את ההערכה שלי. והכניס עוד פלוגת מילואים אלי, והיתה הכוח הטרי היחידי שהיה לי ביד, לציר הזה. ואמר לי בשלב הזה לפי מה ששמעתי בקשר היולפקודות היו מ-40. כל הזמן הוא דיבר עם אלוף הפיקוד, עם קצין האג"מ שלו, בשלב הזה, זה היה 2,3 התחלתי לשמוע בקשר את 40, מפקד האוגדה, רפול והמח"ט קיבל פקודה לא להעסיק יותר אץ הכוח בתנועות מיותרות, שכל אחד ישאר בעמדות שלו ינסה לארגן מסביבו מה שאפשר - לנוח לקראת הבוקר.

נ. זו היתה הוראה של רפול ?

צ. כן. כשהמח"ט דיבר אתו על זה, שהוא מקווה שבבוקר יגיעו מטוסים - אמר - אסור לנו לסמוך על שוט גורמים מבחוץ. הם יהיו עסוקים בדברים אחרים, כל מה שנעשה זה מה שנעשה לבד.

נ. זה מה שאמר רפול ?

צ. כן. את זה אני שמעתי ברשת, לקראת הבוקר פרשתי את הפלוגה שהגיעה ואז בקשתי מהמח"ט, בשלב הזה, שתארחי לו מה קורב, שאני חושב שיהיה לי קשה להתגבר פה על כל הכוחות והדברים שמתרכזים פה סביבי ואני רוצה שמפקד יותר בכיר יבוא לקבל את הפיקוד, ואז הוא הבטיח לי שהוא שולח את הסמח"ט, ואז באמת, בבוקר אני פרשתי את הפלוגה שהגיעה גם כן פלוגה מ-179, בפיקוד מ"פ.

נ. מאיזה גדוד ?

צ. אני לא יודע. אני חושב שאותו גדוד של עוזי שמר. ופרשתי אותם על קו גבעות שהיה שם בשטח, בעמדות וחיכיתי. שיעלה הבוקר, לא התרחש שום דבר. הסמח"ט הגיע עם עוד 6 טנקים והתחלנו לנוע קדימה. הסמח"ט נתן פקודה לנוע קדימה והתחיל לרוץ קדימה. תארתי לי פחות או יותר, איפה אנחנו עומדים, ואיפה הסורים, לפימה שהבנתי שהם נמצאים והתחלנו לנוע קדימה, עברנו מגמה אחת קדימה, רכס אחד קדימה, התחילו מהרכס ממולנו לעלות טנקים - והתחיל קרב. טנקים שנמשך עד הצהריים תוך כדי הקרב אנחנו מצליחים לשפר עמדות קדימה ולהשמיד הרבה הרבה טנקים של הסורים.

נ. מה זה "הרבה הרבה" ?

צ. מעל 30, לפחות.

נ. וכמה טנקים אתם הייתם ?

10/10

צ. אנחנו הינו, באותו זמן - 16 טנקים, אני נוקב במספר המינימלי של סורים שאני יכול להגיד, כדי לא להגזים. המח"ט הצטרף אלינו בסביבות 8 בבוקר, עט הטנק שלו, שהוא ביצע לפני זה - איגוף גדול, אז הוא הצטרף אלינו ב- 8 בבוקר, התחילו להגיע שיירות עט אספקה, עשינו תדלוק ומילוי מחדש בתחמשת. לא כל הטנקים הספיקו לעשות, אבל הטנקים שמצבם היה קריטי - הספיקו למלא מחדש, כולל הטנק שלי והמשיך להתנהל הקרב הזה, שהצלחנו לשפר קילומטר וחצי קדימה, והיתה הרגשה שאנחנו הולכים לשבור את הכוח הזה שעומד מולנו. ואז הגיעה פקודה - אני אז עזבתי את הרשת החטיבתית כי הסמח"ט פיקד על הכוח ועברתי לרשת הפלוגתית שהגיעה, והסמח"ט נתן לנו פקודות ברשת הפלוגתית, כטנק בודד ברשת שלו.

נ. לא פיקדת על שום דבר ?

צ. לא פיקדתי על שום דבר. ברור שהוא שאל אותי והייתי נותן לו תשובות כי ההתמצאות שלי מהלילה פחות או יותר, איפה הגיעו טנקים, לאן וכו'. אבל בסיכומו של דבר הוא פיקד על הקרב ואני לא עשיתי שום דבר מבחינת פיקוד. ואז ב- 2 בצהריים פלוס מינוס, לא בדקתי את הזמן. הסמח"ט התחיל לצעוק בקשר: אני ו- 3 נשארים כאן, כולט להסתובב אחורה ולנסוע לכוון נפח. הוא אמר, המכלאות שבאנו מהם מהבוקר, בכוון נפח יש שט טנקים סורים. אני לא אומר לך בדיוק במילים שלו, פחות או יותר, די, כאילו שזה נפל עליו כרעט, ואז הסתובבו קדימה, אני, אישית, עט הטנק שלי, לא פיקדתי על שום דבר, כוח, הסתובבתי ועשיתי את מה שאמרו לי, נסעתי עד הכביש, ירדתי מהכביש ימינה - וראיתי שהמח"ט דוהר קדימה, הצטרפתי פחות או יותר לידו, במקביל לו, ואז נוצר מצב, פחות או יותר, כזה: שהמח"ט ואני מצד ימין של הכביש, נוסעים לכוון נפח, ציר הנפט, וטנק של מ"מ מלואים שאת שמו איני יודע, נסע מצד שמאל, עשה איגוף שמאלי גדול לכוון נפח ושאר הטנקים מזדנבים מאחור. במשך היום, נכנסו לשם עוד כל מיני טנקים שהסתובבו שט בלי מפקד ולא ידעו מה לעשות, וסה"כ, הסתובבו על הציר בשעה הזאת, שהתחילו לרוץ לכוון נפח חזרה, איזה 20 טנקים לפחות שחלק מהם היה שוט מטאור קל אולי זה יכול לרמוז על המוצא שלי.

נ. איזה יחידה זו ?

צ. אני חושב 619. היחידה היחידה שלחמה בצפון, ונוצר מצב ש- 3 הטנקים האלה רצים קדימה ויורים ושאר הטנקים נוסעים לאט לאט מאחורה, או מתוך פחד, או מתוך ידיעה, או מתוך אני לא יודע מה, לא נכנסו לקרב. רצנו קדימה, פתאום שמעתי בקשר - מודיעים שהסמח"ט נהרג מאחור, איך הוא נהרג - אני לא יודע. אני המשכתי לרוץ קדימה, בשלב מסויים

ציון א' 1

צ. איבדתי את הטנק של המח"ט, הייתי עסוק בירי, לא ראיתי מה קורה והוא נאבד. המשכתי לנוע קדימה, הייתי קרוב מאד לנפח איזה קילומטר וחצי החלטתי - תחתוך לכביש, חתכתי לכביש נסעתי קצת על הכביש וראיתי את הטנק של המח"ט הפוך. ניסיתי לקרוא ל - 40, חזרתי לרשח החטיבתית, ניסיתי לקרוא ל- 40 הוא לא ענה לי. המשכתי לנוע כל הזמן לכוון נפח עד שנכנסתי לחוכה, החלטתי לקרוא לאלוף הפיקוד, לא זוכר מה מספרו, ענה לי קצין האג"מ שלי 82, אמרתי לו - אין כוח שיחסו - אה ציר הנפט.

101

צ. ואני חושב שהמח"ט שלי נהרג. לא אמרתי/לו את זה במילים האלה, ראיתי את הטנק של המח"ט הפוך, ושאני נמצא בנפח. בשלב זה שהייתי בתוך נפח אלה שעוד נשארו שם - פיננו את השטח.

ח. מי זה שנשאר ופינה ?

צ. יועץ אויר של רפול.

ח. כשאתה הגעת - רפול כבר נסע ?

צ. רפול לא היה שם. היה שם קצין שליחות של חטיבה 188, כל מיני אנשים שמתוך הבלבול נשארו שמה... אספו מפות, מה שנשאר, העלו את זה על שני זחל"מים, אז ברח לי הנהג מהטנק שלי. הביאו לי נהג אחר.

ח. מה זאת אומרת "ברח" ?

צ. ברח. קיבל הסטריה. התחלתי לשמוע אותו נושף בקשר. שאלתי אותו : מה יש לך ? הוא לא ענה לי, ניסינו לפתוח את תא הנהג, לא הצלחנו מבחוץ, הוצאנו אותו מבפנים. הוא היה עם דמעות בעיניים, בקושי נשט, יצא מהטנק, התחיל לרוץ לעבר אחד הזחל"מים וברח.

ח. איש מילואים ?

צ. כן.

ח. בשלב הזה היו הסורים כבר על יד נפח ?

צ. הם כבר לא היו. השמידו אותם.

ח. מי השמיד אותם ?

צ. אני לא יודע.

ח. אתה הגעת ראית את קצין השליחות ואת יועץ האויר בפינוי ובאותו זמן הסורים לא היו ? זאת אומרת - כל החבר'ה נשארו שם כשהסורים כבר התקרבו לנפח ?

צ. כן הם היו בבונקר כשהסורים עמדו על הגדרות, עם סנקים ונגמ"שים. כשאני הגעתי דיווחתי לסמח"ט 820 שהיה במחנה נפח - שאני בפנים - אז הם התחילו לצאת מהבונקרים. שמעתי שהוא לא עזב את המחנה בטבלילה כשמחנה נפח היה קו גבול בינינו לבין הכוחות הסוריים, למחרת תוך כדי זה, קצין אג"מ של פיקוד צפון - אורי שמחוני - אמר לי : סע, תמצא את המח"ט שלך. תן לי מכשיר קשר ותחזרו לרשת. מ"מ המי... היה הזה, שעשה איגוף משמאל, נכנס גם כן לנפח, לפני כמה דקות הוא הספיק עוד

- צ. להשמיד כמה מהטנקים שהשמידו בנפח. היו שם טנקים על יד נפח שאני נכנסתי לנפח, לא היו בתוך נפח עצמה אלא על הכביש על יד הגדר.
- נ. באיזה מרחק מהמחנה ?
- צ. ממש על יד השערים של המחנה. ואני יודע שחט" 670 התפעלה שהיא הצילה את נפח אז אני מביין שזה היו טנקים שלהם. אנחנו התקדמנו מכוון ציר הנפט והשמדנו טנקים שזיהינו באזור הזה. דרום מזרחית לצומת ציר הנפט - הכביש הראשי, זיהינו פה נגמ"שים, טנקים, טנקי גישור ומשאיות שהיו פה בשטח. בציר יבשה מחזה.
- נ. אתה והמח"ט שלך ?
- צ. כן. אני והמח"ט שלי, ועוד הטנקים שהיו מאחור, גם כן ירו לכוון הזה. התקדמו אמנם מאחורינו קצת, אבל הם ירו לכוון הזה, גם כן.
- נ. כלומר - היחה פה פעולה כפולה. כוח שלכם ושל המח"ט מכאן, וכוח של 679 מלמעלה. גם ממזרח גם מסבוב גשר בנות יעקב...
- צ. צריך לבדוק את זה עם 679. אני לא יודע בדיוק איך הם הגיעו לשם. אני יודע שאני הגעתי - ראיתי הרבה טנקים מושמדים... בצד הזה אנחנו השמדנו טנקים בפירוש... פה זה שטח מת לגמרי - לגבינו, והיו שם הרבה טנקים מושמדים - שלא אנחנו השמדנו.
- נ. אלא - 679 ?
- צ. כנראה 679. ואז נכנסתי פנימה. סמח"ט 820 היה בקשר אתי, ברגע שעברתי לרשת החטיבתית אמרתי לו שאני בפנים והוא יכול לצאת החוצה, אז הם יצאו החוצה, פינו את עצמם והסתלקו.
- ח. כולם ?
- צ. אני חושב שהסמח"ט נשאר במחנה שלו עם דמעות בעיניים וראה את הפגיעות בבתיים. לא שמתי לב אם הוא פינה את עצמו עם זחל"מיט, אני חושב שלא.
- ח. האם היה בשלב הזה, מישהו במחנה נפח שפיקד וניהל את העניין ?
- צ. אף אחד לא פיקד ולא ניהל.
- ח. האם לדברייך גם 679 - עמדה שם ?
- צ. 679 - אני לא יודע. ראיתי 3 טנקים שאני חושב שזה שלהם, והם בטח קיבלו פקודות ממישהו, אבל לא הייתי ברשת שלהם, ולא שמעתי שום דבר.

1 on page

צ. כוחות שהיו בשטח ושהיו ברשת החטיבתית, התחילו לפנות אלי בשאלה :
 "מה לעשות ?". לא ידעתי בבירור מי הכוחות האלו, כי לא הייתי
 לפני זה ולא פיקדתי עליהם, לא ידעתי איפה הם נמצאים ומה להגיד להם,
 ואז הפניתי את כולם לקצין הקשר ולקמ"ן של החטיבה שלנו, איתם היה
 לי קשר.

ח. אתה ראית אותם או שידעת איפה הם נמצאים ?

צ. הם אמרו לי שהם נמצאים במחנה עלאקה..

ח. הפנית אותם לשם ?

צ. כן. ניסיתי לצאת החוצה על ציר מחזה. לפי פקודה של קצין אג"מ שלחתי
 את מ"מ המילואים, שניכנס יחד איתי, או קצת לפני לנפח - לבדוק. הוא
 הגיע לסנק של המח"ט ודיווח לי שהוא לא רואה שום דבר, מהסנק הזה
 הוציאו אחרי יומיים את גויות המח"ט וקצין האג"מ של החטיבה. אבל הוא
 אמר לי שהוא לא רואה שום דבר. דיווחתי על כך לקצין האג"מ של פיק'
 צפון והוא הורה לי לצאת החוצה ולנסות לארגן שם את הכל. יצאתי החוצה
 לכוון ציר הנפט יש שם בוסטר, של קו הנפט, על יד נפח. עמדתי על ידו
 וניסיתי לעצור את הטנקים שנעו על ציר מחזה. אך כולם נפנו לשום ואמרו
 שהם נוסעים לשם (כוון עלאקה). אני לא יודע מי נתן להם פקודות לכך.
 אני לא יודע מה נגמר איתם. התחלתי לפנות לצורריך ולחנן בקשר. הם
 אמרו לי שהם מנסים לארגן משהו באזור עלאקה ושאבוא לשם, לקחתי את
 הסנק, הסתובבתי, עלה שם על הסנק שלי מ"מ מגולני, שהיה פרוש שם
 בשטח, כנראה קיבל פקודה לחסום את הציר. היו לי שם 2 זחל"מים וכמה
 מקלעים. עם דמעות בעיניים ביקש ממני שאשאר, ושהוא לא יכול, אמרתי
 לו שהודיעו לי בקשר שמארגנים משהו בסביבות עלאקה. כשירדתי לעלאקה
 הייתי תשוש מאד הן פיסיית והן רוחנית, אמרתי לצורריך ש"אני לא יכול י
 יותר" ואז פיננו אותילתאג"ד, ומהתאג"ד לבי"ח בצפת, שכבתי שם 5 ימים,
 הייתי בבית הבראה בחיפה יום אחד, בבית הבראה באשקלון - יומיים,
 והגעתי חזרה לרמה. תפסתי את דני ורדי יושב עם קצין אפסנאות של אוג'
 36 ועם עודד ארז שהיה מג"ד 53. ותכננו איך להקים את החטיבה מחדש,
 בדור שבינתיים התרחשו דברים, היתה הפריצה פנימה וכל הדברים האלה,
 עודד ארז אמר לי - בוא תהיה איתי, ישבתי 3 ימים אצלו במחנה. לא הגיעו
 טנקים. ירדתי לפילון, הייתי שם יומיים, עליתי חזרה ואז תפסתי את דני
 ורדי שאמר לי : "בוא אתה תהיה קצין אג"מ", התחלנו לארגן מסגרת
 חטיבתית עם 2 גדודים מוקטנים כאלה, כל גדוד 20 טנקים, כשגמרנו לארגן
 את זה נכנסנו לקו, החלפנו את חט" 7 בצומת מעצ שהיינו פרושים על
 גדוד אחד, ועל תל סרג'ה, גדוד אחד על תל מרע"י, מפקדת החטיבה
 במע"צ, ישבנו שם איזה שבועיים וחצי. בחצי הראשון של השבוע נפצעו
 דני ורדי ועודד ארז. ואז הגיע עמוס כץ שקיבל פיקוד על החטיבה. ירדנו

1 on page

- צ. חזרה לעלאקה - להתארגנות. שם החליפו אותי בתור קצין אנ"מ ושלחו אותי להיות סמג"ד 74, בתור סמג"ד 74. הגדוד ביצע אחרי הפסקת האש 2 תקריות באזור תל פארס.
- נ. היה ברק, אז ?
- צ. ברק היה המג"ד ואני הסמג"ד שלו. ולפני חדשיים החליפו אורו בתור סמג"ד והשתחררתי מהצבא. זה הסיפור שלי.
- נ. אתה נפצעת בלילה הראשון ?
- צ. כן. ספגתי כויות וקצת רסיסים בפנים ובידיים.
- נ. אתה שמעת את רשת הקשר באותו לילה, איך התרשמת מהדווחים של הגדודים והכוחות האחרים שידווחו ברשת ?
- צ. מהגדוד של ברק התרשמתי שהוא הולך לגמור את הקריירה שלו. הוא כל הזמן דיווח שכלים התקלקלו לו, שאין לו תחמשת, שכלים נפגעו ושאין לו עם מה להמשיך. זה גדוד 82. מעודד ארז - גדוד 53 הבנתי שהוא מכותר ושהם מנסים לארגן שם את הכוחות שנשארו בקו.
- נ. היו עוד כוחות ברשת ?
- צ. לא.
- נ. מה שמעת מדיבורים ברשת מח"ט וכדומה - חוץ מההוראות שניתנו לך. מה הייתה ההתרשמות שלך לגבי הצלחת הסורים למוטט את החטיבה ?
- צ. הסורים מוטטו לפי הבנתי את כל המערך שלנו בקו - ופרצו פנימה באופן די חופשי על הצירים.
- נ. החל מהשעה שהגעתי לרמה ?
- צ. לא. החל מהשעה שהייתי בענינים מ-9, 9.30.
- נ. האם להערכתך השתמשו הסורים באינפרא אדום ? ההיו לך הוכחות לכך ? האם היה זה יעיל ?
- צ. לא היה יעיל, כי עובדה שלא פגעו בי. כח הזמן עפו מעלי פצצות תאורה, ירו סביבי וכל הזמן הייתי תחת אש.

שאלה של תותחנות גרועה, או של אי - זיהוי ? .נ

תותחנות... אני לא יודע איך להגדיר. .צ

אני שואל אותך כמי שהיה לילה שלם בקומב והצליח לפגוע בהרבה טנקים סוריים בלי להיפגע. בכלל לא השתמשת בתאורה ? .נ

לא השתמשתי בשום תאורה. .צ

אני מביין שפגעת מטווחים של לא למעלה מ- 20 מטר ? .נ

יכול להיות שיותר. אלה שהיו עם עיני חתול - זיהיתי אותם, היו מרוחקים יותר 100 - 150 מטר. .צ

אבל זה מה שנקרא טווחי מגע לחלוטין ? .נ

נכון. .צ

הם לעומת זאת, היו יכולים לראות אותך עם האינפרא אדום לפחות בטווח 200 מטר. .נ

אני מעריך מה קורה פה : סורים נכנסים עוברים את הגבול, נוסעים בשדרות, כוח גדול, אני עמדתי טנק בודד ולכל היותר 3 - 2 טנקים בשטח, הם לא ציפו שאני אהיה שם, והשמדתי אחדים מתוך הכוח זה, אני הבתי לפי מה שהסבירו לי, שפה באזור הזה, נכנסה בלילה הזה חטיבה אחת, טנקים נסעו בשדרות גדודיות פלוגתיות, אני עמדתי מהצד ומה שראיתי - דפקתי. הם לא כל כך ידעו, הם היו מבולבלים, אני חושב, אבל אני יודע שהם חיפשו אותי וירו לכוון שלי, אני חושב שהם השתמשו באינפרא אדום. לא בדקתי את זה עם שפנפן, שכן לא היה לי זמן לשום שפנפן על העיניים, וכל הזמן הייתי עם העיניים על הכביש, והשגחתי שלא יעברו אותי טנקים סוריים. .צ

אף אחד לא עבר אותך ? .נ

לא. .צ

כלומר - אתה השהיית שם למעשה את החוד של החטיבה ? .נ

לא. כוון התנועה של החטיבה שלהם היה ציר כביש ואני עמדתי פה... לא עמדתי מול החטיבה עמדתי מול טנקים/שניסו לנסוע הנה. איני יודע מה הסיבה שהם ניסו לנסוע הנה, זו לא הייתה שדרה פלוגתית שנעה קדימה, אלא טנקים בודדים שנעו קדימה. .צ

אתה חושב שפגעת בחוקים ? .נ

101

18.4.74

עדותו של רס"ן צסנר

צסנר. הייתי מ"פ בגדוד 82, עליתי ביום ששי, ערב יום כיפור, הזעיקו אותי מהבית, הזדוודנו בפילון עד תחילת הלילה וחיכינו למובילים. היו נדמה לי 7 - 6 מובילים לכל הגדוד, ולכן עשינו סבובים. כל הגדוד בסביבות 1030 - 1000 היה כבר בסינדיאנה. בערך בשעה הזאת המח"ט קרא למפ"ים לשיחה והסביר את חומרת המצב. עד אז לא היתה לנו שום אינפורמציה פרט לזה שהעלו את גדוד 82 והפסיקו לו את האמונים. אני נשארתי עם הגדוד. שני המפ"ים האחרים יצאו לסיור בקו.

ש. למה לא יצאת לסיור ?

ת. כי היה צריך הלישאר אחד ואני הכרתי פחות או יותר, המפ"ים האחרים - בכלל לא. אמרתי עדיף שהם יסעו ויכירו קצת

את השטח, ואני ידעתי שאם יגידו לי לנוע אז ידעתי איך להגיע. בסביבות 2 התחילו המטוסים, איזה 10 דקות רבע שעה, אחרי זה העבירו אותנו ת.פ. 188. אני במקרה, האזנתי לרשת החטיבתית שלנו. מח"ט 7 ל-מג"ד נתן הוראה, להיות מוכן לעבור ל"תוס"י, שהיה שמו של מח"ט 188, בסביבות 2.30 ... אני כבר איבדתי את לוח הזמנים.

ש. ואז נכנסת לרשת של 188 ?

ת. לא נכנסתי, בשלב הזה - פשוט שמעתי, המג"ד נתן לי פקודה לנוע מסינדיאנה לחושניה על ציר פרא. אני הייתי פלוגה מובילה. מג"ד נסע ראשון אני נסעתי אחריו עם הפלוגה. הגענו לחושנייה תפסנו קו בלימה כאזור הזה. דרומית מזרחית לחושנייה קצת מחוץ ליישוב, כי הוא היה באמת מופגז. חיכינו. אז לא הייתי ברשת החטיבתית, נתן לי פקודה - לנוע למפגש הצירים - טיפה - מחזה. או מחזה 53 ולהתחבר לחטיבה 188. יצאתי קשר עם "תוס"י כבר בשלב הזה. לא עזבתי את הגדוד, נשארנו עם המקלט על הגדוד. חפשתי את "תוס"י ברשת מפני שלא היה לי כרטיס תדרים שלו. עלינו עם כרטיסי תדרים לאמונים של חטיבה 7 ואמרו שאלה כרטיסים למלחמה.

ש. בכרטיס תדרים של אמונים, אמרו לכם שהחטיבה תיכנס למלחמה ?

ת. חטיבה 7 היתה באמונים. היה כרטיס תדרים והשתמשנו בו לאימונים. כמובן הוא מבצעי לכל דבר. נכנסנו לפיקוד צפון עם אותו כרטיס, ללא שינוי, ולא קיבלתי כרטיס תדרים אחר. אף מ"פ לא קיבל, עד כמה שאני זוכר (ייתכן ואני טועה). אמרו לי כמובן בקשר, בגלוי, אמרו לי "תוס"י - אמרתי שלילי... תגידו מספרים, ואז באמת כולם דיברו בגלוי לגמרי, שמות הכל, אמרו לי בקשר, הנה זה "תוס"י - 30 וככה וככה.

1 או 1

ת. תקרא להם, לא היה מגע בלתי אמצעי בכלל. זאת אומרת - הכל בקשר. לא יכולת לרדת מהסנק, לפגוש מישהו, התקשרתי אל "תוסי" דברתי עם בן שחם או עם קצין האג"ם שלו - בני - אני לא זוכר, אמרתי לו, אני "בן" של "אחד" של - לא זוכר איך קראו לחטיבה, בדרך אליך - לכיוון מחזה, איפה אתה רוצה אותי. הוא אמר לי - תקרא ל- 1, שלי, הוא נקרא כך וכך, כמובן - גם כאן היה תהליך שאמרתי לו שאין לי את הרשתות שלו - תגיש לי איטה - בקשר, אמר לי, קראתי ל- 1 שלו, מי זה היה, עודד ארז ? עודד - לא התרשתי, קראתי לו ברשת - לא נכנסתי, בשום אופן, אמרתי ל"תוסי" שאותו אני לא תופס, אני מציע שאשאר בפלוגה על הרשת החסיבתית של 188. הגעתי לכאן - אמרתי את מקומי, הם כבר זיהו אותי. החפ"ק שלהם היה כמדומה לי בתל פארס, ואמרו לי - תשלח יחידת משנה לאזור רוקינט - והמערכת, תעלה הנ"ט שיחפסו עמדות ויתחברו לכוח לפלוגה ג' של גדוד 53, נתנו לי את החדר שלהם ברשת כמובן, קראתי אליהם ולא הפלחתי להתרשת. המ"פ היה נדמה לי באותו זמן - עסוק במשהו אחר. אני יצאתי עם 10 כלים, שלחתי את הסמ"פ עם 2 טנקים והעברתי אותם על הרשת של הפלוגה הזאת. הם חברו איתה. לי אמרו תמשיך על הציר. נוע לכוון רשת 56. בקשתי רשות לא לנוע על ציר רשת אלא לנוע על צבעון, מה היה השיקול שלי - המקום הזה ממזרח לתל פארס הוא בטוח סילים ונשק אחר מכודנא.

סי אמר לך את זה ?

ש. בן שוהם. אני בכל זאת קצת חששתי וחתכתי דרך המוצב הישן, 114 כאן היה קטע שהכרתי אותו קודם. אני שרתתי באותו אזור, כדיעבד החבר שזה עזר לי, כי לאחר מכן באותו מקום - הפלוגה השניה של הגדוד, פלוגה א' נכנסה למארב. על ציר רשת 63 בערך היא נכנסה למארב.

את העברה מערבה ל- 63 ?

ת. כן, באחי לכאן, נסעתי כל הדרך שום דבר, ומכאן - אמרו לי תנסה ליצור קשר עם משנה 1 של "תוסי". זה הסמג"ד של 53 במלחמה, שמואליק עזקרו. נסעתי לציר רשת, יצאתי אתו קשר. הגעתי לכאן, להצטלבות טרויה - רשת, עוד בדרך קבלתי פקודה חזרה. נוע למוצב 111 - תוקפים אותו. בדרך פגשתי את המג"ד שלי. מיד לאחר שקבלתי את פקודת ההתראה, אני רואה את ברק, עם פלוגה א', בשלב יותר מוקדם, כמובן, ברק שלח את פלוגה ד', עם הסמג"ד לאזור 53 ואחר כך נסעו לאזור תל-סאקי. פגשתי את ברק, עשינו שלום אחד לשני, הוא התפלא : איך בא מכאן - ואותי - שולחים לשם ? עכשו, אני קצת מבין את זה. היה לי לחץ מאזור 116, אז הוא - בא והביא אותי לכאן, פתאום הודיעו לו שיש פריצה כאן. בטרויה בין 111 לתל עבאט, אחר כך הגעתי לכאן, לא

101

לא פגשתי באויב אז כבר הוא שלח את ברק לעשות מארב, לחטוס כאן. כל זה עוד לא היה חושך. בסביבות ה-14⁰⁰, משהו כזה, כל הסבובים האלה לקחו קצת זמן. הגעתי. התחלתי לחזור. עליתי מכאן ודברתי אתו - עם שמואליק בקשר, אנחנו מכירים אחד את השני, שרתנו ביחד. אז הוא אמר לי, היוזח, יש כאן טנקים. אני - איך שהגעתי ככה - נתקלתי, מרשח 366 בערך, לכוון מזרח, בשביל עפר. הייתי 2 מחלקות והטנק שלי, נחלצנו, דפקנו להם 4 טנקים בערך, ודיווחו לי - שמואליק נפצע. התחלתי לחתוך על הטרשים, דרומית - מזרחית ממוצב 111 חזרתי ונסעתי לכוון צפון. התחלתי לנוע להתחבר לדרך שהכרתי, זה שביל עפר, שמוביל מצומת חושנייה לכוון המוצב. דרך קשה מאד. לקח לי הרבה מאד זמן, כבר התחיל להחשיך. עלינו למעלה, החברתי עם 3 טנקים של חטיבה 188 והיו עוד 2 טנקים, לא תקינים על יד המוצב. והיו גם פצועים.

ת.

אתה ידעת על הטנקים האלה מקודם ?

ש.

על שלושת הטנקים ? ידעתי שיש שמה, כוח, לא ידעתי כמה, לא ידעתי מי נמצא - מצאתי אותם. היו שם קצין ושני מט"קים. דיווחתי לקצין אג"ם הוא אמר לי - תפוס את הרמפה הזאת ואת הרמפה הזאת, כבר היה חושך ותבלום. לכוון הפירצה של טרויה, לכוון תל כודנא עצמו. שלחתי את 3 הטנקים של 188 כי הם הכירו יותר את השטח, ואני לא הכרתי, למען האמת, את העמדות בכלל. לחפוס את העמדות שמעל לאו"ם לכוון תל כודנא, ואני, עם שאר הכוח שלי, בשלב הזה היה לי טנק חקוע, קרע זחל, ממש על הכביש. קצת הורדתי אותו מהכביש אמרתי לו לשים קנה לכוון הכביש ולהמתין שם ותפסתי את החצר - צפונית ל- 111 - חצר ששולטת טוב מאד גם לכוון טרויה ובס לכוון הכתף הצפוני של כודנא. בלילה היו הרבה דווחים ותנועות. היה לי עוד טנק, על הכביש ממש. דווח לי שהוא מזהה 30 טנקים שלהם, העברנו את הידיעות לחטיבה. הם אמרו לי בסדר, וניסו עם ברק לשים כאן מארב. ברק ודאי סיפר את זה. הטנק הזה כל הזמן היה מדווח לי על כל הפעילות שני יריתי למעלה - מעט מאד, הם נסעו בחושך. בקשתי תאורה ממרגמות - ירו פעמיים - האירו אותי פעם שלישית - אמרו לי - אין לנו תחמשת. התקשרתי למוצב, במוצב אמרו לי - יש לנו רק 52, אמרתי בסדר, תעשו נסיון, ירינו 3 "52" נגמר להם גם ה-52, היה להם רק 52 תאורה. מאז לא ראינו שום דבר. לא הייתה תאורה, ואני שמעתי ברור תנועות. על טרויה מדי פעם הייתי רואה איזה נצנוץ קטן, הייתי מרביץ איזה פגז לא מדויק, בלילה היו בעיות רבות של זהוי כוחותינו. כמה פעמים שמעתי בקשר כי האזנתי לרשת הגדודית שיש כוחות לנו על תל - עכסה, הייתי מזהה והייתי שואל. לקח קצת זמן עד שהודיעו אם זה שלנו הוא לא שלנו, למען האמת - אני אישית כבר אבדתי את הבטחון אם מישהו שם למעלה באמת יודע מה כוחותינו ומה האויב.

ת.

1 on July

ת. אני כבר נכנסתי לטרנס הזה שכולם היו מבלבלים. היו המון ספקות. היו תנועות בלילה, גם מזרחית לסגול 322. התקשרתי לברק, התברר לי שזה הוא, הוא נוסע כאן - כמטאטא על הכביש, בין רשת 62 לרשת 56, אמרו לו לסרוק, נוסע הלוך וחזור - לסרוק ולצפוק סנקים. נסע עם פלוגה אחת. הם ירו זיקוקים. בקשתי ממנו שיירה זיקוקין כי אני הייתי מוקף אויב, ידענו שיש כבר סורים בחושנייה. הם ירו זיקוקים, כמובן שהסורים הרימו מיד זיקוקין באוהו צבע, היו הרבה ספורים שם. בלילה ניסתה מחלקת סנקים שלהם לעלות על המוצב, הסנק שהיה לי כאן תקוע - דפק אותם. כך עבר הלילה בכל מיני גישושים כאלה, פה יורים ושם. פה אני מקפץ את האלה לכאן ואת אלה לכאן, שומעים ויורים ומסמידים. לקראת בוקר ברק התקשר אלי - אמר לי שהוא עם פלוגה א' נוסעים לתדלק ולתחמש באזור יוטיפון וברגע שהוא יגמור הוא ישלח גם אותי לעשות את זה, כי אני דיווחתי לו שאני בזבזתי ק-ת, ולמען האמת - לא בזבזתי הרבה, אבל בזבזתי קצת.

האם ניהלח שם קרב ? ש.

י. בתחילה ירינו על 5 כלים ובלילה ירינו לפחות הסנק שלי ירה איזה 15 - 20 פגז. מדי פעם הייתי רואה ניצוץ, היום - אני לא מוכן לשים את היד על הלב שפגעתי בהרבה דברים, אולי בשני סנקים בטה"כ, עם שחר - אספתי את כל המפקדים, הורדתי את כל הסנקים מהמדות, ידענו שכל השטח שורץ כבר סורים, כי שמענו תנועות, ואתה שומע, מרגיש את ההבדל.. שומע את ההבדל בין הטיראן לשוט, הם היו גם באזור טרויה 57, גם באזור הכניסה שלהם על ציר המערכת והפריצה של ההעלה. הורדנו אותם מהמדות והעליתי אותם לתצפית. ואמרתי - כולם צופים. תכננו לעצמנו את הסנקים. התחלנו כבר לראות את הסנקים שלהם. בן שהעליה תהיה קצרה, לדפוק מהר ולחזור. באמת, שם היה מטווח, המון כלים (לא אוהב להרביץ מספרים, כי אז מגיעים למספרים לא נכונים) הרבה מאד כלים שלהם התחילו לבעור. ביניהם כלי גישור, הם ניסו להעביר כלים שחוזרים, שתועים, כלים שנוסעים, גם על חל עבאם, העמדות שלי היו בחצר הצפונית, כל קרב הידי היה בטווחים של כ- 1500 - 2000 והייתה לי מחלקה שירתה לכוון חל כודנא. בבוקר, כעבור חצי שעה עד שעה, נורו עלי טילים רבים. אני אישיח לא הכרתי את התרגולת, לא הכרתי את הטיל אבל לומדים את זה אחת שתיים. הטילים פגעו בי בשני סנקים ולא גרמו נזק, כי הסנק ירד אחורה והם פגעו במגבה תותח. שרפו את הברזנט, וזה הכל, ירו שם כמויות עצומות. כל האנסנות בפלוגה הלכו. מבחינה זו הטיל היה עובר, קוטף אנטנה וקופץ מקלע. נ"מ, הרמפה שם היא כזאת שלמרות שאתה יורד - הטיל מוחק אותך. מה שלא יהיה. כל הזמן הייתי בקשר עם קצין אג"מ, דיווחתי מה המצב.

ת.

זיהינו התארגנות שלהם באזור החורשות, בין שני הכודנים, קצת צפונית זיהינו ב- 50 כלי רכב ובקשנו ארטיילריה. אמרו - יהיה בסדר. אחר כך אמרתי לקצין אג"מ מה אם זה ? לא יצא שום דבר. אמרתי אולי תורידו חיל אויר - אמרו בסדר. הורידו חיל אויר. הם התחילו להתקדם בכוון הפירצה שלהם באזור רשת 62 ולא לכוון שלי, קצת העסקנו אותם באש פווחים רחוקים. המצב הזה, כבר אחרי הבוקר הייתי עם רוב הטנקים ריקים. במוצב היו כמה הרוגים. היה לי קשר עם המוצב כי אחד הטנקים שלי נתקע. הפ"מ קפץ וירד אל תוך המוצב והוא גם היה תבסורצ'יק שלי שתמיד דיווח על טילים, מ"מ שלי מהפלוגה, היו פצועים. אני לא ידעתי את החדר שלהם, של המוצב, ואז המוצב עלה כולו על הרשת שלי. היו שם פצועים של 188, בלילה, היה לי פצוע שלחתי לשם עם סנק ונכנסתי פנימה אל תוך המוצב, הם הפעילו מרגמות 52 והיה שם קמ"ן של 53, קבלתי בערך בשעה 0900 הוראה מברק להתחיל לנוע לכוון רשת 53. להיכנס לקטקומבה, וביוסיפון מחכה לי דלק ותחמשת.

ש;

במשך כל הזמן הזה, האם ידעת מה קורה בגדוד 53 ?

ת.

שום דבר. הפלוגה הייתה על הרשת שלי, גדוד 53 לא התעסק איתי בכלל-
אני דברתי ישירות עם בני או עם בן שהם.

ש.

אבל בהתחלה, אמרו לך להיכנס לתדר של גדוד 53 ?

ח.

אמרתי, בהתחלה ניסיתי להיכנס אליו, לא הצלחתי להיכנס אליו, הודעתי ל"תנסי", אמר לי ש רות, תישאר על הרשת שלי. כל הקרב הזה אני עבדתי ישירות עם החפ"ק שלהם, לא ידעתי מה בכלל קורה לארז. אמרתי לו - יש לי כלי תקוע, כמו שאמרתי קודם - באזור סגול 311 מה אתו ? יש לכם אפשרות לחלץ ? זה עוד בלילה ניסיתי עם ברק. לא הייתה אפשרות, החוליה הטכנית שלי השארתי אותה באזור מפגש כביש - מחזה, כי התחילה הפגזה והיו עם נגמ"ש, זה לא עסק, הם הצטרפו עם קצין החימוש הגדודי. בקשתי רשות לחלץ את הצוות שנחקע שם או לטפל בטנק, הוא אמר לי - בסדר, תנסה, ארגנתי את השיירה, היה לי שם נגמ"ש, היה לי שם הרבה צוותים בלי טנקים, כל המחלקה של 188 - מחלקה + סמג"ד + עוד מישהו בלי טנקים. העלינו אותם בחור אנשים חמישי ששי על טנק, נגמ"ש של 53 עם הפצועים, עם ההרוגים, ארגנו שיירה, לפני שעזבתי בקשתי רשות לפוצץ את הטנקים שלי, אמרתי - 3 טנקים לא כשרים, פגועים, אבל שאפשר אולי להשתמש בהם, בקשתי רשות לפוצץ אותם. תשאל אותי היום למה ? לא יודע. אמר לי - שלילי מוחלט. אנחנו הרי עוד נגיע אליהם, בסדר, ירדתי לכוון רשת 58, והגעתי לצוות הזה שהיה תקוע עם הטנק באזור סגול 366 בערך, תקפו אותו מחלקת טנקים שלהם הוא השמיד שניים ולא יכול היה לנוע בכלל.

1 in my

ת.

ליד הקשר. שיהיה לי קשר אתך. כשהגעתי אמרתי לו לרוץ לכוון 58 עם 4 אנשים, השאיר את הטנקים, לקחו את הנשק, את כל הדברים, העלינו אותם על הטנקים והתחלנו לנוע. זה היה בערך ב9 בערב. הסירים חסמו לי את הכביש, דפקנו שם איזה 3 טנקים מטוח 50 מטר, ממש התנגשות, אחרי עיקול פגשנו איזה טיראן ועוד טיראן היה הפוך בצד. ואנשי צוות עמדו והמון שבויים רצו. סוריים, מצועים, רצים עם הידיים למעלה - שבויים, לא אספנו אבל גם לא ירינו למען האמת. הגעתי לקטקומבה. נכנסתי לקטקומבה במזל. כל השטח היה שלהם. ואני אחר כך הבנתי את זה מהסוּן של בן שוהם, אז - לא ראיתי בזה שום מבצע. לחלץ את החי"ר ולהגיע לכאן מסיבה פשוטה. והוא אמר לי "כל הכבוד". אחרי שקצת חשבתי על זה - הבנתי שזה כנראה בגלל שכל השטח היה שלהם. והם לא האמינו בכלל שאני אחלץ מ 111. יצאתי עם 7 - 8 טנקים, כולם כשרים פרט ל-שניים שהיו להם בעיות קלות. הגעתי ליוסיפון היו שם החוליה המכנית של הסדנה וכל מיני פונקציונרים כולם מתקפלים. עצרתי אותם מהר, הם לא רצו לעצור, התקשרנו, שאלתי את ברק איפה התחמשת, והוא אמר לי בדרך אליך, שלחתי זחל"מים להביא בדרך אליך. היו בכתף של יוסיפון 15 פגזים בחניון זה. אבטחנו את החניון על ידי טנק אחד שיצא החוצה לכוון קטקומבה, ונשארנו בו. התחלנו לטפל בכלים, חדלקנו, ובשלב הזה נפל מטוס, נפל מטוס שלנו, סקיי הוק, חילצתי את הטייס שצנח פצוע קל באזור דלהמיה, שלחתי אותו לראש פינה; עם ג'יפ. התחלתי להתארגן בחניון, עם הכוח. היו שם שני כלים של פלוגה א שלנו, השאירו אותם כי הם נעו למשימה. כלי אחד היו לו בעיות במנוע, עמדו לשלוח לי מנוע, וכלי שני היה לו משהו אחר, היו כאן שני טנקים שלנו, דפוקים, שלחתי מחלקה שתוציא מהם קשר, חסרו לי אנטנות. שתוציא מהם תחמשת ואם ימצאו מיס. כי היינו בלי מיס. הם חזרו עם קצת שלל. התחלנו להתארגן. חיכיתי לתחמשת. אבדתי את הקשר עם 188 הייתי בהאזנה על הרשת החטיבתית ולא הייתי משותף בה. וברק שמעתי נפגע. איך שמעתי מ"ס א' אמר לי - נתקלנו. הוא נסע עם 5- או 4 כלים מסינדיאנה לרשתניה. נתקל כאן באזור רמתזניה והודיע ברק-נפגע. הקמב"צ נפגע, התחלתי לנוע במהירות, לרדת ליוסיפון, להיכנס לקוקז ולהיכנס לסינדיאנה.

האם קיבלת פקודה לנוע לשם ?

ת.

לא קבלתי פקודה מאף אחד. במקרה אני והבחור שנחפס כאן ביחסים די טובים. חבל היה לו למות. התחלתי לנסוע עם הכלים הלא כשרים, עם הכל ואת כל החי"ר של המוצב שלחנו לו שתי מיכליות כשהם כולף תלויים על הסולמות. היה שם קצין מצוע. הגעתי לאזור הזה - אזור 798 בערך, מדרום להר יוסיפון וזיהינו דרומית ליוסיפון מעל יוסיפון כ- 60 טנקים שלהם. זה היה מחזה די מפחיד. והם נוסעים בכוון מחזה- מערבה.

ת.

1 in מן

הבנתי שאלה לוחצים את גבע. התחברנו - אני והוא בקשר - שני גדודים
 אז אמרתי אני מתחיל להשהות אותם מאצלי בצעתי השהייה לאזור קוקז
 עד אזור נפח, עד לתוך מחנה נפח. כמעט עד למחצבה. כאשר בדרך הם
 דפקו לי שני טנקים. הם העלו מיד סאגרים על יוסיפון, ומשם צלפו
 בנו הסאגרים. לא פגעו, אבל הטנקים, זה היה כמות עצומה, נסעו
 כל הזמן, כל השטח מעורץ וקשה לך לפגוע. כל פעם דילגתי שלב, דילגתי
 שלב. הגעתי למצב של בטנים ריקות, קבעתי שיורים רק באישור, וכל
 אחד נתחי לו פקודה, משאיר אצלו 3 פגזים בכוננות, בדרך, גבע -מ"פ
 א' שלנו שנחלץ אמר לי, בקשר, שהוא התקשר למח"ט 7 והמח"ט אמר לו
 שאנחנו נתקפל במהירות ונגיע לצומת וואסט. הוא פקד על גבע לחזור
 אנחנו כבר היינו עצמאיים, גבע התקשר אליו שאל מה לעשות זה כבר
 היה בשעות הצהריים.

ז;

בן שוהם עוד לא נהרג ?

ש.

לא, לא, אנחנו למעשה, בשלב הזה של ההשהיה ניסינו לברר בכל הרשתות.
 ייתכן שזה באמת היה אחר הצהריים שאצלהם בחפ"ק היתה שתיקה. בכל
 הרשתות ובכל הגדודים. גם גבע וגם אני ניסינו לקרוא ולא הצלחנו
 למצוא אף אחד. קרא למח"ט 7 אמר לו לנוע לכוון וואסט בדרך לנפח.
 עמדו עוד כמה תותחים שלנו שלמים לגמרי. מילואימניקים היו שם, שכבו
 על הארץ. ממש בצומת לא ידעו בכלל שיש מלחמה, אז הזנקתי אותם באש
 מקלעים. הם לא הבינו אותי בכלל. צעקתי להם שיחילו לירות או שיברחו
 מהר כולם, עם הכלים, כי הסורים הגיעו כבר. ממש עד המחצבה.

ת;

באיזה מצב הם עמדו ?

ש.

הם עמדו בכפר נפח עצמו, תומ"חים 155.

ז.

אתה גם עברת דרך מחנה נפח ?

ש.

דרך המחנה לא עברתי, הגעתי לציר המחצבה קטקומבה, מפגש קטקומבה
 למטה יותר זה המחצבה. הספקתי עוד לעשות את העיקוף גם כן והזנקנו
 אותם שמה, ורצנו שנינו לוואסט.

ת.

רצתם ביחד ? והתחברתם ?

ש.

לא. התחברנו בדרך. כי הוא נסע על מחזה, וחתך יותר.

ת.

כמה טנקים היו לו ולך ?

ש.

לו היו 3 טנקים ולי היו 7 טנקים. פלוס מילואימניק שהצטרף אלי איזה
 סרן מילואים, צרפתי אותו יחד אתו זה 8.

ז.

101

- ש. אתה יכול לקבוע בערך באיזו שעה זה היה ?
- ת. לא.
- ש. אתה יודע אם זה היה אחרי שפונה מחנה נפח ?
- ת. אני לא הייתי בכלל במחנה נפח. באותו זמן שהקש"א של הגדוד שלנו בא עם משאית חמשת לכוון עלאקה הוא נפגש אתי בצומת נפח, אמרתי לו שלילי, אל תבוא.
- ש. למה אמרת לו ?
- ת. למה - כי נפח היחה שלהם, אם אני נסוגתי.
- ש. איך ידעת שנפח שלהם ?
- ת. אני וגבע - היינו הסנקים היחידים לפי הערכתי, בכל הגזרה ששולטת על אזור המחצבה טינדיאנה, לא ראיתי יותר סנקים שלנו בכל אזור נפח.
- ש. הערכת שנפח פונתה ?
- ת. לא. פונתה. הערכתי שהם יכבשו אותה. פשוט הם יכנסו, זה היה קרוב ל- 60 סנקים.
- ש. אתה ידעת שמפקדת האוגדה יושבת בנפח ?
- ת. לא.
- ש. אתה ידעת שיש איזו מפקדה בנפח ?
- ת. ידעתי שיש שם 820.
- ש. זאת אומרת, ידעת רק את הדברים שהיו ידועים בימי שלום.
- ת. ידעתי שיש שם 820 וידעתי שיושב שם גדוד 74, של 188.
- ש. ולא ידעת שיש שם מפקדת אוגדה או משהו כזה ?
- ת. עד לשמה לא הגעתי.
- ש. בקצור, הוא לא נסע עם התחמשת, הוא ירד עם התחמשת ובאו מהגשר השני, מגשר ארוך, ואנחנו הגענו לוואסט, התקשרנו מיד למח"ט 7 אמרנו לו זה וזה המצב, הוא לא האמין לנו. שנפח שלהם. אנחנו היינו פסימיים, אמרנו זהו. 188 אין קול ואין עונה, כל הגזרה הדרומית שלהם, היינו מאד פסימיים שנינו. היה שם מח"ט גולני.
- ש. הוא לא האמין לכם ? מה הוא אמר לכם ?

10/11

ת. שהוא יפגוש אותנו ויסכם אתנו. לפי הטון הבנתי שהוא לא התייחס למה שאמרנו בחומרת המשקל שאנחנו חשבנו שזה. הקשר, כאן, לא היה אישי עם המח"ט, אלא היה הקמב"ץ עם התחמשת. עוזר קצין אג"מ בא עם התחמשת, אז אמרנו לו תגיד ככה וככה לקצין אג"מ, הוא התקשר - אז רצו לדבר אתנו אישית כי חשבו שהוא לא יודע בדיוק...

ש. איזה קצין אג"מ?

ת. קצין אג"מ של חט' 7, ואז גבע התקשר לסמח"ט היה שם פרוצדורה שלמה. חחמשנו בעזרה של גולני. חימשו אותנו עם הטנקים כל הזמן שמנו לנו שלושה טנקים בחיפוי, כי חששנו שהם יפרצו ימינה - ראו צפונה בכוון נפח בלילה יאנוש קרא לנו אליו, כשכבר היינו מתוחמשים. דיבר אישית אתי ועם גבע, מה נשמע, מה קרה, ספרנו לו שברק נפצע וכל הגלגולים...

ש. הוא שאל אתכם מה קורה בגזרה הדרומית?

ת. כן, כן.

ש. הוא לא ידע בערב שכל הגזרה הדרומית נשטפה?

ת. אולי, אני לא הבנתי ממנו שהוא ידע. הוא שאל הוא די התפלא. הרושם שלי, זה אישי לגמרי - שלא היו בתמונה על מה שקורה שם, כי רק מ"פים היו שם ואנחנו ניסינו קשר עם החטיבה היינו כפופים אליה, מג"ד - לא היה, כל אחד נלחם שם לבד.

ש. איפה היית ביום א' בלילה?

ת. נלחמתי עם חטיבה 7, הייתי קצת לפני אבו נידא עצמו, עם הפלוגה, 6 טנקים. למחרת בבוקר נתנו לי הוראה לנוע לבוסטר, עליתי על הבוסטר והייתי חיפוי לכל אזור קוניטרה כי אז היו כבר טנקים שלהם מתרוצצים בקוניטרה ואז - גדוד 77 עם קהלני וגדוד 74 לאזור הרמפות מלמטה ל-107, ניסו לעשות איזו התקפת נגד. הייתי שם עד הצהריים. לפני הצהריים קבלתי פקודה לנוע, ולהיפגש באזור יבשה קטקומבה, עם חטיבה 679 נתנו לי עוד פעם את הרשת בפתק. המח"ט היה על ידי. התקשרתי אליו ושם ביליתי את המשך המלחמה. בגזרה הדרומית, עם 679 עד יום ששי. ביום ששי הצטרפתי ל-188.

ש. אני רוצה לשאול אותך שאלה אחת על קשר, בדרך כלל, אתה יושב בדרך כלל בתרגולים או בתמרונים, חטיבה באה לגזרה שצוידת בה חניבה שניה, האם לא נותנים לכם, פק"ל, מה שנקרא אותות קריאה והוראות קשר.

ת. כן. נותנים אותות קריאה.

ש. ובפעם הזו לא קיבלת ?

ת. אני אישית - לא קיבלתי. ייתכן וזה נמצא איפה שהוא. ייתכן אני לא יודע אם הגדוד קיבל. ייתכן ובגדוד זה נעצר איפה שהוא, או אולי - בחטיבה. אני אישית - לא. למען האמת - לא חקרתי גם כן אני אישית לא קיבלתי כרטיס תדריס. ואז עבדנו אפילו שיחות אישיות.

ש. מזה אני מביין לא היה לגדוד 53 את הוראות הקשר שלך ?

ת. אולי. אחרת היו קוראים לי ברשת הפלוגתית. פעם ראשונה שנתתי אותה למישהו, זה היה למח"ט 79 6

ש. ואיך החקשרת עם חטיבה 188 ?

ת. אני אומר, קבלתי את החדר, מברק.

ש. בהתקלויות שהיו לך בלילה, האם לדעתך היתה לסורים עדיפות ניכרת בגלל אמצעי האינפרא אדום שלהם ואמצעים אחרים ?

ת. טוב, זו שאלה נדושה, אבל אני חושב שכן. הם גם גיששו, מבחינתי - הם גם גיששו. הם הרבה פעמים הדליקו אורות גדולים בנסיעה, דבר שאנחנו אף פעם לא עשינו. ואנחנו אף פעם לא הדלקנו אורות שיירה. והם נסעו הרבה קסעים עם אורות שיירה, מחשש התנגשות, אני חושב, בין הכלים. אנחנו - אף פעם לא עשינו את זה. א"א לא הדלקנו בכלל. כפקודה, מיד בהתחלה ראינו את זה כפקודה - לא להדליק א"א. כי ידעתי שיש להם אמצעים לגילוי.

ש. סיפר לנו ברק שאתה חזרת צפונה והוא ירד דרומה כמה דקות אחרי שנפגשתם אחד עם השני, הוא עלה על מארב סורי, אתה ראית את זה ?

ת. לא. לא. זה אותו מארב אני חושב שאני הזכרתי בהתחלה כאן, באזור רשת 63, לא ראיתי אותו נחקל ולא שמעתי מהעניין הזה.

ח.מן

עדות סא"ל חגי מן

ש. ממתי שימשת. בתפקיד קמ"נ פיקודי?

ת. מה- 15 באוגוסט 73.

ש. מה עשית לפני כן?

ת. עד חודש מאי הייתי קמ"נ קצח"ר, ביוני-יולי נכנסתי, לחפופה בפיקוד הצפון, כשביולי שימשתי כחודש או שלושה שבועות כממלא מקום ה-קמ"נ - כשה-קמ"נ היה בחו"ל, באוגוסט קיבלתי את המינוי הרשמי.

ש. אז אפשר לומר, שאתה מעורה בענייני פיקוד צפון כבר החל מיוני?

ת. מסוף יוני - כן. ביוני עוד שימשתי כ-קמ"נ באוגדה 210. באימון הקמה.

ש. האם האתה מכיר את תוכנית "סלע" של פיקוד צפון?

ת. היום אני יכול להגיד ש... אני מכיר את תוכנית "סלע".

ש. לפני כן - לא הכרת אותה?

ת. רק שנכנסתי לתפקיד.

ש. האם יש כאן בידך, את סיכום המודיעין ל"סלע" להציג אותו?

ת. כן.

ש. ידוע לך מתי נכתב סיכום מודיעין ל"סלע 73"?

ת. לא.

ש. תרשום בבקשה לשלוח לנו מכתב, מתי נכתב "סלע 73". אני רוצה להפנות את תשומת לבך לעמוד 10 סעיף "דרכי פעולה לאויב". כתוב בסעיף (א'3); דיביזיה שריון 3 הנמצאת ב-סד"כ פעיל, אינה מבצעת עדיין, ואין לראותה ב-סד"כ התוקף. וסביר שתושאר להגן על המרחב העורפי - למרות התרגיל הדיביזיוני שערכה באוקטובר 72.

האם ידוע לך שב"סלע 73" היא עדיין לא היתה מבצעת?

ת. כשאני הגעתי לפיקוד ב... התחלנו לטפל בנושא הזה של כניסה למערך חרום. ראינו את הדיביזיה הזאת כדיביזיה מבצעת וההערכות היו, שלפעולה ההתקפית יש לנו 2 דיביזיות משוריינות.

ש. ביוני כבר החלטתם?

ת. לא ביוני. זה היה בתחילת ספטמבר. בתחילת ספטמבר אנחנו הערכנו שיש לנו 2 דיביזיות משוריינות שהן מבצעות.

ש. הערכה זו, שיש 2 דיב' משוריינות היתה הערכת המודיעין הפיקודי רק מכניסתך, או גם לפני כן?

ת. זה אני לא יכול לאמר לך. אני לא יודע.

ש. ומה נמסר לך על-ידי קודמך?

ת. שיש שתי דיביזיות משוריינות.

עוֹתֵק מִס' 1.
ח"מ

- ש. כלומר שעוד לפני?
- ת. אני יכול לדייק ולאמר, שבכל מקרה כבר באוגוסט, וגם ביוני ראינו 2 דיב' משוריינות של הצבא הסורי, שיכולות לפעול כדיב' משוריינות - ואני קיבלתי את הרושם שהן מבצעות לכל דבר.
- ש. כלומר, שהפקודה הזאת היא פשוט לא מעודכנת?
- ת. כנראה שהיא לא מעודכנת.
- ש. שאלה שנייה, כתוב "דרך ג - כיבוש רמת הגולן ע"י ה-סד"כ הסורי, ב-2 דרגים. בדרג ראשון תוקפות דיב' ה-חי"ר - להבקעת מוצבי ה-בט"ש וכיבוש קו התילים. בדרג שני: תוקפת דיביזית שריון אחת בגזרה שיש בה הצלחה - לפריצה לעורף והשלמת כיבוש רמת הגולן. לא ניתן פה כיוון למאמץ עיקרי. היכן ראיתם בפיקוד, את המאמץ העיקרי? באיזה ציר?
- ת. ראינו 2 אפשרויות לפתח מאמצים עיקריים, אחת בפיתחת קוניטרה והשנייה בפיתחת רפיד. כשבכל אחת מהן ניתן היה לרכז מאמץ עיקרי, ולחילופין, לבצע את המאמץ המשני בגזרה האחרת. גזרת קוניטרה - בגלל הקירבה, בגלל האופי הקרקעי, המאפשר פיתוח מאמץ כזה. אותו דבר גם בגזרת רפיד. כשאני אומר גזרת רפיד כוונתי למוצב 110 ודרומה, כלומר - ציר כודנא, ציר נאווה-רפיד וציר הנפט - 3 צירים שבהם ניתן לפתח מאמץ כזה.
- ש. מבחינת קרקע: איזה ציר מאפשר יותר פיתוח מאמצי שריון ופריסה - האם ציר רפיד או ציר קוניטרה?
- ת. האמת היא, שפרט לקטע קרקעי שלא ניתן לפתח בו מאמץ משורייני, בין 2 הגזרות, יש כאן איחוד של שתי הגזרות האלה. אם אנו באים מכיוון דרום, וזהו הכיוון שבו נוח יותר לפתח את המאמצים המשוריינים מבחינה קרקעית, ואנחנו מגיעים למרחב של נפח.
- ש. הרי זה אותו הדבר. אז הגענו נגיד לנפח. מבחינת פריסת שריון ופיתוח מאמצי שריון, איזה כיוון יותר נוח: האם כיוון רפיד-נפח או כיוון קוניטרה-נפח?
- ת. זה לא רק נוגע לעניין הזה, כי מבחינת המרחק יש פה גם את השיקול של המרחק. מבחינה קרקעית - אין שוני.
- אתה נכנס למרחב שבו אתה יכול לתמרן עם שריון בשני האזורים האלה באותה מידה, ללא בעיות.
- ש. אני שואל ניתוח קרקע, מסקנות קרקע.
- ת. אז הרכס הזה מגביל את פריסת השריון.
- ש. ולכן מניתוח קרקעי, אני שואל אותך, כאיש מקצוע במודיעין, היכן היית רואה, עכשיו, אפילו, כחכם לאחר מעשה, ואם תגיד לי שראית את זה גם לפני כן, אז ודאי שטוב, היכן ראיתה בגזרת רמת הגולן, אפשרויות של פריסת מאמצי שריון עיקריים.
- ת. טוב, אצלנו זה גם לפני, ולא רק לאחר, ראינו בגזרה הדרומית את האפשרות הטובה לפיתוח המאמץ המשורייני.
- ש. ובגזרת קוניטרה?
- ת. בגזרת קוניטרה ראינו את האפשרות הנוספת לפיתוח מאמץ כזה.

- ש. זה מדרום לבוסטר?
- ת. זה בעיקר, מדרום.
- ש. בעיקר מדרום לבוסטר?
- ת. גם נכנס כאן השיקול של העיר קוניטרה, זאת אומרת: העיר עצמה, כיעד בפני עצמו.
- ש. האם באיזה שהוא שלב, ראייתם את הציר בין מוצב 107 למוצב 105, כציר למאמץ עיקרי?
- ת. ראינו שם אפשרות של פיתוח מאמץ עיקרי, גם משם. כלומר: ראינו בדרך פעולה אפשרית, שהגזרה הדרומית איננה הופכת לגזרה, שבה מופעל מאמץ משוריין לחדירה לעומק, אלא בריתוק כוחות עד קו התילים (זה מופיע, נדמה לי, בדרכי הפעולה) ואפשרות של החדרת השריון בגזרה הזאת של המוצבים 105-107, על-מנת להשיג הישגים קרקעיים יותר מהירים בכיוון העיר קוניטרה.
- ש. אני מציג בפניך את לקט מודיעין מס' 87/73 הנידון: "ה-מטכ"ל הסורי קיים תרגיל מרכזי שיועדו כיבוש רמת הגולן" זה מסמך מה-27 לאפריל 1973, האם ראייתם את המסמך הזה?
- ת. ראייתם אותו אחרי שנכנסתי לתפקיד, זאת אומרת, נדמה לי, שזה אפילו שזה אחרי המלחמה.
- ש. ראייתם אותו רק אחרי המלחמה?
- ת. אני לא בטוח, אני לא יכול לאמר כאן. ניסיתי, אחרי שדיברת אתי, ניסיתי לגלגל ולחשוב מתי באמת ראייתם אותו. ואני לא זוכר אם ראייתם אותו לפני או אחרי המלחמה. אבל הפנו את תשומת ליבי כבר בימים הראשונים של המלחמה לנושא הזה.
- ש. מי הפנה את תשומת לבך?
- ת. מטכ"ל, נדמה לי ש-רמ"ח מחקר או משהו...
- ש. אתה רואה שבמסמך זה מדובר על מאמץ עיקרי, מכיוון רפיד לגשר בנות יעקב.
- ת. כן.
- ש. האם אפשרות זאת נידונה בדיונים מבצעיים, או דיונים אחרים, בפיקוד, בימי כהונתך לפני המלחמה?
- ת. כן, כשניתחנו את דרכי הפעולה האפשריות. אני לא זוכר אם על סמך המסמך הזה, אבל אני יודע, שגם לפני שאני הגעתי לנעשה. וגם כשאנחנו דיברנו בנושא הזה.
- ש. הנושא היה בעיקר בחשקעת המאמצים ההנדסיים, שם זה בא לידי ביטוי, או בהחלט ראינו את הנקודה, שפיתוח מאמץ עיקרי דרך הגזרה הדרומית.
- ש. האם על סמך לקט המודיעין הזה, הוציא הפיקוד איזה חומר שהוא כתוב?
- ת. לא יודע.
- ש. ביקשתי אותך, אם זכור לך, להביא לי.
- ת. כן, אני בדקתי את זה, פרט לנושא הזה של דרכי הפעולה האפשריות של 73 - לא מצאתי שום נייר כתוב בעניין הזה.
- ש. בדקת אצלכם?
- ת. בדקתי. לא מצאתי אצלי. אני לא יודע, אם זה לא הובא, [REDACTED]
- ש. יכול להיות שזה הובהר באיזה פורמים מצומצמים, בע"פ או בצורה כלשהי אחרת, אבל אני לא מצאתי שום חומר.

עוֹתָק מִס' א.א.

ח"מ

- ש. הפיקוד לא הוציא על סמך זה, הערכה וסיכום מודיעין וכדומה?
- ת. אני לא מצאתי. זה מאפרייל.
- ש. אני מבקש לדעת האם החל מקבלת מסמך זה.
- ת. אני לא מצאתי. כבר עשיתי בדיקה.
- ש. עוד פעם, כיון שזו נקודה חשובה, אבקשך לבדוק את כל מה שהודפס, שנכתב בפיקוד, שמביא לידי ביטוי את אפשרות המאמץ העיקרי מדרום או לפחות מאמץ שקול.
- ת. כן.
- ש. אמור לי בבקשה, אתה מכיר את מבצע "חול ים" ו-"גיר"?
- ת. אני מכיר אותם.
- ש. את הפקודות?
- ת. כן.
- ש. האם הכרת אותם גם לפני המלחמה?
- ת. כשאני הגעתי לפיקוד עשו רענון של כל המבצעים האלה. לפני שאני הגעתי. זאת אומרת, שעדיין לא הייתי בתפקיד, עשו רענון של כל המבצעים האלה ואז נכנסתי לתמונה של המבצעים האלה.
- ש. אמור לי, מהם דרכי הפעולה האפשריות של איב, שלהן נועדו לענות תוכניות אלו?
- ת. אני לא מתיימר להגיד שאני יכול להיזכר בדיוק.
- ש. תואיל בטובך לעיין בכתוב כאן בפקודות ותוכל לרענן את זכרוך.
- האם אתה נזכר עכשיו?
- ת. אני זוכר פקודת "גיר".
- ש. אמור לי, על איזו דרך פעולה אפשרית נועדה פקודת "גיר" לענות?
- ת. נועדה לענות על דרך פעולה אפשרית שבה האויב ינסה לבצע איזה שהן פעולות התקפיות בקנה מידה מצומצם דוגמת מחטפים, ו/או חדירה על קו התילים, כפי שהוגדרו באחד מדרכי הפעולה האפשריות.
- ש. איפה הוגדרו דרכי הפעולה האפשריות?
- ת. אני זוכר שבזמנו, כשרק הגעתי ורעננו את הנושא הזה, אז נמסרו ע"י ה-קמ"ג דרכי הפעולה האפשריות למקרה הזה.
- ש. שזה לא כולל מתקפה כוללת?
- ת. מתקפה כוללת בפיקוד צפון, אני לא זוכר שדובר על זה אז. אני חושב, שדובר על סדר גודל של מחטפים ו/או כניסה עד מה שנקרא "הדרג הראשון" - כיבוש קו התילים.
- ש. אבל לא ב-סד"כ הכולל של הצבא הסורי?
- ת. לא, לא ב-סד"כ. ואני לא זוכר שדובר על מתקפה כוללת.
- ש. זכור לך שמדובר על מתקפה מקומית? על כוחות מוגבלים?
- ת. על כניסה מוגבלת?
- ש. לא.
- ת. על כוחות מוגבלים - לא.

עותק מס' 1.

ח"מ

- ת. (המשך) לא זכור לי מקרה שבו דובר על כניסה כוללת, כשמתייחסים לדרכי הפעולה האפשריות של "סלע". אז גם את זה לא ראו אף פעם בצורה שבה, זה נכתב כדרך פעולה ג, ז"א: כניסת דרג ראשון וכניסת דרג שני. ההנחה היתה, שהדרג הראשון אכן יכנס - וכיבוש של קו המוצבים והתילים, עומק לא מוגדר, אבל של כ-7-8 ק"מ, הוא אפשרי. מבחינת סד"כ אויב כניסה עם דיב' ה-חי"ר לצורך הכבוש הזה: מה שנקרא, אצלם - הדרג הראשון, ואפשרות של הפעלת המאמץ המשוריין אבל לא ראו שום אפשרות להצלחה כזו, לא חשבו בפיקוד על מין דבר כזה של לחימה כוללת עם סד"כ כולל.
- ש. תראה, פה אמרת דבר והפוכו. תסלח לי, מצד אחד אמרת שראו בתוכנית "גיר" כניסה עד קו התילים, ואחר כך אמרת - לא ראו כניסה של כל הצבא הסורי.
- ת. לא ראו הישגים של הצבא הסורי.
- ש. אז בוא נבדיל בין זה, יתכן שיכנס כל הצבא הסורי ולא ישיג הישגים, ויתכן שיכנס רק חלק מהצבא הסורי וישיג הישגים, כפי שאכן קרה בזמן ההתשה, כשתפסו לנו מוצב. הגיע מכתב בתקופה שאתה כבר הוצת בפיקוד, יולי 8 יולי 73, הנה, אני מציג לפניך.
- ת. אז הדברים נכתבו, זאת אומרת.
- ש. הדברים נכתבו, הם גובשו ודאי שבוע לפני.
- ת. אני לא יודע אם שבוע או חדשיים לפני זה. אני ביוני כבר הייתי מוזמן לכמה פגישות, שבהן היו כנסי מפקדים, על קבוצת פקודות שבהן גובש הנושא הזה, לפני הוצאת הפקודה, ביוני וביוולי.
- ש. כן, אבל תגיד לי כשאתה ה-קמ"נ שאתה כותב ידיעות, הנה כתבת "ראה סיכום מודיעין מס' 1 לפקודה "סלע", ובפקודה מס' 1 ל"סלע" מפורטות 3 דרכי פעולה אפשריות. האם 3 דרכי הפעולה האפשריות ב"סלע" מחייבות גם את "גיר"?
- ת. אם הייתי כותב ככה - הייתי גם מתייחס, כמובן שזה מחייב גם את "גיר".
- ש. מי כותב את סיכום המודיעין אצלכם? ה-קמ"נ אישית או מישהו מכין וה-קמ"נ עובר על זה?
- ת. קצין המודיעין בדרך כלל כותב.
- ש. אישית?
- ת. אני כותב אישית. כלומר, אני מקבל חומר רקע ואני כותב אישית את הסיכום. אני לא יודע איך זה נעשה אז, אני מניח שקצין המערך הכין ודאי את הרקע וה-קמ"נ שיכתב את זה.
- ש. האם הבאת עוד איזה חומר?
- ת. לא, רק בנושא הזה. ויש לי במקרה את הלקט, בדקתי למצוא את הלקט הזה.
- ש. ביקשתי ממך לבדוק, האם מישהו נוסף ל-קמ"נ - ראה את החקירה על התרגיל הסורי?
- ת. זה מה שאני רואה, שיש פה חתימה של מי שהיה אז ממלא מקום ע' קמ"נ - ראש מדור פעילות, חתימה שלו באדום, חתימת רס"נ גיורא אבני, ולידו חתימה של שידע, ואני חתמתי הרבה יותר מאוחר, אחרי שראיתי את המסמך הזה בשביל שזה יצא ממני, אני צריך לחתום. זה היה מאד מאוחר.
- ש. אתם לא כותבים את התאריך שבו אתם חותמים?
- ת. בדרך כלל לא. זה רק מראה שאני קראתי - מחוץ משניים האלה.
- ש. האם הפצתם את זה לאלוף וכדומה? מסמכים כאלה - מופצים בדרך כלל לאלוף?

עוהק מס' 1.
ח"מ

- ת. לחקה הייתי מראה מסמכים כאלה, כלומר הוא היה חותם עליהם. גם לפני המלחמה, גם חוץ כדי המלחמה. יש לי תיק חומר לאלוף. היה לי. זו בעייה אחרת, אם אתה רוצה לקבל סיכומים בע"פ, חקה - רוצה היה לעיין בדברים כאלה, אז הוא היה מעיין במסמכים. בתיק שבו היו מרוכזים דברים מסווגים כאלה. חותם עליהם, ובגלל זה אני בטוח שהוא קרא את הדברים. ועוד פעם, אם הוא רוצה סיכומים ב-ע"פ, אז מתמצתים לו דברים, אני נכנס אליו, מסביר לו בע"פ את הדברים.
- ש. האם כשמוצאת פקודה מבצע אוגדתית, וה-קמ"נ כותב סיכום מודיעין לזה, האם סיכומי המודיעין ניתנים לכם? מוגשים לעיון ה-קמ"נ?
- ת. לא.
- ש. מי בודק ומאשר שסיכום של רמה כפופה לכם, הוא אכן סיכום מודיעין נכון ועל דעתכם?
- ת. אנחנו מקבלים את התיק, עוברים על הסיכומים האלה. היום, אם מוצאת פקודה כזאת.
- ש. נניח, אוגדה 36 מוציאה כיום פקודת מבצע, וכתוב בה סיכום מודיעין. האם ה-קמ"נ הפיקודי בודק אם סיכום המודיעין שהוציא ה-קמ"נ האוגדתי, הוא סביר, נכון על דעתו?
- ת. הוא מקבל אותו עם הפקודה, כמי שנמצא בתפוצה של הפקודות, קורא אותו ומעיר את ההערות, אם יש לו...
- ש. אבל לפני כן, בעיבוד סיכום המודיעין.
- ת. בעיבוד לא. בדרך כלל מה שקורא...
- ש. אין מגע?
- ת. זה מה שאני רוצה להסביר.
- ש. אין מגע ב"היזון חוזר"?
- ת. קמ"נ פיקודי, כמו היום, באוגדה 210, הוא ותיק כל כך, שיש לו מה להגיד בנושא, אז יש שיחה, מתכנסים - קמ"נ פיקודי עם קמ"נ אוגדתי אחד או שניים, עם צוות של קצין מערך, קצין שטח, ודנים בנושא של דרכי הפעולה האפשריות לפני הכתיבה, כיעוץ. הוא כותב, כמובן, מה שהוא רוצה בסופו של דבר לכתוב. המפקד שלו מאשר או לא מאשר, אם יש לי ערעור על כך - אני בודק אותו אישית.
- ש. אמור לי, בבקשה, בשבת בבוקר ביום הכיפורים, האלוף נסע ל-מטכ"ל?
- ת. מוקדם בבוקר. כן.
- ש. מתי הוא חזר?
- ת. בסביבות השעה 10.
- ש. מתי הוא נסע עוד פעם?
- ת. בסביבות השעה 12, בין 12 ו-1. אני לא זוכר את השעה בדיוק.
- ש. מתי הוא חזר עוד הפעם?
- ת. אחרי שהתחילה הלחימה בסביבות השעה 3-4.
- ש. שהתחילה הלחימה - היכן היית?
- ת. בבור, בבונקר.
- ש. בבונקר ת"פ קצין ה-אג"מ?
- ת. כן.
- ש. אני הייתי עסוק אז עם ארגון המודיעין, כי העברנו טלפרינטר התחלנו לקבל חומר כתוב. היו לי מסמכים שקיבלתי אותם ממש אז.

ש. קיבלת מסמכים - או בטלפרינטר?

ת. טלפרינטר, מסמכים. בבור של נפח היה לי קשר עם בסיסי האזנה

ש.

ת.

ש. ולמעשה היה ברור שזו מלחמה?

ת. האמת היא, שהיה ברור שזו מלחמה כשחקה חזר, ואני לא קיבלתי את הידיעה. אבל קיבלתי

אתה האחה-כך כשחקה חזר מה-מטכ"ל. הוא קרא לי ושאל אותי אם קיבלתי משהו, אמרתי לו שום דבר.

מה שקרה שם: עם הפגז הראשון נכנסו לשם מספר כל כך גדול של אנשים. אין שם "בור מודיעין". למעשה, זה היה ה-חפ"ק הראשי של 820. אז ישבו שם 820, חטיבה 188 חלקית חטיבה 7, אנחנו, חיל אויר, כל זה, בתוך הבונקרין הקטן הזה של נפח.

ש. זה לא חפ"ק פיקודי שם?

ת. זה לא חפ"ק פיקודי, זה חפ"ק של החטיבה. שאנחנו אמורים היינו להכנס פנימה, ומשם לנהל את הלחימה.

ש. כאשר הייתם כולם משפחה אחת צפופה.

ת. צפופה מאד, ומאד מסריחה. כיון שמזוג האויר הפסיק והחום היה רב מאד, תאורה גם בקושי

היתה אז - היה -

ש. היתה הפגזה קשה עליכם, על המטה?

ת. היתה הפגזה די קשה, קודם כל - היתה הפצצה, וגם הפגזה אחר כך. אי אפשר לצאת החוצה,

אני לא יודע אם דוקא על המחנה.

ש. אמור לי, אתה זוכר את הפעלת חט' 7?

ת. אני זוכר את ההפעלה, אני לא זוכר מתי זה קרה.

ש. אתה לא זוכר את הנסיבות בהן הופעלה החטיבה ביום שבת אחרי הצהריים?

ת. אני לא זוכר מתי. אני זוכר שחפשו את יאנוש בקשר. חפשו אותו פעמיים פעם אחת לקראת

זה שהאלוף חזר מה-מטכ"ל והוא כינס את כולם לקבוצת...

ש. כן, אבל לפני זה, האם לא לפני זה נכנסו כוחות של חטיבה 7 לשטח?

ת. בשבת בבוקר?

ש. לא, בשבת אחה"צ.

ת. לא. אני מתכוון ככה - שהאלוף חזר פעם ראשונה מה-מטכ"ל, אז הוא כינס את כולם, הוא

חיפש את יאנוש והוא היה בדרך בין פילון לרמה. אחרי זה חפשנו את יאנוש לאחר שהתחילה

הלחימה שלהם, לאחר שהתחילה ההבקעה שלהם, חפשו את יאנוש, אבל אני לא זוכר באיזה

שעה זה היה, לקראת מה זה הלך, ואז קיבל דרך אנב את הידיעות מתל א שיחה, מחרמונית,

על הפריצה, כי שמענו שם, צופה, תצפיתן שלנו, ע' קמ"ג של 820.

ש. ע' קמ"ג של 820?

ת. כן.

ש. מה שמו?

ת. אשר קליפמן.

ש. איפה הוא עכשיו?

ת. הוא בקורס פיענוח, עכשיו, ב-בה"ד 15.

ש. הוא עכשיו ב-בה"ד 15?

ת. כן.

ש. הוא יושב שם וראה את הפריצה?

ת. הוא יושב שם ודיבר על הפריצה.

ש. זה לא נפשי, מגדוד הטנקים?

ת. נפשי, אני ממנו לא קיבלתי דיווחים. אני קיבלתי דרך צינור המודיעין, דרך הבחור הזה

שישב שם בתצפית, ע"י ה-קמ"נ הזה, מיקמנו אותו בתצפית והוא דיווח לנו.

יכול להיות שב-820 זה נרשם. כי -820 עדיין היו אחראיים לגזרה. לי לא היה מי

שירשום. לא היה לי מקום לנהל בו רישום.

ש. מי קמ"נ 820 עכשיו?

ת. משה טמלר.

ש. הוא היה גם במלחמה?

ת. כן.

ש. כן? אז אתה לא זוכר את הנסיבות של הפעלת 7?

ת. קשה לי... לא נתתי אז את הדעת על הדברים האלה כשהייתי שם. עסקתי יותר

בדברים המקצועיים, אם התעסקתי עם הדברים המקצועיים.

ש. האם חיפשת את המאמץ העיקרי של האויב?

ת. כל הזמן.

ש. מצאת אותו?

ת. כן.

ש. מתי ואיפה?

ת. כשקיבלתי ידיעה, אני חושב שזה היה במוצאי שבת, שדיב' אחת נמצאת בתנועה דרומה

מאזור ביטוה דרומה.

ש. בגזרת רפיד?

ת. בגזרת רפיד, כן, קיבלנו ידיעות כאלה ואז היה ברור, שעיקר הכוח, זאת אומרת - המאמץ

העיקרי בוצע בגזרה הדרומית הזו.

ש. מתי זה היה?

ת. עוד שישבנו בנפח, לפני שעזבנו את נפח.

ש. מתי עזבתם את נפח?

ת. את נפח עזבנו ב-2 בלילה, ב-2.30 לפנות בוקר, ביום ראשון, וזה היה במוצאי שבת.

אני חושב שזה היה לפני חצות, ואז ידענו שדיב' אחת מתקדמת לגזרה הזו של נאווה -

רפיד.

ש. ולפני כן לא היה ברור לכם המאמץ העיקרי?

ת. היה ברור לי גם, לפי הדיווחים שהיו לנו שם, שההצלחה הגדולה היא בגזרה הדרומית -

פה יבוצע גם המאמץ העיקרי. כי בגזרת 105, 107, היתה בלימה. מהדיווחים שהגיעו

אלינו, אחר כך זה התבטא גם בשטח, ששם לא הולך, זאת אומרת שלסורים לא הולך

בגזרה הצפונית.

ש. קיבלתם מההאזנה שלנו?

ח. מכוחותינו, מדיווחי כוחותינו, שמצליחים לבלום בגזרת 105-107, הסורים לא הצליחו שם לגשר, ואילו פה היו לנו ידיעות, שכוח יורד דרומה, חטיבה 47 וחטיבה 132 הסורית הממוכנת.

ש. מאיפה קיבלתם את הידיעה הזו?

ח. ז"א, כמויות הטנקים, המספרים היו מ-188. שמעתי דשות, אני לא יודע ממי, שכמויות עצומות זורמות. המוצבים של 114, 115 ו-116 דיווחו כל הזמן על תנועות טנקים. היתה לנו ידיעה ש-132 הסורית הצליחה לרדת דרומה, הממוכנת הצליחה לעבור לאזור שמצפון לרוקאד, מעין דאקה ולרדת דרומה, ואחר-כך התברר באמת שהם הגיעו לאזור של רמת מגשימים כך שהיה לי ברור שפה ההצלחה הזאת תביא לתוצאה אותה חזינו בדרך פעולה אפשרית: שבאותו מקום שיצליחו להבקיע, לשם יוחדר עיקר הכוח ויתבצע מאמץ עיקרי.

ש. האם ידעת שחטיבה 132 היא כאן?

ח. אני זוכר שידעתי עוד במוצאי שבת, ש-132 יורדת דרומה.

ש. חט' 47 - גם כן אותו הדבר?

ח. אותו דבר, כי בשלב הזה לא היו לנו שבויים, עוד לא היה לנו מספר יחידות, וחטיבה 47 היא חטיבה עצמאית.

ש. כבר אז חשדת ששם עשוי להיות מאמץ עיקרי?

ח. כן.

ש. אבל לפני חשיכה, ידעת שיש מאמץ עיקרי באיזו שהיא גזרה? היו לך איזה הערכות?

ח. לא זוכר. לא זוכר אם ידעתי את זה לפני חשיכה, קשה להגיד מה זה חשיכה.

ש. חשיכה זה 5, אבל נניח 6.

ח. האמת היא שדי מאוחר בלילה ידענו איפה מתנהל המאמץ העיקרי. לא היו לנו מספיק דיווחים בשביל להגדיר, מהו המאמץ העיקרי. היה ברור שבצפון יש בלימה, ולכן היה סביר, שכאן יתפתח מאמץ יותר עיקרי. מה גם, שיותר מאוחר בלילה, קיבלנו ידיעות, שנמצאים כבר בצומת הנפט. נמצאים בציר חושנייה - צומת הנפט, וזה משיירת תחמושת, שניסתה לעבור ונתקלה פה והיו דיווחים שהם נמצאים באזור הזה. כך שפה היה ברור שאם החדירה לעומק היא כאן, מעבר למכשול ה-נ"ט, מעבר לקו המוצבים - סביר מאד שכאן יתפתח המאמץ העיקרי. כן, אבל זה בשעה מאוחרת מאד, אני שואל על לפני כן, קצת לפני כן.

ח. 6 בערב, אני לא חושב שידעתי, אני לא חושב.

ש. זכור לך אם דיברת עם קצין ה-אג"מ על המאמץ העיקרי ואיתור המאמץ העיקרי?

ח. זה דיברנו זה בטוח, אני רק לא זוכר מתי. זה שדיברנו - זה ודאי. וזה שדיברנו בנפח - זה גם ודאי. כן אבל מתי - באיזו שעה, קשה מאד לזכור - אני לא זוכר.

ש. לפני שהאלוף הגיע, אחר הצהריים האם דיברת עם קצין ה-אג"מ על זה?

ח. ניתחנו את דרכי הפעולה האפשריות, ואולי, אבל אני לא זוכר את זה, אבל אם כן - אז רק תוך ניתוח דרכי פעולה אפשריות. אני אישית ראיתי את המאמץ העיקרי - אם יתפתח, גם לפני המלחמה, בגזרה הזאת גם - בגלל יותר צירים, גם בגלל שטח ובגלל אופי לחימה - שניתן יותר להניע פה את השריון. אבל אם זה בא לידי ביטוי דוקא באותו יום שבת, באיזה שהיא שעה לפני שידענו, אני לא יכול היום להגיד את זה. ודאי שלא בביטחון.

עוֹתָק מִס' 1.
ח"מ

- ש. שמעתי דעה מפי קצין ה-אג"מ, כאילו אותר המאמץ העיקרי עוד אחה"צ בגזרת 105-107, ולכן נשלחה חטיבה 7 לשם. ידוע לך משהו על כך?
- ת. לא. אני לא זוכר דבר כזה. כי מה זה מאמץ עיקרי - זה אומר - דיביזיות השריון מופעלות. בעוצמה הזאת שראינו את הדרג הראשון, לא ראינו בו מאמץ עיקרי.
- ש. אני מסכים איתך, שמאמץ עיקרי - צריך לכלול דיב' השריון, אבל, כבר בהקצאת הכוחות לחטיבות ממוכנות ומשורינות גם כן אפשר לאתר כיוון.
- ת. אבל פה היה למעשה איזון של כוחות, מבחינת ריכוז שריון אפשרי - דוקא בגזרה הדרומית היו לנו 2 חטיבות עצמאיות, גם חטיבה 5 וגם חטיבה 47, שאינן שייכות אורגנית לדיביזיות. הן נמצאו בגזרה הדרומית.
- ש. בכל מקרה לכל דיביזיה חי"ר היתה לה את חטיבת הטנקים שלה וחטיבה ממוכנת למעט דיביזיה 9, שלא היתה לה חטיבה ממוכנת.
- ש. מול גזרת בן שוהם, כמה דיביזיות, כמה חטיבות משורינות וממוכנות היו? וכמה חטיבות משורינות וממוכנות היו בגזרת יאנוש?
- ת. בגזרה של בן שוהם היו יותר חטיבות משורינות, מכיון שהיו 2 חטיבות עצמאיות, חטיבה 51 וחטיבה 47, זאת אומרת, שהיו כאן או 3 או 4 חטיבות. למה אני אומר "3 או 4" - כי הדיב' המרכזית אתה יכול לשייך אותה למאמץ צפוני, ולמאמץ דרומי, בהתאם להתפתחות. חט' 43 של דיב' 9, יכולה היתה לפעול כלפי צפון וכלפי דרום - באותה מידה.
- ש. איפה היא פעלה למעשה?
- ת. היא עלתה צפונה. היא עלתה לגזרת קוניטרה. אני למעשה לא יודע מי דפק אותה.
- ש. בגזרה הדרומית, אני אומר שוב, בגזרה הדרומית, בגזרת דיביזיה 5, אנחנו לוקחים מכוונא ודרומה. למעשה, מדרום לתל כוונא בגזרה הדרומית היו לנו 2 או 3 חטיבות משורינות וחטיבה ממוכנת, בגזרה הצפונית של דיב' 7, היתה לנו למעשה חט' משורינת אחת וחטיבה ממוכנת. עם האפשרות שאיזה שהוא כוח מדיב' 3 המשורינת, יצטרף למאמץ הזה.
- ש. מכאן שאפשר לאמר, שכבר בשלב יותר מוקדם, והוא השלב של הפעלת הדרג הראשון, ניכר היה מבחינת שריון מאמץ יותר מרוכז וטנקים, בגזרה הדרומית.
- ת. אפשרי, אפשרי.
- ש. האם זה נכון?
- ת. לפי הדיווחים, כמות הטנקים הרבה יותר, בעיקר בגלל זה שלא נבלמה בצפון - הסתמנה בגזרת הדרומית.
- ש. מתי בערך היתה ההערכה הזאת?
- ת. זהו זה, לגבי השעה אני לא יכול פה להעיד.
- ש. בערך?
- ת. בן שוהם עזב את ה-חפ"ק. אני לא זוכר מתי בן שוהם עזב את ה-חפ"ק, דיברתי עם בן שוהם בנושא הזה עוד שהוא היה ב-חפ"ק, לפני שהוא יצא, הוא ודוד ישראלי - הסגן וקצין ה-אג"מ שלו, ישבנו ככה, בפינה, והם ישבו בחדר על-ידינו. ישבנו ודיברנו, אמרתי לו תשמע, מבחינת האפשרויות בגזרה הדרומית יש בה סדר גודל של 2 חטיבות משורינות לעומת הגזרה הצפונית.

עווק מס' 1.
ח"מ

- ש. לקצין ה-אג"מ הפיקודי אמרת את הדבר הזה, באותו שלב?
ת. אני לא זוכר באיזה שלב. אני זוכר שדיברתי על זה, ואני לא זוכר באיזה שלב זה היה.
אלה דברים, שידעו אותם גם לפני יום שישי. אלה דברים שדיברנו עליהם במטה עוד לפני יום שישי.
- ש. שיש ריכוז שריון יותר גדול בגזרה הדרומית?
ת. ודאי, ידענו את זה.
ש. איך אתה אומר? ודאי?
ת. ודאי. לגבי חטיבה 51 - היה ברור שיש שם 2 חטיבות משורינות, לעומת הגזרה הצפונית, שיש בה חטיבה משורינת אחת.
- ש. האם זה, כפי שמצויין פה, בחוברת שאני מציג בפניך: "סקירת מודיעין מיוחדת מס' 4/74 מהלכים עיקריים של הצבא הסורי וחילות המשלוח במלחמת יום הכיפורים " עמ' 14.
ת. אני לא יודע - אני חושב שזו חטיבה משורינת.
ש. ידעתם?
ת. כן, אבל לא ידענו אם היא נמצאת פה באזור של ש"ך מסכין, או בביצות דאלי או דרומה קצת.
או באזור הזה - או שהיא נמצאת באזור הזה - באימונים. אבל ידענו שיש עוד חטיבה אחת.
ש. כלומר, ביום ששי ידעתם שעיקר משקל השריון הוא בגזרה הדרומית?
ת. אני חושב, שאפילו כמה ימים קודם לכן, לא רק ביום ששי. אפילו כמה ימים קודם לכן.
ש. לפיכך, לאור מה שאמרת עכשיו, סביר היה לחשוב, כאשר התחיל גישור ה-ג"ט בין המוצבים שלנו, בין 105 ל-107, האם סביר היה להניח, שפה הולך מאמץ עיקרי?
ת. לא, בשלב זה לא, כי לא היתה לנו שום אינפורמציה על דיב' השריון, מבחינת המרחק.
ש. אבל לפי דברייך כבר בדרג הטקטי הראשון מובחן ריכוז שריון רב יותר באגף הדרומי, זה מה שאתה אומר.
ת. כן, ברור.
ש. אתה אומר ככה, חטיבה משורינת אחת בגזרה של יאנוש, 2-3 חטיבות בגזרה הדרומית. אז כבר בדרג הראשון, מורגשת עדיפות שריון בגזרה הדרומית, האם זה כבר יכול לרמז על כך, שהמאמץ העיקרי הולך בדרום, אתה אמרת "בודאי".
ת. כן, אני אומר כן.
ש. יתר על כן, עכשיו על סמך מה שאמרת עד כה, שהיה יותר שריון בדרום, אפשר היה להניח שהולך בשבת מאמץ עיקרי בגזרה הצפונית?
ת. אני לא הייתי מניח את זה בשלב הזה. גם לא הנחתי את זה בשלב הזה.
ש. כיון שקצין ה-אג"מ העיד בפני, שהוא העריך, ששם הולך מאמץ עיקרי.
ת. טוב, אני לא יודע על סמך מה הוא העריך את זה. אף אחד לא יכול להעריך את זה.
ש. דוקא הנחת היסוד, היתה צריכה להיות בגזרה של דיב' 5.
ש. דרומית?
ת. כן, יש אפשרות כבר להשיג הישגים גדולים יותר מבחינת השריון מאשר בגזרה הצפונית.
ש. וזאת - בגלל?
ת. וזאת בגלל ריכוז הטנקים שכבר דיברתי על זה קודם.
נבו: תודה רבה.

רוזנפלד

עדותו של רע"נ גיוס וכוננות - סא"ל יהודה רוזנפלד

- ש. מהו תפקידך וממתי משמש אתה בתפקיד זה?
- ח. תפקידי - ראש ענף גיוס וכוננות, ואני משמש בתפקיד זה מה-1 יוני 1973.
- ש. אני מציג בפניך את פקודה 128 מקובץ פקודת קבע אג"מ/מבצעים, ששמה: "נוהל ביקורות כוננות וכשירות" האם מכיר אתה פקודה זו?
- ח. מכיר אותה.
- ש. פקודה זו כוללת בנושאי בקורת 4 תחומים:
1. כוננות לגיוס.
  2. כוננות מבצעית.
  3. כוננות הגמ"ר.
  4. כוננות לאחר שעות העבודה.
- נאמר ב"שיטה" שתעשה בקורות ע"י ה-מטכ"ל כמו כן מפרטת הפקודה ש-אג"מ/מבצעים מפרסם במסגרת פקודת העבודה השנתית חוכנית בקורת כוללת כחתך חודשי, תוך ציון הרכב צוותי הבקורת (ראש צוות - סא"ל אג"מי, נציג מטכ"ל, אכ"א, אג"א וכדומה). האם ערכו צוותי בקורת הכוננות לגיוס גם את הבקורות בשלושת התחומים האחרים, או שמא נערכו בקורות אלו ע"י צוותים אחרים?
- ח. הצוותים אשר נשלחו על ידי לא נגעו בכוננות המבצעית ובכוננות הגמ"ר, צוותי ערכו את בקורתם בנושאים שנגעו לתחום טיפולי דהיינו: כוננות לגיוס וכוננות לאחר שעות העבודה.
- ש. האם יודע לך אם טפל משהו במטה הכללי בנושאי הכוננות המבצעית וכוננות הגמ"ר?
- ח. אני מכיר אמנם את הפקודה, אך מאחר ואין שני נושאים אלו נוגעים לתחום עיסוקי אינני יודע אם אכן טופל בהם.
- ש. מכל מקום כתוב ש-אג"מ/מבצעים עוסק בכך ושגוף זה מפרסם זאת במסגרת פקודת העבודה השנתית?!
- ח. יכול להיות. אני את תפקידי קבלתי לאחר הוצאת הפקודה.
- ש. כפקודת העבודה השנתית של צה"ל (פרק ג' מבצעים) מופיע פרק על גיוס, האם מופיע גם פרק בנושא בקורות פתע במפקדות לאחר שעות העבודה?
- ח. לא מופיע פרק כזה, אך בשעה שקבלתי את התפקיד ערכתי חוכנית בקורות כזאת, כולל במפקדות, ולצורך העניין חוברת על ידי חוכנית בקורת.
- ש. אך אין זה מופיע בפקודת העבודה השנתית.
- ח. בפקודת העבודה השנתית מופיע הנושא בלא פירוט.
- ש. האם נמצא בפקודת העבודה השנתית האמורה בפרק המתיחס אל הנושאים אשר יבדקו בגיוס?
- ח. כן, כוננות כוחות המלואים.

צמח א' 1

ש. האם נמצא שם פרק המתייחס אל הביקורת של אופן ביצוע תעסוקה מבצעית? בארגון כתוב כך: "חדוש פקודות ונוהלים; יעודכנו ויפורסמו מחדש תוכניות לגיוס (התארגנות "בזלת"); תוכניות לגיוס מופיעות בחיקי התכנונים האופרטיביים לפי הצורך. . . . . " "עזרים", בבקורת לכוננות כתוב: " צוותי בקורת מטכ"ליים יורכבו ו-כד"; הבקורות תעסוקנה בבקורת הכוננות הכשירות בעוצבות" וכן הלאה. אך כשאני בא לבדוק את תכנית חרגילי הכוננות אני מוצא כתוב: "עד התארגנות" "עד מפגש", עד יר"מ" ושוב "עד התארגנות" ו-כד".

ח. האם אתה מתייחס לתכנית בצוע חרגילים עצמן? שכן הם בוצעו ואף בהיקף רחב יותר מהמתוכנן. ש. כן, אני לא רואה פה תוכנית האומרת שיש לבדוק את תוכניות הפריסה, את התכנון המבצעי, ידיעת הפקודות ו-כד". האם היה דבר כזה?
ח. כפקודות זה לא מופיע.

ש. האם מופיע נושא זה בתוכנית השנה הבאה?
ח. לפני כחודשיים חוברה (ע"י ^{עבד} מבצעים) הפקודה לשנה הבאה כשהפעם מפרטת פקודה זו את כל נושא התכנון האופרטיבי. האם פרושו של דבר ~~אני לא רואה~~ שבשנה שעברה לא פורט נושא זה? ש. אני לא ראיתי.

א. קליחמ

עדותו של סרן אשר קליחמן, קמ"נ 820

- נבו: מה שמך בבקשה.
אשר: אשר קליחמן.
- נ. מה היה תפקידך במלחמה?
א. לפני המלחמה הייתי ע' קמ"נ 820. בזמן המלחמה שימשתי כאיש תצפית בתל א-שיכה, חרמונית. אחרי המלחמה התמניתי, ללא מינוי רשמי ל-קמ"נ 820 עכשיו אני נמצא בקורס ב-בה"ד 15.
- נ. ממתני היית בתצפית בתל א-שיכה?
א. מה-6 לחודש, בצהריים.
נ. 1200? 1300?
א. שעה 1200 לערך.
נ. ספר מה ראית, מי היה איתך?
א. היו איתי 2 קציני תותחנים. קש"א אחד ו-קת"ק אחד. היה איתי איש תצפיות מילואימניק, 2 קשרים ו-3 חיילים מגולני. באותו יום, ב-6 לחודש...
באותו יום, ב-3 לחודש...
נ. איזו משקפת היתה לך?
א. היו לי 2 משקפות 20/120.
נ. כלומר - זו היתה עמדה קבועה, מחופרת?
א. זה מין בונקר מעל פני הקרקע, עם חרכי הצצה. כמה דקות לשעה 2, הבחנו בזה שמסורים רשתות הסוואה מעל ארטילריה בינונית, שהיתה בגזרה מולנו.
נ. באיזה מרחק מהקו?
א. בין 6 ל-7 קילומטר, עד 10 ק"מ מקו הגבול.
נ. כמה דקות לפני פתיחה באש.
א. ב-4 דקות, 3-4 דקות.
נ. הספקתם לדוח על כך?
א. כן, הספקתי לדוח.
נ. למי?
א. ל-קמ"נ החטיבתי, שהיה אז ול-מח"ט.
במקרה ה-מח"ט קיבל את זה ממני.
נ. ברזני?
א. כן, עד שקיבלתי את הקשר זה לקח דקה.
נ. זה באלחוט או בטלפון?
א. בטלפון. אז חזרתי חזרה, אחרי דקה שישבתי ליד המשקפת, הם פתחו באש. זה כבר דיווחנו באלחוט שפותחים באש.
נ. כך שלמעשה לא הספיקו לחת התראה לכוחות?

עוֹתָק מִס' 1.
א"ק

- א. התראה רגעית, של רגע לפני. כי מה שקורה לשובים יש מוטורולה. תוך שניות הם מקבלים. יש להם קודים, הם מקבלים באלחוט את זה.
- ג. מה היו הידיעות שלך על המלחמה, לפני שפרצה?
- א. שבועיים בערך לפני המלחמה אנחנו קיבלנו ידיעה, זאת אומרת - אני לא קיבלתי אותה רשמית, שמתכוננת להיות התפתחות בשתי הגזרות. שגם המצרים וגם הסורים מתכוננים לפתוח באש. קיבלנו אותה, הזעיקו אותי, הייתי בדיוק בנצרת, ובאנו, והיינו בכוננות מלאה, וזה נרגע לקראת שעות הבוקר. בשעה 6, 7. זאת אומרת, התכוננו לפתיחה באש, ולא פתחו באש, לאחר מכן ראינו במשך כל השבועיים עד למלחמה - כניסה של כוחות סוריים לקו, זאת אומרת - בהתחלה זה בא לידי ביטוי שיש תוספת של ארטילריה, רגילה, טנקים... .
- ג. כיוון המערך ידוע לי. מה ידוע לך על זה שהם מתכוננים לצאת למלחמה, קיבלת איזו התראה? ביום שבת או ביום שישי?
- א. ביום שישי קיבלנו התראה. אני קיבלתי מחגי, דיברנו, עשינו הערכת מצב. ההתראה, מבחינת מה שאמרו לנו, לא היתה מלאה. כי אומרים שחסרות 2 הדיב' המשוריינות כדי שיפתחו במלחמה ממש.
- לא מצאו אותם ב-תצ"א, והן היו חסרות, כדי לפתוח במלחמה ממש עלינו, מה שאמרו, שבדאי תהיה פתיחה באש. כאשר ביום שבת בבוקר קיבלנו התראה שבשעות הצהריים תהיה אש, קיבלנו שבשעות הצהריים מאה אחוז תיפתח אש.
- ג. כלומר - היית בדריכות רבה בשבת בצהריים.
- א. כן.
- ג. מה ראית בפתיחה באש? מה ראית? תצפית טובה אני מבין.
- א. כן, תצפית טובה. בהתחלה ראיתי שהם פתחו באש. אני רואה בערך מאזור דרומית לתל חרא עד לחרמון, ראיתי פתיחה באש בכל הגזרה. רואים את הסוללות יורות, בפירוש רואים את ההבהקים.
- ג. היא לא מוסתרת, ארטילריית השדה?
- א. ארטילריית שדה מוסתרת, אבל ארטילריה בינונית שלהם בדרך כלל גלוייה, והיות והם קידמו ארטילריה, ממש ראינו את הכלים בטוח קרוב אלינו. 5-6 ק"מ מהגבול או 7-8 ק"מ מייחננו, זה קרוב.
- ג. האם אנחנו הנחתנו אש על הארטילריה הבינונית הזאת?
- א. בשלב ראשון לא. מיד בפתיחה באש קיבלו אישור והתחילו לירות על הארטילריה של האויב.
- ג. היו גם פגיעות?
- א. היו פגיעות, זאת אומרת, בקרבת הסוללה לא נפגעו בתותח, אבל בקרבת הסוללה שירו עליה הפסיקה לירות, כשהפסיקו לירות עליה היא המשיכה לירות עוד פעם. זה גם מתוך תרגולות של הסורים. שיש אש קרובה לארטילריה אז הם מפסיקים את האש.
- ג. ומדלגים?
- א. לא מדלגים, נכנסים לבונקרים, מפסיקה הארטילריה עליהם - הם ממשיכים הלאה.
- ג. מה הלאה ראית? ראית תנועת כוחות?
- א. כן, אז תוך איזה 5-10 דקות מהפתיחה באש, התכסינו באבק ענן ועשן, כל התל. היה קשה לנו לראות, אבל בכל אופן, מבעד לעשן התחלנו לראות טנקים סוריים בתנועה לעבר שטחנו.

- נ. איפה, באיזה מקום?
- א. ירו בזהמונית, וול א-שיכה, באיזור חן ארנבה, באיזור מחנות חלס היתה, בעיקר מרוכות הארטילריה שלהם הבינונית, ואז ראינו את הסוללה הראשונה שירתה - מאחרי חאן ארנבה, בהמשך ראינו את הסוללות של מחנות חאלס, סוללות של תל שאר הסוללות הבינוניות.
- נ. ירו על כל הקו שלנו?
- א. ירו על כל הקו.
- נ. גלא יוצא מן הכלל?
- איפה ראית טנקים ובאיזו שעה, ציין בדיוק מקומות.
- א. בסביבות 14.10 - 14.15 ראיתי טנקים באזור תל צאחי, על הקו הסגול - צפון מערבית לחאן ארנבה, בהתחלה ראיתי פלוגת טנקים אחת מאותו אזור בתנועה לכיוון שטחנו. לאחר מכן, ראיתי 3 פלוגות טנקים עם חי"ר ועם טנקי גישור ועם דחפורים, נעים לעבר שטחנו ב-4 צירים, כאשר ציר אחד, ממש מתל צאחי, ציר אחד מערבית, קו ישר מערבה.
- נ. לעבר 409?
- א. כן, משהו כזה. ציר אחד ישר מערבה, ציר אחד מדרום, בערך ק"מ, ק"מ וחצי מדרום לתל צאחי ישר מערבה, ציר נוסף ישר מערבה ועוד 2 צירים מצפון, כאשר ציר אחד ממש לרגלי תל דהור. וציר נוסף נמצא בין תל צאחי לבין תל דהור.
- נ. כלומר - היו 4 טורים של 4 פלוגות טנקים ו-חי"ר. חי"ר על משאיות, טנקי גישור ודחפורים. דיווחת עליהם?
- א. בהתחלה דיווחתי על פלוגה אחת, בהמשך ראיתי עוד פלוגה ועוד פלוגה - אז דיווחתי על כל הפלוגות, ובדיוק דיברתי, בדיוק שבאים עם טנקי גישור - ועם ציוד...
- נ. ירו עליהם, כוחותינו?
- א. ירו עליהם, התחילו לירות עליהם.
- נ. ארטילריה?
- א. כן, כאשר ציר אחד לפחות ארטילריה שלנו - לא נתנה לו לעבור.
- נ. איזה ציר?
- א. זה היה הציר השני הצפוני ביותר.
- נ. בין תל דהור?
- א. בין תל דהור לתל צאחי.
- נ. הפלוגה הזאת נבלמה?
- א. נבלמה, זאת אומרת: הטנקים חזרו בחזרה, האש ירדה לפני הטנקים ולפני ה-חרמ"ש. הטנקים נעצרו, הסתובבו לאחורנית בהמשך.
- נ. אתה בטוח במה שאתה אומר?
- א. מאה אחוז. אני אניד לך למה: אני חושב שזו נקודה חשובה לדעת - האם ארטילריה משפיעה על טנקים. כן, אז ארטילריה בפירוש ירדה לפני הטנקים. הטנקים נעצרו, ה-חרמ"ש נעצר. ואז הם נסעו אחורנית קצת - וירדו לציר הדרומי, שבהמשך זה המקום היחידי שהם הצליחו לפרוץ את תעלת ה-נ"ט - בצורה משמעותית, כאשר לציר הצפוני ביותר ראיתי אותם נכנסים אך הם נעלמו לי וחלק מהציר נמצא בשטח מת לגבי התל.
- חדירה צפונית זו הושמדה ע"י טנקים שלנו מאזור מוצב 105.
- טנקים של 105. מאחרי 105. ציר נוסף שנמצא דרומית לציר הצפוני ביותר בין תל צאחי ובין תל דהור, טנקים הצליחו להגיע לתעלת ה-נ"ט, טנק גישור - גישר את התעלה, אבל טנק לפינוי

- א. מוקשים עלה על מוקשים, עלה שם עוד טנק על מוקשים ועוד משאית, ואז הם גם כן נסוגו.
(המשך)
גם בגלל ארטילריה שלנו. וכולם כל הכוחות שמצפון - ירדו לציר הדרומי מקום שהצלחנו לפרוץ בו את תעלת ה-נ"ט.
- נ. אז למעשה התרכזו שם - 3 פלוגות.
א. 3 פלוגות, באזור מוצב 107.
נ. כמה זמן לקח, בערך, ה"תרגול" הזה?
א. בערך חצי שעה, ואז התחיל גם קרב, של טנקים שעמדו על ציר קזוארינה וטנקים שעמדו באזור תל גיפ.
נ. שלנו?
א. כן, באזור הבוסטר, בשעתו. לא ידעתי מי הם רק אחר כך נודע לי שזה כוח טייגר מחטיבה 7.
נ. ראית אותם?
א. לא ראיתי בדיוק את מספר הטנקים, אני ראיתי בסביבות 5, 6, 7 טנקים שלנו.
נ. איפה?
א. באיזור הזה, קזוארינה 23.
והם ירו על הטנקים שנכנסו פה,
נ. סה"כ כגדוד?
א. כן, סה"כ בערך כגדוד. פלוס חרמ"ש, גם כגדוד, לא חרמ"ש, אלא חי"ר מוסע.
נ. אני מבין שבין 107 ל-105 ועד בכלל תקף כגדוד, כ-40 טנקים.
א. יותר, יותר, גדוד פלוגה.
נ. כמה טנקים יש כגדוד?
א. 31.
נ. חמור מאד שאתה קמ"נ לא יודע כמה טנקים יש כגדוד, אבל היו להם 41.
א. איפה?
נ. בחטיבות ה-חי"ר הסוריות יש גדוד בן 41 טנקים.
א. עכשיו, לפני המלחמה היה 31.
נ. במלחמה היה 41.
א. אני מדבר על יום כיפור שהיו 41 טנקים בכל גדוד.
א. לא.
נ. לא?
א. מתוך כל הכוחות שהתרכזו בציר הדרומי הצליחו לפרוץ כ-15 טנקים, והגיעו לאזור הכפרים לרגלי תל שיכה, עין אל חמרה, ובאזור מצפון לתל גיפ.
השריונרים שם, כל הלילות, בקשו הרבה תאורה, פצצות תאורה לא היו מפני שגמרו אותן. אבל כשהיו פצצות תאורה הצלחנו במשקפת הטובה שלנו לראות טנקים, וחדירה לטנקים, ראינו בעיקר את ענני האבק של הטנקים, כשהיתה פצצת תאורה קרובה לטנקים שלהם, ראינו בבירור את הטנקים. למחרת בבוקר, בבוקר היום ה-3, ברחו בערך 10 טנקים שלהם, ובאותו שלב ראינו מרחוק כוח גדול של טנקים חודר מאיזור מחנות חאלס.
נ. איזו התקפה זו היתה? של הדיביזיה?
א. זו התקפה של החטיבה של הדיביזיה.
נ. 62 באזור תל כאבה, תל אחמר שנמצאים מצפון לחאן ארנבה, כשהטנקים עברו את רכס תל כאבה שנמצא מצפון ל-חאן ארנבה.

- ג. כבר זיהיתם שזה ט-62?
- א. דיווחתי לגדוד.
- ג. היה מישהו מ-7 על רכס החרמונית לידך?
- א. לא, אצלי לא היה אף אחד. אף אחד לא היה בשום שלב.
- ג. היתה תצפית שלהם על התל?
- א. לא היתה שום תצפית שלהם.
- ג. הסורים ניסו בכלל לתקוף את החרמונית?
- א. ביום שני הכוחות של חי"ר וגי'ס: לעלות על התל. הגיעו למרגלות התל, אנחנו ירינו עליהם נק"ל וארטילריה הורדנו עליהם, ומשם הם פנו צפונה. היו ביניהם קצת נפגעים - אבל הם פנו צפונה. ואז התברר לי שהם נתקלו עם גדוד 12, עם יענקלה שחר ז"ל, שהיה שם עם הגדוד שלו.
- ג. גדוד 12 כבר הגיע אז לסביבה?
- א. כן, זה היה המקרה שהם ניסו. אנחנו בלילה ידענו שיש כוח קומנדו מאחורינו. גם ביום שלישי בבוקר ידענו שיש כוחות שלהם המסתובבים בסביבה מאחורינו. מה שעשינו - פשוט שמרנו על עצמנו. לא היה לנו דבר אחר לעשותו. ראינו ט-62 נכנסים ודיווחנו עליהם. הטנקים שלנו, שהיו מדרום לתל א שיכח עזבו את העמדות שלהם, כי ירדה עליהם אש רצינית מאד, כשהתקרבו הט-62, המסה הזאת של החטיבה. אני ספרתי 80 טנקים והיו יותר. היו כ-100 טנקים להערכתו. הטנקים שלנו נסוגו מהקו של תל א שיכח.
- ג. למה?
- א. אני לא יודע בדיוק את הסיבה.
- ג. מתי זה היה?
- א. ביום שלישי בבוקר, כשנכנס הכוח הדיביזיוני.
- ג. סליחה, מה היה ביום שני?
- א. במשך היום?
- ג. כן.
- א. נכנסו כוחות, יכול להיות שזה של הדיביזיה, אני חושב שאלה כוחות של החטיבה הממוכנת, ששיכת לדיביזיה ה-חי"ר.
- ג. ומה היה הקרב הזה, שאתה תיארת לי אותו קודם?
- א. כן, אמרתי לך, שבמשך היום נכנס בערך כגדוד טנקים וגדוד נגמ"שים.
- ג. זה מה שתיארת שהיה ביום ראשון, שנכנסו כ-80 טנקים וג'יפי תול"ר שניסו לאגוף את תל גיפ ביום שני מה היה?
- א. ביום שני במשך היום גם נכנס כוח טנקים בסביבות גדוד טנקים ויותר. המטרה שלהם היתה לפרוץ לתוך הוואדי שנמצא מדרום לתל א שיכח.
- ג. מקום ששם, בסופו של דבר, טפסו ה-ט-62? ביום שלישי?
- א. כן, בדיוק.
- ג. הוואדי הזה היה שטח מת לגבי כוחותינו?
- א. לגבי כוחותינו לא שטח מת. יש שטח מת מסויים ממש קרוב לכוחותינו, בגלל שכוחותינו נמצאו במקום גבוה, והם הגיעו מאזור נמוך, וכשמתקרבים אליהם הם בשטח מת. אני מלמעלה ראיתי את השטח טוב מאד עד לציר טרזן. מערבה יותר לא ראיתי.

עו תק מס' 1.
א"ק

- נ. אז אותם גם דפקו ביום שני?
א. ביום שני גם דפקו אותם.
נ. והם נסוגו?
א. כן, בסביבות אחה"צ, בסביבות 1400-1500.
נ. גם זו לא היתה, אם כך, התקפה רצינית.
א. תלוי מה זה רציני, אם יותר מגדוד מתקיף, עד כמה שראיתי היו שם... כשני גדודים.
נ. האם היתה איזו התקפה, בה תקפו שתיים עד שלוש חטיבות בבת אחת?
א. לא.
נ. אף פעם?
א. אף פעם, פרט ליום שלישי, בו תקפה חטיבה בצורה מרוכזת את הכוחות שלנו.
נ. כלומר, האויב אף פעם לא הכניס כוח של למעלה מ-100 טנקים בין מוצב 107 למוצב 105?
א. אף פעם לא.
נ. האם זו הסיבה העיקרית להצלחתנו? כוח יותר גדול...
א. יכול להיות שהיה מצליח לחדור, אתה אומר,
נ. אני לא אומר, אני שואל את עצמי.
א. אני חושב, שאם באותו יום היו מכניסים עוד חטיבה של הדיב', היו מצליחים לחדור.
נ. על יסוד מה אתה אומר את זה?
א. על סמך זה, שבחטיבה הראשונה שנכנסה, ביום שלישי, זה ענין של רגעים, מי נשבר ראשון, ולמעשה הסורים נשברו 5 דקות קודם לפני שכוחותינו נשברו. מתוך מה שקרה שם.
נ. עכשיו, החטיבה הראשונה הסורית נכנסה ביום שלישי באיזו שעה לערך?
א. בסביבות שעה 0900 - 0930 הגיעו כבר לכוחותינו.
נ. הם הגיעו בואדי?
א. הם כולם נכנסו לואדי.
נ. ועלו באוכף שמדרום לחרמונית?
א. כן.
נ. ראיתי אותם שם דפוקים.
א. כן, יש הרבה דפוקים שם.
נ. חטיבה 7 דפקה אותם?
א. כן.
נ. רובם נדפקו, אני מניח.
א. חלק גדול, הצליחו לברוח בסביבות 30 טנקים.
נ. חי"ר היה איתם?
א. היו שם שני אלמנטים שמשכו תשומת לב: א. נגמ"שים מסוג ב.ט.ר. 50, שזו הפעם הראשונה שראינו שם, לא בכמות גדולה.
ב. היו שם 42.βμ קני, 4x23, ה-נ"מ עם הצלחת, מונחה ראדאר. אלה הכלים שמשכו תשומת לבנו, כי זו היתה הפעם הראשונה שראינו אותם. אבל בסה"כ זה היה כוח משוריין, כמעט ללא חי"ר.
נ. מתי נגמרה ההתקפה של החטיבה הראשונה?

עותק מס' 1.
א"ק

- א. בסביבות השעה 11:00-12:00. דיווחו מאזור מוצב 107 שהדרג המנהלתי של החטיבה הזאת נסוג. אז זה נתן לחטיבה 7 את השוונג האחרון לדפוק.
- נ. אתה נשארת בתצפית גם בזמן הקרב הזה?
- א. אנחנו ירדנו מן התצפית בסביבות השעה 10:00.
- נ. למה?
- א. משתי סיבות:
- א. הגיעה הוראה מה-מח"ט לרדת.

- ב. הסיבה שבגללה היגיעה ההוראה מה-מח"ט היא, שהתחילו טנקים לדפוק מאזור תעלת ה-נ"ט. היו שם ארבעה טנקים סוריים ודפקו לנו את הבונקר. דרך חרכי הירי. לא יכלנו להיות שם בפנים. הבונקר בולט מעל פני הקרקע, הוא לא חפור, אין תעלות קשר שאפשר להתחבא בהן בפני הפגזה של טנקים, והם הכניסו פגיעות בתוך חרכי הירי.
- נ. בתור קמ"נ אתה יודע, שעמדת תצפית צריכה להיות בלתי נראית.

- א. כשזו עמדת תצפית בשטח לא מוכר/אם אני נכנס לאיזה "ג'בל" ואף אחד לא רואה אותי שם, אבל זה מקום קבוע, שתפקידו תצפית ארטילרית, ומטרתו היתה להגן בפני ארטילריה ולא בפני משהו אחר, ונגד ארטילריה זה מגן בצורה הטובה ביותר. אנחנו קיבלנו פגיעות ישירות אבל כמעט לא קרה דבר. נפעעו שני חבר'ה אבל לא רציני. משקפת אחת נפגעה בשלב מסויים, אבל לא נורא.
- נ. אז מ-10:00 אין לך יותר ידיעות, או שראית ממקום אחר?

- א. בסביבות השעה 10:00 - 10:30 ירדנו לאזור הר אודם שנמצא מערבית לתל א שוכה. בדרך פגשנו טנקים, גם ראינו שמאחורינו דפקו את הסיירת של חט' 7. דפק חי"ר שלהם עם בזוקות. 5 דקות אחרי שעברנו בדפקה הסיירת. הסתובבנו קצת בשטח הזה. לאחר מכן חזרנו לתל, בסביבות השעה 12:30.

- נ. ב-11:00 הסתלקה חט' ה-62 הראשונה.
- א. יותר מאוחר 11:30 בערך.

- נ. חזרת לתל בסביבות הצהריים?
- א. בסביבות השעה 12:00.

- נ. היתה עוד התקפה של האויב ביום שלישי?
- א. לא.

- נ. בזה נגמרה?

- א. בזה נגמר כל העסק, היתה קצת ארט', אבל מעט יחסית.

- נ. כלומר, להערכתך, מה שתקף מתוך הדיב' המשוריינת מס' 3 זו רק חטיבת טנקים 62-7?
- א. 62-7 כולם, כאשר הצטרפו אליהם עוד כ-10 טנקים מההתקפה הלילית שהיתה.

- נ. זה הכל?

- א. כן.

- נ. אולי אתה טועה והיה כוח נוסף מדיב' מס' 3?

- א. לדעתי לא. יכול להיות שהיה כוח נוסף של דיב' 3, אבל זה לא בא לידי ביטוי בתור חטיבה.

- נ. האם ביום שבת וביום שבת כלילה, היה רושם שהמאמץ העיקרי של האויב הולך כאן? האזנת לרשת הקשר?

- א. האזנתי לרשת הקשר. אני ידעתי שבדרום מתפתח משהו רציני יותר מאשר אצלנו.

- נ. מתי, באיזו שעה?

- א. כלילה, כלילה שמעתי.

- נ. ביום?
- א. ביום אף אחד לא ידע בדיוק מה הלך.
- נ. לאיזה רשת קשר האזנת?
- א. אני האזנתי לרשת מבצעים של הגדוד שנמצא באיזור, של הגזרה הצפונית, ולשתי רשתות ארטילריות.
- נ. לרשתות שריון?
- א. לשריון האזנתי דרך אנב. כשהיתה לי רשת פנויה האזנתי לשריון.
- נ. אז לא התרשמת שבדרום עד חשיכה היה מאמץ יותר גדול?
- א. ביום שבת לא. רק בלילה, בסוף הלילה ולקראת היום התברר שהיתה חדירה גדולה שם.
- נ. לפני שבת, כשניתחתם את דרכי הפעולה האפשריות של האויב, איפה ראיתם את ציר הפריצה של המאמץ העיקרי שלו?
- א. באיזור ציר רפיד ובאיזור ציר קונויטרה.
- נ. תמיד, או רק לאחרונה?
- א. תמיד, בכל מקרה אנחנו תמיד הערכנו בשתי הפתחות.
- נ. איפה המאמץ העיקרי?
- א. מאמץ עיקרי. פה דיב' אחת נכנסה כולה ופה דיב' 3 רק חטיבה אחת נכנסה.
- נ. עכשיו אמור לי, לפני המלחמה, מה היו הידיעות?
- א. אני יודע שדיברו על שני צירים עיקריים. לא דיברו על מאמץ, או בצפון או בדרום. דיברו על שני מאמצים.
- נ. בעניין המערכת הפיקודית בגזרה, במקרה של תקרית או מלחמה מה היו הסדרי הפיקוד?
- א. כל מוצבי ה-חי"ר שנמצאים בגזרה, עד להתפתחות מלחמה או תקרית כלשהי, היו ת"פ גדודי ה-חי"ר, שהיו בגזרה הצפונית והדרומית, בכל מקום גדוד, שהיו ת"פ 820.
- פקודה מפורשת היתה: במקרה שמתפתחת תקרית בגזרה, שהיו מעורבים בה גם טנקים (זה לא כלל רק אש ארטילרית) מוצבי ה-חי"ר עוברים ת"פ כוח הטנקים שנמצאים בגזרתם. כל מוצב ידע בפירוט איזה כוח טנקים שייך לגזרה שלו.

ע.ארז

עוֹתָקִים מִס' 1... מִתּוֹךְ 7... עוֹתָקִים
מִסְמַךְ זֶה מְכִיל 6... דְּפִים

ע.א.

עדות ס"א ל עורך ארז

מג"ד 53

נבו: הייתי רוצה שתעיד לפני על מספר התפתחויות בשלב הראשון של המלחמה. האם יש לך איזו שהיא התנגדות?

ארז: אין לי התנגדות.

ש. מה היה תפקידך במלחמה?

ת. מפקד גדוד 53 במטיבה 188.

ש. מה היתה פריסת הכוח שלך ביום הכיפורים לפני פריצת המלחמה?

ת. פלוגה אחת היתה מפורזת במחלקות, כאשר מחלקה אחת במוצב 116, מחלקה אחת במוצב 114 (וכשאני אומר מוצב, זה יכול להיות קילומטר אחד עד שניים אחרי המוצב, באיזור חניון טנקים) ועוד 4 טנקים במחנה ג'ז'ז'ז'. פלוגה בת 7 טנקים הייתה בחושנייה, ועוד 11 טנקים, שכללו גם מפקדת גדוד וטנק מח"ט, היו גם-כן במחנה חושנייה.

ש. ממתי היית בהערכות זו?

ת. פעם ראשונה נכנסתי, נדמה לי, בסביבות ראש השנה, ישבנו בהערכות זד-כ-4 ימים. ביום שלישי, בשבוע שלפני יום הכיפורים חזרנו למחנה, וביום חמישי שוב נכנסנו להיערכות החירום הזו, כאשר השינוי היה שאת הפלוגה הכנסנו למחנה חושנייה.

ש. האם היה לשתי פלוגות הטנקים שהיו בחושנייה תיכנון למכות נגד בכוח מרוכז דו-פלוגתי או פלוגתי?

ת. לא היה שום תכנון כזה. התכנון שאנחנו עבדנו עליו, היה תיכנון יום קרב "קפיטל", של עיבוי המערך של הקו הראשון, לא ראינו שום אפשרות להפעיל אותם כאגרופי שריון מרוכזים.

ש. ומה, נאמר, אם האוייב עושה חדירה של גדוד טנקים באיזו שהיא גזרה, או לדוגמא, ולאור דוקא במלחמה כוללת: האוייב רוצה לעשות מחטף על שני מוצבים על 110 ועל 116 ופועל בכל מקום בעוצמה של גדוד טנקים, האם גם במקרה זה היית שולח רק פלוגות לעיבוי, או שהיית מנסה להשיג עדיפות מקומית, לדפוק עם שתי פלוגות טנקים את אחד מכווחות האוייב ו-אח"כ את השני.

ת. אני לא ידעתי על תיכנון שהבדל על מכות נגד בסדר גודל של גדוד או אפילו פלוגה. בכל התיכנונים שעבדנו עליהם (ובמקרה גם עשינו לפני יום הכיפורים ריענון של תוכניות אופרטיביות, עקב העובדה שגם ה-מח"ט היה חדש) עשינו רק תיכנונים של ימי קרב של "קפיטל", העלנו בהם אפשרות של ניסיון בו מבצע האוייב מחטף בסדר גודל קטן, אבל לא ראינו אפשרות של הפעלת כוחות מהחטיבה שלנו בסדר גודל של גדוד.

עוֹתָק מִס' 1.

ע.א.

- נבו: לא ראייתם אפשרות בה האוייב מפעיל גרוד טנקים?
- ארז: לא דובר, למשל, על אפשרות, כפי שאתה מנסה להסביר, שהאוייב עולה עם גרוד טנקים על 116 ומולי ניצבת הבעיה: מה אתה עושה?
- ש. האם ידוע לך אם בכוחות אחרים בגזרות אחרות היה תיכנון?
- ת. לפני התפקיד שמלאתי ביום הכיפורים, הייתי מג"ד בחטיבת מילואים 679, כמינוי חירום, כי שרתתי ב-ביה"ס לשריון, ואז, בערך בזמן שתוכנן "כחול-לבן", דובר על בלימה של החטיבה לפני התפתחות של כניסה אוגדתית שלנו לגולן, לבשן.
- ש. האם זה מקרה של מלחמה כללית?
- ת. כן, כהתחלה של מלחמה כללית ואז דובר על מחטפים שלנו, לא על מחטפים שלנו, לא על מחטפים שלהם. עמדנו לדוגמא על תל-פארס וחישבנו באיזו דרך ניקח את תל כודנא כמחטף שלנו, ובלימות בקו יותר אחורי. זה תירגלתי, ודברנו על כך, בחטיבה 679 שהייתה במסגרת אוגדה 36.
- ש. אז דיברתם על הגנה בקווים אחוריים?
- ת. לא. זה לא בדיוק הגנה, דיברנו על בלימה כזו ועל משחקים טקטיים.
- ש. הסבר לי מה ההבדל בין קרב הגנה לבלימה... מין קרב שהייה?
- ת. כעיקרון זה אותו הדבר. איש מאיתנו לא חשב שנצטרך לבלום, לדוגמא, באיזור חושנייה או נפח. לא ראינו אפשרות כזו.
- ש. מה הבעייה המונעת מהאוייב להגיע באמצע היום לאזור חושנייה?
- ת. אין בעייה, עובדה שפעם אחת הגיע טנק בודד (היה זה זמן לא רב לפני המלחמה). למוצב 114, וגילו אותו רק כ-300 מטר מהמוצב. אפשר איפוא לבצע זאת, אך לא התכוננו לאפשרות כזו. יכול להיות שהיו גם בחטיבה איזושהן תוכניות אופרטיביות, אך אני מוניתי כחודש וחצי לפני המלחמה, ועד אז לא ראיתי אותן ולא דברנו עליהן.
- ש. האם ניתנה לך בשבת או לפני כן התראה שעומדת לפרוץ מלחמה?
- ת. ביום שבת בסביבות השעה 10.00 טילפן אלי ה-מח"ט (הוא ישב בנפח ואני ב-חושנייה) ואמר לי שהיום צריך לצפות למהשו. הוא לא אמר לי מלחמה. הוא אמר לי היום יהיה משהו, להגביר את כוננות ה-ג"מ ולהיות בהאזנה באיזור הטנקים, כולם עם סרבלים.
- ש. כלומר, שפרוץ המלחמה היה לך הפתעה מוחלטת?
- ת. כמלחמה, כן.
- ש. ספר לי מה אירע כשהתחילה המלחמה.
- ת. כשהתחילה המלחמה בסביבות השעה 14.00, ראינו את המיגים נכנסים צפונית ל-111 ומיד החלה הפגזה על מחנה חושנייה. אז פעלנו לפי התוכנית המקורית שלנו. כולם עלו על הטנקים ונעו לעמדות, כאשר טנקי המוצבים 116 ו-114 (זה ג' וחדר) נעו למוצבים שלהם.

1. עותק מס' .

ע. א.

ארוז: המחלקה של ג' וחדר נעה למוצב של 115, שם היו לה רמפות של טנקים. מהפלוגה של 7 (המשך) הטנקים שישבה בחושנייה, 4 טנקים נעו ל-111 ו-3 טנקים נעו ל-113 ("סגול" 351). יתר הכוח נע (עוד מחלקת טנקים) בפקוד ה-סמג"ד לאיזור 111, כאשר היתה צריכה לתפוס את העמדות מצפון לכביש, כשעל כל המבנה של ציר כודנא מפקד ה-סמג"ד, אני עם שאר הכוח (עוד 6 טנקים) נעתי לאיזור ציר הנפט, כשאנו צריכים לתפוס את העמדות של ציר הנפט, ה"יושבות" ממש משני צדי הציר, ואני עם הטנק שלי וטנק ה-מס"ח נענו למוצב 115 שזו היתה עמדת הפיקוד המיועדת של הגזרה הזו. טנק ה-מח"ט נשאר בשלב זה במחנה חושנייה זה היה בשעה 14.00, מיד עם פרוץ הקרבות.

נבו: זה לפי פקודה?

ת. כן, קבלתי בקשר פקודה: "פעל בהתאם לתוכנית, אל תפתח באש עדיין".

ש. מה הבינות מזה בהתאם לתכנית "קפיטל"?

ת. כן, בהתאם לתכנית "קפיטל", בשלב ראשון עוד אמרו לי שלא לפתוח מיד באש, אך תוך

כדי התנועה דיווחו לי הטנקים, שהיו כבר במוצבים, שיורים עליהם אש ישירה, ואז קבלתי אישור לפתוח מיד באש.

ש. ספר לי על התפתחות המלחמה.

ת. הטנקים שהיו צריכים להגיע לציר הנפט, את העמדות עצמן כבר לא הצליחו לתפוס.

ש. מי זה? אתה? אתה הרי אמרתי לי שאתה היית עם 6 טנקים.

ת. עם 6 טנקים, את העמדות עצמן כבר לא הצלחנו לתפוס, כי הסורים כבר היו בפנים.

ש. בעמדות האלה?

ת. כן, מה זה, עם שריון?

ש. טנקים?

ת. עם טנקים, בודאי.

ש. איזה כוח אתה מעריך?

ת. בערך, בשלב הזה - כ-30 טנקים, משהו כזה.

ש. איזה מרחק זה מקו הפסקת האש?

ת. קילומטר.

אני אתחיל לתאר קודם את גזרת ציר כודנא כי הגזרה הזאת נתקה ממני בשעה 4 - 5, ה-סמג"ד הגיע לשם, הוא מיד זיהה כוחות שנעים על ציר טרויה של הסורים, הוא התחיל לרפוק אותם.

ש. מה היה גודל הכוח של האוייב?

ת. בשלב ראשון הוא כבר דיווח לי, שהוא דפק כ-30 כלים, ושהם באים בהמונים.

ש. 30 כלים?

1. עותק מס' .
ע. א.

ת. כן, והם באים בהמונים, הוא אמר, הם כנראה הרגישו שאנחנו שוב על הציר הזה, על ציר הכביש, ואז הם בצעו איזה שהוא איגוף, ובאו דרך כאן דרך ה-אר"מ. הם באו מדרום ל-מוצב 111, דרך ה-אר"מ, ורצו לאגוף את מוצב 111 מדרום. ה-סמג"ד שלח אז כוח קטן לנסות לעצור אותם פה. מדרום ל-111, הדרך לא מסומנת כאן בדיוק. היא עוקפת את המוצב מדרום, יש פה עמדות טבעיות, שפעם היינו תופסים אותן, לפני שבנו לנו את הרמפות. הטנקים האלה - זה היה טנק אחד של ה-מ"פ ועוד טנק אחד, נדמה לי - הם נפגעו מיד. התנהל כאן כל הזמן קרב. הסורים כבר הצליחו לאגוף את המוצב, ו-בסביבות שעה 16.00 בערך נפצע ה-סמג"ד, ה-סמג"ד נפצע והוא פונה, ואז הוא אמר, שמי שיפקד על הכוח שם, זה יהיה סמל ראשון אחד בשם ברקוביץ, הוא היה הבכיר והיה סמל ראשון ותיק, וה-סמג"ד אמר שהוא יפקד על הכוח בשלב הזה, או קצת אפילו לפני זה, כשה-מח"ט ראה שיש פה מאמץ די גדול על הציר טרויה, והיות אני נמצאתי כאן, במוצב 115, וגם לי היה מאמץ על ציר ה-נפט. אז הוא אמר שה-סמג"ד ייכנס לרשת ויהיה כוח נפרד. לאחר שה-סמג"ד נפצע - הוא שלח לשם כוח אחד, את גדוד 82, והגזרה הזו ירדה ממני.

ש. בערך באיזה שעה?

ת. בין 4 ל-5 עוד בשלבי האור האחרונים. ועכשיו אני אעבור להתפתחות בגזרת ציר הנפט. בשלב ראשון ראינו את החדירה שלהם, כשהתחלה זיהינו כ-30 טנקים, עם טנקי גישור ועם "נכרים", הם באו בציר הנפט.

ש. "נכרים" - זה טנקים נגד מוקשים?

ת. נגד מוקשים. הם באו ממש בציר הנפט, כאשר בו זמנית התנהלה אש במוצב 115, עם המוצב הסורי ממול - הם העלו טנקים. במוצב 114, ובטנקים של 113 לא היתה התפתחות מיוחדת.

ש. מה זה 113?

ת. זה "סגול" 351. באזור הזה, היו לנו עמדות, בערך מול מוצב החפירות הסורי - ולא היתה התפתחות מיוחדת, היה די שקט. ב-115 הצלחנו, פחות או יותר לבלום אותם - בציר הנפט, אבל נפגעו לנו טנקים, והמצב מבחינת כמות טנקים בציר הזה - התחיל להיות רע.

ש. רגע, כמה טנקים נפגעו לך?

ת. נפגעו לי בשלב הראשון 2, ואחר-כך התחיל עוד אחד ונשארתי כבר עם 3.

ש. ממה נפגעו הטנקים?

ת. מטנקי האוייב.

ש. מאיזה טוחים התנהלה הלחימה?

ת. מטוח קרוב מאד: 200 מ', 300 מ', 400 מ'.

ש. הם התקרבו אליך או אתם אליהם?

ת. אני נעמדתי, כי לא הצלחתי להתקרב.

ש. גילית אותם פתאם במרחק 200 מ' ממך?

ת. 200 מ', 300 מ' לא הצלחתי להתקרב, ואז אני נעמדתי.

עוֹתָק מִס' 1.

ע. א.

- ש. כלומר הם נתנו לך להתקרב עד 200 מ'?
- ת. אני לא יודע אם הם נתנו לי בדיוק להתקרב כי אני חושב שאנחנו נענו אחד לקראת השני, ואז גולינו אחד את השני. במוצב 116 - דווח גם-כן, שמתקדמים אליהם, ואז המחלקה של המוצב נעה לעבר המוצב, לתפוס את העמדות, וניהלה איתם אש. כאשר טנק אחד עלה מיד על מוקש.
- ש. מוקש שלנו?
- ת. אני חושב שזה מוקש שלנו. ו-2 הטנקים האחרים התחילו לבצע את הלחימה שלהם. בשלב יותר מאוחר בסביבות שעה 7, או 8, אני חושב קבלתי....
- ש. 8, 7 בערב?
- ת. כן.
- ש. ומה היה עד החשיכה?
- ת. עד החשיכה התנהלה אש, זה הכל.
- ש. 3 טנקים שנשארו לך בציר הנפט המשיכו להילחם?
- ת. כן, המשיכו להילחם. אחר-כך הסתבר לי מה הם עשו.
- ש. איפה אתה היית אז?
- ת. אני הייתי במוצב 115, ובשלב מסויים הייתי גם פה.
- ש. כלומר, אתה נעת עם 6 טנקים לציר הנפט, עזבת אותם, והלכת למוצב 115 לעמדת פיקוד?
- ת. לעמדת פיקוד עם ה-קש"א שלי, היתה לי בעייה, שה-קש"א נפגע מיד בהחלה, הוא אפילו לא הספיק להיכנס לכאן לעמדה, ואז גם כל נושא הארטילריה הייתי צריך לסדר אותו לבר.
- ש. עכשיו עוד לפני זה, מה הכוחות שדחפו בכל מקום? מולך, אחת-אומר, מול 6 הטנקים שנעו לציר הנפט, ושאתה עזבת אותם אחר-כך, כדי לעבור ל-115, היו כ-30 טנקים?
- ת. כ-30 פלוס, וזיהינו כל הזמן תנועות בעומק ציר הנפט.
- ש. גל שני של האויב, ומול 116?
- ת. מול 116 זיהו כ-10 טנקים, קשה לי לדעת בדיוק, בסביבות 10, 12 טנקים.
- ש. ומול 115 - היו טנקים?
- ת. מול 115 - היו טנקים בעמדות.
- ש. לא היתה אש?
- ת. היתה אש, אבל לא היה גסיון פריצה.
- ש. מוצב 114 - לא היתה אש. כלומר פרט לאש ארטילרית, אבל אש ישירה, כנ"ל ב-113.
- ת. אם נסכם, הפריצות היו מול ציר הנפט, מול 116.
- ת. כן.

עוֹתֵק מִס' 1.
ע. א.

ש. מול 114 היתה פריצה?

ת. לא.

ש. צפונה לזה - עד לציר כודנא - היה ריק?

ת. היה ריק, בציר כודנא היתה הפריצה שלהם, גם בציר כודנא, בציר טרויה ומדרום ל-111.

ש. זה עד החשיכה?

ת. עד החשיכה.

ש. ומהחשיכה?

ת. אני קבלתי מחלקה בפיקוד ס"מ"פ, על-מנת לעכות ²אז גדוד 82.

ש. באיזו שעה בערך?

ת. אני חושב שעם החשיכה בערך, לעכות את אזור ציר הנפט. בין 7 ל-8, דווח לי ה-מח"ט שעולים על מוצב 117.

ש. ברגל?

ת. ברגל.

ש. או ברכב? זו דרך ארוכה ואי אפשר לעבור שם.

ת. לא, אבל נדמה לי שהוא דיווח שעולים על מוצב 117, ויש תנועה של טנקים. היות שלא היה לי כוח לשלח לשם, כי הכוחות שלי היו כולם תפוסים ואת המחלקות האלה הוא לא הסכים בשום פנים שאזיז מהמקום.

ש. "הכוחות האלה" - אתה מתכוון מוצב 114 ומוצב 113?

ת. כן, היות שיכול להיות פה גם ניסיון פריצה, אז לא היה שום אישור להזיז אותם. אז הוא אמר שהוא שולח פלוגה מוקטנת, בציר הרשת. מצפון לדרום, על-מנת שתעבה את אזור 117, הכוח הזה נכנס אלי לרשת, והוא ידע כבר שהוא צריך לנסוע ל-117.

ש. גם הכוח הזה מגדוד 82?

ת. כן, כשהוא הגיע מדרום ל-ג'וחדר, 2 קילומטר בערך, הוא דיווח, שהוא עלה על מארב. נפגעו לו כ-4 טנקים. הוא דיווח שהוא מפנה אותם וממשיך דרומה.

ש. לך גם היו טנקים לסמוך עליהם, או שהם זזו?

ת. הם זזו ל-115.

ש. אותם טנקים זזו מ-ג'וחדר ל-115?

ת. כן, לי בעומק לא היה שום טנק.

ש. כלומר, שהאוייב הסתגן. בין 115 ל-116 או צפונה ל-115 והגיע לג'וחדר.

ת. מדרום ל-115, היות ואני חסמתי בשבילו את ציר הנפט, ואז הוא עקף את ג'וחדר, את התל-עצמו, והגיע מדרום ל-ג'וחדר.

עוֹתָק מִס' 1.
ע. א.

- ש. זה היה כוח שריון?
- ת. כוח שריון, אז הוא אמר שהוא נע דרומה ל-117. דיווחתי ל-מח"ט שיש כוחות שריון שנעים מדרום לי, ואז כבר התחלתי לראות אותם באיזור הזה?
- ש. איך התחלתם לראות אותם? זה היה עוד אור?
- ת. לא, פנסים כחולים. הם נסעו עם פנסים כחולים - וכל פעם היו מרימים זיקוקים.
- ש. איזה צבע?
- ת. צהוב.
- ש. באיזה אזור? מערבה לתל-ג' וחדר כקילומטר.
- ת. מערבה, קשה לדעת אם זה בדיוק קילומטר. מדרום לציר מחוזה וממערב לציר טיפה.
- ש. וזה כבר בשעות הערב המוקדמות?
- ת. בסביבות השעה 8, בינתיים התחילו להיות בעיות תחמושת, לכוח של 116. היות וקבלתי ל-115 תגבורת של המחלקה, בפיקוד ס' מ"פ. שלחתי מחלקה דרומה ל-116, כי המחלקה שהיגיעה מגדוד 82 לא ידעה בדיוק איפה זה 116, כי הם לא היו ברמת-הגולן, והכות שלא נדע איפה זה, הם עלו ל-116, טנק אחד נפל לתעלת ה-ג"ט.
- ש. איזה טנק? שלך או של 82?
- ת. שלנו אני חושב, נפל לתעלת ה-ג"ט.
- ש. גם כן מאי-הכרת הגזרה.
- ת. לא, פשוט בגלל בעיית לילה.
- ש. לא היה לך אינפרא אדום?
- ת. היה אינפרא אדום לנהג, אבל אם המפקד גם לא רואה את זה, אז לא תמיד זה הכי יעיל בעולם. מה עוד שהיה לילה חשוך ובהמולה, עם אש....
- ש. כן, עלול ליפול טנק לתעלה גם ביום.
- ת. זה בטוח, אז הוא נפל בלילה, הכוח שהמשיך דרומה ל-117, טען שהוא נתקל בכוחות והוא לא מצליח להגיע. הוא נעצר בתל-סאקי, בתל-סאקי הוא אמר שמנצנצים לו - והוא מזהה כוחות שלנו - חי"ר שהיו בתל-סאקי. אז גם הוא היה במקום בתל-סאקי. הוא לא הגיע ל-117, במקביל התחיל נסיון פריצה לעבר מוצב 115.
- ש. בערך בין 8 ל-9?
- ת. 9 בערך.
- ש. עם איזה כוח?

עוֹתֵק מִס' 1...

ע. א.

- ת. בהתחלה אנחנו זיהינו ב-12 טנקים, הם עלו מכיוון דרום-מזרח לעבר המוצב, וניסו לעלות עליו ביקשתי תאורה על-מנת...
- ש. מה זה ביקשת תאורה? לך לא היתה תאורה?
- ת. לא ארטילרית.
- ש. כן, אבל אין מרגמות 81 במוצב 115?
- ת. לא, אולי יש, אני לא יודע.
- ש. בכל מוצב ה-חי"ר, היו מרגמות.
- ת. היו מרגמות, אני יודע, שצות מרגמה אחד נפגע במוצב 111.
- ש. האם לא היה לך סידור לבקש מהם תאורה?
- ת. לא היה לי שום סידור כזה.
- ש. לא היה לך קשר אתם?
- ת. לא היה לי קשר ישיר אתם.
- ש. לא היה לך קשר עם מוצב 115?
- ת. לא, עם מוצב ה-חי"ר - לא היה לי קשר, עם הטנקים שלי, הם לא היו בדיוק המוצב, הם היו על הרמפה, מימין למוצב.
- ש. איך יכולת אם כך להתקשר למוצבי ה-חי"ר? לא היתה לך אפשרות?
- ת. הם היו נכנסים לרשת של הפלוגות.
- ש. ואתה - לא יכולת להכנס לרשת הזו?
- ת. אני יכולתי, אבל האזנתי גם לרשת החטיבתית, וגם לרשת הגדודית, וכל הזמן ירדה אש ארטילרית, אני לא יודע אם זה היה שווה להפעיל את צות המרגמות בצורה חשופה, ואז ביקשתי מארטילריה תאורה. הם נתנו לי תאורה, לקח קצת זמן עד שכוונתי אותם, הם היו די יעילים, והצלחנו לבלום את המאמץ הזה על מוצב 115. הם לא הצליחו לעלות עליו.
- ש. עד לאיזה מרחק מהמוצב הם הגיעו?
- ת. הם הגיעו עד כ-300 מ' מהמוצב.
- ש. היו להם נפגעים?
- ת. בטוח, אנחנו ראינו בערך... כלים שלהם בוערים... אתה מבין.
- ש. כמה מדורות ראיתם?
- ת. בערך 5 - 6 מדורות.
- ש. ובזה נבלם המאמץ ב-115?
- ת. 115 בשעה 12 בלילה בערך, לאור זה שהיו כבר טנקים, ממערב לציר טיפה באזור הזה, אמר לי ה-מח"ט להזיז את הכוח שיושב על ציר הנפט לתוך מחנה ג' וחדר, להתבסס על סוללות העפר שמסביב למחנה ולהוות מין אגרוף משוריין, נענו אחורה, נכנסנו למוצב הזה, לתוך המחנה, ולמעשה היינו מעין אגרוף משוריין כאשר נסיונות ההתקדמות שלהם היו גם לציר טיפה מדרום ל-צפון בציר מחצה מזרח למערב, ופה עשינו הרבה מאד מדורות.

1. עותק מס' א.

ע. א.

- ת. : הדלקנו הרבה מאד כלים, זיהינו כוחות שלהם שבאו לנסות לפנות נפגעים, ו-נגמ"שים. וגם אותם הצלחנו להדליק.
- ש. : אם ככה - אתה אומר לי "הרבה מדורות היו" למעשה - רוב שדה הקרב היה אם כך מואר.
- ת. : היו נקודות אור.
- ש. : כן, ברור.
- ת. : נקודות אור היו, ובאמת, עם הנקודות האלה, היות והם היו ממש באזור צומת הכביש כאן, כביש ציר הנפט, אז האזור הזה היה מואר טוב.
- ש. : זה אזור, איזה ציר? ציר רשת?
- ת. : ציר טיפה.
- ש. : ציר טיפה ו-מחזה?
- ת. : הטנקים של 116, נגמרה להם התחמושת, נשאר שם 3 טנקים, נדמה לי של 116, שנגמרה להם תחמושת, שאחד מהם גם עלה על מוקש - נשאר בערך 3 טנקים - וגם הם התרכזו באזור תל-סאקי.
- ש. : יחד עם ה-סמ"פ?
- ת. : לא, זה-מ"פ של 82, ואז נוצר מצב, מסכיבות שעה 2 בערך, עם שעות הבוקר המוקדמות, שהמצב היה חצי סטטי, כי פה במוצב 115 ניהלנו אש, במוצב 114 - לא ניהלנו אש - ובמוצב 113 ניהלנו אש וזיהינו נסיונות חדירה שלהם, לא גדולים, ואז ניהלנו איתם קרב אש. וזיהינו כוחות של האוייב בציר הזה, קשה מאד לדעת ממערב לציר טיפה.
- ש. : כלומר, חדירת האוייב בציר הנפט, היה משהו עד הבוקר?
- ת. : כן, בבוקר...
- ש. : ולא היה לנו כם שום כוח על ציר הנפט?
- ת. : לא, כלומר היה בצומת.
- ש. : אבל חוץ מהצומת לא היה?
- ת. : לא היה.
- ש. : הייתי רוצה להבין את זה, אם היתה חדירה, האוייב העיקרי בציר הנפט, מדוע הטנקים שלנו לא נשארו באזור ציר הנפט קרוב לגבול?
- ת. : כי הם אגפו מדרום לציר הנפט ונכנסו ככה כנראה. (מראה מפה).
- ש. : זה שטח שמאפשר פריסה?
- ת. : לא מאפשר פריסה טובה, אבל אפשר לעבור.
- ש. : לו היה פה כוח יותר גדול, נאמר, פלוגת טנקים, היה אפשר לבלום אותו, או שגם זה לא היה מספיק?
- ת. : פלוגת טנקים גם לא היתה מספיקה, במאמץ שהם באו היא לא היתה מספיקה.
- ש. : כן, אבל המאמץ התחיל עם גרוד.
- ת. : עם גרוד - בסדר, עם הגרוד של חטיבת ה-חי"ר הוא התחיל, אבל בשלב יותר מאוחר כבר התחילו להגיע הטנקים, הגיעו T-62, וזה כבר לא מחטיבת ה-חי"ר.
- ש. : זה מחטיבת הטנקים העצמאית.
- ת. : אז מחטיבת הטנקים העצמאית.
- ש. : אז ככה היה המצב עד הבוקר, בגזרה הצפונית של ה-סמג'ד?

1. עותק מס' .
ע. א.

היא לא היתה של ה-סמג"ד, היא ירדה ממני, היא היתה של מג"ד 82, ואני כבר לא...
והוא נלחם שם?

הוא נלחם ו...
אתה יודע מה קרה לו, דשמה?

אני יודע שבשלב מסוים הוא נפצע.
והבוקר? איך מצא אותך הבוקר?

הבוקר מצא אותי כמו שאני אומר לך: הכוח בתל-סאקי, כוח בתוך מחנה ג'וחאדר, טנקים
ב-114, וב-113, ואז ה-מח"ט אמר לי, היות וכנראה היתה חדירה רצינית, ואולי הוא ידע

עליה יותר טוב ממני, אני לא יודע, ואז הוא אמר לי, לרכז את הכוח שלי - פרט

לתל-סאקי, שהוא לא יכול לנוע לכאן, והוא יטפל בתל-סאקי בחילוץ של הכוח הזה -

לרכז את הכוח שלי באזור תל-פארס. עוד לפני זה, ניסו להיכנס לתוך נחל-גשור

הישנה טנקים, זה מתחת לתל-פארס, טנק ו-נגמ"ש סורי שדפקנו אותם, ואז ריכזנו את

הכוח באזור תל-פארס, כאשר חלק מהכוח היה מסביב נחל גשור הישנה, למטה, וחלק

מהכוח היה באזור המחצבה - על התל. לא בפסגה אלא במחצבה.

אלה הן עמדות טובות במחצבה?

כן, עמדות טובות, שלטו מגבוה. בערך בשעה 8 קיבלתי הוראה לפנות את אנשי ה-חי"ר
במוצב 115, ו-114.

באיזה שעה, בבוקר?

בסביבות 8 כן, ל-116, לא הצלחתי להגיע, כי לא היה לי סיכוי להגיע, אז אמרתי לרכז

את אנשי ה-חי"ר של 115 ו-114 לנחל גשור הישנה, ואז למעשה הייתי מרוכז בנחל

גשור הישנה, כאשר כ-5 - 6 טנקים היו למטה, ו-7 טנקים היו למעלה בערך, באזור

המחצבה ואנשי ה-חי"ר היו בנחל גשור הישנה והיו גם בתוך הבונקרים של תל-פארס,

למעלה בתצפיות, אש ארטילרית היתה שם כל הזמן, אני ביקשתי מטוסים לסיוע - היות

ואז ראיתי גם מאמצים שלהם נעים על הציר.

מה זה מאמצים - הרבה טנקים?

כמויות.

וביום ראשון?

ביום ראשון, ראיתי כוחות שלהם, היו כמה מקרים של גיחות שלנו לאורך הציר, אבל זו

היתה כמות מאד קטנה, ממש כמות קטנה.

גרמו לאבדות?

גרמו, אבל באמת כמות נורא קטנה שלא השפיעה.

מה זה כמות קטנה? היו פחות מ-10 גיחות?

פחות מ-10 גיחות, פעם אחת ראיתי 2 מטוסים, נדמה לי.

זה היה במשך כל הזמן בבוקר - או עד הצהריים?

עד הצהריים.

לא באו לסייע על הציר הזה?

על הציר הזה, מה שאני ראיתי כן.

ומה אתה ראית מתל-פארס? אתה ראית בודאי - "מהקו הסגול".

עוֹתָק מִס' 1.

ע. א.

- ת: אני ראיתי מתל-פארס די עמוק, תיכף אני אספר לך מה ראיתי מתל-פארס.
- מתל-פארס זיהיתי את המאמץ שלהם ברור - מאמץ גדול שנע מציר טרויה מדרום ל-111 והולך לאזור חושנייה. ככה או ככה זיהיתי כוחות שלהם, זיהיתי מאמצים גדולים, מאות, אני לא אגזים, לאו דוקא טנקים - גם טנקים, רק"מ, רכב, זיהיתי שיירות שלהם שנעות מדרום למוצב 111, זיהיתי כוחות שלהם, שנכנסים. לציר הנפט.
- ש: גם כאן בעוצמה דומה?
- ת: לא, בעוצמה יותר קטנה.
- ש: אתה חושב שביום ראשון - המאמץ העיקרי של האוייב הלך בציר כודנא - חושנייה?
- ת: כן.
- ש: בטוח?
- ת: אני כמעט משוכנע.
- ש: וזה מראייה?
- ת: מראייה, ראיתי עוד ריכוז של כוח, על ציר רשת, כ-3 ק"מ מהקו הסגול, לכיוון מזרח, ראיתי ריכוז כוח גדול, ענק, הוא היה שם...
- ש: האם נראה לך שהמאמץ העיקרי של הדיביזיה נע מצפון לך, על ציר כונדנא?
- ת: כן.
- ש: ולא על ציר קוניטרה?
- ת: לא, אני לא יכול לחתום על זה בערבות, אבל לפי סדרי הגודל שראיתי נכנסים, זה מה שאני חושב.
- ש: ושמה עבד ח"א עליהם? על אזור כודנא?
- ת: לא עבד בצורה רצינית, מה אני אניד לך, היות ואני ראיתי את השיירות שלהם, ואני ראיתי אותם הכי טוב בגזרה, וכי אני ישבתי בתל-פארס, זו הנקודה שיושבת על כל האזור, ודיווחתי...
- ש: כמה גיחות אתה מעריך היו בצהריים על ציר כודנא?
- ת: קשה לי לדעת, אני אומר לך; קשה לי להעריך גיחות, יש גיחות שלא תמיד אני רואה אותן, הפצצות מגבוה אני לא תמיד רואה.
- ש: ראית הפצצות מגבוה?
- ת: העובדה היא שראיתי כ-5 - 6 מטוסים שלנו נופלים, אתה מבין?
- ש: אז סימן שהיו הרבה.
- ת: אז סימן שהיו, אבל - זה לא זה.
- ש: זה בטוח שאלה היו שלנו?
- ת: כן זה בטוח, אבל הפצצות, הגיחות, לא יצרו איזה שלב של עצירה של האוייב.
- ש: דליקות - רבות היו?
- ת: לא היו הרבה, היו, אבל לא הרבה.
- ש: מה זה לא הרבה? יותר מתריסר?
- ת: תריסר, בכמות הזאת שלהם, זה לא היה משמעותי.

עוֹתָק מִס' 1.
ע. א.

- ש. ברור, למאות כלי רכב - תריסר כלי רכב זה לא משמעותי, הארטילריה שלנו - ירחה עליהם?
- ת. ביום ראשון - לא בצורה רצינית.
- ש. אז אמרת לי שעל ציר כודנא מדרום ל-1111הלך מאמץ של מאות כלי רכב, ועל ציר הנפט עצמו לא ראית הרבה.
- ת. היו גם - אבל לא הרבה...
- ש. עכשיו, במשך היום - הם ניסו, מדי פעם לשלח כוחות קטנים בסדר גודל של מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים להגיע לנחל-גשור הישנה ולתל-פארס, את הכוחות האלה היות והם באו תמיד בסדר גודל - פחות או יותר כזה - הצלחנו לבלום והם לא הצליחו להיכנס.
- ש. מכיון שהם לא עשו מאמץ מרוכז.
- ת. כן, הם יצאו כנראה מתוך נקודת הנחה; תל-פארס - הם יקיפו אותו, או שהוא יפול באיזה שהוא שלב.
- ש. ואם הם היו מכניסים כוח יותר גדול; נגיד גדוד, הם לא היו יכולים לדפוק אתכם?
- ת. גדוד - גם לא, כי אני הייתי בעמדות מאד טובות, אתה מבין? גדוד - לא.
- ש. היית על רכס שלם?
- ת. על רכס שלם, אתה מבין, אז גדוד - לא, אבל אם היו שולחים סדר גודל הרבה יותר גדול - היו מצליחים.
- ש. האם מתל-פארס, איזה 3 ק"מ, עד ציר הנפט, נכון?
- ת. זה יותר מ-3 ק"מ.
- ש. היה נסיון מסויים שאני ניסיתי לירות לעבר ציר הנפט, אבל זה לא הלך טוב כי יש פה רכסים שמסתירים, קפלי קרקע.
- ש. אבל מילאת משימת דיווח, חשובה מאד.
- ת. כן, אני מקווה.
- ש. כן, ועד מתי נשאר שם?
- ת. בשעה 14.00 התחילה הפגזה מאד רצינית, כל הזמן הייתה הפגזה - אבל בשעה 1400 - התחילה הפגזה מאוד רצינית, ובסביבות שעה 1600 זיהינו הליקופטרים מנסים לרדת על התל. בין 4 ל-5 הליקופטרים לערך, אנחנו פתחנו עליהם מיד באש, על ההליקופטרים והיפלנו 2. הם נפלו מצפון לתל, מצפון לציר רשת, 2 זיהינו נופלים.
- ש. כמה היפלתם אותם, בתותחים או ב...?
- ת. במקלעים, והשאר הסתלקו, הם ניסו לעשות, כנראה, את אותו תרגיל של החרמון. ה-חי"ר במוצב למעלה, במוצב התצפית, דיווח לי, שיש נסיון עליה של חי"ר עליהם מכיוון מזרח, ואז הטנקים שהיו לי למטה, עשו תנועת (הקלה) ירו פה על הרכס של ההר, על הדופן של ההר, אבל הם לא זיהו שום דבר. כנראה בהשפעת ההליקופטרים. מיד לאחר שגמרנו את העסק עם ההליקופטרים - ירדו כל אנשי ה-חי"ר מהמוצב למעלה, ממוצב התצפית, אל המחצבה. הם חשבו שההליקופטרים יצליחו לנחות, והם די פחדו להישאר שם לבד בלי טנקים. בשלב ראשון, שלחתי 2 טנקים למעלה, עד המוצב עצמו, לדעת אם יש שם באמת כוחות טוריים - ולא היו. ה-חי"ר ירד אלי, והוא היה יחד אתי, היה שם מבנה של בטון. טוב לא נכנס לפרטים.

עוֹתָק מִס' 1.
ע. א.

- ת: בסביבות שעה 1600, מיד אחרי זה, נאמר לי, שבלילה, אני מפנה את השטח, ואז אמרתי שארד בציר של מעלה גמלא.
- ש: כמה טנקים היו לך באותו שלב?
- ת: היו לי בין 12 ל-14 טנקים, אני לא יודע בדיוק, אבל ככה, הייתה לי בעייה של טנקים לא תקינים, שהצידוד לא עבד.
- ש: זה לא כולל את הטנקים של כוח ה-סמג"ד?
- ת: לא, לאאלה טנקים שהיו לי באזור תל-פארס והייתה לי בעיית תחמושת ובעיית דלק, כי אני לא תדלקתי ולא תחממתי מתחילת המלחמה.
- ש: למלחמה נכנסת מתוחמש ומתודלק?
- ת: מלא.
- ש: כמה ק"מ עשית?
- ת: אפילו שעמדתי לא דיממתי מנועים.
- ש: לא דיממח מנועים?
- ת: במרבית המקרים, היו מקרים שדיממתי מנועים, אבל טנקים שעומדים, במגע אש כל הזמן, באזור 115, ובאזור ציר הנפט - הם לא יכולים לדמם את המנועים, כי הצידוד, כל המערכות עובדות, אז צריך להניע את המנועים. נכון שזה צורך פחות דלק, אז בגלל זה אני התחלתי את המלחמה בשעה 1400, ואני הייתי ביום ראשון בשעה 1600 ולא נעמדתי עוד לגמרי בלי דלק. אבל - עשיתי הערכה, שאני עומד 26 שעות בערך, עלולה להיווצר לי באיזה שהוא שלב בעיית דלק וגם בעיית תחמושת, כי יש לי טנקים שהיו ריקים ממש, מצאתי במיכלים של המחצבה קצת דלק - ואז תדלקתי את הטנקים, חלק מהטנקים... ומה קרה ביום ראשון בלילה?
- ת: עם חשיכה, ירדתי למטה, היקמתי את הכוח, פיזרתי את אנשי ה-חי"ר בין הטנקים, היו בערך 60 אנשים ואז שמתי על כל טנק בין 5 ל-6 אנשי חי"ר, ונעתי לכיוון מעלה הגמלא, כאשר המטרה שלי הייתה - לא לנוע על צירים, כי אמרתי, האויב נוסע בשטח, נוסע על צירים, ואני רציתי לנוע במקביל לצירים, גם התבססנו על הכרית השטח שלנו. נענו עד המעלה, כשבדרך, עלינו פעמיים על מארבים קטנים שלהם.
- ש: של חי"ר או של שריון?
- ת: פעמיים של שריון, רק של שריון למעשה, ועברנו קרוב מאד לכוחות שלהם, ממש קרוב, פעם אחת עברנו במרחק של 100 מ', זו הייתה יציאה במזל, ראינו אותם כל הזמן, נעים, והיות והם נעו, עוד פעם אני אומר - עם פנסים כחולים כאלה, או שהיו פעם מרימים זיקוקים - זה עזר לי לזיהוי שלהם, ואז פחות או יותר תימרנתי את עצמי לנוע. חציתי את ציר קקל¹¹ ואז הגעתי למעלה גמלא. כשהתחלתי לנוע במעלה, זיהיתי פעם אחת במרחק של 1200, מ' ממני בחשך, התנועה היתה מאד איטית, כי אני פחדתי מהכוחות שלהם, הייתי נע, עוצר, סורק את השטח ושוב פעם מתקדם, עוצר סורק, ושוב פעם מתקדם, ואז זיהיתי במרחק כ-1200 מ' ממני, 2 טנקים. לא ידעתי אם זה טנקים שלנו, או טנקים שלהם, התקשרתי לחטיבה ל-קמ"ג החטיבתי שהוא אז למעשה ריכז את העניינים, ה-מח"ט כבר נהרג, והודעתי לו על הזיהוי שלי, הוא התקשר לקצין אג"מ של הפיקוד ואז אמרו לי להרים זיקוקים. גלזחות את עצמי, זיהיתי את עצמי, והתחלתי בתנועה, ובאמת, כשהגעתי לאזור העצים האלה, פתחו עלי באש. התברר שאלה היו טנקים של חט' 4, פגעו לי

עוֹתָק מִס' 4.
ע. א.

- ת. בטנק אחד. אנחנו השבנו אש ופגענו ב-2 טיראנים" שהיו שמה נטושים, שאותם זיהינו, כן -
(המשך) זיהינו טיראנים ופגענו ב-2 טיראנים נטושים, היה שלב של זיהוי ואז המשכנו בתנועה, כמובן,
אחרי שנפגע לי טנק אחד ונהרג לי ה-קמב"צ.
- ש. זהו זה? למרות כל הזיהויים?
ת. למרות כל הזיהויים.
ש. מה קרה שם?
ת. אחר כך הגיע לשם ה-סמח"ט שלהם, וקצין ה-אג"מ, היה שם איזה שלב של אי-בהירות.
ירדתי למטה, ביום שני בערך בשעה 6 בבוקר, 7 בבוקר הגעתי לאזור גשר אריק שם חדלקתי
ופינתי פצועים שהיו לי, והמשכתי למעלה למחנה ירדן להתארגן מחדש.
ש. אמור, האם מסרת לאלוף אבידר את כל הפרטים האלה?
ת. כן.
ש. כך שזו מעין כפילות, למעשה.
ת. כן.
ש. חגיד לי, כדי לבלום את הכוח הסורי באותה גזרה, מה היה הכוח שהיה, לדעתך, דרוש לנו
באותה גזרה?
ת. שאלה שאני לא חשבתי עליה, אבל אני יכול, פחות או יותר...
ש. יש לך הזדמנות לחשוב.
ת. כן, נתחיל עם ציר הנפט, באזור ציר הנפט - אני חושב שאם היו באזור הזה - מ-114
דרומה, כ-2 גדודים. הם היו...
ש. על ציר הנפט - האם יש שם שדות מוקשים?
ת. שדות מוקשים על ציר הנפט - בקו הסגול - באזור הזה בערך, בלילה אחד לפני המלחמה -
כמה לילות לפני המלחמה, עשו שם מיקוש נוסף.
ש. לו היה שם מיקוש הרבה יותר אינטסיבי?
ת. היה משהו אותם.
ש. הרבה?
ת. אני חושב שכן, כי אנחנו, המטרה שלנו היתה בהתחלה - כיוונו את טנקי הנוכרים ואת טנקי
הגישור, אתה מבין?
ש. ודפקתם?
ת. ודפקנו, אבל, זה לא הספיק, שדות מוקשים רחבים היו עוזרים.
ש. ולו, נניח, בוא נראה למעשה את הגדוד שלך, הכוח הלך עם ה-סמג"ד ל-101 כמה טנקים הוא
מנה שם?
ת. היו 4 טנקים של פלוגה 1 ועוד 8 טנקים.
ש. סה"כ?
ת. כן.
ש. מתוך, כמה טנקים, היו בגדוד?
ת. היו בשלב הראשון 31.
ש. לו היו מתרכזים, נאמר, 20 טנקים בציר הנפט, ולא תופסים את כל המקומות שבהם למעשה
התנהלה הפריצה, מכיוון שאם אני מבין נכון, הטנקים שלך - פרט ל-116 ולמספר טנקים,
שהיו בג' וחאדר, לא היו במקומות שהאויב פרץ בהם, האם זה נכון? רובם?

עוֹתָק מִס' 1.
ע. א.

- ת. כן, אבל הם הגיעו לשם.
- ש. בוא נראה, היו לך 31 טנקים?
- ת. כן.
- ש. יצאו עם ה-סמג"ד?
- ת. כן.
- ש. נשאר 23 טנקים.
- ת. כן.
- ש. מה-23 טנקים היו: במוצב 116 - 3, הלאה - על ציר הנפט היו 6, זה 9.
- ת. כן.
- ש. 9 מתוך ה-23 היו במקומות שהאוייב פרץ בהם.
- ת. לא, במוצב 115, אני חושב שזה די שייך לאזור הפריצה.
- ש. זה רק בשעה 8 בערב.
- ת. כן.
- ש. רק ב-8 בערב, אבל לפני זה - שם לא היתה פריצה ושם לא הלך מאמץ, זה היה מאמץ מקומי לתקוף את מוצב 115.
- ת. כן.
- ש. יוצא - שמול הפריצה, שזה 116, 115, היו כחריסר טנקים, וחריסר טנקים היו במקומות אחרים.
- ת. כן.
- ש. והשאלה היא כזו: כחכם לאחר מעשה, ואל תראה בזה בקורת עליך - ממי שיושב כאן בכורסא, לבקר אדם שנלחם, לו היתה לך אז תמונה יותר בהירה - או לממונים עליך, וניתן היה לרכז על אזור ציר הנפט - גאמר 20 טנקים בערך, ולהביא מגדוד 82 - עוד איזה 2 פלוגות אתה לא חושב שאפשר היה לבלום?
- ת. אני מבין שאפשר היה לבלום אותם, גם כבלימה וגם מעוד סיבה, ההצלחה הראשונה שלהם נחנה להם מרץ להמשיך....
- ש. ברור, במקום שהם לא הצליחו - הם לא המשיכו הלאה. ואני חושב שהסיבה שהם הלכו בציר כוונא מפני ששם היתה להם פריצה יותר טובה.
- ת. כן, עכשיו יש עוד נקודה, היו פה 6 טנקים, אמרתי לך, פה 3 ופה 3.
- ש. אחד מתכוון ל-113 ול-114?
- ת. כן, ופה לא היה נסיון פריצה, אמרתי לך שהיה פעם אחת על מוצב 113 נסיון, אבל לא רציני, ואלה נראה לי, אלה - רציתי להזיז אותם, גם תוך כדי המהלך, תוך כדי המלחמה, ניסיתי להעביר אותם ולא קבלתי אישור, אני לא אומר שהשיקול של ה-מח"ט, אני חושב שגם הוא היה שיקול נכון, אנחנו הרבה פעמים ראינו ציר רפיד שלהם, שלנו - הנקודה שיכולים לפרוץ בה, זה ציר כביש, ואז בגלל זה, אולי לא היה שווה להזיז אותם, מבין?
- ש. כלומר, להבין מדברייך שלו לא היו טנקים ב-114, 113, יתכן שהאוייב לא היה מפנה את מאמצו לציר רפיד.
- ת. יכול להיות, יכול להיות, אני.....
- ש. האין זו ספקולציה מאד מפליגה? למה האוייב היה מתכוון מראש - לפרוץ על ציר רפיד.

עוֹתָק מִס' 1.

ע. א.

- ש. היה משקיע לשם, בשלב הפתיחה איזה גרוד טנקים, ואחר-כך - מכניס לשם חטיבה, (המשך) כנראה שתוכנית האוייב המקורית, לפי התיאור שלך - היתה לפרוץ בציר כודנא ובציר רפיד, אמת?
- ת. אמת.
- ש. עכשיו, למה אני שואל את זה? מפני שער כמה שאני יודע, אתם בשריון שואפים תמיד לפעול כאגרופים.
- ת. נכון.
- ש. והנה כאן למעשה הגרוד שלך פוצל למחלקות, ובשלב מסויים, לקחו ממך בכלל חלק ונתנו אותו לכוח אחר.
- ת. הנקודה הראשונה - חשובה פה הנקודה הראשונה - שאנחנו לא יצאנו למלחמה.
- ש. עד כמה שאני מבין, אתה למעשה לא ידעת שהתחילה המלחמה, שיש מלחמה. התגובות שלך היו "תגובות בט"ש", מה שנקרא, שלחת, לחסום את כל הגזרה, למנע פריצת אוייב בכל הגזרה.
- ת. אני אניד לך, אני גמרתי פו"מ, ועשינו הרבה תרגילים של הגנה, של אוגדה משורינת של רמת-הגולן, ותמיד ראינו ככה, טנקים בקו הראשון ומאגפים בסדר גודל של מגדוד - ומעלה ולא פחות מגדוד, להפעיל כאגרוף משוריין למאמצים של האוייב, וזה לא בא לידי ביטוי.
- ש. בוא נראה את התמונה הכללית, ואתה - בדרג מג"ד ודאי היתה לך אותה, היו 2 גרודים פרושים בקו, אתה ונפשי, כל גרוד היה פרוש עם פלוגה, ו-2 פלוגות מרוכזות, וחטיבה שלמה מרוכזת. טבעי היה לראות פה התפתחות שמפעילים את 2 הפלוגות להרביץ מכה באיזה שהוא מקום, או לבלום בגזרה אחת, ולהביא - כוח עתודה להפעיל אותו במרוכז, חטיבה 7 וכדומה.
- ת. אני מראש כבר התפצלתי על כל הגזרה - אתה מבין?
- ש. האם בגלל זה שאתה רצת לתפוס את הרמפות, איך אומרים לעשות "יום קרב"?
- ת. כן.

נ. קיין

עדותו של האלוף קין, ר' אג"א

קין: - אין לי התנגדות למסור עדות .

נבו: מהעדויות שגביתי עולה כי חסרו מובילים לסנקים וכי בשל כך חל עיכוב בהגעת הסנקים ל-רמה"ג. התוכל למסור נתונים על כך ?

קין: תקן המובילים בתנועה (בסדיר) היה אז 45, מאויישים בנהגים אזרחים עובדי צה"ל; מהם היו מיועדים 36 להובלת סנקים והיתרה להובלת מים וכד' .
מחור המובילים הוחזקו 4 דרך קבע בסיני .

ב-4 אוק' 74 הוריתי על הגברת הכוננות במערך החזוקה ה-מטכ"ל וזאת בגלל ההחלטה להעלות את חט' 7 ל-רמה"ג. הדגשתי שיש לאיש מירב אפשרי של מובילים מאחסנת חרום ולהכניסם לתנועה, כתוצאה מכך עיכבנו שחרורם של 20 מובילים אזרחיים שעבדו אצלנו בשכירות לתקופה מוגבלת, ואיישנו 36 מובילים כבדים באחסנת חרום במדריכי נהיגה מבתי-הספר הצבאיים לנהיגה (בה"ד 6 ופלוגות ההובלה). כך שב-5 ב-אוק' היו לנו 81 מובילים כבדים בכוננות מלאה, מתוך 120 מובילים כבדים כשירים שהיו אז במערך צה"ל .

נבו: בדיון מטכ"ל ב-5 אוק' 73 שאל ה-רמטכ"ל להערוך והשגוח על בלימה באמצעות ח"א והכוח הסדיר. כשנטלת את רשות הדיבור - דיברת על מחסור בלחם ובפירות טריים ב-יזה"כ ?

קין: התייחסתי בדיון ה-מטכ"ל לשאלה קונקרטית של ה-רמטכ"ל האם העלאתה של חטיבה 7 ל-רמה"ג עשוייה לעורר בעיות מיוחדות לרגל החג. השבתי בשלילה, כלומר שאינני רואה בעיות כאלו. הערתי שאמנם איננו מאורגנים ב-צפון במזון טרי להגדלה כזו בכח, אך יצטרכו להסתדר עם היש .

ח. רגב

ענינה מ-1 מתקן 7 עותקים
מס' 27 מ"כ (1) ו-27 פ"א

עדותו של רס"ן רגב חגי

מתאריך: 23.4.74

חסדאי.

מאיזה תאריך שימשת כקצין אג"מ של חט' 7 ?

רגב.

מהאריך 14 אוגוסט. כחודש וחצי, קצת יותר, לפני המלחמה.

ח.

כשקיבלת את התפקיד, האם עשית רענונים של הכנונים שהחטיבה עשויה להשתתף בהם ?

ר.

בהחלט. עיקר התכנונים היו דווקא בדרום, מבחינת היקפם בעיקר, היו לנו מספר תכנונים בצפון. היה תכנון ברמת הגולן בשתי אפשרויות - הבקעה באזור 104, או הבקעה וכיבוש של הקו הראשון באזור הדרומי - אזור ה-116.

ח.

איך נקראו התכנונים האלה ?

ו.

אם אני לא טועה - בן - גיל דרום, בן - גיל צפון. בשני התכנונים היינו מתוכננים - או עם 118 וחטיבות גולני, או 35, כלומר - לקבל כוחות ה.פ. למדתי את התכנונים מפקודות כתובות. הכרתי אותם גם בשטח, ידעתי בדיוק איפה נוסע כל כוח, או איפה צריך לנסוע כל כוח, כתוצאה מזה שהכרתי את התכנונים שהיו התקפיים - אני גם יצא לי להכיר טוב יותר את רמת הגולן, כי זה"כ אני לא שרתתי שררה צבאי ברמת הגולן.

ח.

אני שואל : האם כשקיבלת את התפקיד, היכרת איזה שהיא תכנית של חטיבה לגבי תכנון "סלע", למשל ?

ר.

שלילי. לא הכרתי שוט תכנית. אני מוכרח לציין, היק מיוחד - גדוד להעסוקה ברמת הגולן, גדוד שעולה לרמת הגולן, מפני שפעם - חט' 7 היתה מופעלת בכוננוה לרמת הגולן, וכמעט תמיד - קודם היינו מעלים מפקדת גדוד עם סנקים, לאו דווקא כדי להחליף את 186 אלא לחגבר. לדוגמה : מה שעשינו בראש השנה בלי שום קשר למלחמה. ואני הכרתי בדיוק איפה הגדוד הזה נפרס. היה לנו מקום מסויים שבו הגדוד חי, איך הלוגיסטיקה שלו, ובמידה שהוא מופעל או פועל, והיו לנו צירים מוגדרים שבהם הוא היה נע במערך.

ח.

ולא עסקת בתכנונים הגנתיים ?

ר.

לא עסקתי ברמת הגולן בתכנונים הגנתיים. בסיורים שעשיתי - אישית - הסתכלתי והכרתי את הטח. לא עסקתי בתכנונים הגנתיים.

כל התכניות שהכרתי גם בדרום, הן אכזריות התקפיות בלבד. ר. אני לא זוכר שהוגדר לי תפקיד כלשהו של חט' 7, איך היא משתלבת בשובך יוניס, כי אני מכיר את שובך יוניס מאז שהייתי סמג"ד - 401. כקצין אג"מ 7 לא ידעתי מה החטיבה צריכה לעשות בשובך יוניס. נלומר - אם היו מצלצלים אלי ואומרים לי: קח ורוץ לשובך יוניס, הייתי צריך להגיד אז לאן לרוץ?

מה היו ההכנות לעליה לרמת הגולן? ח.

כפי שאתה יודע היה לנו גדוד כבר מערב ראש השנה למעלה, ר. גדוד של קהלני שהיחה בו גם פלוגה של גדוד 82, פשוט בגלל בעיות חופשה של הגדוד של קהלני. הפלוגה המבצעית שהיחה תמיד בכוננות, ותמיד כיסתה על הכוננות של חטיבה 7. העלינו בגניבה, קצת, איזה אלמנט של מפקדת החטיבה, זה היה נגמ"ש או שניים, בגלל אינטואיציה של יאנוש, ביקרנו אותם כמפקדת חטיבת האימונים בגדוד 82 המשיכו.

מתי עלייתם לבקר אותם? ח.

יאנוש ואני עלינו בראש השנה בבוקר. ר.

זה כדי לבקר את הגדוד? ח.

לבקר את הגדוד של קהלני ולעשות סיורים, שיאנוש ואני, נדמה לי לבד, אולי קהלני הצטרף אלינו בשלב מסויים לעשות סיורים. ר. ואז כבר התחלנו לחשוב על, איך רצים מהר מהמקומות שבהם קהלני יושב, לקו. קהלני עוד ישב אז במחנה ירדן, וממחנה ירדן זה קצת יותר מסובך לרוץ מאשר מנפח. אז תכננו איך הוא עובר: שם יש איזה ואדי עמוק, מתפצל, אם הוא צריך לרוץ צפונה, אם הוא צריך לרוץ דרומה - על איזה צירים - וכן הלאה.

בשלב הזה - האם קיבלתם איזו שהיא התראה מפיק' צפון, לגבי אפשרות של מלחמה, או לגבי כוננות שחורגת מהשיגרה, או מאיזה שהוא מקור היתה לכם חמונה על כוננות כזו, בראש השנה? ח.

לא. היתה לנו תמונה של "כוננות חגים", מה שפחות או יותר התרגלנו אליה מאז "כוננות סכרטו", של ראש השנה, ב-70, לכוננות מפוזרת... זו היתה כמובן כוננות שחייבה להחזיק את כל הגדוד ופיק' צפון לא היה אתנו בקשר - כי העלינו גדוד ת"פ ולא עלינו מפקדת חטיבה, סתם היינו אורחים, בעצם, שמבקרים חיילים שלנו. אני לא... אני בהחלט לא יכול להיזכר

1 on my

שהיתה תמונה מיוחדת, אני זוכר שהתרשמנו מנתוני מודיעין של כל מיני פונקציות שהם מתגברים את הקו לקראת תקופת החורף או ... כניסה. תגבור הקו הנורמלי שרגילים אליו, לא משהו שגרתי ביותר.

ר.

ובשלב זה, קיבלתם איזו שהיא התראה על כוננות חורגת מהשיגרה או על איזה שהם...

ח.

עדיין לא. את ההרגשה לכוננות שחורגת מהשיגרה קבלתי ביום חמישי לפני יום הכפורים... ביום חמישי, אחה"צ, לא בשעות המאוחרות. אני כקצין אג"מ הייתי בגייס, במפקדה שלי. אני צוחק, אבל הייתי שם בישיבה ודיון עם קצין האג"מ של הגייס, על נושא של - רצו לפרק אז חטיבה ב-יני ולהוריד את חט" 7 לצמיתות. היה תכנון של טליק, נדמה לי, לפרק חטיבה אחת מהסד"כ, סדירה, והיה לנו כל מיני הצעות. התוצאה מעבודת תכנון מוקדמת של מסה החטיבה... רצינן להציג את זה, ואז התחיל קצת "ברן", מבחינת אג"מ מבצעים, כוננות, לא להוציא לחופשות, תמתינו לקבלת הוראות וכן הלאה. אז הרגשנו משהו, לא קיבלנו פקודות מיוחדות לעשות א. ב. ג. לקראת בוקר הודיעו לי להיות בכוננות של - נדמה לי - שעתיים לתנועה, זה אומר - כולם במקומות. בקשתי אישור לגדוד 82 להמשיך להתאמן, לעשות מסלולי צוות. הם המשיכו להתאמן ע"י הגדוד. ממש אף אחד לא יצא הביתה, ואז התחילה ההמולה והבלגן קצת. אתה יורד דרומה, אתה עולה צפונה. אני לא יכול להגיד מה עשו קודם. עקרונית, ביום ששי בבוקר, כוננות לטיסה - כבר היינו כולנו, אמרו לנו אבל לא ידעו אם אני טס דרומה לסיני, או צפונה לרמת הגולן, יאנוש לחץ לעלות צפונה. כי בצפון כבר יש גדוד שלנו, יאנוש לא רפה לאבד אותו... בערך.. אני חושב ב - 10.30 היה מוחלט סופית שאנחנו עולים צפונה. היתה לנו בעייה עם פלוגה אחת - פלוגה שהיתה באימון בזיקים : ניסוי של טליק, על הגשר החדש, גשר הגלילים. קודם כל - יצרתי אתה קשר ואמרתי לה לא לזוז. אחר כך הזנבתי אותה אלי - כדי שתצטייד ותהיה מוכנה לתנועה. הגייס בהתחלה רצה להוריד אותה דרומה - כי היא מומחית לגלילים, ואני בקשתי מהגייס להעלות אותה צפונה, וקבלתי אישור, אחרי די הרבה הפצרות. היא עלתה אתנו, כך שכל החטיבה עלתה מלא למעלה. לא קבלנו אישור להעלות את גדוד 75 - גדוד החרמ"ש, היה אז בחטיבה. סדרנו ככה, בלחצים וב"תרגילי יאנוש", אני קורא לזה, לסדר גם מובילים לנגמ"שים של גדוד 75, העלינו בערב את גדוד 75, ביום ששי בערב, לא בפקודה, אלא ברצוננו. גדוד 82 עלה אחה"צ בטיסה והתלבש על סנקים של חט" מילואים.

ר.

יולין מס 1

ח. אני מבין שבסביבות שעה 10.30, קיבלת... היה ברור שאתם עולים צפונה ?

ר. כן.

ח. מה מפקדת החטיבה עשתה בשלב זה ?

ר. לקחתי איתי את החיילים והתנדונים ששייכים לגזרת הצפון של החטיבה. וכמובן, עזדכנתי את המח"ט, מפקדת החטיבה עסקה בהתארגנות ובדחיפת הדברים למעלה, שה"כ טנקים-קבלנו למעלה, אבל את כל האמצעים והלוגיסטיקה סביב הטנקים - לא קיבלנו. חלק גדול לקחנו, לא רצינו להסתרב ולקחת הכל. חט" 7 במחנות הקבע היתה עשירה מאד, ואי אפשר לקחת את הכל. קצין שלישות, קצין אפסנאות חילקו, וחלק באספקה היה למטה בדחיפת דברים - עם הסמח"ק, קצין חימוש, קצין קשר, קמ"ן ואני עם המח"ט היינו למעלה, כאשר קצין חימוש וקצין קשר עובדים על הטנקים שמקבלים ומח"ט, קמ"ן ואני התארגנו, קלטנו ידיעות.

ח. מי זה התארגנתם ?

ר. התארגנו במחנה פילון.

ח. מתי הגעתם ?

ר. הגענו בערך לפנות ערב. ב-1300 טסנו היה גם בלגן בשדה החפופה עד שהגיעו מטוסים. - 3 מטוסים. ב-1415 נחתנו, אולי ב-1330 טסנו. ב-1500, 1530 היינו בפילון אני זוכר... נדמה לי שטעודה מפסקת היחה צריכה להיות ב-1600 ואני זוכר שהתחננו, התגנבו בשביל לקבל קצת אוכל.

ח. המג"דים טסו אתכם ?

ר. קהלני היה למעלה, ומג"ד 82 טס איתנו. מג"ד 71, 75 לא טס איתנו. איפה הוא היה יוסי... הוא עלה עם הנגמ"שים ועם הרכב שלו בערב, כי זה לא היה בפקודה לעלות, לא שדחינו אותו - אלא רצינו שיארגן את הגדוד לעליה. היינו בפילון, בהתחלה רצינו לעלות ישר לנפח, לשמוע מבן שהם משהו, אבל יאנוש: נראה, גדוד 82 איך הוא מתארגן ורמול היה שט, עם המטה שלו, בפילון, כי הם נתנו את הטנקים אלינו, לנו והגיעו פבר.

ח. מה עשיתם מהשעה שהגעתם לפילון ובמשך הלילה ?

100

ר. יאנוש לימד אותי, הראה לי מה הוא מתכוון לאמר, לתכנן מגננה...
איך הוא קרא לזה.

ח. יאנוש קיבל פקודה ממישהו ?

ר. בנוכחותי - לא.

ח. ידוע לך שהפיקוד תיכנן את יאנוש, הסביר לו מה הוא עומד לעשות?

ר. בערב - הפיקוד לא, אני יודע שהיתה לו שיחה עם רפול, ב 6 - 5
ביום ששי, אחרי שנכנס החג, כבר הרגישו שזה לא חג בעצם...
הכוונות שם אמרה שזה בעצם לא חג. אני זוכה שצחקנו והתלוצצנו
שם : פגשנו את אורי אור, פעם ראשונה מאז שהוא חזר מחו"ל. אני
ישבתי עם הקמ"ן ובנינו פחות או יותר, את קוי הבלימה של רמת -
הגולן לאור קריאת שטח שלנו.

ח. התחלתם פתאום לחשוב על מושגים של הגנה ?

ר. כן. כי...

ח. וזה למה ?

ר. אני אישיית כקציין אג"מ, לא קבלתי פקודה מאף אחד חוץ מהמח"ט
שלי, אם הוא קיבל פקודה. נדמה לי שהוא לא קיבל פקודה מאף אחד
עדיין, שום דבר, ביום ששי לפנות ערב, בערב.

ח. מה פתאום התחלתם לחשוב על הגנה ?

ר. יאנוש אמר, שהיתה לו הערכה כזו, נדמה לי שגם בדרך היתה לו
אותה. שכחתי פה עוד גדוד : את גדוד 71, באמת. הטנקים שלו
במקביל לזה שאנחנו עלינו, הוא עלה, בטיסה, גם כן, הגייס שלח
אותו. הוא פגש אותנו, זה היה ראטס ז"ל. הוא התחיל גם כן
להחלבש על טנקים, הוא הגיע קצת אחרי גדוד 82 ולכן הוא גם
התעכב, ותכננו, חככנו בשבילו המקומות איפה יתפרסו הגדודים.
כאשר גדוד 77 כבר ישב בצומת " נפח - עגבניה ", מה שנקרא, גדוד
71 תוכנן לצומת וואטס - וגדוד 82 - סינדיאנה.

ח. היתה איזו סיבה מיוחדת שגדוד 82 הלך לסינדיאנה ?

ר. מקרי, גדוד 77 ישב, היו עוד 2 גדודים. פרסתי אותם, בשני
האגפים. ואז התחלנו לחשב, בערב על נושא של קוי בלימה, איך
מה, לא הספקנו גם הרבה לעשות. קבענו סיורים לבוקר מוקדם.

עמק אס 1

- ח. ועדיין אין לכם שום מגע עם הפיקוד ?
- ר. בלילה... שום מגע עם הפיקוד עדיין.
- ח. ואחא כקצין אג"מ, לא נראה לך מוזר שאתה לא מקבל שום תדריכים, שום הנחיות ושום פקודות ?
- ר. אני עליתי לחטמ"ר 820 שהיה אחראי על חקו והתעדכנתי, שאלתי מה קורה, מה זה, לא היה עוד שום דבר מיוחד מאד, מבחינתם, ביום ששי בערב.
- ח. מה עשיתם בלילה ?
- ר. קצת ישנו, לא הרבה. עלינו, קצת יותר מאוחר מ-12, משום שכל הזמן הסתובבנו בין גדוד 82 לגדוד 71 והיו הרבה צרות, לראות וגם יאנוש היה צריך להתעכב, הסמח"ט הגיע יותר מאוחר. היו בעיות של התארגנות מבחינת הימ"חים וכו', אז זה עיקר העיסוק היה, בבוקר יצאנו לסיור ב-9 או 9.30 נקראנו, יאנוש נקרא לנפח לאלוף הפיקוד, והוא יצא החוצה, אורי בראון, הרמ"ט יצא ואמר - רבותי - תהיה מלחמה. חזרנו חזרה, אספנו את המפקדים.
- ח. יאנוש קיבל איזה תדריך מהאלוף ?
- ר. כן. לא בנוכחותי. אספנו את המפקדים בנפח, יאנוש נתן הוראה לעשות סיורים להכרת הגזרה, כל אחד פחות או יותר, לגזרתו, כי אנחנו תכננו שאם קורה משהו בדרום, אני עכשו אפילו נזכר, היה לנו מצב שהיו לנו 3 גדודים באזור נפח, כאשר אחד בנפח, צומת עגבניה, אחד בסינדיאנה ואחד בצומת וואסט. ואנחנו תכננו אפשרויות שגדוד 82 יצטרך לרוץ לבד דרומה, או גדוד 82, 77 עם מפקדת החטיבה - דרומה וגדוד אחד לרוץ פה ולעזור לגזרה הזו - או להיפך. גדוד 71 ירוץ הנה עם גדוד 77, וגדוד 82 יעזור, בבלימה, לראות את האפשרות - לפצל את החטיבה לשני גדודים לגזרה אחת, גדוד אחד לבזרה שניה. לראות את קוי הבלימה שאותם אנחנו מיועדים לתפוס, איך נתפוס, איך נרוץ, את זה תכננו. אני מאמין שזה כבר היה לאור תדריך של אלוף הפיקוד. עשינו סיורים.
- ח. כלומר, ב-9.30 יאנוש מתדרך את המג"דים לגבי אפשרות...
- ר. 1000 מג"דים ומפ"ים. הוא קרא כבר למפ"ים אני זוכר, הוא אמר להם ככה : רבותי, היום תהיה מלחמה, בערך בסגנון הזה.

1 in page

ר. אתם תעשו סיורים להכיר את הגזרות יותר טוב. מג"ד 82 והסמג"ד לא הכירו. את רמת הגולן, הגה לו מ"פ אחד גבע, שהכיר את רמת הגולן, מ"פ שני צ'סנו שהכיר קצת את רמת הגולן, דני לויין שהכיר קצת פחות את רמת הגולן. גודוד 71 - ראטס כל הגדוד מ"ס שריון לא הכירו את רמת הגולן, חוץ מאזלי אחד או שניים שבמקרה בסדיר שרתו ב-188.

ח. מה זה נקרא לתפוס קני בלימה, אצלכם ?

ר. קני בלימה, אנחנו רואים, קודם כל הקו הראשון, כמעט כולו. אפשר לראות אותו כקו עמדות טוב, יפה, הוא קצת... שם...

ח; אני מתכוון באופן מעשי ששלחו אתכם ואת המג"דים ללמוד את עניין קני הבלימה, איפה הם היו צריכים ללמוד את קני הבלימה.

ר. בשטח. לראות את קני הבלימה. זה לראות את הרמפות המוכנות - שזה קו הבלימה הראשון - ברוב המקרים, לא כל הרמפות הן צמודות למוצבים, יש רמפות גם בין המוצבים. יש עמדות טבעיות בין המוצבים. יש את עמדות הבלימה קצת יותר מאחור. לדוגמה: ב-107. יש את הרמפה של ה-107, יש את הרמפות של 105 - וקצת מאחור 3 - 2.5 ק"מ יש את הרכס המתמשך מקונטרסה לחרמונית, שזה רכס של עמדות בלימה קצת מאחורה, יש עוד קו בלימה. בדרום - יש לך את הרמפות של המוצבים, יש את הרכסים היורדים, בדיוק כמו שעושים בתכנונים ובהערכות קרקע, את הרכסים היורדים של זל - פארס. את הרכסים של ציר הנפט ואת הרכסים של דרך המים. הרכסים הראשונים של המוצבים 110, 112 והרכסים של חושניה.

ח. האם היה להם איזה תיק, או קיבלתם מהפיקוד, מהאצגדה איזה שהוא מסמך שעל פיו המג"דים יוכלו לתכנן את הסיורים שלהם, או ללמוד את הדברים האלה ?

ר. לא... מהתדריך של המח"ט... מההיכרות עם הגזרה ידענו מה אנחנו קוראים קו בלימה ראשון, שני.

ח. נגיד, מג"ד 82 מקבל פקודה... לצאת לסיור בגזרה שהוא לא מכיר אותה ?

ר. לא היה לו תיק.

ח. מג"ד 71 יצא לסיור. בגזרה שהוא לא מכיר אותה.

ר. לכל אחד נאחד כזה צירפנו בחור שמכיר טוב מאד את הגזרה. זה זמיר מ"פ וגבע שמכירים טוב את הגזרה.

ח. זמיר ו גבע ידעו באמת את כל התפיסה הזאת של קו בלימה ראשון, רכס... ?

ר. לא היה לי קבוצת פקודות שממנה למדתי : הנה קו בלימה ראשון, קו בלימה שני.

ח. גם לא קיבלתם שום חומר מודיעיני, ניתוח קרקע ?

ר. אני מוכרח לבדוק את זה שוב עם הקמ"ן ייתכן שבבוקר הוא כבר קיבל משהו... דלה משהו מהפיקוד. אני לא זוכר חומר מיוחד שאני והוא ביחד עם המח"ט, או בלי המח"ט עיינו בחומר הכתוב של הפקוד או רמה גבוהה יותר מאתנו, כדי לעזור.

ח. אתה לא יכול לדעת מה הקמ"ן נתן... נגיד אתה והמח"ט קבלתם איזה שהוא חומר מודיעיני - מפת הערכות שעל פיו תכננתם את הסיורים ברמה.

ר. מפת הערכות שלנו ?

ח. מפת פריסה לכוחותינו,

ר. לא. אני חושב שהמח"ט בתדריך או קבוצת פקודות שהיה לו עם האלוף בבוקר, נאמר לו, שאפשר שתהיה מלחמה, שחסיכה 7 מתוכננת לתגבר את אחת משתי הגזרות, הוא גם הבין...

ח. אני שואל רק על נושא ההכנות... האם בבוקר - עד הצהריים, האם קבלתם איזה מסמך או חומר כתוב מודיעיני שעל פיו תכננתם את הפעילות שלכם, במקרה של מלחמה ? חומר מודיעיני, או פקודת מבצע, מסמך שעליו עבדתם ?

ר. אני בהחלט... כמעט בטוח, ואני מקווה שאני לא פוגע באף אחד - לא קבלתי שום נייר שעל פיו אני אעבוד. הקמ"ן תיגבר אותנו במפות, מפות שלנו... אני אומר שוב, קצין אג"מ של פיק' צפון לא מכיר אותי, לא מכיר אותי, לא יודע מי אני. שמחוני נדמה לי היה קצין אג"מ במלחמה, היום אני יכול לבוא, הוא לא יודע שהייתי קצין אג"מ, פנים אל פנים בטוח שהוא לא ראה אותי, היו לו 2 עוזרים שדברתי אתם בחברים, פי הייתי אתם בפו"מ, סיכמו אתי איזה נושא מבצעי חשוב לאחה"צ בשעה 1500, ושאני יכול לעדכן אותו - זה היה בנושא פלוגת הסיור. אנחנו העלינו את פלוגת הסיור ביוזמתנו, במסגרת הגדוד הרביעי של החטיבה, שאל אותי אם יש לי מספיק נגמ"שים... מבצע של 6 נגמ"שים, לרוץ עם חביות עשן מיוחדות לסימון בנקודות שאני לא זוכר אותן, בדיוק, כל מיני צמתים,

ע"מ 1

ר; לאפשר ב- 1500 לפי פקודה ומילות קוד לפתוח אותן, לאפשר לה"א תקיפה, כפעולת מכינה של ח"א ולפני שפרצה המלחמה.. אז זה סיכמנו איתו, היו לי...

ח. עם מי ? עם קצין אג"מ פיקודי ?

ר. עם קצין אג"מ פיקודי או הקמב"ץ אחד משניהם, שורץ ו... פו"מ חברים מפו"מ, איך אמר פעם מישהו בפו"מ : בגלל שהיינו יחד בפו"מ אני אתן לו בהזדמנות פלוגת טנקים. זה היה בערך בסגנון הזה, כבר קבלתי ממנו מברק על הנושא הזה של פלוגת הסיור. לפצל אותה, הוא גם אמר לשלוח נגמ"שים שיהיו בנקודות הפינוי, אם יהיה משהו. אז שיהיו בנקודות פינוי : אחד באזור עין זיון ואחד באזור מרום הגולן, נדמה לי, אני בקשתי לו לשלוח כי לא היו לי מספיק נגמ"שים לתכנונים האלה. זהו בעצם מה שקבלנו מהפיקוד.

ח. אז זהו ? רק בנושאים האלה היה לך איזה שהוא מגע עם הפיקוד והאוגדה ?

ר. כן. לי כקצין אג"מ . עם האוגדה בכלל לא. המגד"ים יצאו לסיור. קראנו להם ב- 2 להיות אצלנו, ב- 2 רצינו לתת להם קבוצת פקודות ואחרי שהם היו בסיורים על האפשרות שאנחנו תכננו בינתיים. ואני עשיתי את מירשם הקרב באפשרי עוד ב- 1, 1.30 יאנוש יצא עוד לסיור ואמר לי לעשות את העבודה הטכנית. הוא יצא עם הקמ"ן לסיור. ומה שספרתי לך את האפשרויות השונות של עבויי המערך : גדוד 82 שנמצא בדרום ירוץ לפיתחת רפיד, גדוד 77 לפיתחת כודנא וגדוד 71 ירוץ לפיתחה הכוללת, מצפון לקוניטרה. גדוד 71 לקוניטרה , 77 מדרום לקוניטרה וגדוד 82 איך שהוא יצטרף לפיתחת רפיד, ועל כל זה רצינו לדבר עם המג"דים בקבוצת פקודות מסודרת. אחרי שהם היו בסיור בשטח ויודעים טוב יותר עלמה מדברים בשטח. סה"כ זה די הגיוני, התחילו ידיעות כבשות.. אז כבר ידענו שהמלחמה ב- 6 בערב. זה שמענו שהמלחמה היא ב- 6 בערב. ב- 2 נשהמג"דים התכנסו ואמרתי להם - בואו תכנסו, ירדו עלינו המטוסים בנפח כולם רצו לכליף והתחילו הפקודות בקשר...

ח. לאן אתם רצתם ?

ר. אנחנו רצנו לחפ"ק, ע"י נפח, איפה שנתנו את קבוצת הפקודות.

ח. מה אתה קורא "חפ"ק" ? נגמש"ים ?

ר. נגמש"ים ו- 3 הטנקים שמייעדים למפקדת החטיבה, חיכו לנו

ר. בצומת עגבניה - איף שיצאנו מנפח הם בעצם חברו אלינו, היה קצת בלגן ברגע הראשון, כי אהטילריה ומטוסים ירדן ממש עלינו. אז לא בדיוק פל אחת עלה על נגמ"ש שלו. את הסדר עשינו קילומטר מזרחית לצומת עגבניה, ירדה שם די ארטילריה. התארגנו. התחלנו לקבל פקודות ניסינו ליצור קשר עם 3 הגדודים והזנקנו את הגדודים קדימה.

ח. מ"ש אמר לכם להזניק את הגדודים קדימה ?

ר. התחלנו אז, פחות או יותר, לקבל פקודות מאיציק בן שהם, בחמ"ל.

ח. איזה פקודות קבלתם, אתה זוכר ?

ר. אני לא זוכר.

ח. מה זה " הזנקנו את הגדודים קדימה " ?

ר. הגדודים היו קצת פרושים, תחת רשתות הסוואה, גדוד 71, לא כולו עוד גמר לעלות. החלק האחרון ממש בשעת התקיפה - תחילת המלחמה - נקרא לה, התחבר אל הגדוד, פשוט במקומות איפה שעמדנו לא הייתה יעילות, זה היה מקומות מסווחים. גדוד 77 אמרנו להתקדם לאורך הציר לכונן קוניטרה, גדוד 71 לא הצלחנו ליצור אתו קשר, גדוד 82 אז כבר נדמה לי קבלנו הוראה לשלוח אותו חזרה קצת דרומה, לתגבר את הגזרה הדרומית, אני זוכר שהיה "חבל", שכן שהם נתן פקודות, יאנוש שאל אותו מה פתאום אתה נותן פקודות, זה לא עלבון, אבל הוא רצה להביין, נסענו חזרה לחמ"ל, לחפ"ק בנפח עליון, עם הנגמ"ש חזרנו לנפח ב- 2.30 בערך. יאנוש אישית קפץ לבונקר, דיבר שם עם מישהו, אני חושב שכבר רפול היה שם, אין לי מושג. שמחוני יכול להיות שהיה שם ? היה. גם בן שהם אמר לי בקשר : זה בסדר, 82 נמצא על ידי וזה, אלוף הפיקוד לא היה, נדמה לי שהוא היה אצל הרמטכ"ל, ואז חזרנו חזרה כולנו.

ח. מאותו רגע הוסדר ענין היחסים בין יאנוש ובן שהם ?

ר. הוסדר..

ח. ובן שהם נתן לכם את הפקודות או שמחוני ?

ר. בן שהם נתן לנו את הפקודות, לפעמים גם שמחוני היה מדבר אתנו. הפקודות היו בזות מנקודות שנקראתה חפ"ק רמת הגולן שישב בנפח, הייתה לנו בעייה של קשר עם 71, נסעתי לקראתו, יצרנו אתו קשר,

101

אמרתי לו להתקדם. התחילו דווחים שהגיעו אלינו על תנועות סנקים
משטחם לכוון שלנו, חי"ר וסנקים ואז התחלנו להתקדם, אני זוכר
שהעלינו את קהלני לעמדות באזור הבוסטר.

מישהו אמר לכם להעלות ?

אני חושב שכן, אמרו לנו לתפוס את... אני לא יכול לזכור בדיוק...
יש את זה ביומן שכתבנו בבוקר... אני זוכר רק שהיה לנו גדוד 75.
מפקדת גדוד 75 שהייתה לנו מאחור, קרבנו לפחות את מפקדת הגדוד,
גם המג"ד איש חרמ"ש ולא איש סנקים. את גדוד 82 שלחנו, הצלחנו
עוד לדבר אתו פה ושם. ואז נאמר לנו שהוא עובר ת.פ. לגזרה
הדרומית והוא יותר לא משחק אצלנו.

ואתם נהתם לו פקודה שהוא עובר ת.פ. ?

כן. דברנו עם המג"ד גויק.

אתם נערכתם כבר שם בערך - 3 ?

נערכנו בקו הראשון, יצרנו קשר עם יאיר נפשי שהיה מג"ד מ-188,
שהיה בגזרה שלנו. הוא דיווח לנו שהוא יורה, משמיד וכו'. הכוחות
שלנו הראשונים, נדמה לי בסביבות 4 עלו לעמדות, זיהו מולם תנועות
סנקים ואז אני זוכר, הקמ"ן ייעץ ואמר שהרכס הטוב ביותר לבלום
זה ציר שרזן.

הקמ"ן שלכם ייעץ לכם לתפוס את רכס החרמונית ?

כן.

כלומר - זו לא היתה הוראה מהפיקוד, לתפוס את רכס החרמונית ?

אני לא זוכר אם זו היתה הוראה מפורשת מהפיקוד, אני רק זוכר,
במקום הזה, כשהגענו למקום הזה - הקמ"ן אמר למח"ט זה רכס טוב
מאד, משמעותי מאד, נתפוס אותו, העלינו עוד כוחות, קהלני היה
עוד קצת יותר דרומה באזור ציר שרזן העלינו את יוסי, עלה אתי
מ"פ של 77 עם מפקדת הגדוד שלנו - הרביעי בעצם בהתחלה, גדוד
75, גדוד החרמ"ש, קבל את אמר, מ"פ סנקים ועלה אתי באזור הזה.
ואת ראטט שלחנו בהתחלה לאזור שבין תל ורדה לחרמונית מול ה-105,
מה שנקרא פעם במפה "פודל - חדש" וזה פחות או יותר, היתה
ההיערכות של החטיבה, אחר כך בערב העברנו את קהלני לאזור החרמונית
ביחד עם יוסי אלדר, משום ששם ראינו עיקר המאמץ - ולצורך זה -
החזקנו שם יותר. את הסמג"ד של קהלני השארנו דרומה.

4
אמ
יונק

ח. בשעות אחה"צ מ- 4 עד חשיכה, היה לכם מגע רציני עם אויב ?

ר. רציני - לא.

ח. איזה מגע היה ?

ר. אני אומר לך : אמי שהיה אצלו יוט, היה לו מגע בהתחלה. לפניו היה מגע ליחיר נפטי שהיה גדוד פק"ל, אני חושב שבסביבות 4.30-4 היה לאמי מגע, ואז החושך היה די מוקדם. לאחר מכן שהתחיל להחשיך כל הזמן ריווחו לנו, בעיקר יוס באזור החרמוניות ציר טרזן, רואה המון אורות ירוקים, המון אורות ירוקים. את האמת - אנחנו לא חשנו מה זה בדיוק. אז, התחלנו להזניק את קהלני מאזור הנוטטר קצת יותר צפונה לאזור החרמונית אחד עם יוס ובערב, אני לא יכול להגיד לך בדיוק באיזו שעה, אבל כל אותם אורות ירוקים שהצטברו וראו אותם ראו אותם, די אחרי זמן, נתנו לו אישור להתחיל לירות, קבלנו קצת תאורה, לא הרבה, שהתחילו לבעור כלים שלהם בשטח - אז ראו גם כלים אחרים, שעות היום של יום שבת - היתה פחות מלחמה. לכוחות החטיבה האורגניים התחיל ממש בערב עצמו, בערב, המצב שהיינו מאחה"צ היינו פזורים - קהלני באזור קוניטרה עם גדוד 77, יוטי גדוד 75 שכבר הצבנו אותו במסגרת שלישית כי גדוד 82 יצא מאתנו, אז לכאורה נשארנו עם 2 גדודים 77 ו-71 גדוד 75 עם הנגמשיים שישב בנפח יצרנו ממנו מפקדת גדודים. נתנו לו פלוגת סנקים בהתחלה פה ושם עוד מחלקות וכו'. יצרנו מסגרת שלישית. כך שהיו לחטיבה גם במצב הזה - מלבד גדוד 74 שישב בקו - שלוש מסגרות. 71 באזור קוניטרה, גדוד 75 יוטי שישב באזור טרזן חרמונית גדוד 74 מצפון לחרמוניות מכוון תל ורדה. יאיר נפשי ישב ב-107. בערב, החפ"ק דילג, סיררנו פה ושם עמדנו באזור העלייה לתל אבו-נידא מכוון קוניטרה והתברר לנו שפה על דרך המערב באזור העלת הנ"ס, לפי תצפית גם של יוס ושל יאיר נפשי מכוון נוטטר - הרבה אורות ירוקים וצבעוניים. באזור 349 מה שנקרא היום, ו-343. מזרחית לחרמונית כ-3 ק"מ ועוזנו את קהלני מלבד הסמג"ד שלו לאזור החרמונית או מה שקראנו הרכס של ציר טרזן. במלחמה זה נקרא ציר טרזן ופה היו לנו 2 יחידות : קהלני ויוס לא שלמות. באזור ציר טרזן והגבעות של החרמונית. מצפון היה לנו את גדוד 71 - ראטס והחט"ג. סמג"ד של קהלני היה באזור קוניטרה עם פלוגת סנקים אחת. אנחנו עוד באותו לילה רצינו להזיז את ראטס.

ח. רגע, האם באותו לילה ניהלתם קרב רציני של ממש ?

ר. כן.

ח. נתי ואיפה ?

1.10.1974

ר. עיקר הקרב היה באזור החרמוניש מול תעלת הנ"ס. אני לא זוכר את השעה. אני אם אני חושב לאחור, נראה לי שזה בסביבות 8 - 9.

ח. לגדוד של ראטס היה בלילה קרב רציני ?

ר. קרב רציני לא היה באזור של ראטס, בהחלט לא רציני, עובדה שהיה לנו באיזה שהוא שלב להזיז חזרה את ראטס מהאזור הצפוני, שבו הוא היה לאזור הגזרה הקשה יותר - בין החרמונית לקוניטרה. כי היא נראתה לנו הגזרה הרצינית ביותר, היו לנו פה בין ה- 104 ל- 105 ...

ח. ששם עמד ראטס ?

ר. ששם עמד גדוד. בקו היו לנו פלוגה של הגדוד של יאיר נפשי, גדוד 74 ובפיקוד הסמג"ד והוא נתן לנו תמונה מלאה מה הולך שם סה"כ. לא ראינו שיש שם בעיה - ראטס עמד שם כדי לבלום את כל הפיתחה הזאת ושנמצאת מצפון לחרמונית. היתה לנו בשלב מסוים פקודה והיא מאד מעורפלת אצלי - להזיז מיד מחלקת נגמ"שים או 2 נגמ"שים עם מחלקת טנקים למג"ד שאמט - כי צופים שיש שם משהו.

ח. האם היתה לכם במשך הלילה תמונה של מה שקורה בגזרה הדרומית ?

ר. בהחלט לא.

ח. לא קיבלתם שום דווח ?

ר. ניסינו ליצור קשר עם הגדוד שלנו, גדוד 82, שמענו אותו בערב קצת. דברים מיוחדים לא שמענו.

ח. אבל דווחים מלמעלה ? לא קבלתם ?

ר. לא קיבלנו לגבי המצב. גם יותר מאוחר לא קבלנו, רק די מאוחר נודע לי שהמצב די חמור בגזרה הדרומית.

ח. מה זאת אומרת " די מאוחר " ?

ר. בוא נאמר כך : אנחנו בסה"כ להערכתנו, הבלימה של חט" 7 מקוניטרה וצפונה - פה לא עברו טנקים. לא עברו גם בשטח. לא עברו את תעלת הנ"ס - הגיעו לעמדות שלנו ונבלמו. בצפון אחרי המלחמה כשראיחתי שהיו 6 טנקים בנפח, חמצב היה די מדאיג, אנחנו ביום השני של המלחמה, כתוצאה מזה ששני מפ"ים שלנו, שנלחמו בגדוד 82 עשו פה השהייה והתחילו להיכנס יחידות המלואים ולא היה להם מה לשחק, לא היה להם המג"ד שלהם נפצע, הסמג"ד שלהם נהרג, הם יצרו קשר אתנו והבאנו אותם אלינו.

- ח. מי אמר לכם להביא אותם אליכם ? זה ביוזמתכם ?
- ר. אנחנו אמרנו להם.
- ח. הם יצרו קשר ואז אמרתם להם - בואו ?
- ר. נכון. 2 מפ"ים ש... .
- ח. אתם ידעתם שבאותו זמן פינו את מחנה נפח ?
- ר. מישהו באיזה שלבי צוים - ביום ראשון, או ביום ראשון אחה"צ אצור ש- 60 טנקים על נפח.
- ח. במוצאי שבת ניתנה לכם פקודה לשלוח את גדוד 71 דרומה, אתה זוכר את זה ?
- ר. במוצאי שבת, בלילה הפיקוד ניסה כמה פעמים לבדוק אם אפשר להוציא מכס כח דרומה, אתה זוכר את זה ?
- ר. עכשו אתה הזכרת לי את הדבר, לא נאמר כך, היה שלב... מה שאמרתי לך קודם, שהפיקוד נתן הוראה לשלוח מחלקת טנקים ומחלקת נגמ"שים למג"דל שאמס. במקביל הוצאנו את גדוד 71 דרומה, הבאנו אותו לפגישה אתנו באזור בית החזית מצפון לקוניטרה.
- ח. הוצאתם את גדוד 71 מהאזור שהוא היה מצפון לחרמונית... למה הוצאתם אותו ?
- ר. עכשו נדמה לי שזה בגלל פקודה, שקבלנו, אבל גם רצינו לתגבר את הגזרה הזאת, שהוא הגיע הנה ורצינו להעביר אותו דרומה, לגזרה הדרומית המצב היה שהיו לנו 2 כוחות כאן, זה לא בדיוק גדודים, אנחנו קוראים לזה גדודים. זה היה הרבה פחות בגלל פיצול כוחות. זה גדוד של יוס וגדוד של קהלני שהיו באזור הזה, מדרום לחרמונית, על השיפולים של החרמונית. הסמג"ד של קהלני היה באזור קוניטרה עם זמיר וגדוד 74 היה אתנו פה. בהתחלה קבלנו פקודה להזיז אותו דרומה, אתה מזכיר לי את זה. אנחנו בקשנו לא להזיז אותו דרומה, משום שפה היה די לחץ גדול על גזרת החרמונית.
- ח. אבל עמדתם שם עם 2 גדודים, הרגשתם שזה לא מספיק ?
- ר. גדוד אחד היה עם פלוגה אחת ! פלוגה מגדוד 77 ופלוגה מראטס. גדוד שני היה עם פלוגה מ- 77 ועוד משהו, הפלוגה השלישית של גדוד 77 היתה עם הסמג"ד כאן, אן סה"כ היה פה כגדוד. היו פה שני מגד"ים.

100

אתם משבתם שזה לא מספיק? ח.

חשבנו. היה פה לחץ. ר.

מז זאת אומרת "לחץ"? ח.

הדווח היה "המון אורות ירוקים באזור של תעלת הנ"ט". ר.

אבל האורות ציירו האלה, לא הגתה עוד התקפה סורית? ח.

זה עוד לא היה התקפה סורית. ר.

זה היה איתור, ריכוז מאמץ? ח.

כן. אני חושב שכשנר לאחר המלחמה, שזה היה אזור שבהם התנקזו לעבור לתעלת הנ"ט. אני עוד פעם אומר: כדי לא שתפוס אותי בלשון וזה לא בגלל מהות הוועדה: אני לא זוכר אבל, שהוצאנו את גדוד 71 והבאנו אותו אלינו, הנה, לאזור של בית החזית, מצפון לקוניטרה, שמה גם יצרתי אתו קשר פיסי, עם ראטס ונפגשנו ולחצנו ידיים, אפילו. הוא היה עם בגדי א' בפילו, אני לא יודע איפה השתלבה הפקודה שלא להעביר אותו. העלינו אותו, נדמה לי, בהתחלה לבוסטר, בלילה, ואחר כך הורדנו אותו בחזרה. בסיכומי של דבר נדמה לי, כבר ביום ראשון בבוקר, היום השני של המלחמה, ראטס חזר למקומו הראשון: צפון הגזרה של החטיבה, מצפון לחרמונית.

אני שואל לפני זה, באם אתה זוכר באיזו שלב הפיקוד נחן הוראה להעביר את גדוד 71 דרומה, ומתי ההוראה הזו בוטלה? ח.

אני לא זוכר. ר.

בכל אופן, אני מביין שגדוד 71 בעצם, בלילה ביצע תנועות יותר מקרבות? ח.

אחה"צ עד הערב, נאמר, ביצע את התנועה שלו מצומת וראטס לאזור מצפון לחרמונית, תל ורדה. קצת יצר מגע מהכוון הזה, הוא ירה פחות או יותר לכוון דרום מזרח, לאזור הרכוז, שראו אותו יתר הגדודים. ר.

אולי ארענן את זכרוןך: יש לנו הקלטה של רשת קשר, שראטס אומר: "....." עכשו הנקודה שאני רוצה להבהיר כעת, זה אם אתה זוכר באיזה שלב של הקרב, או באיזה שלב של הלילה, אתם קבלתם את הפקודה מהפיקוד להעביר את גדוד 71 למטה, בגזרת 188, ואני בענין הזה רוצה להזכיר לך משהו, אנחנו שומעים בהקלטות, שבאיזה שהוא שלב ח.

עמך 10

ח. מגיד 71 אומר שהוא עומד על ידו משבצת, זה יאנוש, ומשבצת אומר לו שישאר במקום.

אתה זוכר מתי זה קרה? האם נסיבות זה קרה?

ר. שקראנו לגדוד 71 אלינו.

ח. כלומר - זה השלב שהורדתם את גדוד 71 מצפון לחרמונית והורדתם אותו דרומה לכוון קוניטרה.

ר. על ציר הכביש מסעדה - קוניטרה פגשנו אותה באזור בית החזית.

נבו. ביקיר 17?

ר. בערך ביקיר 17. החפ"ק שלנו נע על ציר יקיר, יקיר 17 ליקיר 21 שנקרא יקיר - קרטון. ראטס שהיה כל הזמן מצפון לחרמונית הורדנו אותו אלינו.

ח. למה הורדתם אותו?

ר. זהו. נדמה לי, אני משער משתי סיבות מרגע זה: אחת - שקבלנו פקודה, ואחת בגלל הלחץ הגדול שהיה על הגדוד של יוסי והגדוד של קהלני, שהיו על ציר טרזן בבלימה באזור הזה בין החרמונית לבוסטר.

ח. לחץ גדול - אתה מתכוון לזה שהם דוחו שהם רואים?

ר. הם רואים הרבה אורות. הרבה מאד אורות ירוקים באזור 34 - 32 על ציר המערכת. הם התחילו לנהל אש, התחילו לקבל תאורה וק, הלאה. זה היה כבר שלב שהעברנו את קהלני צפונה כי קהלני בהתחלה היה באזור של קוניטרה.

נבו. אני רוצה להבין: יש לי פה את עדויותיהם, והם לא מסכימים שהיה פה קרב גדול.

ר. לא. ביום שלישי היה לחץ הרבה יותר גדול. קודם כל זה היה הפעם הראשונה שהיה לנו מגע.

נבו. אחה"צ - לא היה לכם מגע?

ר. אני הסברתי קודם, שהמגע של פלוגה של יוס, אמי היה המ"פ היה לו מגע כלשהו - עוד לפני חושך, בחושך קצת הפסיק ואז התחילו לזהות אורות ירוקים, זיהו הרבה אורות ירוקים. אני מביין שזה ניקוז האורות הירוקים לאזור התציייה שלהם של תעלת הנ"ס ובמקום שהם ניסו לחצות אותה ולתפוס

עמך 1

- ר. את הרכס הזה, כי זו היתה הכוונה שלהם, אז לא היה לנו קנה המידה של לחץ גדול בהשוואה שהיום אני מסתכל - רטרואקטיבית למלחמת יום הכפורים, אבל יוס דיווח שהוא רואה הרבה מאד אורות ירוקים, היה לנו גם דיווח מיאיר נאפשי, שהיה באזור ה-107, הוא הסתכל עליהם. צפונה, פחות או יותר.
- ח. ואז... אתם פגשתם את ראטס ?
- ר. פגשנו את ראטס.
- ח. וכנראה לפי דעתך זה המקום שבו ראטס מדווח לפיקוד ?
- ר. נדמה לי שזה השלב שראטס עזב לרגע והלך לג'יפ סיור שלו ודיווח, אני לא יודע אם לפיקוד יכול להיות לבן שהם.
- ח. הוא דיווח באמת ברשת של בן שהם.
- ר. הוא דיווח בטח לבן שהם.
- ח. אתה זוכר מה יאנוש אמר לו שם ?
- ר. אני לא זוכר מה יאנוש אמר לו שם.
- ח. ואז מה קרה לראטס בשלב הזה ? איזו פקודה הוא קיבל מיאנוש ?
- ר. אנחנו החזרנו... יאנוש אני מקווה שזכרונני לא מטעני... נדמך לי שהתחלנו להעלות את ראטס לכוון הבוסטר, לאחר מכן ועוד לפני הבוקר החזרנו את ראטס חזרה למקומו שם הוא היה, במסגרת החטיבה בקרב הבלימה, מצפון לחרמונית.
- ח. למה החזרתם אותו ?
- ר. אז התחיל מצב, שגם ביום ראשון בבוקר, לקראת יום ראשון ש-105 דיווחו לנו על תנועות הסנקים שלהם באזור הזה, ואנחנו חששנו שהכוון שלהם לא יהיה רק לכוון החרמונית והם ינסו לעבור לכוון בוקעתה.
- ח. האם בשלב, שביך עליתו של ראטס לעמדות וחזרתו צפונה, יהל קרב רציני באזור ?

100

ר. ראטט ?

ח. כן.

ר. הוא לא ניהל קרב, הוא היה בתנועה כל הזמן, הוא היה בתנועה על ציר יקיר אלינו וחזרה.

ח. ומתי הוא סיים את התנועה הזאת ?

ר. נדמה לי שזה היה לקראת בוקר.

ח. האם ידוע לך על איזה קרב רציני שראטט ניהל במשך הלילה ?

ר. לא.

ח. קהלני ?

ר. קהלני... נחחיל ככה : יוס ניהל בהתחלה קרב רציני זה היה במושגים הראשונים "רציני" קהלני הצטרף אליו.

ח. כמה היה ליוס ? פלוגה אחת ?

ר. פלוגה אחת. קהלני הצטרף אליו וחלקנו את הגזרה בין יוס וקהלני, בגזרת טרזן והקרב הרציני שהיה לשניהם פה, זה היה על הטנקים שנסו לעבור את תעלת הנ"ט. עם התאורה המינימלית שקבלנו וטנקים שבערו.

נבו. אבל זה, פה גם 74 דפק אותם לא ?

ר. כן. גם 74. יאיר נפשו עמד באזור הרמפה של ה-107, גם בבוסטר עצמו, עם 3 טנקים וגם דרומה וצפונה יותר ב-109 היה לו מ"פ עם 5 טנקים בין 104 ל-105 היתה לו פלוגה עם הסמג"ד (מפה).

ח. ביום ראשון בבוקר באיזו טיעה כוח טייגר חזר אליכם ?

ר. אני לא זוכר.

ח. הוא אמר לכם שהוא מנהל רב לכוון נפח ?

ר. היה לו באזור בין עין זיון החדש לעין זיון הישן, המארב שלו, הוא לא אמר לנו שהוא ינהל קרב לכוון נפח, הוא רק חזר אלינו ואני חוזר בפריסה...

ח. אבל למה הוא חזר ?

ר. קראנו לו אלינו שוב, אז התחיל הלחץ באזור החרמונית, ביום ראשון אחרנו ככה את המאמץ העיקרי בגזרתנו שזה האזור הזה, ורצינו את טייגר

101

לחזק את הגזרה, זו היתה פלוגת העתודה החטיבתית שלנו, פלוגה טובה מאד. ר.

אתם ידעתם ביום ראשון על מה שנעשה בגזרה הדרומית? ח.

בסה"כ - לא. ר.

שוט דבר? ח.

לא היתה לנו תמונה, ידענו שגם שם יש נסיון להבקעה, לא ידענו את התמונה הכוללת. נדמה לי שאז כבר רפול היה מפקד הגזרה, כלומר כל רמת הגולן, אמר לנו היה... הקול המרגיע של רפול: בסדר מסתדרים, יהיה טוב, או תתנו להם ותחזיקו מעמד. ר.

כן, אבל אינפורמציה על מה שקורה בגזרה הדרומית, קבלתם, כשאתם קוראים נניח לטייגר לחזור אליכם, אתם יודעים מה קורה באזור נפח? ח.

לא. לא ידענו מה קורה באזור נפח אבל הגזרה שלנו מה-109 ידענו בדיוק מה קורה, כי היו לנו כל הזמן את האינפורמציה דרך המ"פ שישב ב-109 והיה הגדוד של יאיר נפשי שישב בקו דרך טייגר שהיה באזור הזה. היה לנו גם את הסמג"ד של קהלני שהיה בשלב מסוים באזור הקטקומבה, הוא עלה לכוון ה-110 וירד חזרה והוא דווח לנו, ידענו שהמצב פה הוא טוב, אין לנו בעיות מיוחדות בגזרה הזאת, וקראנו לטייגר משום שידענו שפה המאמץ העיקרי ולשמור אותו ככח עתודה לתגבר מקום של נסיון פריצה. את האמת - אני לא זוכר שידענו באזור הזה מה שנעשה באזור נפח או חושנייה. ר.

כולל יום ראשון בשעות הצהריים? ח.

כולל יום ראשון בשעות הצהריים. ר.

פולל יום ראשון בשעות הצהריים, אני במבט רטרואקטיבי, מאד לא אהבתי אומר, שאם הייתי יודע, נניח אולי המה"ט ידע ובאיזה שלב הסתיר את זה מאתנו ולא הסתיר. ר.

מכשירים עובדים עם רמקול, לא? ח.

אני רוצה לנסות להבהיר... כן... זה לא שהוא שמע ואנחנו לא. אבל יכול להיות שתמונת המגננה שלנו פה היתה משתנה אם היינו יודעים שבנפח יש כזאת כמות של טנקים. חושנייה נפרצה והכל, סה"כ היה מצב שאנחנו בלמנו, אבל מאחורינו - היו כוחות שלהם. כאן היו הדרגים שלנו, בצומת וואסט ובלי הגנה כמעט של שריון בכלל, לו היו יכולים ר.

- ר. אם נפח היתה בידם, היו יכולים לעלות על ציר נפח - וואסט ולעשות שמחה וששון כלומר, אנחנו לא נתנו לעבור, אבל התמונה בדרום היתה מאד לא ברורה.
- ח. מה ידוע לך על פיננוי מחנה נפח על ידי אוגדה 36 ביום ראשון? ועל הגעת טנקים סוריים למחנה נפח?
- ר. הדווח הגיע אלינו דרך מ"פ של גדוד 82 שבעצם לא היה ת.פ. שלנו אלא היו ת.פ של 188 בחלק הדרומי של הגזרה. והיה מצב שע"קצין אג"מ שלי נסע פשוט עם ג"פ סיור ועוד רכב לקבל שיירה מנהלתית, לכוון את השיירה אלינו והוא נתקל על ציר פלא קצת צפונית לנפח במ"פ שלנו והוא אמר לו לאן אתה נוסע?
- ח. המ"פ היה לבד או עם הפלוגה?
- ר. הוא היה עם כמה טנקים שנשארו לו - 4 או 5 טנקים. הוא אמר לו: לאן אתה נוסע - הרי בנפח יש טנקים של האויב, אז הוא התקשר אלינו ודיווח את זה לנו, נדמה לי שהסמח"ט דיבר אתי על רשת המנהלה, או אולי על הרשת המבצעית. הסמח"ט לא האמין לו ברגע הראשון, אז הוא קרא למ"פ אישית אליו - ואמר לו שידווח לו את זה למח"ט.
- ח. מי זה המ"פ?
- ר. בנד צסנר, בהתחלה היתה לנו תמונה, בהתחלה אמרו 40 טנקים. ואז צסנר דיווח שיש טנקים סוריים במחנה נפח, סורים, במגע עכשיו נפח, כן יש טנקים סוריים בנפח. מול נפח - רק היתה ההגדרה. אני אחרי המלחמה ראיתי את הטנקים, זה לפחות 6 טי-62 ממש מעבר ציר הנפט - במגע אש ישיר עם נפח והמחנה, את כל מערכת הלוגיסטיקה העברנו אחר כך דרך גונן בציר גונן לוואסט. אבל זו האינפורמציה הראשונה שיש טנקים, אני חושב לאחר... בשלב הזה כבר נפח פונתה ע"י מפקדת האוגדה. את מפקדת האוגדה ראינו אחר כך מדלגת בשטח, גם פגשנו אותו כמעט בגמר הבלימה, באזור של תל - שובאן, שם גם היתה קבוצת הפקודות האוגדתית שלנו לקראת ההבקעה.
- ח. אני רוצה להבין: האוגדה המשיכה לפקד עליכם ביום ראשון?
- ר. כן.
- ח. ואתה לא ידעת כקצין אג"מ איפה מפקדת האוגדה?
- ר. בשלב הזה לא ידעתי.
- ח. ולא ידעת שהיא מדלגת מנפח?

ר. ידעתי, לא ידעתי... אני אומר לך... לא ידעתי שהיא מדלגת... ידעתי אחרי זה שהטנקים בנפת, כתוצאה מהדווח שאמרתי לך קודם... שדרך המ"פ ע"י ע" קצין אג"מ. גם אחר כך עם האוגדה המשכנו לדבר אבל היא היתה ברכב מנוייד, זה לא הפריע באופן מיוחד למערכת הקשר. את מפקדת האוגדה פיסית, רפול בא אלינו מדי פעם לבקר באזור, בא אל החפ"ק שלנו ודברנו, מלבד שיחות בקשר. ראיתי את מפקדת האוגדה פיסית - ראיתי בתל שודאון, ביום רביעי, יום לפני ההבקעה, או יום שלישי בערב.

ח. האם בשבת במשך אחה"צ ביקר אתכם מישהו ממפקדת האוגדה, פיסית ?

ר. אני מקווה שאני לא טועה, אבל אף אחד.

ח. ביום ראשון בבוקר, עד הצהריים האם ביקר אתכם מישהו ממפקדת הפיקוד או ממפקדת האוגדה ?

ר. אז כבר הקשר הישיר שלנו היה עם רפול, מבחינת נתינת וקבלת פקודות ודווחים, רפול לא ביקר אותנו, בפיקוד - אני לא זוכר גם כן אף אחד.

ח. האם בין לילה בין שבת וראשון מישהו ביקר אתכם ?

ר. שלילי.

צ. ענבר

עניינה מס 1 עתק ז' עותקים
מספר זה מס 4 עתקים

4.4.74

.19,00

עדותו של אל"ם צבי ענבר - פצ"ר

אין לי כל התנגדות למסור עדות.

ש. מבקש לשאול אותך מספר שאלות על מעמדן ומידת החיוב שבהוראות שבחברות תורחיות המוצאות בצה"ל ובנושאים הקשורים בכך.

שאלה 1: האם קיימת חובה או פקודה המחייבת לעדכן את פקודות הצבא ולהתאימן למצב העכשווי?

תשובה: בנספח 3 לפקודת המטכ"ל נקבעו הסמכויות והנוהל למבנה ופרסום של הפ"ע, פק' מטכ"ל וחוזרי מזכירות הפקוד העליון. מחוץ נספח זה משתמע הצורך בעדכון של פקודות הצבא. הפ"ע 10105 שעליה מבוסס אוחז נספח, קובעת את סוגי הפקודות השונות בצבא, מטרתן ותכנן. הוראה זו גם היא אינה אומרת מפורשות שחייבים לעדכן את ההוראות האלה, אבל ברור הדבר כאשר קוראים את ההוראה יחד עם נספח 3, שאוחז פקודות חייבות להיות תמיד במצב מעודכן, שאם לא כן לא יענו על היעוד שבקבע לחן. כאשר נאמר שהפקיד הוראות הפק' העליון הוא בין היתר, להגדיר עקרונות ודפוסי ארגון בנושאי הפעולות הצבאיות, ברור הדבר שהעקרונות ודפוסי הארגון צריכים להיות תמיד מותאמים למציאות השוטפת.

קיימת חובה משפטית כללית המוטלת על בעלי סמכויות, להשתמש בסמכויותיהם ולפלא את חובתם מזמן לזמן, ככל שידרש לפי הנסיבות ולכן ברור שהחובה לעדכן את פקודות הצבא קיימת ואיש אינו עורר עליה. חובה זו נזכרת בסעיף 20 לפק' הפרשנות ואפשר להגיע למסקנה כזו גם מהאמור בנספח 3 לפק' מטכ"ל. בנספח נקבע למי יש סמכות לחקן את הפ"ע ופק' הצבא, וברור שכל אימת שיש צורך בכך, חייבת אותה רשות שלה הסמכות לחקן, להפעיל את סמכותה.

שאלה 2: מי הרשות שצריכה לדאוג שהפ"ע תהיינה מעודכנות.

תשובה: מנספח 3 לפק' מטכ"ל עולה כי הרשויות שעליהן מוטלת החובה לדאוג לעדכון פק' הצבא הנם ראשי האגפים של המטכ"ל.

ש. מה משמעות הפ"ע 2.0101 המטילה על אגם-תוא"ר חובה לרכז את עבודת המטה הקשורה בפרסומי הפ"ע.

ה. כאשר יש צורך בעבודה מטה הקשורה בפרסום - הפ"ע הנוגעות ליותר מאגף אחד, הרי האחריות של רכוז עבודת המטה הוא על אגם-תוא"ר.

אנן

- ש. מי צריך לודא שראשי האגפים אכן יעדכנו את הפ"ע ופק' אחרות שנתחום אגפם?
- ת. משפטיה, מי שנחראי לודא זאת זה ראש המטה. בצבא אין גוף או קצין מטה תבודק ומפקח על בצוע הפקודות. כרגע דנים על הקמת אגף לבקורת בצבא. יצא כבר מסמך של אג"ס-הוא"ר לראש אג"ם על ענין זה.
- ש. האם הפצ"ר כמי שפסקה על השלטה המשפט בצבא ע"פ ס' 178 ל-חש"צ צריך לפקח גם על כך שהחוראה הזאת בדבר עדכון הפקודות אכן תקויים?
- ת. כאשר הפצ"ר נוכח לדעת שהוראה מהוראות הפ"ע או מפק' הצבא עומדת בסחירה לחוק כל שהוא, או שיש צורך מסיבה כל שהיא לחקן אותה, הרי תפקידו לדאוג לתקונה של אותה הוראה. כלומר, אלה הם דברים של יום-יום שהפצ"ר נחקל במצב עובדתי המחייב תקון הפ"ע על מנת שהמצב המשפטי יענה על המצב העובדתי החדש. לדוגמא: אם היום נודע לפצ"ר שבוטל פקוד מראב שלמה ובמקום זה הוקם מרחב שלמה, מחובחו לודא תקון כל הפקודות כפי שמשמע מהמצב החדש. קביעה מי יהיה ראש המחוז השפוטטי של אותו מחוז וכו'.
- ש. האם בתשעה חדשי שדומך כפצ"ר הערת לרמטכ"ל או לרשות אחרת שהפ"ע ופקודות אחרות אינן מעודכנות?
- ת. כן. כל יום מעירים לאגפי המטכ"ל על פקודות שאינן מעודכנות.
- ש. האם העליה את הנושא שלא מעדכנים את הפק' ושצריך לקבוע שגרה לקיום עקרון העדכון?
- ת. שהפק' דורשות עדכון מתמיד - איש לא חולק. לא צריך להעיר את אזני הרמטכ"ל כי בזה עוסקים יום יום. עדכון הפקודות זו פעולה שעוסקים בה אג"ם המטכ"ל כל יום באופן שוטף. ישנו סגל שלם העוסק בעדכון הפקודות. בשנת 1973 יצאו 128 חוזרי מפ"ע כלומר, בערך חוזר אחד כל יומיים עבודה. בחוזרים אלה, בין היתר, יש עדכונים של פקודות בנושאים שונים, שמחזוריים כל יום. בנוסף לכך יוצאים כל חדש חוזרים לחקון הפ"ע ופק' מטכ"ל ותמיד נמצאים באיזה שלב, בין אם מאחנו לאגפי המטכ"ל או בין אגפי המטכ"ל למזכירות הפ"ע. תמיד יש פקודות בתהליך תקון. אין "מבצע תקון", מפסיקים את כל העבודה ומתקנים. כל יום מתקנים. כל שעה.
- ש. מזה מספר שנים חיל הרגלים וחיל הרגלים המוצנח הם חיל אחד.
- ת. היום זה חיל אחד. זה כבר כמה שנים כ-4.
- ש. אם 4 שנים קיים ארגון כזה והוא חשוב למדי ואין לו בטוי בהפ"ע, האם אינך חושב שזה אנכרוניזם הקעדיין אפשר לטעון שכל הזמן עוסקים בתקון הפ"ע דוגמא נוספת. מאז מלחמת 6 הימים ישנו גוף ששמו קצין קשור עם או"ם באג"ם ואינני רואה לכך ביטוי בכרך הפ"ע שלך.
- ת. לגבי חיל הרגלים וחיל הרגלים המוצנח הרי שבהפ"ע 2021 ס.ד.1. מופיעים החילות הללו החי"ר - חי"ר מוצנח תחת קצין חיל ראשי אחד.

1 in 100

- ש. אך במבנה 20101 יש עוזר ראש אג"ם מה"ד לחי"ר, תפקיד שבוטל, כך שהפ"ע סותרות אחת את השניה מפני שאם יעוד קצין חי"ר וצנחנים ראשי הוא להיות קצין חיל ראשי לחי"ר וחי"ר מוצנח, ואילו באוחו כרך מוטל תפקיד זה על עוזר ראש אג"ם מה"ד לחי"ר, הרי שמוטל כאן אותו תפקיד על שני אנשים שאחד מהם ידוע לנו שלא קיים. כיצד זה מחישב עם דבריו שכל הזמן עוסקים בחקון סק' בצבא?
- ת. הדבר מחישב, כי אם אני אומר שכל הזמן עוסקים בעדכון, פרושו שיש חמיד מה לעדכן. במקרה זה, אין ספק שההוראה עליה הנך מצביע (בקשר לתפקידי ע' ר' אג"ם-מה"ד ל-חי"ר) היא אנכרוניזם והיה צריך מזמן לחקן אותה. עובדה שתוספת א' להוראה, המראה את מרשם מבנה מטכ"ל-אג"ם היא אכן מעודכנת וממנה עולה בברור שאין עוזר ראשי אג"ם-מה"ד לחי"ר. זה לא בסדר שלא דאגו באג"ם לשנות את הגדרת התפקידים במה"ד בהתאם. יחד עם זאת נראה לי שמבחינה מהותית, לאור מה שנאמר על חחומי האחירות של קצין חי"ר וצנחנים ראשי ולאור המרשם של מבנה מטכ"ל, לא קיימים ספקות שצין חי"ר וצנחנים ראשי נושא באחריות לכל מה שנוגע לייזום פרסומים, פתוח תורת הלחימה ל-חי"ר - חיר"ם וכו'. אין ספק שהוא אחראי לכך.
- אם לחפש הוראות שאינן מעודכנות, הרי יש הרבה הוראות שאינן מעודכנות. אותן הוראות שיש צורך חיוני לעדכן ושנחקלים תוך כדי עבודה מחקנים אותם. יש עניינים שבעבודה יום יומית לא נחקלים בהם. הם לא מפריעים לאיש, מטבע הדברים שתקונים כאלה לא נעשים בזריזות.
- ש. אתה מקבל עוחק סק' קבע של המטה הכללי - אבקש לשאול בקשר להוראות קבע אג"ם מבצעים בקשר לבקורת כוננות. האם ראש אג"ם מבצעים מופקד על בצוע הפקודה הנ"ל?
- ת. כן. ראש אג"ם מבצעים מופקד על בצוע הפקודה הנ"ל.
- ש. מי צריך לודא שהתפקידים המוטלים על ראש אג"ם מבצעים ורמ"ח מבצעים אכן יבוצעו?
- ת. ראש אג"ם והרמטכ"ל.
- ש. תכנית זו מדבר על בקורות כוננות חקופתיות שיודיעו עליהן מראש ושיהיו חלק מתכנית העבודה. אם לא נתקיימו סק' אלה ובקורות אלה, האם זו עבירה על חוקי הצבא?
- ת. כן. מבלי להתייחס להיקף הבקורות. הפקודה ללא ספק מטילה חובה על אג"ם מבצעים לפרסם במסגרת סק' העבודה השנתית תכנית בקורות כוללת. לפרסם מדי חדש תכנית בקורות מפורטות ולודא בצוע התכניות האלה.
- ש. האם קיימים נוהלים שגרתיים או אחרים שתכליתם לודא קיום פקודות מבצעים ולדוגמא הפקודה בה דנו עתה?
- ת. כיום לא קיים גוף בקורת והקמתו של גוף כזה נמצאת בדיון. ברור שהאחריות היא על המפקד לודא בצוע פקודות. ב-הפ"ע 50903 נמצא העקרון הבסיסי של אחריות מפקדים.

101

ש. בהפ"ע מפורטים כמעט כל הגופים וכל הגורמים בצבא, אגפים, פקודים מרחבים, קציני חיל ראשיים וכו'. מוגדרים תפקידיהם ואורח פעולתם. האם יש גם הגדרה של תפקידי הרמטכ"ל, מבנה לשכתו וכדומה? האם אינך חושב שחטרונה זה פגם?

ת. לא קיימת הוראה פקוד עליון המגדירה את תפקידי הרמטכ"ל. אך בהפ"ע 20603 (מזכיר הפקוד העליון) נזכרת לשכת הרמטכ"ל.

אין הגדרת תפקידים של הרמטכ"ל בהפ"ע חוץ מזה שהוא מוציא את הפע'. אני חושב שזה פגם שתפקידי הרמטכ"ל לא הוגדרו ב-הפ"ע. יש לשער שהדבר נובע מכך שטרם נקבע בחוק מעמדו של הרמטכ"ל וההתייחסות היחידה אליו הינה ב-חש"צ, שם נקבע כי הרמטכ"ל הוא "ראש המטה הכללי של הצבא" וכו' לא.

שאלה 3

ש. אני מציג בפניך את החוברות הבאות:

- (1) תורת הקרב כרך א: המטה הכללי: עקד כללי: 1-2
- (2) תורת הקרב כרך ב: המטה הכללי: עקד כללי: 1-3
- (3) לוחמת שריון : המטה הכללי: עקד שריון 3-1

בדף הפנימי הראשון של כל אחת מן החוברות נאמר במסגרת כדלקמן:

"ספר זה מחייב את צה"ל בהתאם להוראות הפיקוד העליון 1,0105

שאלות: (א) האם משמעות האמור במסגרת הוא שלאמור בחוברות הנ"ל חוקף של פקודה או של נורמת התנהגות?

(ב) האם חייל שלא נוהג בהתאם לאמור בחוברות הנ"ל עשוי להיות מובא לדין צבאי?

ת. (א) החוברות הנ"ל מוצאות ע"י מה"ד, דנות בנושאים צבאיים מקצועיים ויש להן חוקף של הוראות המחייבות בצבא ע"י האמור בהפ"ע 1,0105 סעיף 6 האומר:

"6. הוראות מקצועיות

(א) הוראות מקצועיות מוצאות ע"י קציני המטה המקצועי במטה

הכללי על ידי ראש אג"מ-מה"ד ומגדירות נוהג ונוהל המחייבים את כלל צה"ל בנושאים מקצועיים שנדונים בהוראות.

(ב) מעמדן של חוברות יסוד תורתיות המוצאות ע"י מה"ד-תו"ל הוא כמעמד הוראות מקצועיות".

(ב) חיובי; יכול להיות שיובא לדין על עבירה בנגוד לסעיף 124 לחש"ץ (הדן

בקיום רשלני של הוראה שניתנה לחייל) או על עבירה בנגוד לסעיף 133

לחש"ץ (הדן באי קיום הוראה המחייבת בצבא).

4

משרד הבטחון
ארכיון צה"ל ומערכת הבטחון

סוף הת'ק

5000 (1.70)

28/דא